

SUSTAINABLE HUNTING TOURISM

WITH EXAMPLES FROM
CZECHIA, SERBIA, FINLAND,
AND HUNGARY

UDRŽITELNÝ LOVECKÝ CESTOVNÍ RUCH

S PŘÍKLADY Z ČESKA,
SRBSKA, FINSKA
A MAĎARSKA

HUNTOUR
together through education

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

SUSTAINABLE HUNTING TOURISM

WITH EXAMPLES FROM
CZECHIA, SERBIA, FINLAND,
AND HUNGARY

UDRŽITELNÝ LOVECKÝ CESTOVNÍ RUCH

S PŘÍKLADY Z ČESKA,
SRBSKA, FINSKA
A MAĎARSKA

Markéta Kalábová
(eds.)

Publisher: Czech University of Life Sciences in Prague

Faculty of Forestry and Wood Sciences

Editor: Kalábová Markéta

Cover and in-text photos: Jaroslav Červený, Markéta Kalábová, Nikola Stajić

ISBN: 978-80-213-3296-6

How to cite the book: Kalábová, M. (eds.) *Sustainable hunting tourism with examples from Czechia, Serbia, Finland and Hungary/ Udržitelný lovecký cestovní ruch s příklady z Česka, Srbska, Finska a Maďarska.* (2023). Prague: Faculty of Forestry and Wood Sciences. ISBN 978-80-213-3296-6.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ACKNOWLEDGMENTS

This book is a part of the HUNTOUR project which aims to provide educational materials and hence support decision-making on the development of hunting tourism in European countries.

The project is funded by the Erasmus+ Cooperative Partnership in Higher Education (KA2) of the European Union. It is implemented by four partners: Czech University of Life Sciences – Faculty of Forestry and Wood Sciences (Czech Republic), University of Novi Sad – Faculty of Sciences (Serbia), University of Sopron (Hungary), and the University of Helsinki – Ruralia Institute (Finland).

More information about the project Development of education in relation to the influence of ongoing climate change to hunting tourism – in short HUNTOUR – is available at our website huntour.czu.cz/en.

As the authors, we thank graphic designer Lucie Dinterová for the book layout.

PODĚKOVÁNÍ

Tato kniha je součástí projektu HUNTOUR, který se zaměřuje na tvorbu vzdělávacích materiálů a tím podporuje rozhodování o rozvoji lovecké turistiky v evropských zemích.

Projekt je financován z programu Evropské unie Kooperativního partnerství v oblasti vysokoškolského vzdělávání Erasmus+ (KA2). Realizují ho čtyři partneři: Česká zemědělská univerzita v Praze – Fakulta lesnická a dřevařská (Česká republika), Přírodovědecká fakulta Univerzity v Novém Sadu (Srbsko), Univerzita v Šoproni (Maďarsko) a Helsinská univerzita – Ruralia Institute (Finsko).

Více informací o projektu Rozvoj vzdělávání ve vztahu k vlivu probíhajících klimatických změn na loveckou turistiku – zkráceně HUNTOUR – je k dispozici na webových stránkách projektu: huntour.czu.cz/en.

Autoři knihy děkují Lucii Dinterové za grafické zpracování této knihy.

LIST OF AUTHORS

SEZNAM AUTORŮ

Czech University of Life Sciences in Prague - Faculty of Forestry and Wood Sciences (Czech Republic)

Ing. et Ing. Markéta Kalábová, Ph.D. (Economics and Hunting Tourism) is assistant professor and researcher focusing on hunting tourism and economics in natural sciences.

Ing. Lucie Neufingerová (Economics and Management) is researcher focusing on economics evaluation methods.

Ing. Miloslav Zikmund, Ph.D. (Hunting tourism)

University of Novi Sad - Faculty of Sciences (Serbia)

Dr. Milosava Matejević, associate professor at the University of Novi Sad, Faculty of Sciences, Department of Geography, Tourism Hotel Management. She teaches in the field of hunting tourism.

Dr. Vladimir Marković, full professor at the University of Novi Sad, Faculty of Sciences, Department of Geography, Tourism Hotel Management. He teaches in the fields of wildlife management, game habitat, and GIS.

Dr. Zoran Ristić, full professor at the University of Novi Sad, Faculty of Sciences, Department of Geography, Tourism Hotel Management. He teaches in the fields of game ecology and game nurturing.

Dr. Milutin Kovacević, assistant professor at the University of Novi Sad, Faculty of Sciences, Department of Geography, Tourism Hotel Management. He teaches in the area of wildlife management and hunting tourism.

Dr. Igor Ponjiger, teaching assistant at the University of Novi Sad, Faculty of Sciences, Department of Geography, Tourism Hotel Management. He participated in several ERASMUS outgoing staff mobility programmes and is a member of the World Lagomorph Society.

University of Sopron (Hungary)

Endre Schiberna, PhD. is a senior researcher working in the field of forest and hunting economics with special focus on private forest owners, bioeconomy development, and ecosystem services valuation.

Česká zemědělská univerzita v Praze - Fakulta lesnická a dřevařská (Česká republika)

Ing. et Ing. Markéta Kalábová, Ph.D. je odborná asistentka a vědecká pracovnice se zaměřením na loveckou turistiku a ekonomii v přírodních vědách.

Ing. Lucie Neufingerová je výzkumná pracovnice se zaměřením na metody ekonomického hodnocení

Ing. Miloslav Zikmund, Ph.D. je výzkumný pracovník se zaměřením na lovecký cestovní ruch

Univerzita v Novém Sadu - Přírodovědecká fakulta (Srbsko)

Dr. Milosava Matejević, docentka na Univerzitě v Novém Sadu, Přírodovědecké fakultě, Katedře geografie, hotelového managementu cestovního ruchu. Vyučuje v oblasti lovecké turistiky.

Dr. Vladimir Marković, profesor na Univerzitě v Novém Sadu, Přírodovědecké fakultě, Katedře geografie, hotelového managementu cestovního ruchu. Vyučuje v oblasti managementu zvěře, jejího prostředí a GIS.

Dr. Zoran Ristic, profesor na Univerzitě v Novém Sadu, Přírodovědecké fakultě, Katedře geografie, hotelového managementu cestovního ruchu. Vyučuje v oblasti ekologie zvěře a péče o ni.

Dr. Milutin Kovačević, odborný asistent na Univerzitě v Novém Sadu, Přírodovědecké fakultě, Katedře geografie, hotelového managementu cestovního ruchu. Vyučuje v oblasti managementu zvěře a lovecké turistiky.

Dr. Igor Ponjiger, asistent pedagoga na Univerzitě v Novém Sadu, Přírodovědecké fakultě, Katedře geografie, hotelového managementu cestovního ruchu. Zúčastnil se několika programů mobility zaměstnanců ERASMUS a je členem World Lagomorph Society.

Univerzita v Šoproni (Maďarsko)

Endre Schiberna, PhD. je vedoucí výzkumný pracovník pracující v oblasti ekonomiky lesů a myslivosti se zvláštním zaměřením na soukromé vlastníky lesů, rozvoj bioekonomiky a oceňování ekosystémových služeb.

Rudolf Hillebrand, PhD. works as a research fellow at the Forest Research Institute, with a research focus on marketing and market research in forestry and wildlife management.

Tamás Mertl PhD, senior researcher at Forest Research Institute. He specialises in forest economics and private forest management.

Tamás Márton Németh PhD, research fellow at Forest Research Institute. His research interests are ecology and dendrochronology.

University of Helsinki – Ruralia Institute (Finland)

M.Sc. (Agriculture and Forestry; Economics and Business Administration) Outi Hakala is a doctoral researcher focusing on the sustainable use of renewable natural resources and regional economic impact assessments.

M.Sc. (Regional studies) Susanna Kujala is a doctoral researcher focusing on regional economic impact assessments and sustainable food systems.

PhD (Forestry) Anne Matilainen works as a coordinator focusing on nature-based entrepreneurship, land use and social sustainability of nature-based entrepreneurship.

Prof. Sami Kurki is the director of Ruralia Institute. His research interests include evolution psychology, rural entrepreneurship and innovation, and game management and hunting.

PhD, M.Sc., MA Aapo Jumppanen is a senior research fellow whose research interests include regional development and the history of natural resource use.

Ing. Rudolf Hillebrand, PhD. pracuje jako výzkumný pracovník ve Výzkumném ústavu lesnickém se zaměřením na marketing a průzkum trhu v lesnictví a management volně žijící zvěře.

Helsinská univerzita – Ruralia Institute (Finsko)

M.Sc. (zemědělství a lesnictví; Ekonomika a podniková ekonomika) Outi Hakala je doktorandka se zaměřením na udržitelné využívání obnovitelných přírodních zdrojů a hodnocení regionálních ekonomických dopadů.

M.Sc. (Regionální studia) Susanna Kujala je doktorandka se zaměřením na regionální hodnocení ekonomických dopadů a udržitelné potravinové systémy.

PhD (lesnictví) Anne Matilainen pracuje jako koordinátorka se zaměřením na podnikání založené na přírodě, využívání půdy a sociální udržitelnost podnikání založeného na přírodě.

Prof. Sami Kurki je ředitelem Ruralia Institute. Mezi jeho výzkumné zájmy patří evoluční psychologie, podnikání a inovace na venkově a management lovu.

PhD, M.Sc., MA Aapo Jumppanen je vedoucí výzkumný pracovník, jehož výzkumné zájmy zahrnují regionální rozvoj a historii využívání přírodních zdrojů.

CONTENT

Introduction	10
1. Hunting tourism and its specifics	18
1.1 Hunting tourism in tourism research	18
1.2 Specifics of hunting tourism	22
1.3 Systems of hunting in European countries	25
1.4 Hunting tourism in Africa	27
1.5 Most important species for hunting tourism in Europe	28
2. Legislative aspects of hunting tourism	62
2.1 Hunting rights	63
2.2 Conditions for hunting for domestic hunters	64
2.3 Hunting abroad and travelling with a gun	66
2.4 Hunting season	68
2.5 Illegal hunting	72
2.6 Trophies and their transport abroad	75
2.7 Taxidermy	78
3. Environmental aspects of hunting tourism	82
3.1 Land-use and the environment	82
3.2 Environmental interactions of wild game management	84
3.3 Wild game population size – effects and regulation	88
3.4 Game damage in forestry and agriculture	93
3.5 Hunting and nature conservation	95
4. Economic aspects of sustainability in hunting tourism	100
4.1 Economic sustainability	100
4.2 Stakeholder approach	103
4.3 Hunting tourism as a business	105
4.4 Sustainable business models	117
5. Social aspects of hunting tourism	124
5.1 Social sustainability	124

OBSAH

Úvod	10
1. Lovecká turistika a její specifika	18
1.1 Lovecká turistika ve vědeckých studiích	18
1.2 Specifika lovecké turistiky	22
1.3 Systémy myslivosti v evropských zemích	25
1.4 Lovecká turistika v Africe	27
1.5 Nejdůležitější druhy pro loveckou turistiku v Evropě	28
2. Legislativní aspekty lovecké turistiky	62
2.1 Právo lovu	63
2.2 Podmínky lovu pro domácí lovce	64
2.3 Lov v zahraničí a cestování se zbraní	66
2.4 Doba lovu	68
2.5 Nelegální lov	72
2.6 Trofeje a jejich přeprava do zahraničí	75
2.7 Preparace zvěře	78
3. Environmentální aspekty lovecké turistiky	82
3.1 Využívání půdy a životního prostředí	82
3.2 Environmentální dopady managementu volně žijící zvěře	84
3.3 Velikost populace zvěře – důsledky a regulace	88
3.4 Škody zvěře v lesnictví a zemědělství	93
3.5 Lov a ochrana přírody	95
4. Ekonomické aspekty udržitelnosti v lovecké turistice	100
4.1 Ekonomická udržitelnost	100
4.2 Zainteresované subjekty (stakeholderi) a jejich přístup	103
4.3 Lovecká turistika jako podnikatelská činnost	105
4.4 Udržitelné obchodní modely	117
5. Sociální aspekty lovecké turistiky	124
5.1 Sociální udržitelnost	124

5.2 Socio-economic trends of hunters in Europe	126	5.2 Socioekonomické trendy lovců v Evropě	126
5.3 Traditions and values of hunting	128	5.3 Tradice a hodnoty myslivosti	128
5.4 Local community attitudes towards the development of hunting tourism	130	5.4 Postoje místních komunit k rozvoji lovecké turistiky	130
6. Case studies of hunting tourism.	134	6. Případové studie lovecké turistiky	134
6.1 Case study no. 1: Segmentation of hunters in the Czech Republic	134	6.1 Případová studie č. 1: Segmentace lovců v České republice	134
6.2 Case study no. 2: Residents' attitudes to hunting tourism in Vojvodina (Serbia)	139	6.2 Případová studie č. 2: Postoje obyvatel k lovecké turistice ve Vojvodině (Srbsko).	139
6.3 Case study no 3: Social acceptance of hunting in Finland	145	6.3 Případová studie č. 3: Vnímání lovu veřejností ve Finsku.	145
6.4 Case study no 4.: The story of an illegal bird hunt in Hungary	151	6.4 Případová studie č. 4: Případ nelegálního lovu ptáků v Maďarsku.	151
List of Figures	156	Seznam obrázků	156
List of tables	157	Seznam tabulek.	157
List of Maps	158	Seznam map	158
List of charts	159	Seznam grafů.	159
Index	160	Rejstřík	160
References.	163	Seznam literatury	163

INTRODUCTION

ÚVOD

According to the United Nations World Tourism Organization (UNWTO) definition, tourism is characterized as the activity of a person travelling for a temporary period to a place outside his/her usual environment for a period of less than one consecutive year for leisure, business or other purposes. Tourism is a phenomenon that has seen a dynamic increase in both arrivals and income in recent years. In 2020 and 2021 a drop was recorded in connection with the Covid 19 pandemic and state restrictions; however, since 2021 tourism has been recovering and slowly reaching the original pre-pandemic levels. As the number of participants in the tourism industry grew, so did the need for its diversification. The goal was to focus on a niche segment and meet the expectations and wishes of clients. Thanks to this, a whole range of specialized tourism service providers was created. While earlier tourism was divided into leisure and business, today we can meet a whole range of specific forms through agritourism, ecotourism, urban tourism, rural, sport, shopping, adrenaline or adventure tourism, and much more. Thanks to diversification, hunting tourism is also coming to the fore. Although game hunting has been a common activity since ancient times, in the past it was more or less an activity of the rich; but the ability to travel to hunt game for the average hunter has become a feature of recent decades. **Hunting tourism is characterized as the movement of a person travelling for a temporary period to a place outside his/her usual environment where the main purpose of the trip is game hunting.**

Hunting tourism, as a multidisciplinary field, often falls under several administrative units, and it is not entirely clear which sectoral actor should be the driving force in the field of hunting tourism promotion and education. If hunting tourism is developed by the game management authorities, the challenge is to find enough tourism professionalism to back up the development. On the other hand, in many cases hunting tourism is not mentioned in the tourism development strategies of different countries as it requires special knowledge on hunting and game management. In many countries, finding this balance is challenging. The basis of the development of hunting tourism is sustainability in all three pillars (Figure 1). This book provides an overview of the most important aspects of the sustainable development of hunting tourism and points to significant differences between European countries.

Podle definice Světové Turistické Organizace (UNWTO) je cestovní ruch charakterizován jako činnost osoby cestující na přechodnou dobu na místo mimo své obvyklé prostředí po dobu kratší než jeden rok za účelem volnočasových, obchodních nebo jiných aktivit. Cestovní ruch je jev, který v posledních letech zaznamenal dynamický nárůst jak v počtu celosvětových příjezdů, tak příjmů. V letech 2020 a 2021 byl zaznamenán pokles v souvislosti s pandemií Covid 19 a cestovatelskými omezeními jednotlivých zemí, nicméně od roku 2021 se cestovní ruch začal zotavovat a pomalu se dostal na původní čísla před pandemií. S rostoucím počtem účastníků cestovního ruchu v posledních letech rostla i potřeba jeho diverzifikace. Cílem bylo zaměřit se na specializované segmenty zákazníků a splnit očekávání a přání klientů. Díky tomu vznikla celá řada specializovaných poskytovatelů služeb cestovního ruchu. Zatímco dříve se cestovní ruch dělil pouze na cestování v rámci volného času a na služební cesty, dnes se můžeme setkat s celou řadou specifických forem, které představuje například agroturistika, ekoturistika, městská turistika, venkovská, sportovní, nákupní, adrenalinová nebo dobrodružná turistika a mnoho dalších. Díky diverzifikaci se do popředí dostává i lovecká turistika. I když je lov typickou činností již od starověku a v minulosti to byla víceméně činnost bohatých, je možnost cestovat za lovem zvěře pro myslivce, patřící ke střední příjmové vrstvě, záležitostí teprve posledních desetiletí. **Lovecká turistika je charakterizována jako pohyb osoby cestující na přechodnou dobu na místo mimo své obvyklé prostředí, kde hlavním účelem cesty je lov zvěře.**

Lovecká turistika, jakožto multidisciplinární oblast, často spadá pod několik správních jednotek a není zcela jasné, který veřejný orgán by měl být hnací silou v oblasti podpory a vzdělávání loveckého cestovního ruchu. Úkolem řídicích orgánů je najít dostatečnou profesionalizaci cestovního ruchu, která by podpořila jeho rozvoj. V mnoha případech není lovecká turistika zmíněna ve strategiích rozvoje cestovního ruchu různých zemí, protože vyžaduje zvláštní znalosti o lovu a řízení myslivosti. V mnoha zemích je nalezení této rovnováhy poměrně náročné. Základem rozvoje lovecké turistiky je udržitelnost ve všech třech pilířích (Obrázek 1). Tato kniha poskytuje přehled nejdůležitějších aspektů udržitelného rozvoje lovecké turistiky a poukazuje na významné rozdíly mezi evropskými zeměmi.

Figure 1: Sustainable hunting tourism within three main pillars
 Obrázek 1: Udržitelná lovecká turistika ve třech hlavních pilířích rozvoje

Sustainability is often examined from social, environmental, and economic aspects. The relationship between these dimensions can be illustrated with a doughnut model which was developed by economist Kate Raworth (2017). In a sustainable world, we ensure the well-being of people and respect the limits of Earth's carrying capacity. In other words, between the social foundation and the ecological ceiling lies the safe and just space for humanity (Figure 2).

The social foundation includes the basics of life, such as sufficient food, health, gender equality, and political voice. No one should fall short of these basics. Similar targets are considered in the United Nation's Sustainable Development Goals. The ecological ceiling is defined by the planetary boundaries that are set for the nine processes that are critical for Earth's carrying capacity. These boundaries include, for example, climate change and biodiversity loss. If we exceed these boundaries and overshoot the pressure on Earth's carrying capacity, we jeopardize planetary stability. The social foundation and the ecological ceiling are interconnected. For example, deforestation can aggravate climate change and degrade freshwater supplies, which in turn can impede food production and cause health problems and poverty.

Udržitelnost je často zkoumána ze sociálních, environmentálních a ekonomických aspektů. Vztah mezi těmito dimenzemi lze ilustrovat tzv. modelem koblihy, který vyvinula ekonomka Kate Raworth (2017). V udržitelném světě zajišťujeme blahobyt lidí a respektujeme limity nosné kapacity Země. Jinými slovy, mezi sociálním základem a ekologickým stropem leží bezpečný a spravedlivý prostor pro lidstvo (Obrázek 2).

Figure 2: The Doughnut model of sustainability, Source: Raworth, K. (2017)
 Obrázek 2: Koblihavý model udržitelnosti, Zdroj: Raworth (2017)

Sociální pilíř je postaven na životních základech, jako je dostatek potravin, zdraví, rovnost pohlaví a možnost vyjádřit svůj názor v politice. V těchto základech by neměl nikdo zaostávat. Podobné hodnoty jsou uváděny i v cílech udržitelného rozvoje Organizace spojených národů. Ekologický strop je definován hranicemi, které jsou stanoveny pro devět procesů, jež jsou kritické pro nosnou kapacitu Země. Mezi tyto hranice patří například změna klimatu a biologická rozmanitost. Pokud tyto hranice překročíme a překročíme tlak na nosnou kapacitu Země, ohrozíme tím stabilitu planety. Sociální základ a ekologický strop jsou vzájemně propojeny. Například odlesňování může negativně ovlivnit změnu klimatu a zhoršit množství zásoby sladké vody, což může zase bránit produkci potravin a způsobovat zdravotní problémy a chudobu.

“In this setting, economy is an enabler: every society produces, uses and manages resources, and economies cover all the practices, discourses and material expressions that relate to these activities” (James, 2015, pp 52). A sustainable economy provides well-being to everyone and stays within the planetary boundaries, now and in the future. In the hunting tourism context, this definition suggests that hunting tourism activities need to be designed so that they support the well-being of all people and don't overburden the Earth's carrying capacity.

As a specific form of tourism, hunting tourism can be an additional source of income for peripheral or underdeveloped regions where other forms of tourism are poorly developed. Hunting tourism can have a significantly positive effect on the local community. Numerous types of research have shown that hunting tourism has considerable economic impacts, both through direct hunters' spending and indirect multiplier effects. Through income generation, job creation, general and specific taxes, and license fees, hunting activities provide an economic contribution to local, regional, and national economies as well as the majority of the funding for wildlife management, and in that way contribute to rural development.

Sustainable development of hunting tourism entails the need for sustainable development of hunting in general. This implies that all forms of game management constantly secure the originality of habitat conditions, diversity, abundance, and quality of wild animals that represent the resource basis for meeting the diverse needs of present and future generations - recreational, ecological, economic, scientific, etc. Sustainable hunting management is reflected through rational management of natural resources and less exploitation of wildlife, the preservation of biodiversity, game production, breeding, and protection of wild game.

The principle of ecological sustainability of hunting tourism intends to preserve wild animals, and protect and improve wildlife habitats. Improvement includes actions like afforestation, protection of wildlife from direct and indirect negative impacts of human industrial activities, introduction/reintroduction of species, and limiting hunting in terms of place, time, hunting methods, or game species. Ecological sustainability of hunting tourism is based on achieving optimal development and maintenance of vital ecological processes, biodiversity, and natural resources.

„V tomto kontextu je ekonomika prostředkem: každá společnost vyrábí, využívá a řídí zdroje. Ekonomiky pak pokrývají všechny praktiky, které se k těmto činnostem vztahují“ (James, 2015, pp 52). Udržitelné hospodářství zajišťuje blahobyt všem a zůstává v mezích naší planety nyní, ale i v budoucnosti. V kontextu lovecké turistiky tato definice naznačuje, že aktivity lovecké turistiky musí být koncipovány tak, aby neomezovaly blahobyt všech lidí a nezatěžovaly nosnou kapacitu Země.

Jako zvláštní forma cestovního ruchu může být lovecká turistika dalším zdrojem příjmů pro venkovské nebo nedostatečně rozvinuté regiony, kde jsou jiné formy cestovního ruchu málo rozvinuté. Lovecká turistika může mít výrazně pozitivní vliv na místní komunitu. Četné druhy výzkumů ukázaly, že lovecká turistika má značné ekonomické dopady, a to jak prostřednictvím přímých výdajů lovců, tak prostřednictvím nepřímých multiplikačních efektů. Skrze vytváření příjmů, tvorbu pracovních míst, daní a licenčních poplatků poskytují lovecké činnosti ekonomický přínos pro místní, regionální a národní ekonomiky a umožňují financovat management volně žijících živočichů, a tím přispívat k rozvoji venkova.

Udržitelný rozvoj lovecké turistiky s sebou nese potřebu udržitelného rozvoje lovu obecně. To znamená, že všechny formy managementu myslivosti neustále zajišťují vhodné podmínky stanovišť, rozmanitost, hojnost a kvalitu volně žijící zvěře, které představují zdrojovou základnu pro uspokojování rozmanitých potřeb (rekreačních, ekologických, ekonomických, vědeckých atd.) pro současné i budoucích generace. Udržitelné řízení lovu se odráží v racionálním hospodaření s přírodními zdroji, využíváním volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, zachování biologické rozmanitosti, produkci zvěře, chovu a ochraně volně žijící zvěře.

Princip ekologické udržitelnosti lovecké turistiky má za cíl udržovat počty divoké zvěře, chránit a zlepšovat její životní prostředí. Zlepšování zahrnuje řadu opatření, jako je zalesňování, ochrana volně žijících živočichů před přímými a nepřímými negativními dopady lidské průmyslové činnosti, vysazování nebo reintrodukci druhů, které z prostředí vymizely, a omezení lovu z hlediska místa, času, způsobu lovu nebo druhu zvěře. Ekologická udržitelnost lovecké turistiky je založena na dosažení optimálního rozvoje a udržování životně důležitých ekologických procesů, biodiverzity a přírodních zdrojů.

Figure 3: Population of fallow deer
Obrázek 3: Populace daňka evropského

Economic sustainability of hunting tourism relates to a possibility to generate benefits for people without exploiting natural resources (e.g. game, natural habitats) nor endangering social sustainability. The scale of economic activities must respect these limitations. In some cases, for example, some of the income is invested in the management and protection of wildlife, conservation, and improvement of habitats. Also, part of the income can be, for example, invested in hunting areas through the procurement of food or medication. The economic principle of sustainability of hunting tourism is fulfilled if hunting tourism does not permanently deplete natural resources nor endanger social sustainability.

Hunting tourism can be a controversial industry due to the perceived impact on local communities and the natural environment. However, by prioritizing social sustainability, hunting tourism operators can mitigate these concerns and promote a positive impact on both the communities they operate in and the natural environment. One key aspect of social sustainability in hunting tourism is community engagement and respect for other land use in the area. Hunting tourism operators should work with local communities to ensure that their activities benefit the community. This includes hiring local staff, sourcing local goods and services, and supporting community initiatives. In addition, one vital key for acceptability of hunting tourism in

Ekonomická udržitelnost lovecké turistiky souvisí s možností vytvářet výhody pro obyvatelstvo, aniž by byly nadměrně využívány přírodní zdroje (např. zvěř, přírodní stanoviště) a neohrožuje sociální udržitelnost. Rozsah ekonomických aktivit musí tato omezení respektovat. V některých případech je například část příjmů investována do řízení a ochrany volně žijících živočichů, nebo zachování a zlepšení stanovišť. Část příjmů může být také například zpět investována do loveckých revířů prostřednictvím nákupu krmiv a léčiv. Ekonomická zásada udržitelnosti lovecké turistiky je tedy naplněna, pokud lovecká turistika trvale nevyčerpává přírodní zdroje ani neohrožuje sociální udržitelnost.

Lovecká turistika může být kontroverzním odvětvím kvůli vnímanému negativnímu dopadu na místní komunity a přírodní prostředí. Provozovatelé lovecké turistiky mohou tyto obavy zmírnit, pokud se zaměří na témata sociální udržitelnosti a budou budovat pozitivní dopad jak na místní komunity, tak na přírodní prostředí. Jedním z klíčových aspektů sociální udržitelnosti v lovecké turistice je zapojení komunity a vyjadřování respektu k dalšímu využívání půdy v této oblasti. Provozovatelé lovecké turistiky by měli spolupracovat s místními komunitami, aby zajistili, že pro ně budou jejich aktivity přínosem. To zahrnuje například najímání místních zaměstnanců, nákupy místního zboží a služeb a podporu komunitních iniciativ. Kromě toho je na mnoha místech jedním z klíčových aspektů pro přijatelnost lovecké turistiky důležité zachovat možnosti lovu pro místní obyvatele a vytvoření systému pro rozdělování příjmů držitelům honiteb, na jejichž pozemcích se lovecká turistika odehrává.

Dalším důležitým aspektem sociální udržitelnosti je respekt k místním kulturám a tradicím. Provozovatelé lovecké turistiky by měli rozumět místním zákonům, zvyklostem, postupům souvisejícím s lovem a dodržovat je. Tímto způsobem mohou prokázat závazek k odpovědným a etickým postupům, které podporují zachování kulturního dědictví a sociální harmonie. Provozovatelé loveckého cestovního ruchu by se měli zavázat k udržitelným loveckým postupům a pracovat na ochraně místních volně žijících populací. To může zahrnovat spolupráci s místními ochránářskými organizacemi, zavádění odpovědných způsobů lovu a podporu vzdělávacích programů v oblasti ochrany přírody. Upřednostněním úsilí o ochranu mohou provozovatelé lovecké turistiky zajistit dlouhodobou životaschopnost svého podnikání a přispět k blaho-bytu místních komunit. Bezpečnostní a etické aspekty jsou rovněž nezbytné pro podporu sociální udržitelnosti v lovecké turistice. Provozovatelé lovecké turistiky by měli upřednostňovat bezpečnost a pohodu jak svých klientů, tak místních komunit.

many places is to safeguard the local hunters' hunting possibilities, as well as creating a system to distribute the benefits to landowners on whose land hunting tourism takes place.

By involving the community, hunting tourism operators can ensure that their activities are culturally appropriate and do not negatively impact local livelihoods. Another important aspect of social sustainability is respect for local cultures and traditions. Hunting tourism operators should understand and abide by local laws, customs, and practices related to hunting. By doing so, they can demonstrate a commitment to responsible and ethical practices that support the preservation of cultural heritage and promote social harmony. Hunting tourism operators should be committed to sustainable hunting practices and work to conserve local wildlife populations. This may involve working with local conservation organizations, implementing responsible hunting practices, and supporting conservation education programmes. By prioritizing conservation efforts, hunting tourism operators can ensure the long-term viability of their industry and contribute to the well-being of local communities. Finally, safety and ethical considerations are essential for promoting social sustainability in hunting tourism. Hunting tourism operators should prioritize the safety and well-being of both their clients and local communities.

Figure 4: Beginning of driven hunt as a tradition in the Czech Republic
Obrázek 4: Tradiční zahájení naháňky v České republice

HUNTING TOURISM AND ITS SPECIFICS
LOVECKÁ TURISTIKA A JEJÍ SPECIFIKA

1. HUNTING TOURISM AND ITS SPECIFICS

1. LOVECKÁ TURISTIKA A JEJÍ SPECIFIKA

In the first part, this chapter focuses on the characteristics of hunting tourism and its typology, evaluation approaches, and impacts in the context of studies and research. The following sub-chapter lists the most important game species that are significant for hunting tourism in Europe.

1.1 Hunting tourism in tourism research

Hunting tourism is one of the examples of special forms of tourism, which is led by the varied distribution of hunted species (Martin-Delgado et al., 2020). In scientific literature it has occurred mainly from the 1940s, but hunting in general has been an essential human activity since ancient times. Both international and domestic travel for hunting are included in hunting tourism activities (Keskinarkaus, Matilainen, 2010). According to Bauer, Herr (2004) a hunting tourism product is considered as an organized and paid trip where the main goal is the satisfaction of the needs of clients (hunters) in recreational services provided in the natural habitat of animals. Wright (2019) includes hunting tourism among sport activities; for example, in the Anglo-Saxon hunting system, hunting is considered a sport activity, so according to Wright hunting tourism also falls under sport tourism. The most important motivation for participation in hunting tourism is the willingness to experience a new and interesting hunt (Komppula, 2013).

In Europe there are just a few studies which focus on hunting tourism and its development. In some countries only some parts of the country have hunting tourism that is well developed specifically for foreign hunters, such as Serbia – Vojvodina region (Ristic et al., 2009), even though hunting tourism can bring extra value and create job opportunities in sectors connected with hunting activities in wider areas (Bredis et al., 2015). Given that rural areas are suitable for hunting (Oian, 2014), hunting tourism is an integral part of rural tourism (Prentovic et al., 2012). Hunting tourism can also be considered as a tool to diversify rural livelihoods, and it can help against outmigration and unemployment (Willebrand, 2009). Hunting tourism can help to prolong the season of tourism companies in places where, for example, the main tourism season is summer and improve possibilities to organise year-round business. In addition, hunting tourism requires local knowledge on game populations

V první části se tato kapitola zaměřuje na charakteristiku lovecké turistiky a její typologii, přístupy hodnocení dopadů lovecké turistiky v kontextu dosa- vadních vědeckých výzkumů a poznatků. V následující podkapitole jsou uvedeny nejvýznamnější druhy zvěře, důležité pro loveckou turistiku v Evropě.

1.1 Lovecká turistika ve vědeckých studiích

Lovecká turistika je jedním z příkladů zvláštních forem cestovního ruchu, který je podmíněn pestrým portfoliem lovených druhů (Martin-Delgado et al., 2020). Ve vědecké literatuře se ve větší míře vyskytuje od roku 1940, ačkoliv byl lov základní lidskou činností již od starověku. Do loveckého cestovního ruchu jsou zahrnuty jak mezinárodní, tak vnitrostátní cesty za účelem lovu (Keskinarkaus, Matilainen 2010). Podle Bauer, Herr (2004) je za produkt lovec- ké turistiky považován organizovaný a placený pobyt, kde hlavním cílem je uspokojení potřeb klientů (lovců), poskytovaný v přirozeném prostředí zvěře. Wright (2019) zahrnuje loveckou turistiku mezi sportovní aktivity. Stejně jako například v anglosaském systému myslivosti je lov považován za sportovní aktivitu, tak podle Wrighta lovecká turistika spadá také pod sportovní cestov- ní ruch. Nejdůležitější motivací pro účast v lovecké turistice je však ochota zažít nový a zajímavý lovecký zážitek (Komppula, 2013).

V Evropě existuje jen několik studií, které se zaměřují na loveckou turisti- ku a její rozvoj. V některých zemích je lovecká turistika dobře organizova- ná zejména pro zahraniční lovce, např. region Srbsko – Vojvodina (Ristic et al., 2009). Tato forma cestovního ruchu může přinést přidanou hodnotu a vytvářet pracovní příležitosti v odvětvích spojených s myslivostí i v širších sou- vislostech (Bredis et al., 2015). Vzhledem k tomu, že pro lov jsou vhodnější oblasti mimo katastry velkých měst (Oian, 2014), je lovecká turistika nedíl- nou součástí venkovské turistiky (Prentovic et al., 2012). Loveckou turistiku lze také považovat za nástroj diverzifikace živobytí na venkově, která může pomoci proti nezaměstnanosti (Willebrand, 2009), a prodloužit sezónu v mís- tech, kde je např. hlavní turistická sezóna v létě, což vede ke zlepšení mož- nosti celoročního podnikání. Lovecká turistika však vyžaduje místní znalosti o populaci zvěře a možnostech lovu a je náročná na kvalifikovanou pracovní sílu. Může se však jednat o atraktivní formu cestovního ruchu zejména v od-

and hunting possibilities and is labour intensive. Thus, it can be an attractive form of tourism, especially in the remote rural areas and concerning rural development. Also, it is possible to provide some form of hunting tourism in almost all rural areas where hunting is allowed and thus rural regions have great potential for the development of the sector (Kalábová, 2018).

Wildlife tourism includes activities classified as non-consumptive (viewing, photography and feeding) and 'consumptive' (hunting and fishing). Nature-based tourism (e.g. birdwatching or photographic tourism) are included into non-consumptive forms of tourism. Hunting tourism belongs to consumptive forms. Often consumptive forms of wildlife tourism mostly provide higher incomes per visitor than non-consumptive forms of tourism, although wildlife watching can be also highly priced (e.g. bear watching in Finland).

Figure 5: Photographic wildlife tourism has important position mostly in African countries
Obrázek 5: Fotografický cestovní ruch divoké zvěře je oblíbený zejména v Africe

Big differences of opinion exist in the assessment of whether hunting tourism belongs to ecotourism or not. Ecotourism arose as a strategy for reconciling wildlife conservation with sustainable development (Meletis, Campbell, 2007) and many definitions of ecotourism exist in the literature (Weaver, 1998; Kiss, 2004; Das, Chatterjee, 2015). Dávid et al. (2011) consider ecotourism to include four main features: small number of visitors, sustainable control, based on nature values, and an educational approach. According to The International

lehlých venkovských oblastech a tím pádem i o samotný rozvoj venkova. Určitý druh lovecké turistiky lze zajistit téměř ve všech venkovských oblastech, kde je lov povolen, proto mají venkovské regiony poměrně velký potenciál pro rozvoj tohoto odvětví (Kalábová, 2018).

Cestovní ruch založený na kontaktu s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami zahrnuje činnosti klasifikované jako „nekonzumní“ (prohlížení, fotografování a krmení zvěře) a „konzumní“ (lov a rybolov). Konzumní formy cestovního ruchu zaměřeného na volně žijící živočichy většinou poskytují vyšší příjmy na návštěvníka než nekonzumní formy, ačkoli pozorování divoké zvěře může být také vysoce zpoplatněno (např. pozorování medvědů ve Finsku).

Velké názorové rozdíly panují v posuzování, zda lovecká turistika patří k ekoturistice nebo ne. Ekoturistika vznikla jako strategie pro sladění ochrany volně žijících živočichů v rámci udržitelného rozvoje (Meletis, Campbell, 2007). V literatuře existuje mnoho definic ekoturistiky (Weaver, 1998; Kiss, 2004; Das, Chatterjee, 2015). Dávid et al. (2011) uvádějí, že ekoturistiku charakterizují tyto hlavní rysy: nízký počet návštěvníků, udržitelná kontrola založená na přírodních hodnotách a v neposlední řadě vzdělávací složka. Podle Mezinárodní unie pro ochranu přírody (IUCN) je ekoturistika charakterizována jako turistika zaměřená na poznávání přírodních oblastí, a to s ohledem na místní obyvatele a životní prostředí. Účastníci ekoturistiky by měli minimalizovat zátěž na přírodní prostředí i místní obyvatelstvo. Mezinárodní společnost pro ekoturistiku (TIES, 2022) označuje ekoturistiku jako „zodpovědné cestování do přírodních oblastí, které šetří životní prostředí a zlepšuje blahobyt místních obyvatel“. Podle těchto definic by lovecká turistika mohla splňovat kritéria ekoturistiky. V literatuře však některé definice obsahují tvrzení, že ekoturistika by měla zahrnovat pouze nekonzumní využívání volně žijících živočichů (Wilson, Tisdell, 2003) a lovecká turistika klasifikována jako konzumní (Freese, 1998) tedy toto kritérium nespĺňuje. Meletis, Campbell (2007) na druhé straně dospěli k závěru, že také konzumní využívání volně žijících živočichů může být slučitelné s ekoturistikou, pokud je jejich využívání udržitelné, čímž je považováno za nástroj ochrany volně žijících živočichů. Považovat ekoturistiku za nekonzumní, podle autorů naznačuje, že tato forma cestovního ruchu je méně škodlivá pro přírodní prostředí než konzumní formy, které využívají volně žijících živočichů. Ale stejně jako nelze tvrdit, že ekoturistika zaručuje minimální dopad na životní prostředí, tak také nelze tvrdit, že konzumní využívání volně žijících živočichů vede k vyčerpání těchto přírodních zdrojů (Meletis, Campbell, 2007). V mnoha afrických zemích jsou jak konzumní, tak nekonzumní formy nezbytnou součástí ekonomiky cestovního ruchu. Napří-

Union for Conservation of Nature (IUCN), ecotourism is characterized as environmentally responsible travel and visiting of natural areas with the aim of enjoying nature and promoting conservation. Participants of ecotourism should have low visitor impact on the natural environment and on the local population. The International Ecotourism Society (TIES, 2022) refers to ecotourism as “responsible travel to natural areas that conserves the environment and improves the well-being of local people”. According to these definitions hunting tourism could fulfil ecotourism criteria. However, in the literature some definitions include statements that ecotourism should include only non-consumptive use of wildlife (Wilson, Tisdell, 2003) and hunting tourism is classified as a consumptive one (Freese, 1998). Meletis, Campbell (2007) on the other hand conclude that consumptive use of wildlife can also be compatible with ecotourism if the use is sustainable and thus can be considered as a tool of protection for wildlife. Considering ecotourism as non-consumptive according to authors indicates that this form of tourism is less damaging to the natural environment than consumptive forms of wildlife use. But, just as it cannot be claimed that ecotourism guarantees minimal impact on the environment, it cannot be claimed that consumptive use of wildlife leads to the depletion of used natural resources (Meletis, Campbell, 2007).

In many African countries, both consumptive and non-consumptive forms are essential parts of the tourism economy. For example, in Botswana hunting tourism as consumptive (trophy hunting) and photographic tourism as non-consumptive forms of wildlife exist simultaneously as a sustainable way of land use. The Government of Botswana supports hunting tourism and photographic tourism and considers both of them as a strategy to create tourism benefits while achieving conservation of wildlife for future generation (Mbaiwa, Hambira, 2021). Tickle (2020), on the other hand, identified problematic factors regarding hunting tourism such as overhunting, increased illegal activities, and disruption of natural ecosystems. He calls for set practices and standards for consumptive form of wildlife tourism which will be consistent with the precautionary principle in tourism planning. In summary ecotourism includes many special forms of tourism depending on the definition. Wildlife tourism is tourism based on encounters with non-domesticated animals that can occur in the animals' natural environment or in captivity. The growing trend of hunting tourism is visible worldwide and that is why it is more essential to support the further development (Baker, 1997). Hunting tourism can also be a key form of sustainable use of wildlife and human-impacted landscape (McGranahan, 2010).

klad v Botswaně jak konzumní (lovecká turistika), tak i nekonzumní formy (fotografická turistika) využití volně žijících živočichů existují současně jako udržitelný způsob využívání půdy. Vláda Botswany podporuje loveckou i fotografickou turistiku a obě považuje za strategii pro zvýšení přínosu cestovního ruchu při dosažení zachování volně žijících živočichů pro budoucí generace (Mbaiwa, Hambira, 2021). Tickle (2020) na druhé straně identifikoval problematické faktory týkající se lovecké turistiky, jako je například nadměrný lov, nárůst nezákonných činností, narušování přírodních ekosystémů. Vyzývá tedy ke stanovení postupů a standardů pro konzumní formu cestovního ruchu zaměřenou na volně žijící živočichy, které budou v souladu se zásadou předběžné opatrnosti v plánování cestovního ruchu. Stručně řečeno, ekoturistika zahrnuje mnoho speciálních forem cestovního ruchu v závislosti na jejich charakteristikách. Rostoucí trend lovecké turistiky je patrný po celém světě, a proto je důležité podporovat její další rozvoj (Baker, 1997). Lovecká turistika může být také klíčovou formou udržitelného využívání volně žijících živočichů a krajiny ovlivněné člověkem (McGranahan, 2010).

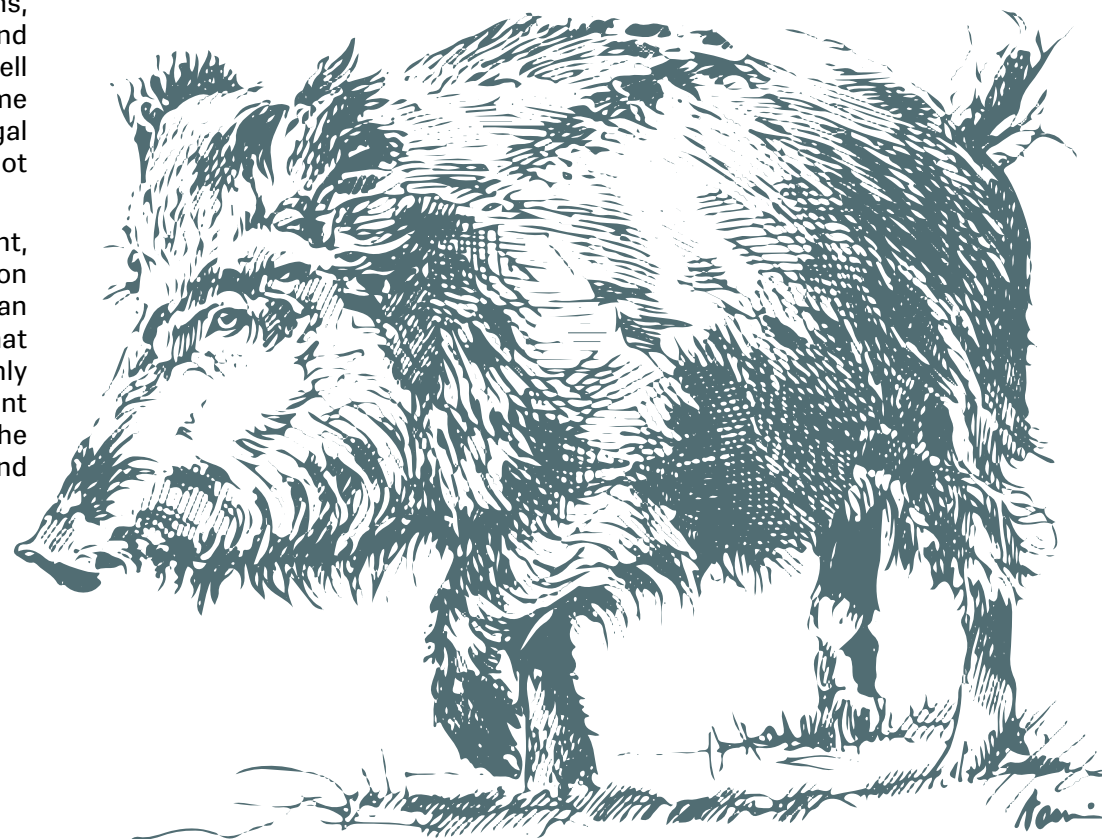
Koncept udržitelnosti byl přijat na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji v roce 1992 jako nejvhodnější princip pro lidské využívání přírodních zdrojů, včetně složek biologické rozmanitosti. Hlavním cílem je zastavit úbytek přírodních zdrojů a jejich neustálé poškozování. Udržitelná lovecká turistika je nástrojem ochrany volně žijících živočichů, zatímco neudržitelný způsob lovecké turistiky znamená porušování mezinárodních úmluv. Pokud příjmy z lovecké turistiky plynou k místnímu obyvatelstvu, může tato forma cestovního ruchu hrát klíčovou roli při zvyšování životní úrovně na venkově a napomáhat regionálnímu rozvoji (FAO, 2008). Strategie udržitelné lovecké turistiky je pak užitečným nástrojem, jak zacházet s volně žijícími zvířaty (Mokgalo, van der Merwe, 2022). Zákaz lovu jako nástroj ochrany přírody často v historii nevedl k zastavení úbytku ohrožených druhů, naopak v mnoha afrických zemích zvýšil tlak na úbytek přirozeného prostředí volně žijících živočichů a snížil počty některých druhů (FAO, 2008). Příkladem může být zákaz lovu v Botswaně v letech 2014 – 2019, který sice znamenal krátkodobý nárůst populací volně žijících živočichů, ale zároveň i nárůst škod způsobených těmito živočichy, rostoucí konflikty s lidmi a následně ztrátu příjmů. Současně se zákazem lovu se zvýšil i negativní postoj venkovského obyvatelstva ke zvěři a nelegální lov, neboť zvěř byla vnímána pouze jako negativum, nikoli jako potenciální zdroj příjmů (Mbaiwa, 2018). Lov zvěře tak, stejně jako lovecká turistika, musí být přísně regulován a kontrolován.

Lidé stále častěji cestují za lovem do exotických, či vzdálených zemí, hledají adrenalinové zážitky, očekávají kvalitní ubytování a další doprovodné vedlejší

The concept of sustainability was adopted by the United Nations Conference on Environment and Development in 1992 as the best principle for humans to use natural resources including components of biodiversity. The main aim is to stop declining of natural resources or its continual damages. Sustainable hunting tourism is a tool for conservation of wildlife, while unsustainable way of hunting tourism means violation of international resolutions. If the income from hunting tourism flows to local population this form of tourism can play a key role in rural poverty reduction and help regional development (FAO, 2008). Sustainable hunting tourism strategy is then useful tool how to handle with wildlife (Mokgalo, van der Merwe, 2022). Hunting ban as a conservation tool, has not often led to stop of the decline of endangered species, on the contrary in many African countries it increased pressure to the loss of wildlife natural environment and reduced numbers of some species (FAO, 2008). For example, the ban on hunting in Botswana in 2014-2019 meant a short-term increase in wildlife populations, but hand in hand with the increase in damages caused by wildlife and other conflicts with humans and income loss. Thus game hunting, as well as hunting tourism, must be strictly regulated and controlled. At the same time, the negative attitude towards game by the rural population and illegal hunting increased as game was seen only as a problem to livelihoods, not as a potential one (Mbaiwa, 2018).

People are increasingly traveling to exotic or distant countries for a hunt, looking for adrenaline experiences, expecting quality accommodation and other accompanying secondary services. Hunting tourism can be considered as the future of hunting itself. The problem can be that the main goal does not always have to be efficient harvest but only a recreational purpose with regards to experience and successful hunt (Dziecilowski, 2013). Therefore, it is absolutely essential to deal with the long-term sustainability of hunting tourism, its correct principles and ethical practices, which will apply to all European countries.

služby. Loveckou turistiku lze považovat za budoucnost samotné myslivosti. Problém může být v tom, že hlavním cílem nemusí být vždy lov samotný, ale pouze rekreační zábava s ohledem na získání nových zkušeností a zážitků (Dziecilowski, 2013). Proto je naprosto nezbytné zabývat se dlouhodobou udržitelností lovecké turistiky, jejími správnými zásadami a etickými postupy, které budou platit pro všechny evropské země.

1.2 Specifics of hunting tourism

Hunting tourism as a tourism form has its own specifics. In Table 1, typical hunting tourism characteristics are presented.

intangible character (transience of services and variability of hunting trip)
seasonality (according to hunting periods)
the service (product) is bound to the place of production and production time
dependence on complementary companies, importance of intermediaries
great importance of word of mouth advertising (e-WOM)
dependence on the attractiveness of the given locality (number of species and their quality)
special knowledge of hunting (hunting guide) – labour intensive
gun licence and permit to travel with it
special infrastructure and equipment
usually performed with friends, not with family, especially not with children
mostly male-dominated activity
taxidermy or related manufacturing and treatment of trophy
strict regulation and legislation
in the case of trophy hunting, can be very expensive
niche market

Table 1: Specifics of hunting tourism

The essence of the tourism product is that it has an **intangible** character. The service cannot be tested in advance by the customer, so the customer buys a certain idea, association, which he/she makes based on the description of the offered service. At the same time, it also bears the risk that the purchased service will not meet the customer's perception of what it should be. That is one of the reasons why the most important promotional tool is, in many cases, the recommendation of friends who share their own experiences. Today, thanks to social networks and online tools, the possibility to reach seemingly objective reviews of the services provided is much greater.

Many forms of tourism are **seasonal**. Service providers try to diversify their offer so that they can provide interesting services to the clients even outside

1.2 Specifika lovecké turistiky

Lovecká turistika jako forma cestovního ruchu má svá vlastní specifika. V tabulce 1 jsou uvedeny typické charakteristiky lovecké turistiky.

nehmotný charakter (pomíjivost služeb a proměnlivost loveckého pobytu)
sezónnost (podle doby lovu)
služba (produkt) je vázána na místo a dobu vzniku služby
závislost na komplementárních společnostech, velký význam zprostředkovatelů
velký význam ústní reklamy (e-wom)
závislost na atraktivitě dané lokality (počet druhů a jejich kvalita)
speciální znalosti lovu (potřeba loveckého průvodce)
lovecká zbraň a povolení s ní cestovat
speciální infrastruktura a vybavení
obvykle se realizuje s přáteli, ne s rodinou, zejména ne s dětmi
v aktivitách loveckého cestovního ruchu převažují muži
taxidermie nebo související ošetření trofejí
přísná regulace a legislativa
v případě trofejového lovu vysoké ceny lovu
zaměření na trh se specifickými požadavky

Tabulka č. 1: Specifika lovecké turistiky

Podstatou produktu cestovního ruchu je, že má nehmotný charakter. Službu si zákazník nemůže předem vyzkoušet, proto si koupí určitou představu, asociaci, kterou si vytvoří na základě popisu nabízené služby. Zároveň s sebou nese riziko, že zakoupená služba nebude odpovídat představám zákazníka o tom, jaká by měla být. To je jeden z důvodů, proč je nejdůležitějším propagačním nástrojem v mnoha případech doporučení přátel, kteří sdílejí své vlastní zkušenosti. Dnes je díky sociálním sítím a online nástrojům možnost dosahu zdánlivě objektivních recenzí poskytovaných služeb mnohem větší než dříve.

Mnoho forem cestovního ruchu má sezónní charakter. Poskytovatelé služeb se snaží diverzifikovat svou nabídku tak, aby mohli klientům nabízet zajímavé služby i mimo hlavní sezónu. Sezónní charakter cestovního ruchu vzhledem

the high season. Nevertheless, in many cases, the seasonal character of tourism prevails and, due to hunting seasons, is evitable for hunting tourism. The main season is linked to game hunting periods of the most interesting game species. They may differ in individual countries. In most European countries, the main hunting season is in the autumn months. It starts roughly at the beginning of September and lasts until January. There are some exceptions, for example the hunting of roe deer bucks that usually starts at the end of April (e.g., Serbia, Hungary) or in May (e.g., Czechia, Finland).

The tourism service is closely linked to the place and time of production as this determines its uniqueness. Only at the place and time of production can the service be consumed by the customer. The character of the **transience** of services is related to this because if the customer does not consume the service at a given time and place, this service can no longer be offered or sold (for example, deer hunting in the week of September 20-24: after this, it is not possible to offer deer hunting during this exact period, because it passed, until next season.). Tourism services are also highly **variable** and dependent on the weather or the person providing the service. There will certainly be a difference in the satisfaction, or even the hunting event itself, if it rains on the hunting days or the guide is unpleasant or insufficiently qualified. Tourism and its services are also linked to the **attractiveness of a given locality**. For example, in the case of cultural tourism, it is necessary that the destination abounds in cultural monuments, in the case of natural tourism, beautiful natural scenery has to be in location, and in the case of hunting tourism, it is necessary that the destination has above all enough game or different species that the hunter came to hunt. More information about evaluation of potential of hunting tourism destinations can be found in the HUNTOUR textbook (Matejevic et al., 2023) [Evaluating hunting tourism potential: International case studies](#).

Tourism service providers are also highly **dependent** on each other. In order to secure the customer's entire stay, it is often necessary to combine various services of tourism providers, from transport, accommodation, and catering facilities to the primary tourism services themselves, which represent the main purpose of the visit. Therefore, the overall quality of the hunting trip also depends on the quality of the services provided by the business partners and sub-contractors.

A big disadvantage of services is the possibility of competitors easily **copying their concepts** as they are rarely under any patent law or similar protection. Due to the intangible nature of the services, the providers try to describe

k dobám lovu charakterizuje také loveckou turistiku. Hlavní sezóna je určena dobou lovu (především v období říje) nejzajímavějších druhů zvěře. Doby lovu se však mohou v jednotlivých zemích lišit. Ve většině evropských zemí je hlavní lovecká sezóna v podzimních měsících, přičemž začíná zhruba na začátku září a trvá do ledna. Existují však určité výjimky, například lov srnců, který začíná obvykle na konci dubna (např. Srbsko, Maďarsko) nebo v květnu (např. Česká republika, Finsko).

Cestovní ruch je úzce spjat s místem a dobou vzniku služby, což určuje jeho jedinečnost. Pouze v místě a čase produkce služby může zákazník službu spotřebovat. Pomíjivý charakter služeb souvisí s tím, že pokud zákazník službu v daném čase a místě nevyčerpá, nelze tuto službu dále nabízet ani prodávat (např. lov jelenů v říji v konkrétním termínu lze nabídnout pouze v daném termínu, pokud není využit, nelze jej již v tomto termínu dále nabízet, neboť uplynul). Lovecké podmínky jsou také vysoce proměnné a závislé na počasí nebo osobě poskytující službu. Zákazník zcela jistě nebude spokojen, pokud bude nepříznivé počasí nebo pokud bude lovecký průvodce nedostatečně kvalifikovaný, nesympatický či nepříjemný. Cestovní ruch a jeho služby jsou rovněž spojeny s atraktivitou dané lokality. Například v případě kulturní turistiky je nutné, aby destinace oplývala kulturními památkami, v případě přírodní turistiky musí být v místě krásné přírodní scenérie a v případě lovecké turistiky je nutné, aby destinace měla především dostatečné množství různých druhů zvěře, o kterou má lovec zájem. Více informací o hodnocení potenciálu loveckých turistických destinací je možné nalézt v publikaci HUNTOUR (Matejevic et al., 2023) [Hodnocení potenciálu lovecké turistiky: mezinárodní případové studie](#).

Poskytovatelé lovecké turistiky musí být především organizačně zdatní. Pro zajištění celého pobytu zákazníka je často nutné kombinovat různé služby poskytovatelů cestovního ruchu, od dopravních, ubytovacích a stravovacích služeb až po samotné primární služby nabídky zvěře, které představují hlavní účel návštěvy. Celková kvalita lovecké výpravy proto závisí i na kvalitě služeb poskytovaných obchodními partnery a subdodavateli.

Velkou nevýhodou služeb je možnost konkurence snadno kopírovat nabídku, neboť je zřídka patentována nebo jinak právně ošetřena. Vzhledem k nehmotné povaze služeb se poskytovatelé snaží služby popsat co nejlépe, aby si o nich zákazník mohl udělat konkrétní a realistický obraz. Dávají tak ale možnost konkurentům nabízet stejné produkty. V odvětví lovecké turistiky je tento problém mnohem menší, protože existují i další specifika související s přístupem ke zdroji zvěře (např. vlastnictví nebo pronájem honebních pozemků či možnost poskytovat kvalitní průvodcovské služby).

the services the best they can, so that the customer can get a concrete and realistic image of them. Thus, they give out the concept for competitors to start offering the same products as well. In the hunting tourism sector, however, this problem is smaller as there are also other specifics related to access to the game resource (e.g., ownership or lease of land, necessity of qualifications to issue permits to hunt and provide hunting).

One of specifics in tourism services is extended marketing mix. Instead of the classic marketing mix of 4 P (Product, Price, Promotion, Place), it is more appropriate to use an extended marketing mix of **8 P** – which includes the classic 4 P's as well Partnership, Packaging, Programming, and People. In the field of hunting tourism, the 10 P could also be mentioned, with the addition of Politics and Public opinion, which is a key issue in many countries today, especially for the development of hunting tourism.

Several concepts can be distinguished that describe different types of hunting, some of which intermingle with each other:

- Recreational hunting – the participant is looking for the prey, but the main purpose is an active visit to the countryside. The goal of recreational hunting can be trophy hunting, being in the wild, the desire to enjoy an adrenaline experience.
- Trophy hunting – a specific selective form of use of wild game that includes fees associated with the hunting experience and the hunter getting of a trophy.
- Subsistence hunting – hunting for meat is considered a tradition and custom by many local people around the world. Bush meat hunting – game hunting in tropical and subtropical areas for food security and for other purposes (e.g., for use in medicine).
- Canned hunting – game hunting when game is kept in a closed area, in game reserves, where the hunter's chance of a successful hunt increases.
- Commercial hunting – an economic activity involving the paid hunting of game by a hunter, often mediated by an intermediary. Hunting providers offer their surplus for commercial purposes or game management is based mainly on commercial hunting as a business activity.
- Conservation hunting – an activity as part of a wildlife management programme, which includes conservation, maintenance, sustainable use of populations through hunting, and habitat restoration and enhancement.
- Fair-chase hunting – an ethical approach to hunting in terms of not taking advantage of unnatural advantages by the hunter.

Jedním ze specifíků služeb cestovního ruchu je rozšířený marketingový mix. Místo klasického marketingového mixu - 4 P – Product (produkt), Price (cena), Promotion (propagace), Place (místo) je vhodnější použít rozšířený marketingový mix 8 P – který zahrnuje mimo klasické 4 P i Partnership (spolupráci), Packaging (balení), Programming (programování) a People (lidé). V oblasti lovecké turistiky by mohlo být zmíněno i 10 P, tedy ještě navíc Politics (politika) a Public opinion (veřejné mínění), což je dnes v mnoha zemích klíčová otázka pro rozvoj lovecké turistiky.

V rámci lovecké turistiky lze rozlišit několik konceptů, které popisují různé typy lovu, přičemž některé z nich se vzájemně prolínají:

- Rekreační lov – účastník loví, ale hlavním účelem je aktivní pobyt v přírodě. Cílem rekreačního lovu může být lov trofeje, pobyt v přírodě, touha zažít adrenalinový požitek.
- Trofejový lov – zvláštní selektivní forma využívání volně žijící zvěře založená na poplatcích spojených s loveckým zážitkem a ulovením trofeje.
- Lov pro obživu – lov zvěře za účelem získání zvěřiny je považován za tradici a zvyk mnoha lovců po celém světě.
- Lov v oborách a na farmách – lov, kdy je zvěř lovena v uzavřených plochách, kde se možnost úspěšného lovu zvyšuje.
- Komerční lov – hospodářská činnost zahrnující poplatkový lov zvěře lovcem, často zprostředkované prostředníkem. Poskytovatelé lovu nabízejí své přebytky ke komerčním účelům, myslivost je založena především na poplatkovém lovu jako podnikatelské činnosti.
- Ochrannářský lov – činnost v rámci managementu volně žijících živočichů, která zahrnuje snahu o zachování a péči v rámci udržitelného využívání zvěře prostřednictvím lovu a zlepšováním přirozených životních podmínek.
- Vyrovnaný (férový) lov – etický přístup k lovu ve smyslu nevyužívání nepřirozených výhod lovcem, kdy zvěř má šanci na útek.

1.3 Systems of hunting in European countries

Hunting legal systems in European countries are based on different approaches. Hunting is differently perceived, and approaches to the implementation of the right to hunt are also diverse. Roughly, these systems can be divided into four main groups:

1. Central European hunting system

(e.g., Belgium, Czech Republic, Luxembourg, Hungary, Germany, Netherlands, Poland, Austria, Slovakia, Slovenia,)

Within this system, hunting was shaped by many years of cultural tradition. In some countries, such as Hungary or Germany, the rules of care for game, so-called correct performance of hunting, are part of national legislation. Hunting is regulated by the state for the benefit of game and its environment. In this hunting system, great emphasis is placed on the professional competence of hunters, and the citizens of the given country are prioritized as hunting actors. The game hunting plan resulting from the legally imposed protection and care of game and significant restrictions on hunting are a fundamental pillar of hunting. A system of hunting grounds is created from hunting areas and these hunting grounds are owned or leased for hunting purposes.

Figure 6: Trophy hunting is typical for Central European hunting system

Obrázek 6: Trofejový lov je typický zejména pro Středoevropský revírní systém myslivosti

1.3 Systémy myslivosti v evropských zemích

Právní systém lovu v evropských státech je založen na odlišných přístupech. Lov je vnímán různě a rozdílné jsou i přístupy k realizaci práva lovu. Tyto systémy lze zhruba rozdělit do čtyř hlavních skupin:

1. Středoevropský revírní systém myslivosti

(např. Belgie, Česká republika, Lucembursko, Maďarsko, Německo, Nizozemsko, Polsko, Rakousko, Slovensko, Slovinsko)

V rámci tohoto systému byl lov formován mnohaletou kulturní tradicí. V některých zemích, například v České republice, Maďarsku nebo Německu, platí pravidla péče o zvěř, tzv. správný výkon práva myslivosti jsou součástí národní legislativy. Lov je regulován státem ve prospěch zvěře a jejího prostředí. V tomto revírním systému je kladen velký důraz na odbornou způsobilost myslivců a občané daného státu jsou upřednostňováni jako lovci. Plán lovu zvěře, vyplývající ze zákonem uložené ochrany, péče o zvěř a výrazných omezeních je základním pilířem myslivosti. V tomto loveckém systému je vytvořena struktura honiteb, které jsou vlastněny nebo pronajímány pro lovecké účely.

2. Skandinávský systém myslivosti

(např. Norsko, Finsko, Švédsko, Dánsko)

V těchto zemích, kde je lov považován za „plod přírody“, jsou lovecká práva často spojena s vlastnictvím půdy a lov také vyžaduje povolení od úřadů. Ačkoliv lovecký lístek v zásadě umožňuje provozovat lov na území celého státu nebo jeho části, je také vždy potřeba získat povolení od vlastníka pozemku. Lovec platí orgánu veřejné moci nebo státu poplatek za lovecký lístek. Trofej, jak ji chápe středoevropský systém, není zásadním cílem, tou je lovecká činnost samotná a její sociální aspekt. Myslivecké zvyky a obyčeje hrají menší roli než ve střední Evropě a lov je typicky aktivitou pro všechny společenské vrstvy.

3. Anglosaský systém myslivosti

(např. Irsko, Spojené království)

Lov v těchto zemích je více spojen se sportovním aspektem. Trofej má poněkud odlišný koncept. Nemusí to být rohy nebo parohy, pro sportovně etický zážitek postačí fotka nebo jiná připomínka. Velký důraz je kladen na tradice odívání, tradice společenských tříd, či nepsaná společenská pravidla. Způsoby lovu odpovídají těmto principům. Široce známý je také lov lišek, který má především společenský charakter, ale také velký hospodářský význam, zejména pro obyvatele venkovských oblastí. Lov je spojen s vlastnictvím půdy. Každý může lovit na svém pozemku. Předmětem právní úpravy je především výčet lovné zvěře, doby lovu zvěře a způsoby lovu.

2. Scandinavian system of hunting

(e.g., Norway, Finland, Sweden, Denmark)

For these countries, where hunting is considered the “fruit of nature”, hunting rights are often connected with land ownership, and hunting also requires a licence from game/hunting authorities. Although a licence in principle provides the possibility to carry out hunting activities within the whole country or part of it, a permit from the landowner is also always needed. A hunter pays the public authority or state a fee for a hunting licence. The trophy, as understood by the Central European system, is not such a crucial component, whereas the hunting activity and its social aspects are especially important. Hunting ceremonies play a smaller role than in Central Europe, and hunting is typically an activity for all social classes.

3. Anglo-Saxon system of hunting

(e.g., Ireland, United Kingdom)

Hunting in these countries is more associated with a sporting aspect. Trophy has a somewhat different concept. It doesn't have to be horns or antlers, a photo or other memento will suffice for a sporting ethical experience. Great emphasis is placed on the traditions of clothing and traditions of social classes and unwritten social rules. The methods of hunting correspond to similar principles. Fox hunting is also widely known, which has primarily a social character and great economic importance, especially for the inhabitants of rural areas. Hunting is connected with land ownership. Everyone can hunt on their own property. The subject of legislation is primarily the enumeration of game, game hunting times, and hunting methods.

4. The Latin system of hunting

(e.g., France, Italy, Cyprus, Malta, Portugal, Greece, Spain)

Hunting has a strong social aspect in these countries. The priority is the enjoyment of the countryside, the circle of friends, and social entertainment. With the exception of the autonomous region of South Tyrol¹, there is no hunting ground system established. Hunting is carried out on the basis of a licence system. Therefore, a licence must be purchased to hunt. Local citizens are strongly favoured by the licensing rates. A specific exception is for example France. According to the Verdail Act (Hunting Act), an owner may hunt more than 20 ha on his/her land. Other land owners within the municipality must join together to hunt. The main hunted species are various types of migratory birds. Big game (e.g. red deer) is very rare and in some places it is very strictly protected (Italy). The protection and care of wildlife

¹ In this province, hunting grounds with an area of several hundred hectares are created directly by law. This difference is caused by the fact that South Tyrol is largely a German speaking autonomous area - historically part of Austria, so more related to the Central European system of hunting.

4. Latinský systém myslivosti

(např. Francie, Itálie, Kypr, Malta, Portugalsko, Řecko, Španělsko)

Lov má v těchto zemích silný sociální aspekt. Prioritou je pobyt v přírodě, okruh přátel a společenská zábava. S výjimkou autonomní oblasti Jižní Tyrolsko¹, zde není zaveden žádný systém honiteb. Lov se provádí na základě licenčního systému, kdy musí být k lovu zakoupena licence. Místní občané jsou silně zvýhodněni licenčními sazbami. Určitou výjimkou je například Francie. Podle Verdail Act (zákon o myslivosti) může vlastník lovit na svém pozemku s výměrou více než 20 ha. Ostatní vlastníci pozemků v rámci oblasti se musí k lovu spojit. Hlavními lovenými druhy jsou zejména různé druhy stěhovavých ptáků. Větší zvěř (např. jelen evropský) je vzácný a na některých místech je velmi přísně chráněna (Itálie). Ochrana a péče o volně žijící živočichy ve středoevropském pojetí není v tomto systému téměř vůbec realizována. Hlavní cíl lovu, stěhovaví ptáci, zůstávají na území těchto států jen krátkou dobu.

¹ V této provincii jsou honitby o rozloze několika set hektarů vytvořeny přímo zákonem. Tento rozdíl je způsoben tím, že Jižní Tyrolsko je z velké části německy mluvící autonomní oblast - historicky součást Rakouska, takže více souvisí se středoevropským systémem myslivosti.

in the Central European concept is barely or not implemented at all. The main object of hunting, migratory birds, only stay in these countries for a short time.

1.4 Hunting tourism in Africa

Many European hunters go to Africa for a hunt; nevertheless, hunting tourism in Africa is a controversial topic that raises ethical, cultural, and conservation concerns. While some people argue that hunting tourism can provide economic benefits for local communities and contribute to wildlife conservation efforts, others argue that it can have negative impacts on local cultures and ecosystems.

Specifically, regarding European hunting tourism in Africa, it is important to note that this type of tourism has a long and complex history, often tied to colonialism and the exploitation of African resources and people. Many African countries have struggled to regulate and manage hunting tourism in a way that balances the interests of foreign hunters, local communities, and wildlife. Additionally, some hunting practices, such as canned hunting (where animals are bred in captivity for the sole purpose of being hunted), have been widely condemned as unethical and inhumane. In the case of South Africa, hunting tourism is a significant industry and contributes to the economy. Many private game reserves and hunting farms offer guided hunting trips for foreign hunters, often targeting big game such as antelopes, oryx, wildebeest, warthog, but also lions or buffalo. A relatively interesting version of hunting is the possibility of simply putting the animal to sleep, taking a picture with it, casting a trophy (horn) and waking the animal up again (for example hunting of rhinoceros). While hunting in South Africa is legal and regulated by the government, there are concerns about the impact of hunting on wildlife populations and the potential for unethical hunting practices such as canned hunting.

1.4 Lovecká turistika v Africe

Mnoho evropských lovců jezdí na lov do Afriky, nicméně lovecká turistika v Africe je kontroverzní téma, které vyvolává etické, kulturní a ochranné obavy. Zatímco někteří lidé tvrdí, že lovecká turistika může poskytnout ekonomické výhody místním komunitám a přispět k ochraně divoké zvěře, jiní argumentují, že to může mít negativní dopady na místní kulturu a ekosystémy.

Konkrétně, pokud jde o evropskou loveckou turistiku v Africe, je důležité poznamenat, že tato forma cestovního ruchu má dlouhou a složitou historii, často spojenou s kolonialismem a využíváním afrických zdrojů a obyvatelstva. Mnoho afrických zemí se snaží regulovat a řídit loveckou turistiku způsobem, který vyvažuje zájmy zahraničních lovců, místních komunit a volně žijících živočichů. Navíc některé lovecké praktiky, jako je lov v uzavřených farmách (kdy jsou zvířata chována v zajetí pouze za účelem lovu), byly široce odsouzeny jako neetické a nehumánní. V případě Jihoafrické republiky je lovecká turistika významným odvětvím a přispívá k ekonomickému rozvoji země. Mnoho soukromých obor a loveckých farem nabízí lovecké výpravy s průvodcem pro zahraniční lovce, často zaměřené na velkou zvěř, jako jsou antilopy, přímorožci, pakoně, prase bradavičnaté, ale také lvi nebo buvoli. Poměrně zajímavou verzí lovu je možnost zvíře uspat, vytvořit kopii trofeje a zvíře znovu probudit (například lov nosorožce). Ačkoliv je lov v Jižní Africe legální a regulovaný vládou, existují obavy z jeho dopadu na volně žijící živočichy.

Figure 7: Trophy hunting in South Africa can be an important source of money to keep wild animals. On the picture blue wildebeest (*Connochaetes taurinus*)

Obrázek 7: Trofejový lov v Jihoafrické republice je důležitým zdrojem příjmů pro chov divokých zvířat. Na fotce pakůň žihanj.

1.5 Most important species for hunting tourism in Europe

The main species of hunting tourism in Europe are presented below.

Furred game

Alpine ibex (*Capra ibex*)

Alpine ibex is a typical inhabitant of high mountains. Its body length reaches up to 150 cm, height at the withers 90 cm, weight up to 120 kg. Males are more massive than females and have longer horns that reach up to 1 m, triangular in cross-section. The fur is grey-brown, although the fur in the belly is lighter. The male has a beard on its head.

The Alpine ibex is only found in the Alps (Map 1). It was even exterminated there in the past but, due to strict protection and reintroduction efforts, it has become a common animal again. Stony areas, rocky cliffs, and subalpine meadows high above the tree line are typical habitats for Alpine ibex.

Another typical sub-species that can be hunted and thus makes up the offer of hunting tourism is the Pyrenean ibex (*Capra ibex pyrenaica*), which is hunted in the Pyrenees.

Map 1: Alpine ibex distribution
Mapa 1: Rozšíření kozorožce alpského
Source/Zdroj: Červený, J.

1.5 Nejdůležitější druhy pro loveckou turistiku v Evropě

Srstnatá zvěř

Kozorožec alpský (*Capra ibex*)

Kozorožec alpský je typickým obyvatelům vysokých hor. Délka těla dosahuje až 150 cm, výška v kohoutku 90 cm, hmotnost až 120 kg. Samci jsou mohutnější než samice a mají delší rohy, které dosahují až 1 m, v průřezu jsou trojúhelníkové. Srst kozorožce je šedohnědá, na břicho je však světlejší. Samec má na bradě vousy.

Kozorožec alpský se vyskytuje pouze v Alpách (Mapa 1), v minulosti zde byl dokonce vyhuben, ale díky přísné ochraně a snahám o reintrodukcii se opět stal běžnou zvěří. Jeho typickými stanovišti jsou kamenité oblasti, skalnaté útesy a subalpínské louky vysoko nad hranicí lesa.

Typickým poddruhem, který již lze v řadě zemí lovit a tvoří tak nabídku lovecké turistiky, je kozorožec pyrenejský (*Capra ibex pyrenaica*), který je loven v především ve Španělsku.

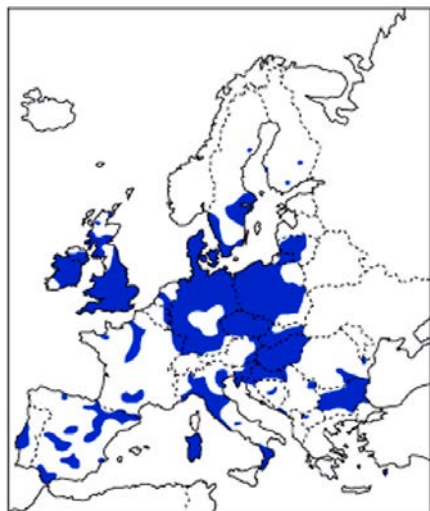
Fallow deer (*Dama dama*)

The body length of fallow deer reaches up to 150 cm, height at the withers 110 cm, weight around 90 kg. Females are smaller than males. The colouring is reddish-brown with white spots on the body in the summer months. Grey-brown fur predominates in the winter and the spots are not visible.

The European fallow deer originates from the Mediterranean and South-West Asia, but in Europe it was kept mainly in game reserves, from which it was released for the first time in the 17th century. Now it also appears widely in the open countryside. A suitable habitat is warmer areas up to 500 m above sea level with well-lit deciduous and mixed forests (Map 2).

The trophy is in the form of massive shovel-shaped antlers that attract hunters from all over the world.

In some countries of Central Europe, the fallow deer population is increasing, and thus also the number of hunted individuals of this game is increasing, as represented in Chart 1 below. This can be seen the Czech Republic and Hungary, while in other European countries the population does not occur at all or only in low numbers (Finland, Serbia) and is not the subject of hunting tourism.

Map 2: Fallow deer distribution
Mapa 2: Rozšíření daňka evropského
Source/Zdroj: Červený, J.

Daněk skvrnitý (*Dama dama*)

Délka těla daňka dosahuje až 150 cm, kohoutková výška 110 cm, hmotnost kolem 90 kg. Samice jsou menší než samci. V letních měsících je zbarvení červenohnědé s bílými skvrnami na těle. V zimě převládá šedohnědá srst, skvrny nejsou viditelné.

Daněk skvrnitý pochází ze Středomoří a jihozápadní Asie. V Evropě byl chován hlavně v oborách, ze kterých byl poprvé vypuštěn v 17. století. Nyní se vyskytuje i ve volné přírodě (Mapa 2). Vhodným stanovištěm jsou teplejší oblasti do 500 m n. m. s dobře osvětlenými listnatými a smíšenými lesy.

Trofej představují lopatovité parohy, které lákají lovce z celého světa.

V některých zemích střední Evropy se zvyšuje počet populace daňčí zvěře a tím roste i počet ulovených kusů, jak je znázorněno v grafu 1 níže. Příkladem je Česká republika a Maďarsko, zatímco v jiných evropských zemích se populace daňčí zvěře nevyskytuje vůbec nebo jen v nízkých počtech (Finsko, Srbsko) a není předmětem lovecké turistiky.

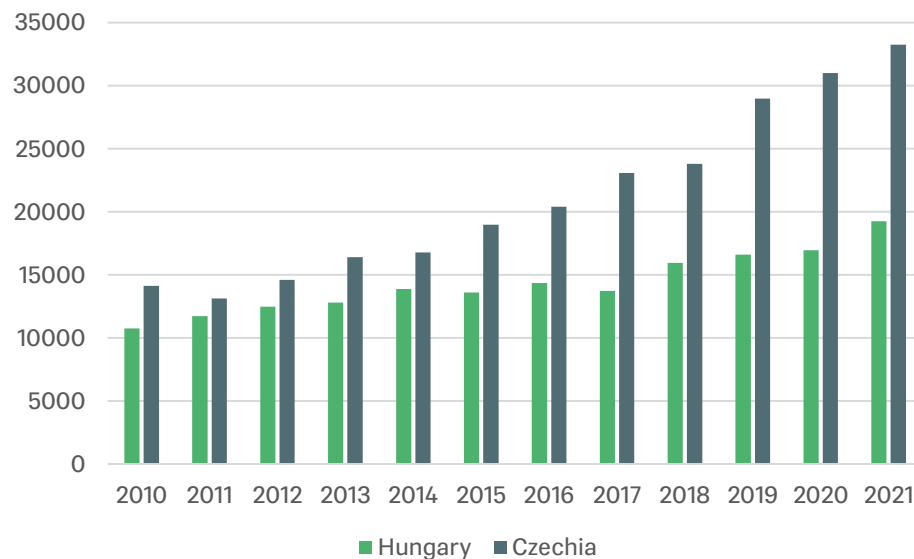

Chart 1: Number of hunted fallow deer in Czechia and Hungary 2010 – 2021

Graf 1: Počet ulovených jedinců daňčí zvěře v Česku a Maďarsku 2010 - 2021

Brown hare (*Lepus europaeus*)

Body length reaches up to 70 cm, weight approximately 3 – 5 kg. The typical colour of the fur is brown, lighter on the sides and the belly is pure white. The long ears are 12-14 cm and end with a black spot on each. The brown hare is found practically throughout Europe (Map 3), except for very northern parts of Scandinavia, Iceland and Ireland. It is most abundant in the cultural biotopes of the lowlands and hilly areas, sometimes it is also found in larger forest units. The number of hares in Central Europe has seen a significant decline since the 1970s. This decrease was mainly caused by negative interventions in the landscape, which led to the loss of suitable biotopes. Harmful environmental substances are also to blame, which brought with them the deterioration of the health of the population. On the other hand, in Northern Europe the population has grown significantly during recent decades due to climate change.

Hare hunts tend to be a popular hunting event. However, in order for hunting to be offered for a fee, it is necessary that a certain population of this game can be guaranteed in the given locality.

Zajíc polní (*Lepus europaeus*)

Délka těla dosahuje až 70 cm, hmotnost přibližně 3 - 5 kg. Typická barva srsti je hnědá, po stranách světlejší a břicho je čistě bílé. Slecha jsou dlouhá 12-14 cm a zakončená černou skvrnou. Zajíc polní se vyskytuje prakticky po celé Evropě s výjimkou velmi severních částí Skandinávie, Islandu a Irska (Mapa 3). Nejhojnější je v kulturních biotopech nížin a pahorkatin, někdy se vyskytuje i ve větších lesních celcích. Počet zajíců ve střední Evropě zaznamenal od roku 1970 výrazný pokles. Tento pokles byl způsoben především negativními zásahy do krajiny, které vedly ke ztrátě vhodných biotopů. Na vině jsou také škodlivé látky v životním prostředí, které s sebou přinesly zhoršení zdraví populace. Na druhé straně v severní Evropě populace zajíců v posledních desetiletích výrazně vzrostla v důsledku změny klimatu.

Hon na zajíce bývá oblíbenou loveckou akcí. Aby však mohl být lovecký program nabízen za poplatek, je nutné, aby určitá populace této zvěře byla v dané lokalitě početná a výše výřadu tak byla garantována.

Map 3: Brown hare distribution
 Mapa 3: Rozšíření zajíce polního
 Source/Zdroj: Červený, J.

The brown hare is currently not hunted on a number of hunting grounds in the Czech Republic in order to support an increase in their numbers, which has so far not lead to very successful result. In Serbia, brown hare is hunted but according to recommendation based on real growth dynamics received from the laboratory of Hunting Association of Vojvodina region. In northern Europe, brown hare is not considered very attracting regarding hunting tourism. For some hunters it presents an interesting product due to the use of hunting dogs. However, in a wider sense brown hare hunting is mainly conducted by local hunters, not tourists. Chart 2 presented below shows that the number of hunted hares in Hungary and Finland fluctuates, while in the Czech Republic and Serbia the number of hunts is decreasing.

V současné době není zajíc polní v řadě honiteb v České republice vůbec loven, důvodem je nízký počet jedinců. Snížení loveckého tlaku však dosud nevedlo k příliš úspěšnému výsledku. V Srbsku se zajíc polní loví na základě doporučení založeného na skutečné dynamice početního růstu získaného na základě výzkumu mysliveckých spolků regionu Vojvodina. V severní Evropě má zajíc z hlediska lovecké turistiky pouze malý potenciál. Pro některé lovce ale představuje zajímavý lov díky využití loveckých psů. V širším smyslu však lov zajíce polního provozují především místní lovci, nikoliv turisté. Podle níže uvedeného grafu 2 vykazuje počet lovených zajíců v Maďarsku a Finsku výkyvy, zatímco v České republice a Srbsku počet lovů klesá (Graf 2).

Figure 8: Driven hunt of brown hares
 Obrázek 8: Výřad po honu na zajíce

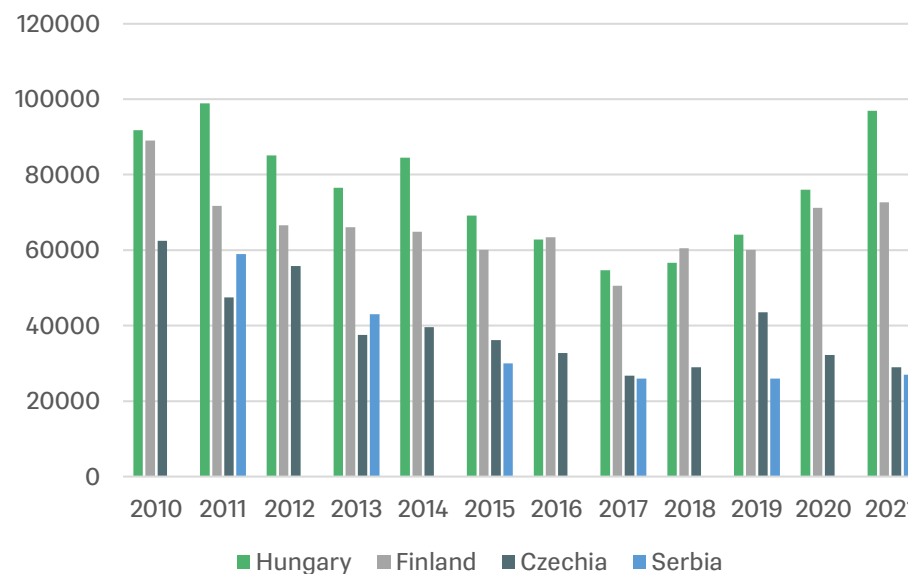

Chart 2: Number of hunted brown hare in Hungary, Finland, Czechia, and Serbia 2010 - 2021
 Graf 2: Počet ulovených jedinců zajíce polního v Maďarsku, Finsku, Česku a Srbsku v letech 2010 - 2021

Golden jackal (*Canis aureus*)

A jackal has a similar body shape to a wolf, but is comparable in size to a fox. Body length reaches up to 100 cm, height at the withers 50 cm, weight is around 15 kg. The colouring is brown with a rusty tinge.

Until recently, the jackal was only found in the south-eastern part of Europe (Map 4), but at the end of the 20th century it started to spread to other parts as well. The jackal mainly inhabits steppe and forest-steppe habitats, meadows and fields with small woods and bushes.

According to European legislation, the jackal is not a game animal in some European countries, like Czechia or Finland. However, in other countries, like Serbia and Hungary, it is hunted regularly and is a suitable hunting tourism product. At the same time, their number of hunted individuals is increasing very quickly. For example, in Hungary, hunting has increased more than 15 times over the last 11 years (12,620 individuals were hunted in 2021).

Šakal obecný (*Canis aureus*)

Šakal má podobný tvar těla jako vlk, ale velikostně je srovnatelný s liškou. Délka těla dosahuje až 100 cm, výška v kohoutku 50 cm, hmotnost je kolem 15 kg. Zbarvení je hnědé s rezavým nádechem.

Šakal se donedávna vyskytoval pouze v jihovýchodní části Evropy, ale na konci 20. století se díky globálnímu oteplování začal šířit i do dalších oblastí (Mapa 4). Šakal obývá hlavně stepní a lesostepní stanoviště s nízkými porosty. Podle legislativy šakal není v některých evropských zemích považován za zvěř (Česko nebo Finsko).

V jiných zemích, jako je Srbsko nebo Maďarsko, se však loví pravidelně a je zajímavým produktem lovecké turistiky. Současně se počet ulovených jedinců velmi rychle zvyšuje. Například v Maďarsku se jejich lov za posledních 11 let zvýšil více než 15× (v roce 2021 bylo uloveno 12620 jedinců).

Map 4: Golden jackal distribution

Mapa 4: Rozšíření šakala

Source/Zdroj: Červený, J.

Marmot (*Marmota marmota*)

The mountain marmot is a larger rodent, with a body length of up to 60 cm and a weight of up to 8 kg. A bushy tail, stocky figure with a short broad head are typical. The fur is quite long, from grey-brown to yellow-brown. The legs end with strong claws, which are adapted for digging.

The original areas of occurrence include the Western Alps in Europe and some parts of the Carpathians. It was then artificially introduced in the Eastern Alps, the Julian Alps, and the Pyrenees, where it is still found today (Map 5). Although the mountain marmot does not occur in many European countries, it is a typical species of hunting tourism, especially in Austria, Italy and France.

Svišť horský (*Marmota marmota*)

Svišť horský je větší hlodavec s délkou těla až 60 cm a hmotností až 8 kg. Typický je huňatý ocas a podsaditá postava s krátkou širokou hlavou. Srst je poměrně dlouhá, šedohnědá až žlutohnědá. Běhy jsou zakončeny silnými drápy, které jsou přizpůsobeny k hrabání.

Původní oblasti výskytu zahrnují v Evropě západní Alpy a některé části Karpat. Byl také uměle vysazen ve východních Alpách, Julských Alpách nebo v Pyrenejích, kde se vyskytuje dodnes (Mapa 5). Přestože se svišť horský v mnoha evropských zemích nevyskytuje, je typickým produktem lovecké turistiky zejména v Rakousku, Itálii a Francii.

Map 5: Marmot distribution

Mapa 5: Rozšíření sviště horského

Source/Zdroj: Červený, J.

Mountain chamois (*Rupicapra rupicapra*)

The chamois is a typical ungulate of the high mountains. The figure is similar to a goat with erect hooked horns. Body length ranges up to 110 cm, height at the withers 95 cm, and weight up to 50 kg. The short summer fur is coloured rust-brown with a dark longitudinal stripe on the ridge, while in winter the fur is longer and black-brown. The head is yellow and white with dark stripes across the eyes.

The original chamois population was found in most of the high mountains of Europe, except in the Nordic areas (Map 6). In many other places, the chamois was introduced artificially, even in lower habitats. The original biotope is subalpine meadows and rocky localities above the forest line.

Mountain chamois is one of the important species for hunting tourism; however, in some countries only small numbers of them are hunted every year (for example around 60 in Czechia and Serbia)

Map 6: Chamois distribution
Mapa 6: Rozšíření kamzíka horského
Source/Zdroj: Červený, J.

Kamzík horský (*Rupicapra rupicapra*)

Kamzík je typickou spárkatou zvěří vysokých hor. Siluetou je podobný koze se vztyčenými, zahnutými rohy. Tělo je dlouhé až 110 cm, výška v kohoutku až 95 cm a hmotnost do 50 kg. Krátká letní srst je zbarvena do rezavě hněda s tmavým podélným pruhem na hřbetu, v zimě je srst delší černohnědá. Hlava je zbarvena žlutě až bíle s tmavými pruhy přes světla.

Původní populace kamzíka se vyskytovala ve většině vysokých hor Evropy, s výjimkou severských oblastí. V mnoha jiných místech byl kamzík uměle vysazován, a to i na stanovištích s nižší nadmořskou výškou (Mapa 6). Původním biotopem jsou subalpínské louky a skalnaté lokality nad hranicí lesa.

Kamzík horský je jedním z významných druhů lovecké turistiky především v Rakousku, Slovinsku a Francii, v některých zemích je jich každoročně loveno jen malé množství (např. v Česku nebo v Srbsku).

Map 7: Elk distribution
 Mapa 7: Rozšíření losa evropského
 Source/Zdroj: Červený, J.

Elk (*Alces alces*)

Elk is one of the largest hunted species in Europe. Males reach a length of up to 280 cm, height at the withers can be around 230 cm and weight around 600 kg. Females are smaller. The colour of elk is grey-black to brown. Males have massive shovel-shaped antlers that are used as a trophy. Elk is a Eurasian and North American species (where it is called moose). In Europe, it has the most widespread expansion in Finland, Sweden, the Baltic states, and Poland. Only a few individuals are found in Central Europe and very irregularly (Map 7). Its natural biotopes are waterlogged mixed forests of lowlands and uplands where alder, birch, and pine are found.

Los evropský (*Alces alces*)

Los je jedním z největších druhů zvěře lovených v Evropě.. Samci dosahují délky až 280 cm, výška v kohoutku může být kolem 230 cm a hmotnost kolem 600 kg. Samice jsou menší. Srst losí zvěře je šedočerná až hnědá. Samci mají masivní parohy buď tzv. bidlovité, nebo ve tvaru lopaty. V Evropě je losí zvěř nejrozšířenější ve Finsku, Švédsku, pobaltských zemích a Polsku. Ve střední Evropě se vyskytují pouze jednotlivci, a to velmi nepravidelně (Mapa 7). Přírodními biotopy jsou podmáčené smíšené lesy nížin a vrchovin, kde se vyskytují olše, břízy a borovice.

Podle legislativního statutu v České republice je los považován za druh zvěře, ale nelze jej podle zákona o myslivosti lovit, neboť je považován za chráněný a vysoce ohrožený druh. Na druhé straně, například ve Finsku, se losi loví každoročně, jak je uvedeno v grafu 3. Pro severní Evropu je los jedním z nejvýznamnějších druhů zvěře pro loveckou turistiku.

According to the legislative statute in the Czech Republic, elk is considered a game species, but it cannot be hunted according to the Hunting Act as it is considered as a protected and highly endangered species. On the other hand, in Finland elk is hunted annually, as presented in Chart 3. For Northern Europe, elk is one of the most important game species for hunting tourism.

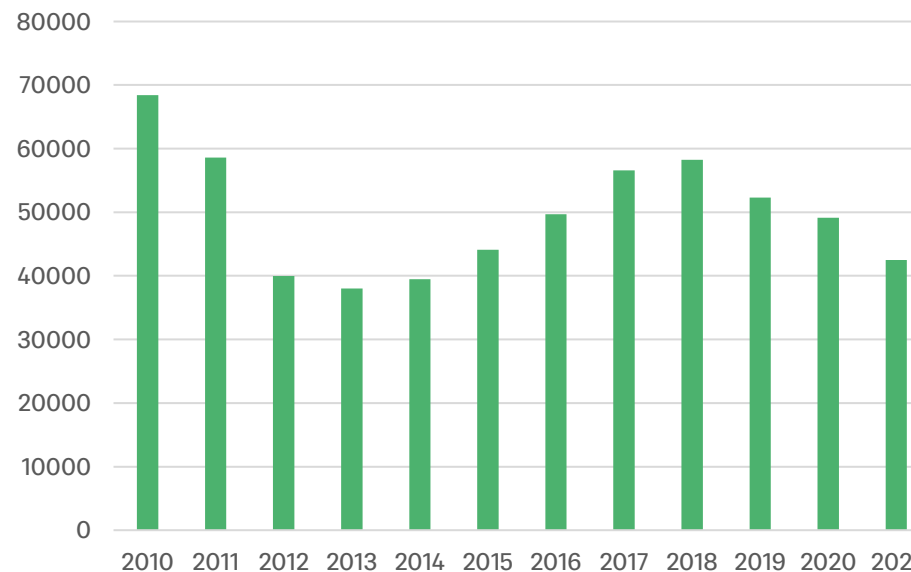

Chart 3: Number of hunted elk in Finland 2010–2021
 Graf 3: Počet ulovených jedinců losí zvěře ve Finsku v letech 2010–2021

Mouflon (*Ovis musimon*)

The body shape of the mouflon resembles a domestic sheep. Body length reaches 130 cm, height at the withers 90 cm, weight up to 60 kg. Females are significantly smaller and without horns. The coat in summer is a short rust-brown colour with dark blood on the back. There is a light spot around the nose and on the belly. In winter, the fur is darker and denser. Males have a mane growing on their necks.

This species is native to Corsica and Asia Minor and is probably a wild-faced form of domestic sheep. Today it is found in islands in many parts of Europe, especially in central Europe (Map 8). Originally bred in game reserves, today it is found in the wild. It mainly inhabits stony terrain of deciduous and mixed forest in hilly areas, but it is very adaptable.

Mouflon (*Ovis musimon*)

Tvarem těla muflon připomíná domácí ovci. Délka těla dosahuje 130 cm, výška v kohoutku 90 cm, hmotnost do 60 kg. Samice jsou výrazně menší a většinou bez rohů. Srst v létě je krátká, rezavě hnědé barvy, světlé zbarvení je kolem větrníku a na břiše. V zimě je srst tmavší a hustší. Samci v této době mají na krku hřívu a na zádech bílé sedlo.

Tento druh je původem z Korsiky a Malé Asie a je pravděpodobně divokou formou domácích ovcí. Dnes se vyskytuje ostrůvkovitě v mnoha částech Evropy, zejména ve střední Evropě (Mapa 8). Původně byl chován v oborách, ale dnes se vyskytuje běžně ve volné přírodě. Obývá především kamenité terény listnatých a smíšených lesů v kopcovitých oblastech, ale je zvěř velmi přizpůsobivou.

Map 8: Mouflon distribution

Mapa 8: Rozšíření muflona
Source/Zdroj: Červený, J.

The number of mouflons hunted varies in Europe. In some countries it occurs sporadically (e.g., Serbia), in others it is an important species of hunting tourism. An example is Hungary and the Czech Republic, where hunting has been relatively stable in recent years (Chart 4). The animal has also been introduced to Finland and lives on some islands in Southwestern Finland and a few of them are hunted.

Počet ulovených muflonů se v Evropě liší. V některých zemích se vyskytuje sporadicky (např. Srbsko), v jiných je významným druhem lovecké turistiky. Nejvyšší populace se nachází v Maďarsku, Slovensku, a především v České republice, kde je výše odstřelu v posledních letech relativně stabilní (graf 4). Tento druh byl také dovezen některé ostrovy v jihozápadním Finsku, je zde však velmi málo loven.

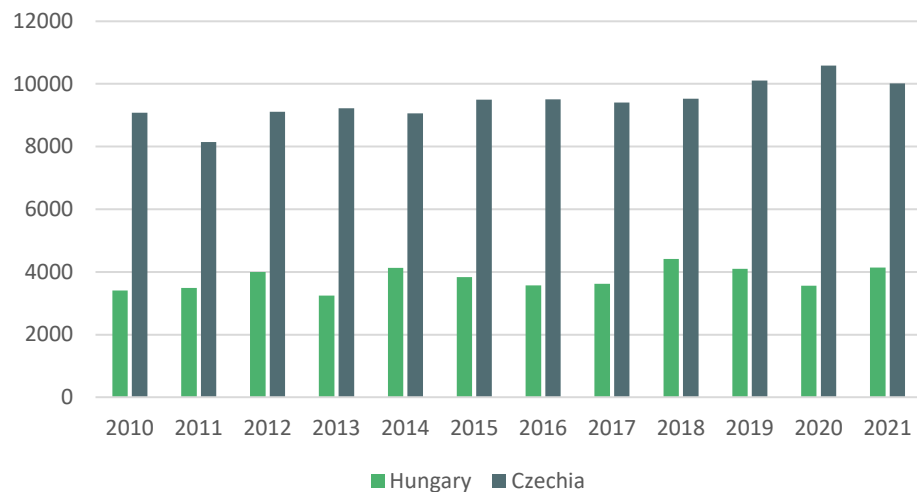

Chart 4: Number of hunted mouflons in Hungary and Czechia 2010 - 2021

Graf 4: Počet lovených jedinců muflonů v Maďarsku a Česku 2010 - 2021

Red deer (*Cervus elaphus*)

The body length of males reaches up to 250 cm, height at the withers is 150 cm, and weight around 250 kg. Hinds are approximately a third smaller. The summer coat is mainly reddish-brown, the winter coat is grey-brown. The deer is found regularly throughout Europe, except for its northernmost part (Map 9). They prefer to inhabit deciduous and mixed forests with open areas where there are plenty of meadows.

The trophy is the massive antlers of the male, but an interesting trophy can also be teeth, called cages, which can be set in gold and sold as jewellery. The red deer represents an important species for hunting tourism.

Jelen evropský (*Cervus elaphus*)

Délka těla jelenů dosahuje až 250 cm, výška v kohoutku je 150 cm a hmotnost kolem 250 kg. Laně jsou přibližně o třetinu menší. Letní srst je převážně červenohnědá, zimní srst šedohnědá. Jelení zvěř se vyskytuje pravidelně po celé Evropě, s výjimkou nejsevernějších oblastí (Mapa 9). Jelení zvěř preferuje listnaté a smíšené lesy s otevřenými plochami.

Trofej představují parohy samců, ale zajímavou trofejí mohou být také jejich špičáky, nazývané kelce, které mohou být zasazeny do zlata a prodávány jako šperky. Jelen evropský je pro loveckou turistiku velmi významným druhem.

Map 9: Red deer distribution
 Mapa 9: Rozšíření jelena evropského
 Source/Zdroj: Červený, J.

As an example, Hungary is a typical European destination, where hunters from all over the world go to hunt red deer because the deer achieve a significant point value and the trophies are large. The number of red deers hunted in Hungary has increased significantly in recent years. The Czech Republic has also recorded an increase in the number of red deer hunts, although the increase there was not as dynamic (Chart 5). Around a thousand red deer are hunted in Serbia every year.

Maďarsko je typickou evropskou destinací, kam jezdí lovci z celého světa lovit jeleny, protože trofeje zde dosahují významných bodových hodnot. Počet ulovených jelenů v Maďarsku se v posledních letech výrazně zvýšil, nárůst zaznamenala i Česká republika, i když tam nárůst nebyl tak dynamický (Graf 5). Každý rok je také v Srbsku uloveno kolem tisíce jelení zvěře.

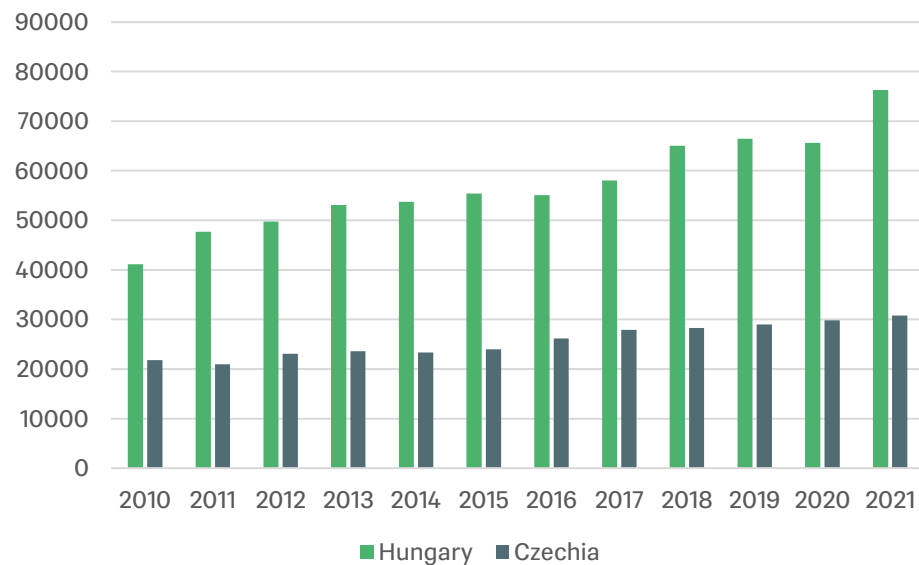

Chart 5: Number of hunted red deer in Hungary and Czechia 2010 - 2021

Graf 5: Počet ulovených jedinců jelení zvěře v Maďarsku a Česku 2010 - 2021

Roe deer (*Capreolus capreolus*)

Roe deer is one of the most widespread species of the smallest representative of the European deer family. Body length reaches up to 140 cm, height at the withers 90 cm, and weight 25 kg. Does are always smaller. The summer colouring is reddish-brown, while in winter grey-brown prevails. The roe deer is widespread almost throughout Europe (Map 10); it also inhabits many areas of Asia and North Africa. Its typical biotope is an open landscape with smaller forests, bushes and fields, but it can live in many different kinds of habitats.

Due to its abundance, roe deer represent a good species for hunting tourism. The trophy is the antlers of the males. Due to the small size and therefore the smaller trophy, as well as the price, roe deer is a sought-after alternative for fee-based deer hunting.

Srniec obecný (*Capreolus capreolus*)

Srňčí zvěř je jedním z nejrozšířenějších druhů a je nejmenším zástupcem evropské rodiny jelenovitých. Délka těla dosahuje až 140 cm, výška v kohoutku 90 cm a hmotnost až 25 kg. Srny jsou vždy menší. Letní zbarvení je červenohnědé, v zimě převažuje šedohnědá barva. Srňčí zvěř je rozšířena téměř po celé Evropě, obývá také mnoho oblastí Asie a severní Afriky (Mapa 10). Typickým biotopem této zvěře je otevřená krajina, vyskytuje se ale na mnoha dalších typech stanovišť.

Díky své početné populaci představuje srňčí zvěř velmi významný druh pro loveckou turistiku. Trofejí jsou parohy samců. Vzhledem k malé velikosti, a tedy i menší trofeji a její ceně, je srňčí zvěř vyhledávanou alternativou pro poplatkové lovy jelenovitých.

Map 10: Roe deer distribution
 Mapa 10: Rozšíření srnce obecného
 Source/Zdroj: Červený, J.

The number of hunted roe deer has been relatively stable in Hungary and the Czech Republic in recent years (Chart 6), as well as in Serbia, where approximately 10,000 are hunted every year. In Finland, the number of roe deers hunted has increased more than sixfold in the last 11 years. Nowadays more than 20,000 of them are hunted annually.

Počet ulovených jedinců srnčí zvěře je v posledních letech poměrně stabilní v Maďarsku a České republice (graf 6). V Srbsku je každoročně uloveno přibližně 10 000 jedinců. Ve Finsku se počet ulovených srnců za posledních 11 let zvýšil více než šestinásobně a nyní je loveno více než 20 000 kusů ročně.

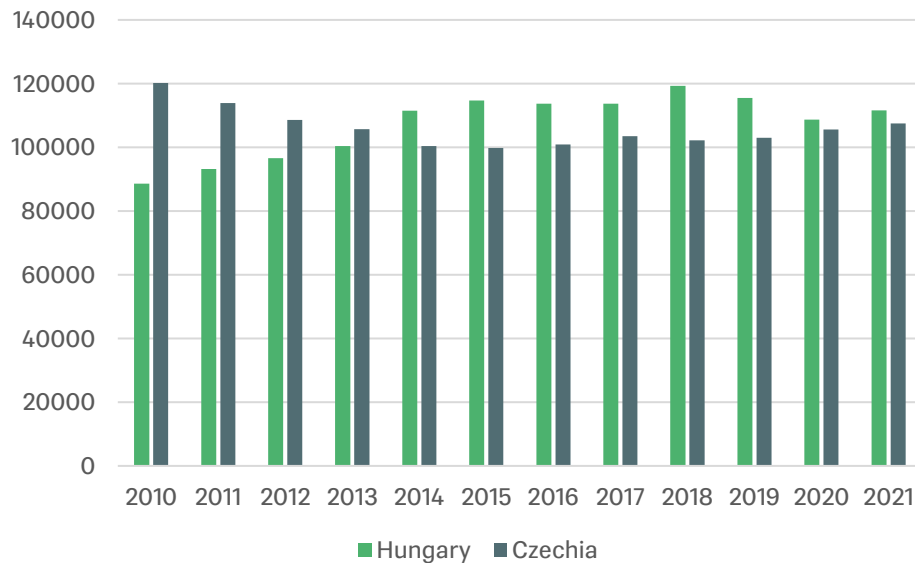

Chart 6: Number of hunted roe deer in Hungary and Czechia 2010 - 2021

Graf 6: Počet ulovených jedinců srnčí zvěře v Maďarsku a Česku 2010 - 2021

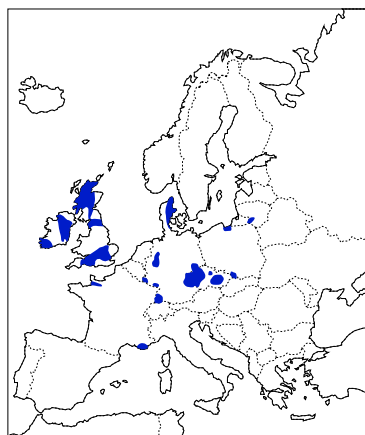

Sika deer (*Cervus nippon*)

The sika deer is a fairly small deer; its body is up to 145 cm long, height at the withers 95 cm, and weight around 55 kg. Hinds are significantly smaller. The summer coat is chestnut brown with white spots, in the winter months it is dark grey to black. Two subspecies appear in Europe (Japanese sika and Dybowski's sika). The sika deer originally comes from South-West Asia and Japan. Originally it was only bred in game reserves, but today it can be found in various habitats in Europe in the wild (Map 11). The typical habitat of this deer is deciduous and mixed forests of lower and middle altitudes; however, it is very adaptable to different conditions. One of the problem is crossbreeding with European red deer, due to which European red deer as a native species has been reduced in quality. The antlers are the trophy, which are smaller compared to red deer and reach only a figure of eight tines in case of Japanese sika.

Jelen sika (*Cervus nippon*)

Jelen sika je poměrně malý druh jelena. Tělo je až 145 cm dlouhé, výška v kohoutku 95 cm a hmotnost kolem 55 kg. Laně jsou výrazně menší. Letní srst je zbarvena kaštanově hnědě s bílými skvrnami, v zimních měsících je zbarvena tmavě šedě až černě. V Evropě se objevují dva poddruhy (sika japonský a sika Dybowského). Jelen sika původně pochází z jihozápadní Asie a Japonska a původně byl chován pouze v oborách, v současnosti se vyskytuje na různých stanovištích ve volné přírodě v Evropě (Mapa 11). Typickým stanovištěm tohoto jelena jsou listnaté a smíšené lesy nižších a středních nadmořských výšek, je však velmi přizpůsobivý různým přírodním podmínkám. Jedním z problémů, které tato zvěř představuje, je křížení s jelenem evropským. Trofej představují parohy, které jsou ve srovnání s jelenem evropským výrazně menší a dosahují v případě siky japonského většinou pouze osmeráka.

Map 11: Sika deer distribution

Mapa 11: Rozšíření jelena siky
Source/Zdroj: Červený, J.

In the Czech Republic, sika deer is widely hunted for a fee, especially in the area of western Bohemia and number of hunts is increasing (Chart 7), while in Serbia and some European countries this species is not even present.

V České republice je jelen sika hojně poplatkově loven, zejména na území západních Čech, a počet ulovených jedinců stoupá (Graf 7). V Srbsku a v dalších evropských zemích se tento druh vůbec nevyskytuje.

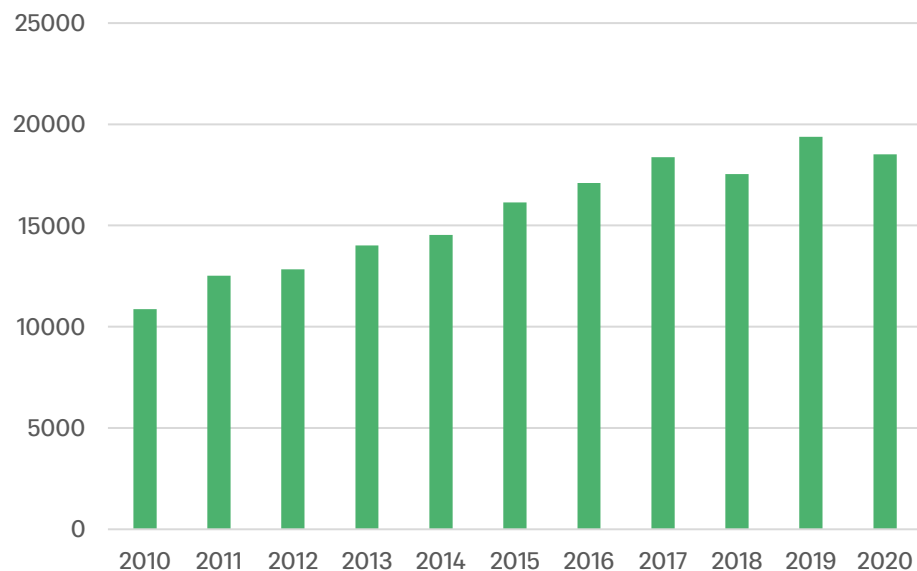

Chart 7: Number of hunted sika deer in Czechia 2010 - 2021

Graf 7: Počet ulovených jedinců zvěře jelena siky v Česku v letech 2010 - 2021

Map 12: White-tailed deer distribution

Mapa 12: Rozšíření jelence běloocasého
Source/Zdroj: Červený, J.

White-tailed deer (*Odocoileus virginianus*)

The white-tailed deer is a North American species of deer. It was imported to Europe in the 19th century and was originally bred in game reserves. Today it is found in the wild, especially in the south of Finland. The deer look for a cultural landscape where forests, meadows and fields alternate. The body length of males can reach up to 200 cm, the height at the withers is 100 cm, and the weight is up to 130 kg. Females are slightly smaller. The most characteristic feature of a deer is its white tail, which is 30 cm long from the bottom, which it raises upwards as a warning in case of danger. Summer fur is yellow-red, winter is grey. The antlers of males have a special cup-like shape. Due to overgrown population sizes and the

fact that this species is typically hunted by stalking, white-tailed deer has a lot of potential concerning hunting tourism, especially in Finland (Map 12).

In Finland, the number of hunted individuals is increasing dramatically, which is presented in Chart 8.

Jeleneč běloocasý (*Odocoileus virginianus*)

Jeleneč běloocasý je severoamerický druh jelena. Do Evropy byl dovezen v 19. století a byl původně chován v oborách. Dnes se nachází i ve volné přírodě, zejména na jihu Finska (Mapa 12). Jelenci vyhledávají kulturní krajinu, kde se střídají lesy, louky a pole. Délka těla samců může dosáhnout až 200 cm, výška v kohoutku je 100 cm a hmotnost je až 130 kg. Samice jsou o něco menší. Nejcharakterističtější znakem jelence je jeho bílá kelka, která je dlouhá až 30 cm. Jeleneč ji zvedá nahoru jako varování v případě nebezpečí. Letní srst je žluto-červená, zimní šedá. Parohy samců mají zvláštní pohárovitý tvar. Vzhledem k přemnožené populaci v některých částech Evropy a skutečnosti, že tento druh je typicky loven šouláním na individuálním lovu, má jeleneč běloocasý zejména v severní Evropě velký potenciál z hlediska lovecké turistiky.

Ve Finsku se počet ulovených jedinců dramaticky zvyšuje, což ukazuje graf 8.

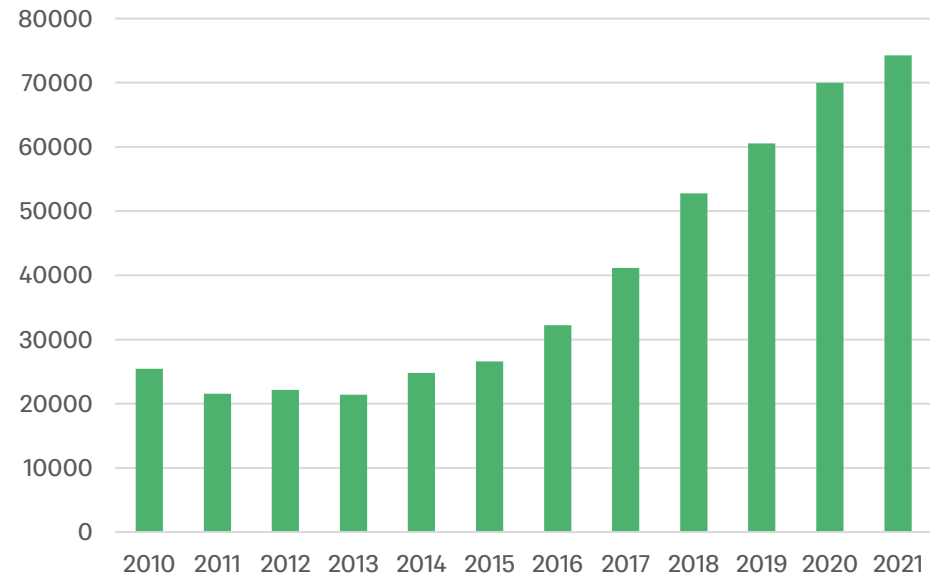

Chart 8: Number of hunted white-tail deer in Finland 2010 - 2021

Graf 8: Počet ulovených jedinců zvěře jelence běloocasého ve Finsku v letech 2010 - 2021

Wild Boar (*Sus scrofa*)

Body length in adult males reaches up to 200 cm, height then 115 cm, and weight up to 200 kg (Eastern Europe up to 350 kg). Females are significantly smaller. The colour of the coat is rust brown to black, with the winter coat usually darker, composed of dense bristles. The wild boar inhabits most of Europe (excluding Nordic areas and the British Isles) (Map 13). The most common biotope is deciduous forests, but it inhabits all types of habitats.

Driven hunts for wild boar are a very popular form of paid hunts. The shooters pay a fee either for the entire participation in the hunt, or they pay for the stand and subsequently also for the number of hunted animals. Wild boars can also be hunted by solo hunters. Teeth are considered as a trophy.

In Central Europe, the number of wild boars is rising sharply despite intensive reduction by shooting. The distribution is also growing continuously northwards. There are concerns in particular about the spreading of African swine fever¹, which is caused by a virus which wild boar carry. In addition, wild boars cause significant damages to agricultural fields and forests. Thus, there would be clear ecological surplus to develop hunting tourism around wild boar.

¹ African swine fever (ASF) is a very dangerous, contagious disease of domestic and wild boars of all breeds and ages.

Prase divoké (*Sus scrofa*)

Délka těla u dospělých samců dosahuje až 200 cm, výška pak 115 cm a hmotnost do 200 kg (ve východní Evropě až 350 kg). Bachyně jsou menší. Barva srsti je rezavě hnědá až černá, zimní srst je obvykle tmavší, složená z hustých štětín. Prase divoké obývá většinu Evropy (kromě severských a britských ostrovů) (Mapa 13). Nejběžnějším biotopem jsou listnaté lesy, ale obývají všechny typy stanovišť.

Společné lovy na černou zvěř jsou velmi populární formou poplatkových lovů. Střelci platí poplatek buď celkově za účast na lovu, nebo platí za svoje stanoviště a následně podle počtu ulovených kusů. Prase divoké může být také loveno při individuálním lovu. Trofejí jsou zuby samců, nazývané zbraně.

Ve střední Evropě počet prasat divokých prudce stoupá, a to i přes jejich intenzivní snižování odstřelem, případně odchytem. Jejich rozšíření se také neustále posouvá směrem k severu. V současné době však panují obavy zejména z šíření afrického moru prasat¹, který je způsoben virem, který prasata divoká přenášejí. Kromě toho černá zvěř působí značné škody nejen na zemědělských pozemcích, ale i v lesích, a proto lovecká turistika zaměřená na lov prasete divokého znamená významný ekologický přínos.

¹ Africký mor prasat (AMP) je velmi nebezpečné, nakažlivé onemocnění domácích i divokých prasat všech plemen a věkových kategorií.

Map 13: Wild boar distribution
 Mapa 13: Rozšíření černé zvěře
 Source/Zdroj: Červený, J.

The hunting of wild boars in the Czech Republic and in Hungary is similar in terms of the number of individuals, and in both countries, there has been an increase in shooting over the last 11 years. In the Czech Republic, shooting has increased more dynamically in recent years. In Serbia, hunting of wild boars has more than tripled in the last 11 years, but the total number of individuals in 2021 reached only 15,228. In Finland, this number is even lower, 1413 were hunted in 2021, although the population has increased rapidly and the shooting has even increased 14 times compared to 2010.

Lov černé zvěře v České republice a v Maďarsku je co do počtu jedinců podobný, v obou zemích došlo za posledních 11 let k nárůstu. V České republice se lov v posledních letech zvýšil dynamičtěji (Graf 9). V Srbsku se lov prasete divokého za posledních 11 let více než ztrojnásobil, ale celkový počet jedinců v roce 2021 dosáhl pouze 15 228 jedinců. Ve Finsku je toto číslo ještě nižší, v roce 2021 bylo uloveno 1413 kusů, i když počet jedinců se rychle zvyšuje a lov se ve srovnání s rokem 2010 dokonce zvýšil 14krát.

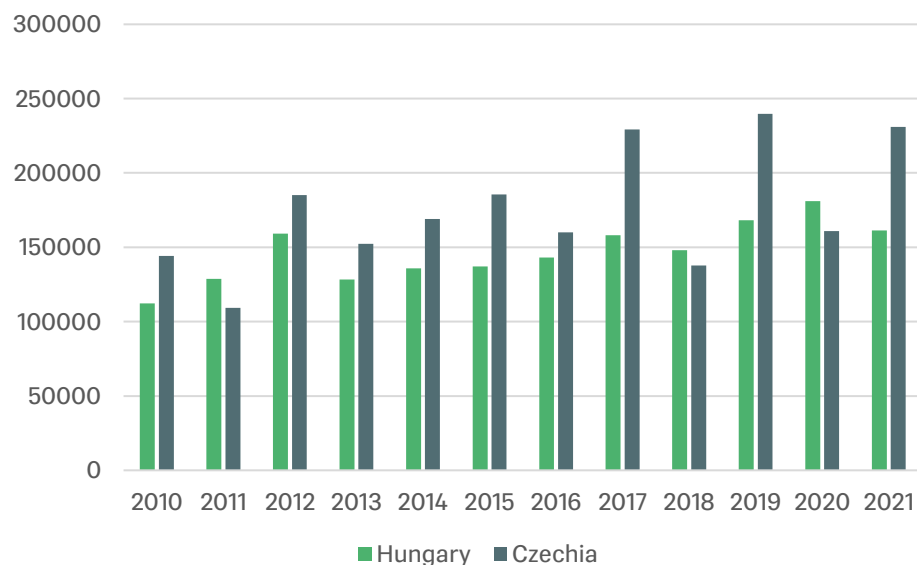

Chart 9: Number of hunted wild boar in Hungary and Czechia 2010 - 2021

Graf 9: Počet ulovených jedinců prasat divokých v Maďarsku a Česku 2010 - 2021

Feathered game

Black grouse (*Tetrao tetrix*)

The black grouse is a medium-sized bird with distinct sexual dimorphism. The adult male is all black. The tail is black with white tail feathers at the tip, larger in males than in females. Above the eyes there are distinctive red patches. The female is brown and transversely darkly striped. The beak is black-brown. An adult male can weigh over 1.5 kg, a female 1.1 kg.

This bird is found in the British Isles, in Fennoscandia and in northern Russia as far as Yakutia. Smaller populations also live in the Balkans, the Alps, the Ardennes, and in Central European forests (Map 14). The grouse looks for deciduous and mixed forests, meadows and bogs, dominated by birches and willow. It prefers moist habitats with rich shrub and herbaceous undergrowth.

In most European countries, with the exception of Fennoscandia and Alps, hunting is prohibited. In Northern Europe, on the other hand, black grouse is one of the most valued and potential game species concerning hunting tourism activities.

Black grouse hunting in Finland has been varied over the course of 11 years (Chart 10). The least amount of grouse was hunted in 2017, which was caused by smaller population. Since then, the hunt has been increasing. This trend can be expected in the future as well. In most European countries black grouse is protected species and it is not allowed to hunt it.

Pernatá zvěř

Tetřívek obecný (*Tetrao tetrix*)

Tetřívek obecný je středně velký pták s výrazným pohlavním dimorfismem. Dospělý samec je celý černý. Tatrč je černá s bílým zbarvením na konci ocasních per. Nad světlou jsou výrazné červené skvrny (poušky). Samice je zbarvena hnědě a příčně tmavě pruhovaná. Zobák je černohnědý. Dospělý samec může vážit více než 1,5 kg, samice 1,1 kg.

Tento pták se nachází na Britských ostrovech, ve Fennoskandinávii a v severním Rusku až po Jakutsko. Menší populace žijí také na Balkáně, v Alpách, Ardenách a ve středoevropských lesích (mapa 14). Tetřívek vyhledává listnaté a smíšené lesy, louky a bažiny, kterým dominují břízy a jívy. Preferuje vlhká stanoviště s bohatým keřovým a bylinným podrostem.

Ve většině evropských zemí, s výjimkou Fennoskandinávie a Alp, je lov zakázán. V severní Evropě je naopak tetřívek jedním z nejcennějších a z hlediska lovecké turistiky druhem s největším potenciálem.

Výše odstřelu tetřívka ve Finsku se v průběhu 11 let měnila (graf 10). Nejmenší množství tetřevů bylo uloveno v roce 2017, což bylo způsobeno menší populací. Od té doby se lov zvyšuje. Tento trend lze očekávat i do budoucna. Ve většině evropských zemí je tetřívek obecný chráněným druhem a není dovoleno ho lovit.

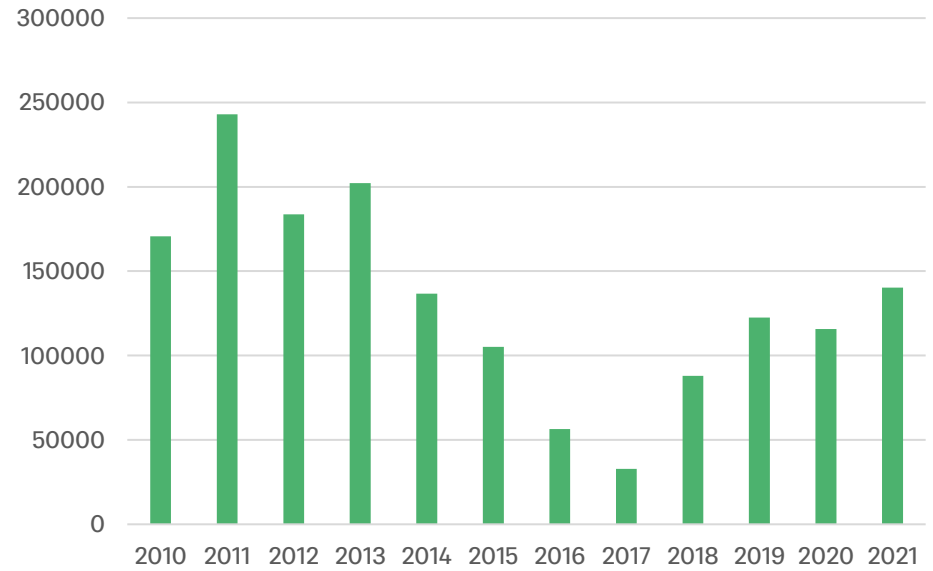
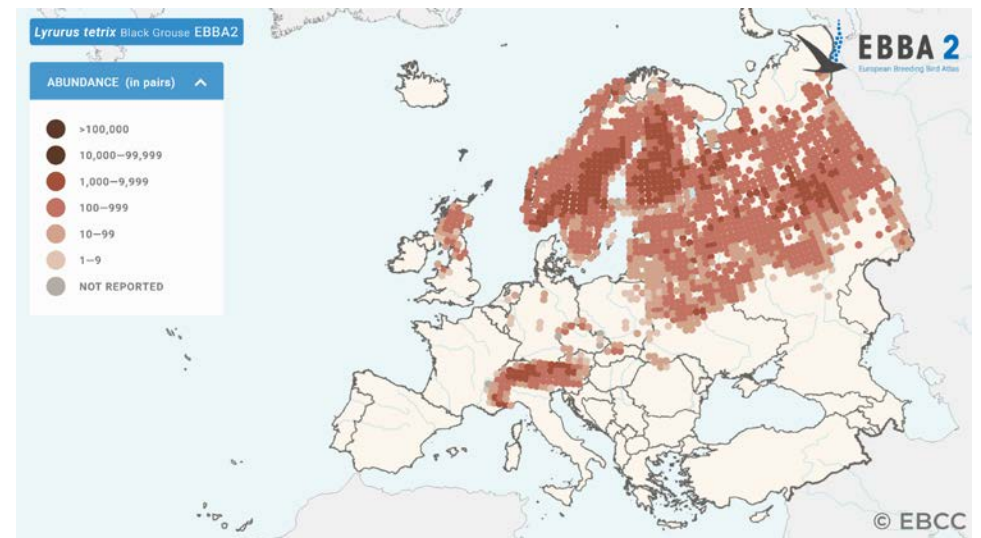

Chart 10: Number of hunted black grouse in Finland 2010 - 2021

Graf 10: Počet ulovených jedinců tetřívka obecného ve Finsku v letech 2010 - 2021

Map 14: Black grouse distribution

Mapa 14: Rozšíření tetřívka obecného

Source/Zdroj: EBCC, 2022

Common quail (*Coturnix coturnix*)

Common quail is a small bird with a relatively long and pointed wing. The colouring is dark brown with a light edging. The beak is black-brown, the legs are yellowish. The size of the male does not differ much from the female, reaching a weight of 80 - 140 g.

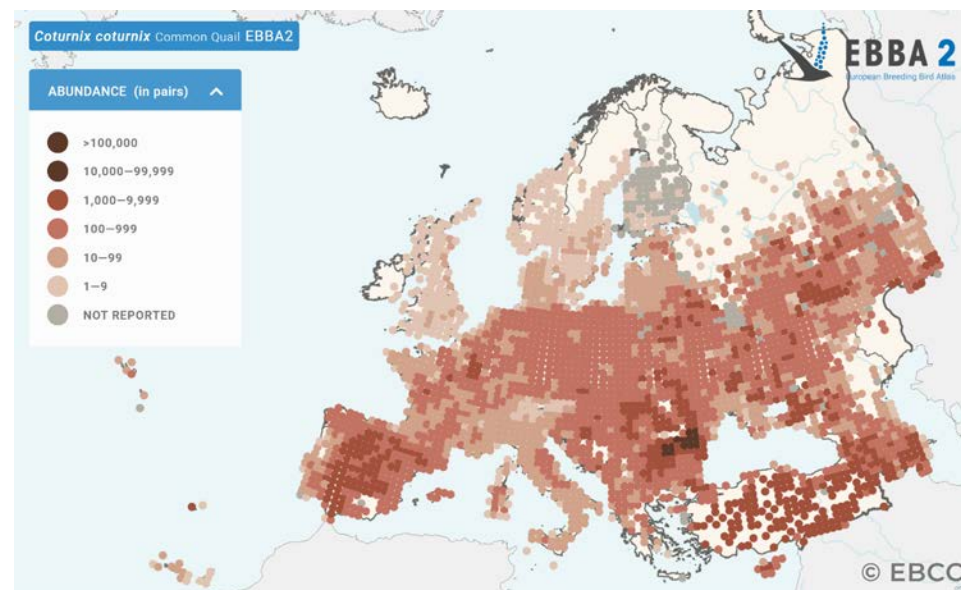
Quail inhabit a large part of Europe, Asia and also North Africa. The northern limit of the distribution reaches as far as southern Finland (Map 15). It used to be a very abundant species; however, since the end of the 19th century a significant decrease in population has been recorded. Today, in a number of countries, quail is designated as an endangered species and is subject to protection. In European legislation, it is classified as a vulnerable species. Nevertheless, it is possible to hunt it, for example in Serbia, where organized hunts are offered for groups of hunters from abroad.

Křepelka polní (*Coturnix coturnix*)

Křepelka je malý pták s poměrně dlouhým a špičatými křídly. Zbarvení je tmavě hnědé se světlejším zakončením per, zobák je černohnědý, stojáky jsou nažloutlé. Velikost samce se příliš neliší od samice a dosahuje hmotnosti kolem 80 - 140 g.

Křepelky obývají velkou část Evropy, Asie a také severní Afriky. Severní hranice rozšíření sahá až do jižního Finska (Mapa 15). Křepelka bývala velmi hojným druhem, nicméně od konce 19. století je zaznamenán výrazný pokles populace. Dnes je v řadě zemí křepelka označena za ohrožený druh a podléhá ochraně. V evropské legislativě je klasifikována jako zranitelný druh. Lovit je možné například v Srbsku, kde jsou organizovány společné lovy, zejména pro skupiny lovců ze zahraničí.

Map 15: Common quail distribution

Mapa 15: Rozšíření křepelky polní
Source/Zdroj: EBCC, 2022

Graylag goose (*Anser anser*)

The graylag goose is grey-brown with whitish feather edges. The beak is orange-yellow to pink. The legs are the same colour as the beak. The male is larger than the female. The wing is up to 49 cm long. The weight of a male can reach up to 4.3 kg. The goose is found in water habitats, nests in reeds and gathers in large flocks. It flies to the southern parts of Europe for the winter. The graylag goose nests in almost the entire Palearctic region. It was mostly exterminated in the western part of the area, and only remnants of the original flocks survive in Central Europe (Map 16).

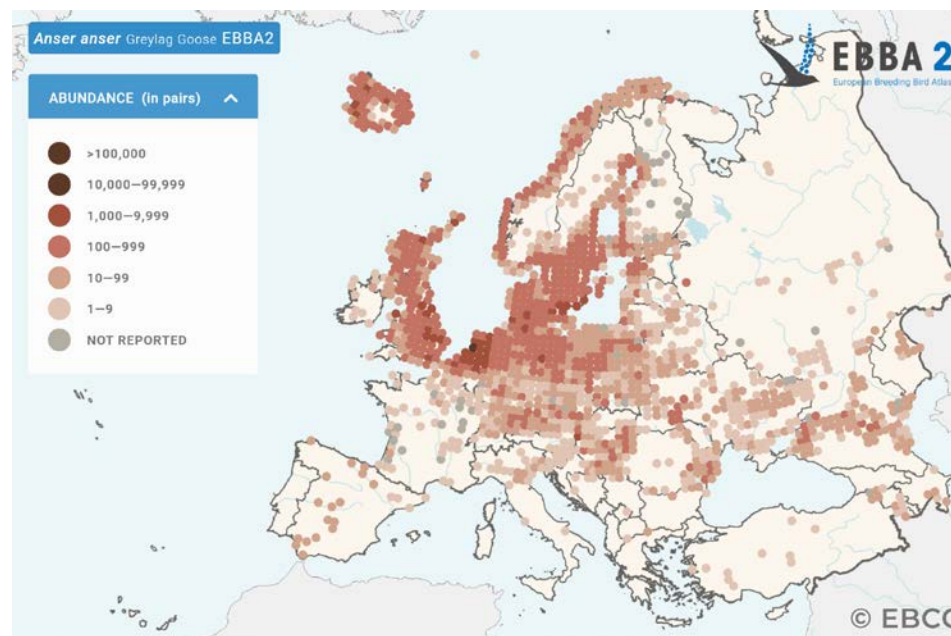
Goose hunting is a popular form of hunting in hunting tourism, especially in the Netherlands, where other hunting is insignificant.

Husa velká (*Anser anser*)

Husa velká má šedohnědé zbarvení s bělavými okraji peří. Zobák je oranžově žlutý až růžový. Nohy (vesla) mají stejnou barvu jako zobák. Samec je větší než samice. Křídla jsou dlouhá až 49 cm. Hmotnost muže může dosáhnout až 4,3 kg. Husa se vyskytuje v blízkosti vodních ploch, hnízdí v rákosí a shromažďuje se ve velkých hejnech. Na zimu odlétá do jižních částí Evropy. Husa velká hnízdila téměř v celé palearktické oblasti, avšak v západní části území byla většinou vyhubena a ve střední Evropě se dochovaly pouze zbytky původní populace (Mapa 16).

Lov hus je populární zejména v Nizozemsku, kde jsou lovy jiných druhů zvěře početně zanedbatelné.

Map 16: Graylag goose distribution

Mapa 16: Rozšíření husy velké
Source/Zdroj: EBCC, 2022

Mallard (*Anas platyrhynchos*)

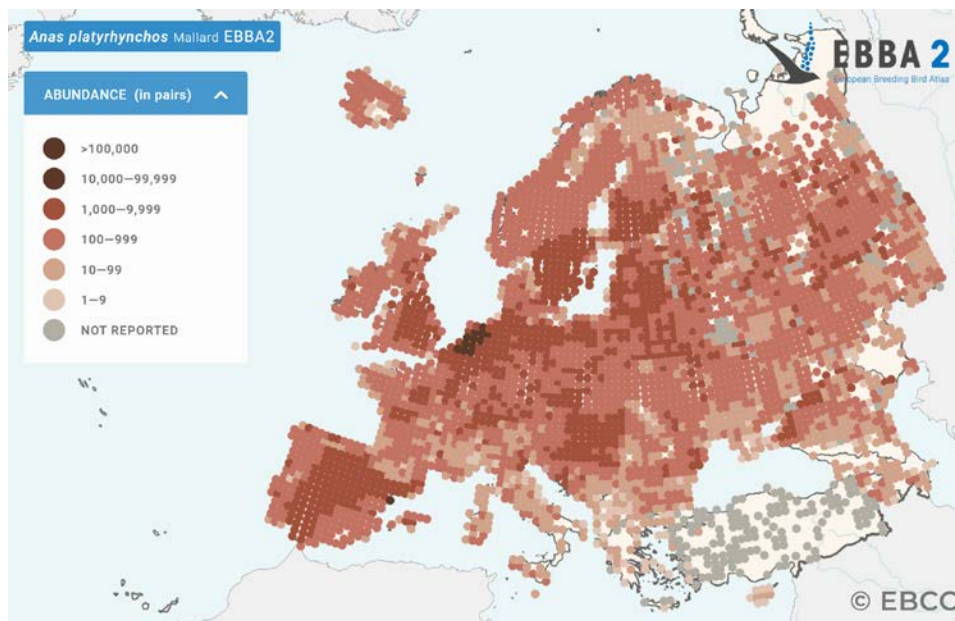
The basic feature for the wild duck or mallard is a marked sexual dimorphism in coloration. A male in a wedding dress has a bright green head and neck with a prominent white neck stripe. The front part is brown, which turns grey towards the sides. The belly is also grey with fine undulations. The beak is greenish-yellow, the legs are orange. The female is brownish-black with rusty feather edges. The beak is grey-green and the legs yellow-red. In a simple dress, the difference is less pronounced. A male is bigger than a female. An adult male can weigh 1.3 kg, a female being around 1.1 kg.

The wild duck is widespread throughout Europe on water areas, with the exception of Cyprus (Map 17). It is a suitable game species for hunting tourism. They are hunted usually on driven hunts, also by calling or by using decoys or by stalking during the morning and evening flights.

Kachna divoká (*Anas platyrhynchos*)

Základním rysem kachny divoké je především výrazný sexuální dimorfismus ve zbarvení. Samec ve svatebních šatech má jasně zelenou hlavu a krk s výrazným bílým pruhem. Přední část je hnědá, směrem k bokům je zbarvení šedé. Břicho je také šedé s jemným zvlněním. Zobák je zelenožlutý, plováky jsou oranžové. Samice je hnědočerná s rezavými okraji peří. Zobák je šedozelelený a plováky žlutočervené. Samec je větší než samice. Dospělý samec může vážit 1,3 kg, samice kolem 1,1 kg.

Kachna divoká je rozšířena po celé Evropě na vodních plochách, s výjimkou Kypru (Mapa 17). Je to druh zvěře vhodný pro loveckou turistiku. Kachny jsou obvykle loveny na společných lovech, ale také vábením pomocí imitací (balabánů) nebo lovem během ranních a večerních tahů.

Map 17: Mallard distribution
 Mapa 17: Rozšíření kachny divoké
 Source/Zdroj: EBCC, 2022

Lov kachny divoké je prezentován na grafu 11, ze kterého je patrné, že zatímco v Srbsku je lov v průběhu let relativně stabilní, v Maďarsku počet ulovených kachen klesá. Podobná situace je i v České republice, kde dochází ke snížení počtu jedinců v populaci a tím i počtu jejich úlovků, i když lov v ČR je mnohonásobně vyšší než v jiných zemích. V České republice je ročně uloveno více než 200 000 jedinců.

Figure 9: Hunted mallards and put it on show after hunt
 Obrázek 9: Ulovené kachny na výřadu

Mallard hunting is presented on Chart 11, from which it can be seen that while in Serbia the hunt is relatively stable over the years, in Hungary the number of hunted ducks is decreasing. The situation in the Czech Republic is similar, where there is a reduction in the number of individuals in the population and thus the number of their hunt, although the hunt in the Czech Republic is many times higher than in other countries. More than 200,000 are hunted annually in the Czech Republic.

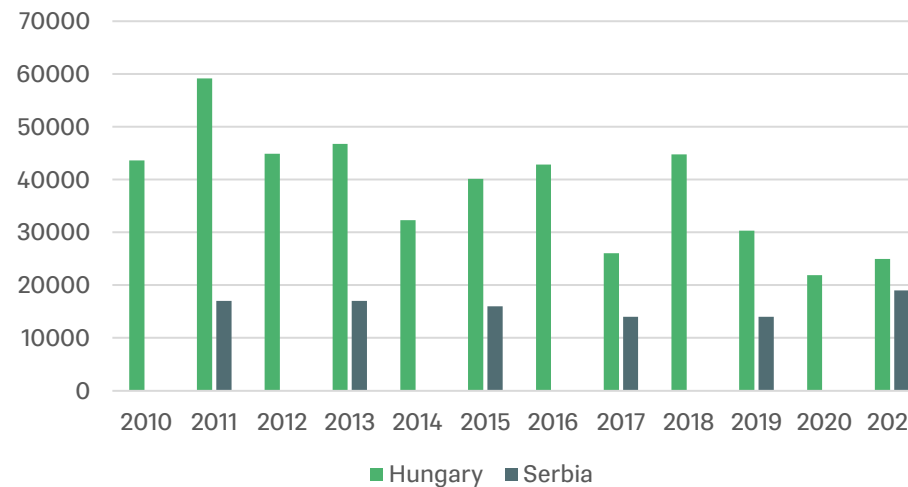

Chart 11: Number of hunted mallards in Hungary and Serbia 2010 - 2021
 Graf 11: Počet ulovených jedinců divoké kachny v Maďarsku a Srbsku 2010 - 2021

Pheasant (*Phasianus colchicus*)

A medium-sized bird with a marked difference in colour between the male and the female. A very long pointed tail is typical, measuring up to 61 cm. Due to targeted breeding, the coloration of males is very variable; in Europe, males with a reddish-brown colour predominate. The head and upper neck are black and blue. A white stripe on the neck is typical. The basic colouring of the hen is light brown with a darker centre of the feathers. The beak is greenish-yellow in both sexes. Maximum weight for male is 2 kg and for a female 1.5 kg.

The original area of expansion is east of the Volga River. Pheasant however already reached Europe in ancient times and today it is found all over Europe to Ireland and southern Scandinavia in the north (Map 18). It is hunted almost everywhere it lives, often supported by artificial breeding and release into the wild. The pheasant inhabits all types of landscape, although it seeks out localities where smaller forests alternate with bushes and weeds.

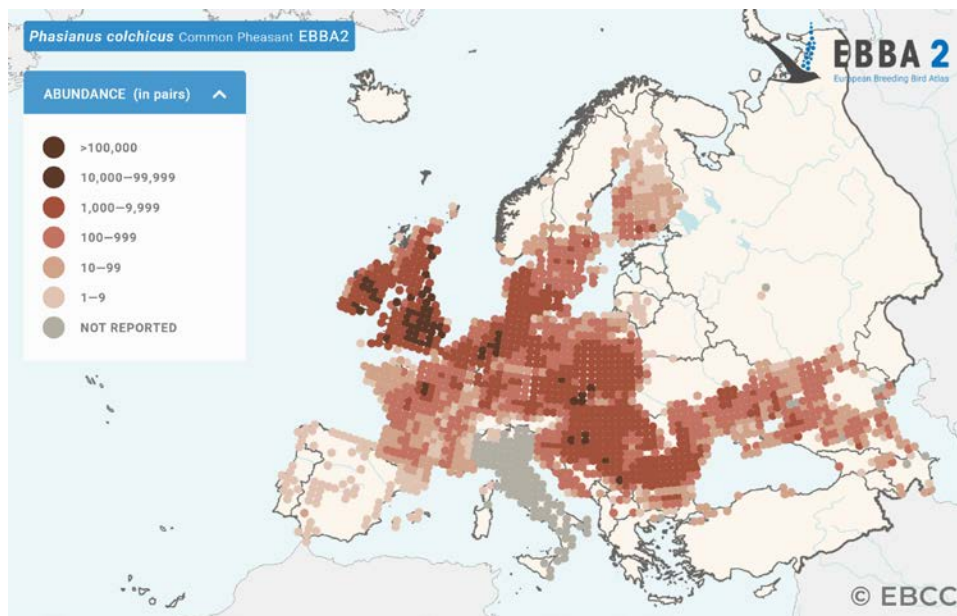
Pheasants form a significant part of fee hunts. Pheasant hunts are organized mainly in artificial breeding grounds, where a rich harvest is guaranteed, but also in the open countryside.

Bažant obecný (*Phasianus colchicus*)

Středně velký pták s výrazným rozdílem ve zbarvení mezi samcem a samicí. Typický je velmi dlouhý klín, který měří až 61 cm. Díky cílenému chovu je zbarvení kohoutů velmi variabilní. Hlava a horní část krku jsou černé až modré. Typický je bílý pruh na krku. Základní zbarvení slepice je světle hnědé s tmavším středem peří. Zobák je zelenožlutý u obou pohlaví. Maximální hmotnost kohouta je 2 kg, slepice kolem 1,5 kg.

Původní oblast rozšíření je východně od řeky Volhy. Bažant se však dostal do Evropy již ve starověku a dnes se vyskytuje po celé Evropě až po Irsko a jižní Skandinávii (Mapa 18). Téměř všude, kde se vyskytuje, je loven, často podporován umělým chovem a vypouštěním do volné přírody. Bažant obývá všechny typy krajiny, vyhledává však lokality, kde se střídají menší lesy s křovinami.

Bažanti tvoří významnou část poplatkových lovů. Lov bažantů je organizován především v bažantnicích, kde je zaručen bohatý výřad.

Map 18: Phasiant distribution
 Mapa 18: Rozšíření bažanta obecného
 Source/Zdroj: EBCC, 2022

The number of pheasants hunted in the last two decades in Hungary and the Czech Republic is represented by Chart 12, from which it is clear that pheasants are widely hunted in both countries. Although the trend is slightly increasing in Hungary, the hunt of pheasants in the Czech Republic is decreasing every year. In Serbia, the pheasant hunt is relatively stable over the years. Around 140,000 are hunted annually. In Finland, this number is very low. In the last monitored year (2021), 23,600 were hunted.

Počet bažantů ulovených v posledním období v Maďarsku a České republice zobrazuje graf 12, ze kterého je zřejmé, že bažanti jsou v obou zemích hojně loveni. Zatímco v Maďarsku však lov mírně roste, v České republice každým rokem klesá. V Srbsku je lov bažantů v průběhu let relativně stabilní. Ročně je uloveno kolem 140 000 jedinců. Ve Finsku je toto číslo velmi nízké. V posledním sledovaném roce 2021 bylo uloveno 23 600 jedinců.

Figure 10: Phasiant hunting with hunting dogs in Serbia
 Obrázek 10: Lov bažantů pomocí psů v Srbsku

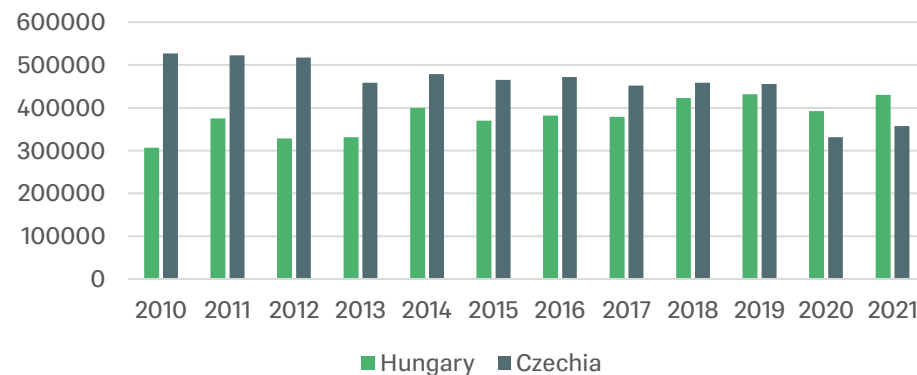

Chart 12: Number of hunted pheasants in Hungary and Czechia 2010 - 2021
 Graf 12: Počet ulovených jedinců bažanta obecného v Maďarsku a Česku 2010 - 2021

Western capercaillie (*Tetrao urogallus*)

The capercaillie is characterized by significant sexual dimorphism. A long, rounded tail that spreads in a fan is typical. The male is coloured black, the wing coverts are brownish. The strong beak, which is yellowish, is conspicuous. The female is brown with black-brown stripes. The belly and flanks and lower part of tail feathers have white edges. An adult male can weigh over 5 kg. The female is significantly smaller and can weigh around 2.5 kg.

The capercaillie lives in coniferous forests from Western Europe to Baikal. In the north, it occurs up to the tree line. The distribution in Europe is island-like, only in the north and east of its range is the occurrence continuous (Map 19).

In most European countries, it is marked as a critically endangered species and is subject to protection, thus it is not possible to hunt it, with the exception of the Nordic countries. In the Nordic countries, capercaillie is one of the most interesting species concerning hunting tourism activities.

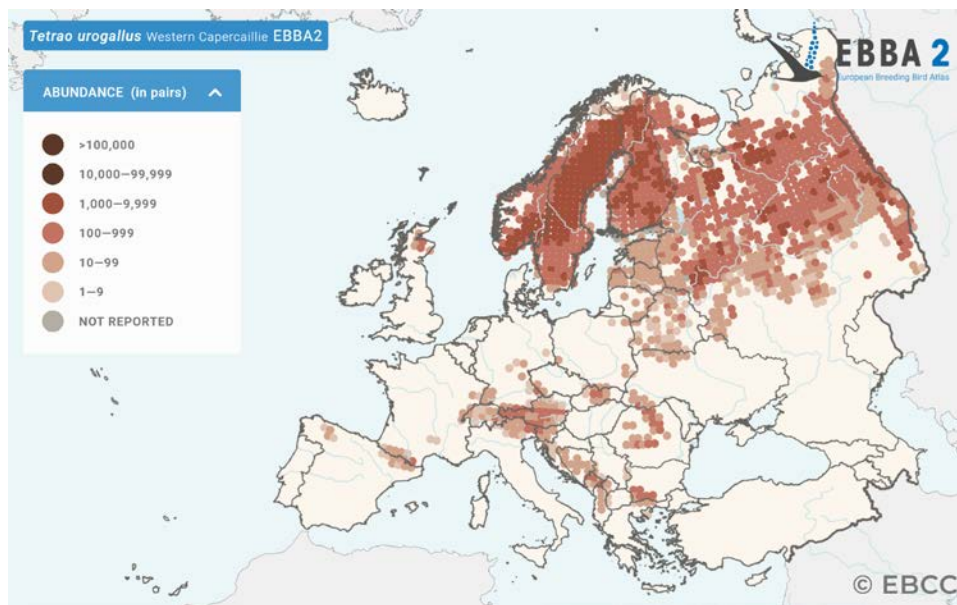
Tetřev hlušec (*Tetrao urogallus*)

Tetřev hlušec je charakterizován významným sexuálním dimorfismem. Typický je dlouhá, zaoblená tatrč, která se zvedá do vějíře. Samec je zbarven černě, křídla jsou nahnědlá. Nápadný, silný zobák je nažloutlý. Samice je hnědá s černohnědými pruhy. Na bříše a bocích a spodní části ocasního peří mají tito jedinci bílé okraje. Dospělý samec může vážit i více než 5 kg. Hmotnost samice se pohybuje kolem 2,5 kg.

Tetřev žije v jehličnatých lesích od západní Evropy až po Bajkal. Na severu se vyskytuje až k hranici lesa. Rozšíření v Evropě je ostrůvkovité, pouze na severu a východě je areál výskytu souvislý (Mapa 19).

Ve většině evropských zemí, s výjimkou severovýchodních, je označován jako druh kriticky ohrožený a podléhá ochraně, proto jej není možné lovit, s výjimkou severovýchodních zemí. V severovýchodních zemích je tetřev hlušec jedním z nejzajímavějších druhů v oblasti lovecké turistiky.

Map 19: Western capercaillie distribution
 Mapa 19: Rozšíření tetřeva hlušce
 Source/Zdroj: EBCC, 2022

The number of capercaillie hunted in Finland is shown in Chart 13. As with grouse, the hunt has varied over the years with a significant drop in 2017.

Počet ulovených tetřevů hlušců je uveden v grafu 13. Stejně jako u tetřívků se lov v průběhu let měnil, s výrazným poklesem v roce 2017.

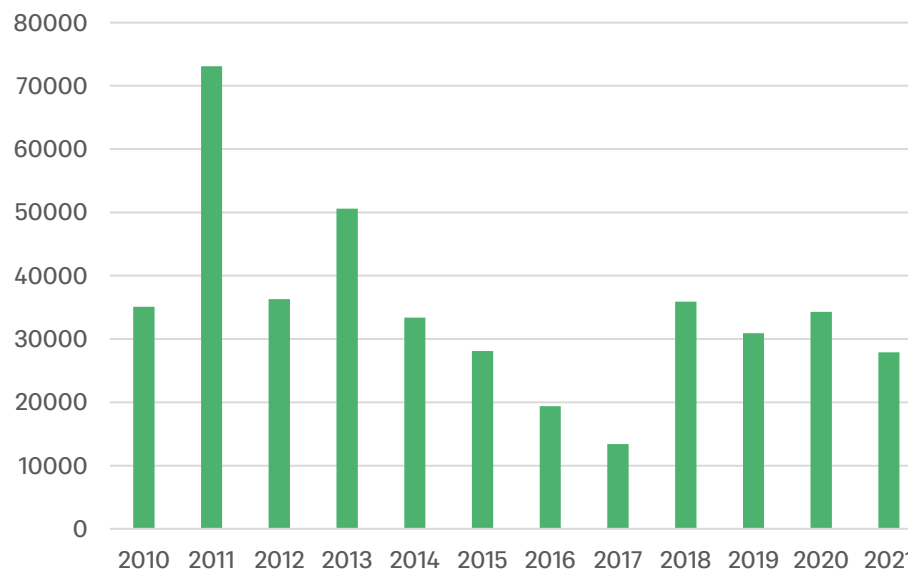

Chart 13: Number of hunted capercaillie in Finland 2010 - 2021

Graf 13: Počet ulovených jedinců tetřeva hlušce ve Finsku v letech 2010 - 2021

Willow grouse (*Lagopus lagopus*)

Willow grouse, commonly known as the willow ptarmigan, is a bird species that belongs to the grouse family, measuring about 33-38 cm in length and weighing 450-800 g. During the breeding season, males have a reddish-brown head, neck, and upper parts of body, while females have a more muted brown plumage. In winter, both males and females have a white plumage that helps them blend into the snow. Willow ptarmigans are found in the northern parts of North America, Europe, and Asia. They prefer tundra habitats, including willow thickets, heathlands, and open areas near rivers and lakes. Willow ptarmigans are social birds and often live in small flocks during the winter. During the breeding season, males establish territories and defend them from other males. To survive in their harsh arctic environments, willow ptarmigans have several adaptations, including feathered feet that act like snowshoes, and special feathers that cover their nostrils, preventing snow and ice from entering while they forage for food.

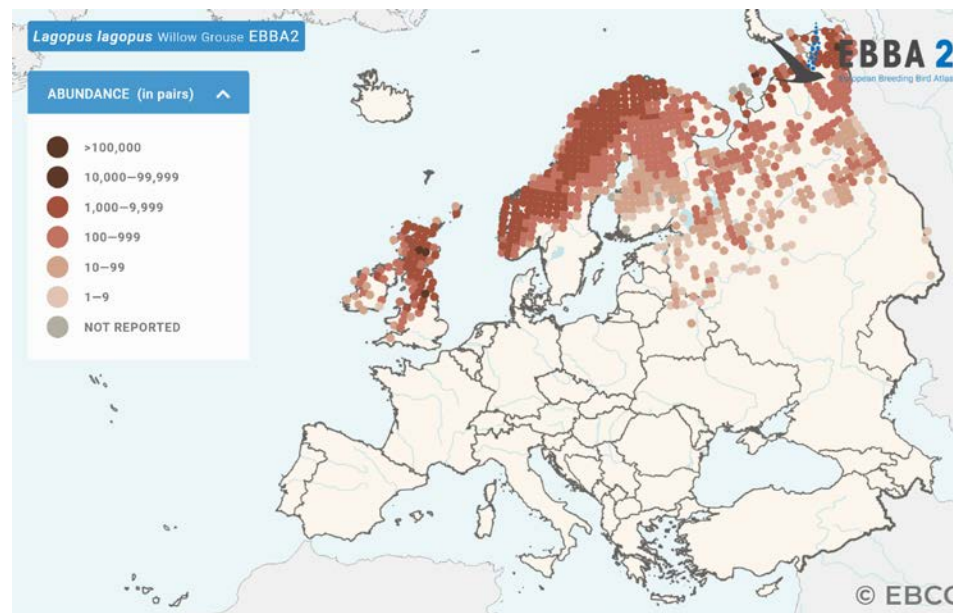
Willow ptarmigan is one of the most desired game bird in the northern part of Europe and is, for example, the main reason for domestic hunting tourists travelling to Lapland for hunting in Finland. Thus, it is also a very potential species for hunting tourism in these regions.

Bělokur rousný (*Lagopus lagopus*)

Bělokur rousný je druh ptáka, který patří do podčeledi tetřevovitých a měří asi 33-38 cm na délku, váží 450-800 g. Během doby páření mají samci červenohnědé zbarvení hlavy, krku a horní části těla, zatímco samice mají nevýrazně hnědé peří. V zimě mají samci i samice peří bílé, které jim umožňuje splynout se sněhem. Bělokur se vyskytuje v severních částech Severní Ameriky, Evropy a Asie. Preferují tundrová stanoviště, včetně vrbových houštin, vřesovišť a otevřených oblastí v blízkosti řek a jezer. Bělokuři jsou společnější ptáci a často během zimy žijí v malých hejnech. V období páření si samci vytvářejí teritoria a brání je před jinými samci. Aby přežili v drsném arktickém prostředí, mají bělokuři několik adaptací, včetně opeřených stojáčků, které působí jako sněžnice, a speciálního peří pokrývajícího nosní otvory, které slouží k zabránění vniknutí sněhu a ledu při vyhledávání potravy.

Bělokur rousný je jedním z žádaných druhů pernaté zvěře v severní části Evropy a je hlavním cílem lovu pro domácí lovecké turisty cestující do Laponska (Mapa 20). Je tedy také významným potenciálním druhem pro loveckou turistiku v těchto regionech.

Map 20: Willow grouse distribution

Mapa 20: Rozšíření bělokura rousného

Source/Zdroj: EBCC, 2022

2

**LEGISLATIVE ASPECTS OF HUNTING
TOURISM**

LEGISLATIVNÍ ASPEKTY LOVECKÉ TURISTIKY

2. LEGISLATIVE ASPECTS OF HUNTING TOURISM

2. LEGISLATIVNÍ ASPEKTY LOVECKÉ TURISTIKY

In this second chapter, the legislative aspects of hunting tourism are explored, with a focus on the regulations and policies that govern this industry worldwide. The rationale behind hunting-related legislation and the socioeconomic implications for local communities, is examined. The regulatory mechanisms in place to ensure ethical practices, such as licensing requirements and enforcement measures, are analysed. Furthermore, the international conventions and organizations that shape hunting tourism legislation are discussed, highlighting the importance of striking a delicate balance between wildlife conservation, economic benefits, and cultural traditions. Through this exploration, sustainable and responsible practices in the hunting tourism industry are aimed to be fostered. Legislation related to hunting tourism varies widely by country and region. The laws and regulations governing hunting tourism typically cover issues such as licensing, hunted species' limits, hunting seasons, safety requirements, and environmental protection.

In some countries, hunting tourism may be tightly regulated or even prohibited (e.g., Albania). In some European countries, some practices are largely banned (e.g., Germany) while in others it may be allowed under specific conditions. In many cases, the laws and regulations governing hunting tourism are designed to balance the interests of hunters, local communities, and conservation efforts. Some laws may require hunters to obtain licences and permits, which may be limited in number to prevent over-hunting or harm to endangered species. Other laws may set limits on the types of weapons or equipment that can be used in hunting and may require hunters to follow certain safety procedures.

Overall, hunting tourism legislation aims to ensure that hunting activities are conducted in a responsible and sustainable manner, and that the wildlife and habitats in the areas where hunting takes place are controlled. This sub-chapter summarizes the most important information from the field of legislation in hunting tourism.

Druhá kapitola se podrobně zabývá právní stránkou lovecké turistiky. Jsou zde uvedeny předpisy a zákony, které regulují toto odvětví, pozornost je věnována i místním komunitám a socioekonomickým dopadům. Hlavním tématem této kapitoly jsou zavedené regulační mechanismy, jejichž cílem je zajistit etické způsoby lovu a praktiky v lovecké turistice. Mezi tato opatření patří například požadavky na vydání loveckých lístků, včetně udělování sankcí, které mají za úkol zajistit dodržování přijatelných standardů v této oblasti. Dále se kapitola věnuje mezinárodním dohodám a organizacím, které ovlivňují tvorbu právních předpisů v oblasti lovecké turistiky. Tyto dohody zdůrazňují důležitost nutnosti vyváženého přístupu mezi ochranou volně žijících živočichů, ekonomickými přínosy a předáváním kulturních tradic z generace na generaci. Jejich cílem je podporovat udržitelné a odpovědné praktiky v lovecké turistice. V různých zemích a regionech se zákony týkající se lovecké turistiky značně liší. Tyto předpisy se převážně zabývají otázkami jako je vydávání loveckých lístků, licencí či povolenek, omezení druhů lovné zvěře, stanovení doby lovu pro jednotlivé druhy, či bezpečnostních požadavků a ochrany životního prostředí.

V některých zemích může být lovecká turistika přísněji regulována nebo dokonce zakázána (např. v Albánii), předpisy jsou striktnější co do způsobů lovu. Některé způsoby lovu jsou dokonce úplně zakázány (např. v Německu), zatímco v jiných zemích mohou být za určitých podmínek povoleny. V mnoha případech jsou zákony a předpisy upravující loveckou turistiku navrženy tak, aby vyvážily zájmy lovců, místního obyvatelstva a úsilí o ochranu přírody. Podle některých předpisů jsou počty vydaných loveckých lístků striktně regulovány, jejich počet je omezen, aby se zabránilo nadměrnému lovu a ohrožení některých druhů zvěře. Jiné zákony stanovují limity pro typy zbraní nebo vybavení, které mohou být použity při lovu. Často také explicitně uvádí, jaké bezpečnostní postupy má lovec či účastník lovu dodržovat.

2.1 Hunting rights

There are various legal constructs of how hunting rights and the ownership of game animals are distributed between the state, the landowners and the hunters. In some cases, wild animals are nobody's property, i.e. 'res nullius', which basically means that it becomes someone's property by hunting or catching it. In other legal systems, it is either the state that owns game animals, and the hunters can possess them if they hunt or catch them in a lawful manner, or the hunter is the landowner from whose property the animal comes.

Hunting rights in Europe mostly belong to the landowners, but there are various ways in which this right can be practiced. In the simplest case, landowners can hunt on their lands without any restrictions, which can be justified by the need to protect their land from game damage. However, the fragmentation of land, and consequently the fragmentation of hunting areas, leads to the degradation of game populations. For this reason, in most countries hunting rights can only be practiced on an area above a certain threshold level regarding the size of hunting area. This implies that landowners must form larger units where they can hunt on their own or make a lease agreement with a third party. On state land, hunting grounds can be formed similarly to private lands. In some countries (e.g., Finland), the locals can also have free hunting rights on state land due to their residence in the area. The hunting rights and property rights related to it typically vary depending on the game animal in question. For example, in Finland, for hunting small game, the landowners' permission is enough, but concerning larger animals like elk or white-tailed deer, in addition a licence from the state based on the pre-decided bag quota is needed, even when hunting on privately owned land.

Hunting rights can also be coupled with responsibilities and duties. In many European countries, the hunting rights beneficiary is also responsible for game management which, in Central European countries for example, usually means hunting according to an officially approved wild game management plan, organizing hunting activities, and applying safety measures.

Celkově má právní úprava lovecké turistiky za cíl zajistit, aby lovecké činnosti byly prováděny odpovědným a udržitelným způsobem, ale i tak, aby docházelo k optimální regulaci volně žijící zvěře. Tato kapitola shrnuje nejdůležitější informace z oblasti legislativy týkající se lovecké turistiky.

2.1 Právo lovu

Existují různé právní úpravy toho, jakým způsobem je právo lovu a vlastnictví zvěře rozděleno mezi stát, vlastníky půdy a samotné lovce. V některých případech není divoká zvěř ničím majetkem, tzv. „res nullius“, což v podstatě znamená, že se stává něčím majetkem až v okamžiku, kdy ji lovec uloví. V jiných právních rádech je to buď stát, kdo vlastní zvěř, a myslivci s ní mohou hospodařit, pokud ji loví nebo chytají zákonným způsobem, nebo je se zvěří oprávněn nakládat ten, na jehož pozemku se zvěř nachází.

Právo lovu v Evropě většinou patří vlastníkům půdy, ale existují různé způsoby, jak toto právo uplatnit. V nejjednodušším případě mohou vlastníci půdy lovit na svých pozemcích bez jakýchkoli omezení, což lze odůvodnit potřebou chránit své pozemky před škodou způsobenou zvěří. Fragmentace území a následně fragmentace honiteb však vede k degradaci populací zvěře. Z tohoto důvodu je na většině zemí právo lovu upraveno tak, aby mohlo probíhat pouze na ploše nad určitým limitem s ohledem na velikost honitby. To znamená, že vlastníci pozemků musí vytvořit větší jednotky, kde mohou lovit sami nebo uzavřít nájemní smlouvu s třetí stranou (například mysliveckým spolkem). Na státních pozemcích mohou být honitby tvořeny podobně jako u soukromých pozemků. V některých zemích (např. ve Finsku) mohou mít také místní obyvatelé volné lovecké právo na státní půdě, pokud v dané oblasti bydlí. Právo lovu a vlastnická práva s ním spojená se obvykle liší v závislosti na daném druhu zvěře. Například ve Finsku pro lov drobné zvěře stačí povolení majitelů půdy, ale pokud jde o větší zvířata, jako je los nebo jelenec běloocasý, je navíc potřeba licence od státu založená na předem stanovené kvótě lovu, a to i při lovu na soukromých pozemcích.

Právo lovu je také spojeno s odpovědností a povinnostmi. V mnoha evropských zemích je ten, komu náleží právo lovu také zodpovědný za hospodaření se zvěří, což například ve středoevropských zemích obvykle znamená lov podle oficiálně schváleného plánu lovu zvěře, organizování řady mysliveckých činností a uplatňování bezpečnostních opatření včetně, dodržování veterinárních předpisů.

2.2 Conditions for hunting for domestic hunters

All hunters must hold a hunting and a gun licence that proves that they have the necessary knowledge in hunting and the skills to handle firearms, respectively. These licences can be obtained through hunting courses, at the end of which candidates must pass theoretical and sometimes also practical tests. Traditional forms of hunting, such as archery, falconry, greyhound hunting, or using muzzle-loading rifle usually require additional licences (if these are allowed within the country).

Hunters must be in a physical and mental condition that is good enough for safe handling of guns, which implies the hunter is not, for example, under alcohol or drug influence. Hunters can only fire when the target is identifiable without any doubts.

In addition to a hunting licence, a hunter needs a permit to access a certain hunting area and for a certain wild game species. The permit is issued by the beneficiary of the hunting rights, which is usually the landowner, or an organization formed by the landowners, or an authorized state organization. In addition to licences and permits, hunters typically must have liability and accident insurance too.

In some countries (e.g., Czech Republic and Serbia), in majority of hunting clubs it is custom to act as an apprentice for one year without actually participating in hunting if a hunter wants to become a member. In some clubs, membership is limited only if the applicants who own land (or is a family member of the owner) in the area where the hunting club manages hunting. In many countries this can be a barrier for newcomers and young people to join a hunting club and have hunting opportunities

Driven hunts can be even more complicated because these hunting methods potentially involve a number of people and can cover a large area. In some countries these events must be reported in advance to the police and to other authorities, and there must be a written plan that shall be handed out to the hunters and to the assisting personnel. At a meeting at the beginning of the hunting event, all hunters are registered, licences are checked, and safety regulations are communicated to the participants.

2.2 Podmínky lovu pro domácí lovce

Všichni lovci musí být držiteli platného loveckého lístku a zbrojního průkazu. To prokazuje, že mají potřebné znalosti v oblasti lovu a dovednosti pro zacházení se střelnými zbraněmi. Tyto průkazy lze získat prostřednictvím vyučovacích kurzů, pro jejichž absolvování musí uchazeči složit teoretické a někdy i praktické zkoušky. Tradiční formy lovu, jako je lukostřelba, sokolnictví, lov pomocí hončících psů nebo například předovkou obvykle vyžadují další licence (pokud jsou vůbec v zemi povoleny).

Lovci také musí být v dobré fyzické a psychické kondici, být způsobilí pro bezpečné zacházení se zbraněmi, což znamená, že lovec při lovu není například pod vlivem alkoholu nebo omamných látek. Lovci mohou střílet pouze tehdy, pokud je cíl bez jakýchkoliv pochybností identifikovatelný.

Kromě loveckého lístku potřebuje lovec také povolenku ke vstupu do určitého území (honitby) a k lovu určitého druhu volně žijící zvěře. Povolení vydává subjekt oprávněný právem lovu, což je obvykle vlastník pozemku nebo organizace tvořená vlastníky půdy, či oprávněná státní organizace. Kromě loveckého lístku či jiné licence a povolenky k lovu musí mít lovci obvykle také pojištění odpovědnosti a úrazové pojištění.

V některých zemích (např. v České republice nebo Srbsku) je zvykem ve většině mysliveckých spolků působit jako tzv. adept po dobu jednoho roku (či více), aniž by se skutečně účastnil lovu. V některých spolcích je členství omezeno pouze pro žadatele, kteří vlastní pozemky (nebo jsou rodinnými příslušníky majitele) v oblasti, kterou myslivecký spolek obhospodařuje. V mnoha zemích to může být překážkou pro nově příchozí a mladé lidi, kteří by rádi do spolku vstoupili a měli tak nějaké lovecké příležitosti.

Organizované společné lovy mohou být ještě komplikovanější. Je na ně třeba zajistit větší počet lovců a honců, neboť se konají na velké rozloze. V některých zemích musí být tyto akce předem oznámeny policii nebo jiným orgánům a bývá také předložen plán s mapou, který je předán lovcům a personálu. Při zahájení takovéto myslivecké akce jsou všichni myslivci registrováni, jsou kontrolovány lovecké lístky, průkazy zbraně, pojištění a účastníkům jsou sděleny bezpečnostní předpisy.

Figure 11: Final show after driven hunt of wild boars

Obrázek 11: Společný výřad po naháňce na černou zvěř

2.3 Hunting abroad and travelling with a gun

Usually, the requirements for hunting equally refer to both domestic and foreign hunters. Although the requirements for hunting licences vary from country to country, in Europe hunting and gun licences are mutually recognized. However, in many countries, foreign hunters can only hunt in a local guide's company.

As with domestic hunters, another required document is a hunting permit which authorizes a hunter to hunt in a given location. It can be issued by a hunting club, a state enterprise, or a private landowner. Hunting conditions and management vary, nevertheless, from state to state. In order to practice hunting, a hunter must also have a gun licence. Another integral part is the necessity of accident insurance for the given location, usually for the whole country.

In a typical case, hunters can apply for a hunting licence in a foreign country based on the following documents:

- self-signed applications to the authority or an invitation letter
- identity card or passport
- a valid document authorizing hunting / hunting card, which is issued abroad, according to nationality - either a plain copy of hunting a licence or a certified copy with a so-called apostille or so-called super-legalization is needed
- in some countries, proof of insurance for the hunting territory in national language

In total, three ways of verifying foreign documents are possible:

1. If the hunter's country of origin has concluded a legal assistance agreement with a country where hunter wants to hunt, the hunting licence is also valid in this country. Typically the request application is processed by the Ministry of Agriculture or another actor which has the administrative power on game management and hunting.
2. Another way is to verify the documents that are issued by the signatories of the Hague Apostille Convention. In this case, the hunting licence must only be verified by a so-called apostille, i.e. a verification clause that is attached to the original or a copy of the document. Everything must be translated into the national language of the country (i.e. the country the hunter wants to visit) by a certified translator.

2.3 Lov v zahraničí a cestování se zbraní

Obvykle se požadavky na lov pro domácí i zahraniční lovce v zemi příliš neliší, ale mohou být rozdílné požadavky mezi různými zeměmi. V Evropě jsou lovecké a zbrojní průkazy ve většině případů vzájemně uznávány. V mnoha zemích však mohou zahraniční lovci lovit pouze za přítomnosti místního loveckého doprovodu.

Stejně jako u domácích lovců je dalším potřebným dokladem povolenka k lovu, která opravňuje lovce lovit v dané lokalitě (honitbě). Může být vydána mysliveckým spolkem, státním podnikem nebo soukromým vlastníkem pozemku. Podmínky lovu a hospodaření se zvěří se však liší stát od státu. Aby mohl lovec lov realizovat, musí mít také zbrojní průkaz. Další nedílnou součástí je nutnost úrazového pojištění.

Obvykle mohou lovci požádat o lovecký lístek v cizí zemi na základě předložení těchto dokumentů příslušnému orgánu správy myslivosti:

- vlastnoručně podepsaná žádost nebo zvací dopis
- občanský průkaz nebo cestovní pas
- platný doklad opravňující k lovu/lovecký lístek, který je vydáván v zahraničí, podle státní příslušnosti - buď postačí prostá kopie loveckého lístku, případně je nutné předložit ověřenou kopii s tzv. apostilou (doložkou) nebo je potřeba provést tzv. superlegalizaci
- v některých zemích doklad o pojištění na území, kde bude probíhat lov, v národním jazyce

Celkem jsou možné tři způsoby ověření zahraničních dokumentů:

1. Pokud země původu lovce uzavřela smlouvu o právní pomoci se zemí, kde chce lovec lovit, lovecký lístek vydaný v zahraničí platí i v této zemi.
2. Dalším způsobem je ověření dokumentů, které jsou vydávány signatářskými zeměmi Haagské Úmluvy o Apostile. V tomto případě musí být lovecký lístek ověřen tzv. apostilou, tj. ověřovací doložkou, která je připojena k originálu nebo kopii dokumentu. Vše musí být přeloženo do národního jazyka země (tj. země kterou lovec chce za účelem lovu navštívit) certifikovaným překladatelem.
3. Poslední možností je ověření tzv. superlegalizací. Tento nejsložitější případ nastává, pokud domovská země loveckého turistu nemá s hostitelskou zemí uzavřenu mezinárodní dohodu o právní pomoci pro uznávání

3. The last option is verification by so-called super legalization. This case occurs if the hunting tourist's home country does not have an international agreement with the host country regarding legal assistance on hunting licences and it is also not a signatory to the Hague Apostille Convention. The given document is thus verified by the competent authority abroad (most often the Ministry of Foreign Affairs of the given country) and subsequently by the relevant representative office of the country to be visited in the given country.

Hunting licences and permits are issued to foreigners for a certain time period. Administrative fees are determined according to the length of validity of the hunting licence and permit. Hunting permits are issued and signed by the user of the hunting area. The permit contains personal data of the hunter and the hunting area, the type of permit, and a list of game species, sex, age, and numbers which are allowed to be hunted.

Travelling with a hunting gun in Europe can be a complicated process because different countries have their own regulations and requirements for firearm possession and transport. In general, to travel with a hunting gun in Europe, hunters will need to have a valid gun licence or permit in his/her home country. They should also check the firearm laws of the countries they plan to visit and ensure that they comply with the regulations of these countries for firearm possession and transport.

A European Firearms Pass (EFP) is a document that allows firearm owners to travel within the European Union (EU) with their firearms. The EFP is issued by the national authorities of the home country and is valid for five years. When travelling with a hunting gun in Europe, hunters should also ensure that their firearm is unloaded, secured in a suitable container, and packed in checked luggage. They should also declare firearm at customs and follow any additional procedures required by the relevant authorities. It is important to note that some countries in Europe may have stricter gun laws than others, so it is essential to check the regulations of each country the hunter plans to visit before travelling. Failing to comply with firearm regulations can result in fines, imprisonment, and confiscation of one's firearm.

In a typical case, an invitation letter from the hosting party (hunting club, hunting company, etc.) is needed for a hunting trip. In general, an invitation letter for a hunting trip should include the following information:

- The name and contact information of the organization or individual who is inviting the hunter to the country in question

dokumentů a není ani signatářem Úmluvy o Apostile. Daný doklad je tak potřeba ověřit příslušným zahraničním orgánem (nejčastěji Ministerstvem zahraničních věcí dané země) a následně příslušným zastupitelským úřadem země, která má být navštívena.

Lovecké lístky a povolenky jsou vydávány cizincům na dobu určitou. Správné poplatky se určují podle délky platnosti loveckého lístku a povolenky. Povolenky k lovu vydává a podepisuje uživatel honitby. Povolenka obsahuje osobní údaje lovce, údaje o honitbě, pro kterou platí, a seznam zvěře podle druhů, které je možno lovit včetně pohlaví, věku a počtu.

Povolení cestovat s loveckou zbraní v Evropě může být poměrně komplikovaný proces, protože různé země mají své vlastní předpisy a požadavky na držení a přepravu střelných zbraní. Obecně platí, že k cestování s loveckou zbraní v Evropě musí mít lovci platný zbrojní průkaz ve své domovské zemi. Před cestou by si také měli zkontrolovat zákony o střelných zbraních zemí, které plánují navštívit, a zajistit, aby dodržovali předpisy těchto zemí pro držení a přepravu střelných zbraní.

Evropský zbrojní pas (EFP) je dokument, který umožňuje držitelům střelných zbraní cestovat se svými střelnými zbraněmi v rámci Evropské unie. Evropský zbrojní průkaz je vydáván národními orgány a je platný po dobu pěti let. Při cestování s loveckou zbraní v Evropě by lovci měli rovněž zajistit, aby jejich střelná zbraň byla při cestách vybitá, zajištěna ve vhodném obalu určeném k přepravě zbraní. Měli by rovněž oznámit střelnou zbraň na celním úřadě a dodržet veškeré další postupy požadované příslušnými orgány. Je důležité si uvědomit, že některé země v Evropě mohou mít přísnější zákony o zbraních než jiné, takže je nezbytné kontrolovat předpisy každé země, kterou lovec plánuje navštívit ještě před samotnou cestou. Nedodržení předpisů o střelných zbraních může mít za následek nemalé pokuty, zabavení střelné zbraně či dokonce uvěznění lovce.

Další obvyklou součástí lovecké cesty je zvací dopis vydaný hostitelskou stranou (mysliveckým spolkem, loveckou společností atd.). Obecně platí, že zvací dopis na loveckou výpravu by měl obsahovat následující informace:

- Jméno a kontaktní údaje organizace nebo osoby, která zve lovce do dané země
- Termín a místo lovu
- Prohlášení o tom, že lovci jsou zváni k účasti na lovu
- Informace o typu lovu, který bude probíhat (např. vysoká zvěř, drobná

- The dates and location of the hunt
- A statement indicating that hunters are invited to participate in the hunt
- Information about the type of hunting hunters will be doing (e.g., big game, small game, waterfowl)
- Any specific rules or requirements for the hunt (e.g., required equipment, hunting permits, etc.)
- Any other relevant information, such as lodging arrangements, transportation, or meals.

It is also a good idea to include the hunter's own personal information in the letter, such as name, passport or ID number, and contact information. This letter will help to confirm that the invitation is legitimate and can be used to support travel plans.

2.4 Hunting season

A hunting period or hunting season is the time when a specific game species can be hunted. The purpose is to define off-seasons when game animals are less disturbed and protected due to, for example, reproduction seasons. They need such a calm period in particular when new generations are being born and raised. For some game species, the mating season is traditionally a part of the hunting season; moreover, it can be the highlight of the hunt. Red deer, roe deer, fallow deer, elk, chamois, capercaillie, and other species create a unique atmosphere with their mating rituals that usually involves unique voices. At these times, they are easier to find and call by imitating their mating voices. However, there are also some countries where hunting is prohibited during this mating season (e.g., in Finland some hunting clubs have protected the grouse/capercaillie mating display areas in the spring).

Game hunting seasons may vary from country to country, so it is necessary to check them when planning a hunting trip. The hunting season is often set according to the specific laws and regulations established by the government or other relevant authorities in a given area. For example, in Czechia it is set by law (decree¹), in Serbia by the Rulebook issued by the Ministry and thus the season is same every year. However, in other countries, like Finland there can be annual changes as concerning the small game, the length of the season is the only way to influence on the hunting pressure, since small game does not have a quota based on the number of animals or

¹ A decree is a type of legislation. In the sense of legal terminology may be issued as an implementing regulation of the law by a central state administration body (e.g. a ministry) or by another authority empowered by law to do so.

zvěř, vodní ptactvo atd.)

- Jakákoli zvláštní pravidla nebo požadavky pro lov (např. požadované vybavení, povolenka k lovu atd.)
- Jakékoli další relevantní informace, jako je zajištěné ubytování, doprava nebo stravování

Je také dobré zahrnout osobní údaje lovců, jako je jméno, číslo pasu nebo občanského průkazu, a kontaktní údaje.

Tento zvací dopis slouží jako potvrzení, že lov je legální a může ulehčit proces získávání dalších dokumentů a cestovatelských plánů.

2.4 Doba lovu

Doba lovu je období, po které může být konkrétní druh zvěře loven. Účelem je definovat dobu, kdy je zvěř hájená a není tak lovem rušena např. v období kladení mláďat. V této době zvěř potřebuje co největší klid. U některých druhů zvěře je období páření tradičně součástí lovecké sezóny, navíc leckde může být vrcholem lovu. Jelení, srnčí, daňčí, losí, kamzičí zvěř či například tetřev hlušec a další druhy vytvářejí jedinečnou atmosféru svými rituály páření, které obvykle doprovázejí jedinečné zvukové a hlasové projevy. V této době je snazší zvěř najít a vábit ji napodobováním jejich říjných zvuků. Existují však i některé země, kde je lov během tohoto období páření zakázán. Příkladem může být Finsko, kde některé myslivecké spolky na jaře hájí tokaniště tetřevů a tetřívků.

Doby lovu se mohou v jednotlivých zemích lišit, proto je nutné je při plánování lovecké cesty zkontrolovat. Doba lovu je často stanovena podle konkrétních zákonů a předpisů stanovených vládou nebo jinými příslušnými orgány v dané zemi. Například v Česku je stanovena zákonem (vyhláškou¹), v Srbsku podle souboru pravidel vydaných příslušným ministerstvem, a proto je období lovu každý rok stejné. V jiných zemích, jako je Finsko, však může docházet ke každoročním změnám u drobné zvěře, délka sezóny je jediný způsob, jak ovlivnit lovecký tlak, protože drobná zvěř nemá kvótu na podle počtu zvěře, resp. nevyžadují speciální lovecký lístek, jako je například u losa nebo medvěda. Z tohoto důvodu, i když lovecká sezóna obvykle začíná vždy ve stejný den, může být zkrácena v případě zaznamenání menší populace. Ministerstvo zemědělství a lesnictví každoročně rozhoduje o dobách lovu na základě návrhu Finské agentury pro ochranu přírody a na základě výpočtů Finského

¹ Vyhláška je druh právního předpisu. Ve smyslu právní terminologie může být jako prováděcí předpis zákona vydán ústředním orgánem státní správy (např. ministerstvem) nebo jiným orgánem, který k tomu má ze zákona zmocnění.

do not require special hunting license/animal, like for example elk or bear. For this reason, even though the hunting season starts typically always at the same date, it can be shortened in case the population is low. The Ministry of Agriculture and Forestry makes the decisions of annual hunting seasons based on the proposal of The Finnish Wildlife Agency and based on calculations of Natural Resources Institute Finland. Also hunting clubs can make their own restrictions for hunting on their land, even ban it totally for one/two years, if they feel it is necessary to maintain healthy population size. Due to different environmental conditions, hunting seasons can vary depending on the region also within the country.

Laws and regulations typically consider various factors, such as population size and health of the game animal species, as well as environmental and ecological conditions of the region. The hunting season may also be influenced by cultural and historical practices, as well as by economic considerations, such as the revenue generated by hunting permits and fees. A longer hunting season can make a certain destination more competitive than others. Examples of hunting season for the main hunted species in selected European countries are presented in Table 2.

výzkumného ústavu přírodních zdrojů. Také myslivecké spolky mohou zavést vlastní omezení pro lov na svých pozemcích, dokonce jej zcela zakázat na jeden či dva roky, pokud se domnívají, že je to nezbytně nutné pro udržení zdravé početné populace. Vzhledem k různým podmínkám prostředí se doby lovu mohou lišit v závislosti na regionu i v rámci země.

Zákony a předpisy obvykle zohledňují různé faktory, jako je velikost populace, její zdravotní stav, jakož i environmentální a ekologické podmínky regionu. Doba lovu také může být ovlivněna kulturními a historickými zvyklostmi, ale také ekonomickými motivy, jako jsou příjmy z loveckých licencí a poplatků za lov zvěře. Delší lovecká sezóna může učinit určitou destinaci konkurenčněschopnější než jinou. Příklady doby lovu hlavních druhů zvěře loveckého cestovního ruchu ve vybraných evropských zemích jsou uvedeny v tabulce 2.

Figure 12: Mating season of wild boars

Obrázek 12: Období chrutí prasete divokého

Table 2: Hunting season of main hunted species in Europe

Wild game		Czech Republic	Serbia	Finland ¹	Hungary
Roe deer	male	1. 5.–30. 9.	15. 4.–30. 9.	16.5 - 15.6 1. 9.–5. 2.	15. 4.–30. 9.
	female	1. 8.–31. 12.	1. 9.–31. 1.	1. 9.–15. 2.	1.10 – 28.2
	young	1. 1.–31. 12.			
Red deer	male	1. 7.–31. 1.	1. 8.–15. 2.	not occur	1. 9.–31. 1.
	female	1. 8.–31. 1.	1. 8.–31. 1.		1. 9.–31. 1.
	young	1. 1.–31. 12.			1. 9.–30. 4.
Sika deer	male	1. 7.–31. 1.	not occur	not occur	whole year
	female	1. 8.–31. 1.			
	young	1. 1.–31. 12.			
Fallow deer	male	1. 7.–31. 1.	1. 9.–15. 2.	1. 9.–23. 9. ² 24. 9.–31. 1. ³	1. 10.–30. 11.
	female	1. 8.–31. 1.	1. 9.–31. 1.		1. 10.–31. 1.
	young	1. 1.–31. 12.			1. 10.–28. 2.
Mouflon	male	1. 7.–31. 3.	whole year	1. 9.–31. 1.	whole year
	female	1. 7.–31. 12.	1. 10.–31. 1.		1. 9.–31. 1.
	young	1. 1.–31. 12.			1. 9.–28. 2.
Elk		protected	not occur	1. 9.–15. 1. ⁴	not occur
Chamois	male	protected	1. 7.–31. 1.	not occur	not occur
	female		1. 9.–31. 1.		
	young				
Wild boar	male	whole year	whole year	whole year	whole year
	female		1. 7.–15. 1.	1. 8.–1. 3. ⁵	
	young		1. 7.–28. 2.	whole year ⁶	
Hare		1. 11.–31. 12.	15. 10.–15. 12.	1. 9.–28. 2.	whole year
Wolf		protected	1. 7.–31. 3.	protected ⁷	protected
Fox		whole year	whole year	1. 8.–30. 4. ⁸	whole year
Jackal		not included among hunted game ⁹	whole year	not occur	whole year
Black grouse		protected	not included among hunted game	10. 9.–10. 12. ¹⁰	not occur
Willow grouse		not occur		10. 9.–31. 3. ¹¹ /31. 10.	not occur
Mallard		1. 9.–30. 11.	1. 9.–28. 2.	20. 8.–31. 12.	15. 8.–31. 1.
Pheasant		16. 10.–31. 1. ¹²	1. 10.–31. 1.	20. 8.–31. 12.	1. 10.–28. 2.

¹ The hunting periods in Finland are from hunting season 2022-2023 and they are set differently every year.

² by stalking, not allowed to hunt in Lapland
³ with a special licence from game administration body

⁴ the hunting season varies within this period in different parts of the country

⁵ 1. 3.–1. 8. females with young are protected

⁶ 1. 3.–1. 8. the youngest are protected (piglets)

⁷ some special licences can be handed out

⁸ the hunting season varies within this period in different parts of the country

⁹ hunting allowed only with the consent of the nature conservation authority

¹⁰ both males and females, the hunting season varies within this time period in different parts of the country. in some parts of the country protected. In addition in certain parts of the country males 10. 1.–31. 1.

¹¹ in the fells in Lapland/ 31. 10. in the rest of Northern Finland, protected in other parts of the country.

¹² Cock and hen year round in pheasantry

Tabulka č 2: Doba lovu hlavních druhů zvěře loveckého cestovního ruchu

Druh zvěře		Česká republika	Srbsko	Finsko ¹	Maďarsko
Srnc obecný	samec	1. 5.–30. 9.	15. 4.–30. 9.	16.5 - 15.6 1. 9.–5. 2.	15. 4.–30. 9.
	samice	1. 8.–31. 12.	1. 9.–31. 1.	1. 9.–15. 2.	1.10 – 28.2
	mládě	1. 1.–31. 12.			
Jelen evropský	samec	1. 7.–31. 1.	1. 8.–15. 2.	nevyskytuje se	1. 9.–31. 1.
	samice	1. 8.–31. 1.	1. 8.–31. 1.		1. 9.–31. 1.
	mládě	1. 1.–31. 12.			1. 9.–30. 4.
Jelen sika	samec	1. 7.–31. 1.	nevyskytuje se	nevyskytuje se	celý rok
	samice	1. 8.–31. 1.			
	mládě	1. 1.–31. 12.			
Daněk skvrnitý	samec	1. 7.–31. 1.	1. 9.–15. 2.	1. 9.–23. 9. ² 24. 9.–31. 1. ³	1. 10.–30. 11.
	samice	1. 8.–31. 1.	1. 9.–31. 1.		1. 10.–31. 1.
	mládě	1. 1.–31. 12.			1. 10.–28. 2.
Muflon	samec	1. 7.–31. 3.	celý rok	1. 9.–31. 1.	celý rok
	samice	1. 7.–31. 12.	1. 10.–31. 1.		1. 9.–31. 1.
	mládě	1. 1.–31. 12.			1. 9.–28. 2.
Los evropský		chráněný	nevyskytuje se	1. 9.–15. 1. ⁴	nevyskytuje se
Kamzík horský	samec	chráněný	1. 7.–31. 1.	nevyskytuje se	nevyskytuje se
	samice		1. 9.–31. 1.		
	mládě				
Prase divoké	samec	celý rok	celý rok	celý rok	celý rok
	samice		1. 7.–15. 1.	1. 8.–1. 3. ⁵	
	mládě		1. 7.–28. 2.	celý rok ⁶	
Zajíc polní		1. 11.–31. 12.	15. 10.–15. 12.	1. 9.–28. 2.	celý rok
Vlk obecný		chráněný	1. 7.–31. 3.	chráněný ⁷	chráněný
Liška obecná		celý rok	celý rok	1. 8.–30. 4. ⁸	celý rok
Šakal obecný		nezahrnuto mezi lovnou zvěř ⁹	celý rok	nevyskytuje se	celý rok
Tetřev obecný		chráněný	nezahrnuto mezi lovnou zvěř	10. 9.–10. 12. ¹⁰	nevyskytuje se
Bělokur rousný		nevyskytuje se		10. 9.–31. 3. ¹¹ /31. 10.	nevyskytuje se
Kachna divoká		1. 9.–30. 11.	1. 9.–28. 2.	20. 8.–31. 12.	15. 8.–31. 1.
Bažant obecný		16. 10.–31. 1. ¹²	1. 10.–31. 1.	20. 8.–31. 12.	1. 10.–28. 2.

1 Doby lovu ve Finsku jsou uvedeny pro loveckou sezónu 2022–2023 a každý rok se mění

2 šouláním, v Laponsku není povoleno

3 se speciální licencí od orgánu správy myslivosti

4 lovecká sezóna se v tomto období v různých částech země liší

5 1. 3.–1. 8. samice s mláďaty jsou chráněny

6 1. 3.–1. 8. mláďata (selata) jsou chráněna

7 mohou být vydána zvláštní povolení

8 lovecká sezóna se v tomto období v různých částech země liší

9 lov povolen pouze se souhlasem orgánu ochrany přírody

10 samci i samice, lovecká sezóna se v tomto časovém období liší v různých částech země. v některých částech země chráněny. Kromě toho v některých částech země samci 10. 1.–31. 1.

11 31. 3. v Laponsku/ 31. 10. ve zbytku severního Finska, chráněn v jiných částech země

12 kohout a slepice celoročně v bažantnicích

2.5 Illegal hunting

Hunting is literally a matter of life and death. Thus, it is also a very vulnerable business sector to the negative connotations in the minds of the general public. Therefore, it is of the utmost importance that hunting tourism companies do not act in an illegal or unethical manner. Just one bad example may severely harm the whole business sector and, in the worst case scenario, cause a ban on hunting tourism in some areas.

Illegal hunting (also called as poaching) is the killing or capturing of game animals outside the hunting season, hunting of protected animals, or violation of other legislative provisions. Depending on the nature conservation status or the financial value of the target animal, illegal hunting can fall under criminal law, especially when unauthorized firearm possession is involved. Illegal hunting in some areas is so widespread that it can jeopardize professional wild game management, or in severe cases it can threaten an entire population of some species. Such illegal hunting is fuelled by high market value of certain animal parts, strong dependence on bushmeat, or it can be a response to high damage to crops or livestock caused by wild game.

In addition to breaking the law, illegal hunting also represents a threat to biodiversity and can even cause extinction of wild animals. Hunting tourism can never be based on illegal hunting! Thus, the hunting tourism providers need to be aware of the regulations as well as ethical guidelines related to hunting. To illustrate what is not allowed, some types of illegal hunting are specified here as examples:

- Hunting of protected animals, non-game species
- Hunting without appropriate permits proved via documents:
  - valid hunting licence for the country where the hunt takes place
  - hunting permit for special game species
  - gun licence
  - in some countries, insurance for the country where the hunt takes place
- Hunting game using prohibited hunting methods or firearms
- Hunting in prohibited areas, including hunting on private property without permission
- Incorrect use of dogs

2.5 Nelegální lov

Lovec svým jednáním rozhoduje o životě a smrti zvěře. Jedná se tedy o citlivý podnikatelský sektor s ohledem na možný negativní názor široké veřejnosti. Proto je nanejvýš důležité, aby společnosti organizující loveckou turistiku nejednaly nezákonným nebo neetickým způsobem. Jediný špatný příklad pak může vážně poškodit celý podnikatelský sektor a v nejhrošším případě způsobit zákaz lovecké turistiky.

Nelegální lov, nazývaný také pytláctví, je usmrčení nebo odchyt zvěře mimo loveckou sezónu, lov chráněných živočichů nebo porušení jiných právních předpisů. V závislosti na stavu ochrany přírody nebo finanční hodnoty zvěře může nelegální lov spadat pod trestní právo, zejména pokud se jedná o neoprávněné držení střelné zbraně. Nelegální lov v některých oblastech je tak rozšířený, že může ohrozit chov zvěře, nebo v závažných případech může ohrozit celou populaci některých druhů. Takový nezákonný lov je většinou motivován vysokou tržní hodnotou některých částí zvěře, dychtivostí po zvěřině, nebo může být reakcí na vysoké škody na úrodě nebo hospodářských zvířatech způsobené volně žijící zvěří.

Kromě porušování zákona představuje nelegální lov také hrozbu pro biologickou rozmanitost a dokonce může způsobit vyhynutí divokých zvířat. Lovecká turistika nikdy nemůže být založena na nelegálním lovu! Poskytovatelé lovecké turistiky si proto musí být vědomi předpisů a etických zásad týkajících se lovu. Pro ilustraci jsou níže uvedeny některé nezákonné lovy:

- Lov chráněných živočichů či druhů, které nejsou zařazeny mezi lovnou zvěř
- Lov bez příslušného povolení doložený těmi doklady:
  - platný lovecký lístek pro zemi, kde se lov koná
  - povolenka k lovu pro konkrétní druh zvěře
  - zbrojní průkaz
  - v některých zemích pojištění v zemi, kde se lov koná
- Lov zvěř zakázanými způsoby lovu nebo nevhodnou střelnou zbraní
- Lov v místech, kde je zakázán, včetně lovu na soukromém pozemku bez povolení
- Lov pomocí psů, kteří nesplňují podmínky lovecké upotřebitelnosti

- Hunting out of the hunting season
- Failing to immediately retrieve a downed game
- Other forms of inappropriate behaviour include hunting practices from which the game animal has little or no chance of escape and is stressed.

In every country there are prohibited hunting methods, which can include, for example, the prohibition of catching game in meshes, irons or foot traps, using poison or gas. The ban also applies to catching game in nets, unless it is a capture for the purpose of further breeding. In addition, it is not allowed to hunt game using live bait. In essence, it is forbidden to hunt game in a way that would unnecessarily torment the game. It is also usually forbidden to hunt game using electrical devices, explosives, artificial light, or a silencer; however, in some countries the use of silencers is widespread (e.g., Finland) or recently allowed (e.g., Czechia). For a long time, hunting using night vision devices or other devices for target illumination was prohibited, but this is changing and is allowed in some countries (e.g., Czech Republic, Finland).

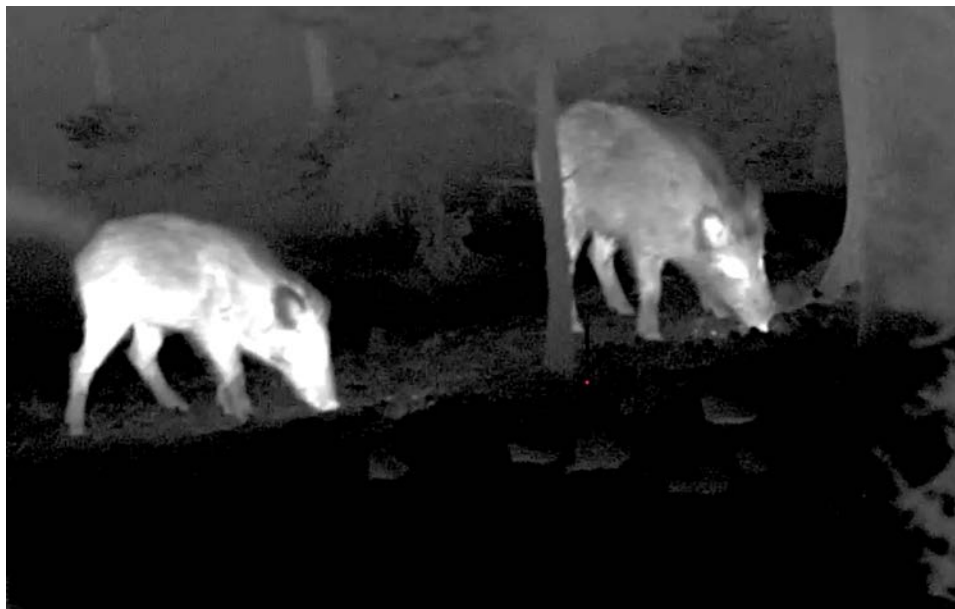

Figure 13: Wild boars at night seen by thermal imaging riflescope

Obrázek 13: Černá zvěř viditelná za pomoci termovizního zaměřovače

- Lov mimo dobu lovu
- Porušení povinnosti dohledávat postřelenou zvěř
- Lov zvěře, při němž zvěř má malou nebo žádnou šanci na únik a je zbytečně stresována

V každé zemi existují zakázané způsoby lovu, které mohou zahrnovat například zákaz lovu zvěře do sítí, želez nebo nášlapných pastí, lov pomocí jedů nebo plynů. Zákaz se vztahuje i na lov zvěře do sítí, pokud se nejedná o odchyt za účelem dalšího chovu. Kromě toho není dovoleno lovit zvěř pomocí živých návnad. V podstatě je zakázáno lovit zvěř způsobem, který by zvěř zbytečně trápil. Obvykle je také zakázáno lovit zvěř pomocí elektrických zařízení, výbušnin, umělého osvětlení nebo tlumiče hluku. V některých zemích je však například používání tlumičů hojně rozšířené (např. Finsko) nebo je povoleno až v poslední době (např. Česko). Po dlouhou dobu byl také ve většině zemí zakázán lov pomocí zařízení pro noční vidění nebo jiných zařízení pro osvětlení terče, nicméně toto se nyní také mění a je již v některých zemích povoleno (např. Česká republika, Finsko).

Pro každý druh zvěře je také předepsáno, jakou loveckou zbraní lze zvěř lovit (kulovnice, brokovnice) a jaký druh munice je vyžadován (typ, ráže, hmotnost a struktura střely atd.). Je také stanoveno, které druhy zvěře lze lovit v denní dobu, neboť většinu druhů je zakázáno lovit v noci. Je také zakázáno lovit zvěř v době nouze v okolí krmných míst a slanisek. Pouze některé druhy mohou být loveny na společných lovech. Kromě toho může být v některých zemích zakázáno například střílet zvěř z vozidla, přes silnici nebo je určena vzdálenost možnosti lovu od obydlí. Všechny tyto předpisy by měly být při plánování lovu pečlivě nastudovány pro každou zemi a každý druh zvěře, případně lovcí před lovem sděleny subjektem organizujícím lov. Dále je třeba si být vědom místní kultury lovu a také společenských norem, které se k němu vztahují. tj. co není v daném kontextu považováno za etický lov. Například ve Finsku je velmi typické střílet tetřeva, který sedí na stromě, což je v jiných zemích považováno za neetické.

Evropská unie má celosvětově jedny z nejvyšších standardů péče o zvěř, neboť podporuje ochranu zvířat již více než 40 let. Evropská komise díky svému přísnému přístupu donutila mnoho zemí novelizovat a zpřísnit zákony týkající se managementu zvěře a jejího lovu. Mezi nejdůležitější politické dokumenty patří například Směrnice o ochraně volně žijících ptáků nebo ochrany přírodních stanovišť. Směrnice o ptácích - směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES má za cíl zajistit ochranu, zachování a nabývání všech druhů volně žijících druhů ptáků, kteří se vyskytují přirozeně.

For each species, it is also prescribed by which hunting weapon it can be hunted with (bullet, shotgun) and which kind of ammunition is required (type, calibre, bullet weight and structure, etc.). It is also stipulated which game species can be hunted at what time of day; for example, for some species it is forbidden to hunt them at night. It is also forbidden to hunt game in times of need around feeding places and salt lick. Only some species can be hunted on driven hunts. In addition, in some countries it can be forbidden, for example, to shoot game from a vehicle, across a road, or less than a certain distance from houses. All these regulations should be checked carefully for each country and each game species when planning a hunt. In addition, one should be aware of the local hunting culture and what kind of social norms relate to it (i.e., what is not considered ethical hunting in the context in question). For example, in Finland it is very typical to shoot a grouse when it is sitting in a tree; in some other countries this is considered unethical.

The EU has some of the highest standards of animal care in the world because it has been promoting the protection of animals for more than 40 years. Thanks to its strict approach, the European Commission has forced many countries to amend and tighten their laws related to game management and hunting. Among the most important policy documents are Directives on the protection of wild birds and the protection of natural habitats. The Birds Directive (Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council) aims to ensure the protection, conservation, and acquisition of all wild bird species that occur naturally. The Habitats Directive (Council Directive 92/43/EEC) on the other hand aims to achieve a favourable conservation status for the species and habitats listed in the annexes to the Directive. Another important treaty is the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES), through which the EU tries to monitor the legal trade in wildlife products. The aim is to protect animals from extinction. Another important document is the Biodiversity Strategy 2030. The strategy is part of the Green Deal¹ for Europe.

¹ The Green Deal for Europe is a set of policy initiatives by the European Commission, the main objective of which is to make Europe climate neutral by 2050.

Směrnice o stanovištích - směrnice Rady 92/43/EHS na druhé straně usilují o dosažení příznivého stavu z hlediska ochrany druhů a stanovišť uvedených v přílohách směrnice. Důležitou smlouvou je také Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, jejímž prostřednictvím se EU snaží monitorovat legální obchod s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami a jejich produkty. Cílem je chránit zvířata i rostliny před vyhynutím. Dalším důležitým dokumentem je strategie v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030. Strategie je součástí Zelené dohody¹ pro Evropu.

¹ Zelená dohoda pro Evropu je soubor politických iniciativ Evropské komise, jejichž hlavním cílem je dosáhnout do roku 2050 klimatické neutrality Evropy.

2.6 Trophies and their transport abroad

In the case of trophy hunting, another area that the hunter has to deal with is the transportation of the trophy to his/her homeland. In the case of hunting common species, within the EU and associated countries, proof that the animal was hunted officially, including all permits for hunters, is sufficient (certificate of payment – invoice, certificate that trophy is not subject to an export ban, and that does not exceed the trophy value of a national record/champion). Another necessary certificate is a veterinary one which proves that all hygiene standards have been met.

Importing and exporting trophies from Finland

Import of trophies:

Travellers may bring with them from other EU countries game that they have hunted themselves unless import is restricted due to local conditions in terms of animal diseases. The principle is that if the trophies are prepared in a proper manner, one can import them without restrictions. A proper manner refers to trophies that are handled in a way that they do not pose any health risks. These requirements for proper preparation vary depending on the animal species in question. The specific restrictions and areas where animal diseases occur can be found in EU safeguard measures. Hunted wild boar may not be imported from restriction zones for African swine fever, which mainly covers Eastern European countries. In addition, the limit for tax-free import has to be adhered to, and the CITES regulations and decisions on protection have to be observed.

Export of trophies:

Finland is bound to EU legislation and international conventions in procedures for exporting game trophies. The trophy needs to be accompanied with an Animal Health certificate for game trophies and antlers. The EU and Finland have agreed on model export certificates for the export of animals and products of animal origin with some countries of destination. These templates can be found from the web page of Food Agency.

An animal health certificate will assure the authorities in the country of destination that the trophy fulfils the requirements and does not spread animal diseases. By their signature, the official veterinarian confirms the information the exporter has filled in on the certificate. The certificate can only be granted for businesses in the export register of the Food Authority.

2.6 Trofeje a jejich přeprava do zahraničí

V případě trofejového lovu je další oblastí, kterou lovec musí zvážit, přeprava trofeje do jeho vlasti. V případě lovu běžných druhů v rámci Evropské unie a přidružených zemí postačuje doklad o tom, že zvěř byla ulovena oficiálně, včetně všech povolení pro lovce (potvrzení o platbě – faktura, osvědčení, že trofej nepodléhá zákazů vývozu a nepřesahuje hodnotu trofeje národního rekordu). Dalším nezbytným osvědčením může být veterinární osvědčení, které prokazuje splnění všech hygienických norem.

Dovoz a vývoz trofejí z Finska

Dovoz trofejí:

Lovečtí turisté si mohou s sebou přivést zvěř z jiných zemí EU, kterou sami ulovili, pokud není dovoz omezen z důvodu místních podmínek výskytu chorob zvěře. Princip spočívá v tom, že pokud jsou trofeje k převozu připraveny řádným způsobem, lze je dovézt bez omezení. Správným způsobem se má na mysli, že s trofejemi je zacházeno tak, aby nepředstavovaly žádné zdravotní riziko. Tyto požadavky na správnou preparaci se liší v závislosti na druhu zvěře. Konkrétní omezení a oblasti, v nichž se nákazy zvířat vyskytují, lze nalézt v ochranných opatřeních EU. Například ulovená černá zvěř nesmí být dovážena z uzavřených pásem s omezením kvůli africkému moru prasat, což se nyní týká především východoevropských zemí. Kromě toho musí být dodržen limit pro dovoz osvobozený od daně a úmluva CITES.

Vývoz trofejí:

Finsko je vázáno právními předpisy EU a mezinárodními úmluvami v postupech vývozu trofejí zvěře. Trofej musí být doprovázena veterinárním osvědčením pro lovecké trofeje. EU, některé země (např. Finsko) se dohodly na vzorech vývozních osvědčení pro vývoz zvířat a produktů živočišného původu z určitých destinací. Tyto šablony lze nalézt na webové stránce Finnish Food Authority.

Veterinární osvědčení potvrzuje orgánům v zemi určení, že trofej splňuje veterinární požadavky a nešíří nákazy zvířat. Úřední veterinární lékař potvrdí svým podpisem údaje, které vývozce vyplnil v osvědčení. Osvědčení může být uděleno pouze podnikům uvedeným ve vývozním rejstříku výše zmíněného úřadu. Pokud není vzor osvědčení přijat, musí být pro vývoz vyhotoveno osvědčení přizpůsobené této zemi určení. Vypracování vzorového certifikátu si může lovec objednat od exportního týmu Finnish Food Authority.

If the model certificate is not accepted, a certificate tailored for that particular country of destination has to be drawn up for export. The drafting of the model certificate can be ordered from the export team of the Finnish Food Authority.

The transport of hunting trophies within the EU is subject to EU regulations. International trade of plant and animal products have a heavy impact on wildlife. In order to support nature conservation measures and the sustainable use of wildlife resources, as well as to promote regulated international trade of plant and animal products (which also include parts of animals (trophies), CITES was signed in 1973. CITES is implemented in 184 countries, including the EU countries, and covers more than 38,600 plant and animal species. The signatory countries operate a licencing system which can authorize the transportation of endangered animal and plant products. For international transporting, both the exporting and the importing country must be informed, and their responsible authority must issue an export / import permit to make transport legal.

CITES specifies that species that should not be traded at all since they are so endangered, while there are others that can be utilized in a sustainable way but effective control is needed to ensure the survival of protected species.

A hunting trophy within the framework of the CITES means the whole animal, or its easily recognizable part or derivative, which is listed on the attached permit or CITES certificate, and which meets the following conditions:

is found in raw, processed, or manufactured form,

- the hunter obtained it legally by hunting for personal use,
- is imported by the hunter or on his/her behalf for his/her own use, exported from the country of its origin to the country in which the hunter has a habitual residence.

Considering the transport of a hunting trophy within the EU, hunters will need to obtain a CITES export permit from the country where the animal was hunted. Once they have obtained the necessary permits and documentation, they can transport the hunting trophy within the EU. However, it is important to note that some EU member states may have additional requirements for the transport of hunting trophies, such as the need for an import permit. When transporting a hunting trophy within the EU, hunters should ensure that it is properly packaged and labelled, and that all necessary documentation accompanies the shipment. The hunters should also declare the trophy at

Přeprava loveckých trofejí v rámci Evropské unie (EU) podléhá předpisům EU. Mezinárodní obchod s rostlinnými a živočišnými produkty má velký dopad na volně žijící živočichy. Podporu opatření na ochranu přírody a udržitelného využívání volně žijících živočichů, jakož i podporu regulovaného mezinárodního obchodu s rostlinnými a živočišnými produkty, které zahrnují i části zvířat (trofeje), řeší Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES), která byla podepsána v roce 1973. CITES platí ve 184 zemích včetně zemí Evropské unie a zahrnuje více než 38 600 rostlinných a živočišných druhů. Signatářské země provozují licenční systém, který může povolit přepravu těchto ohrožených živočišných a rostlinných produktů. Pro mezinárodní přepravu musí být informována jak země vývozu, tak dovozu a jejich odpovědný orgán musí vydat vývozní/dovozní povolení, aby byla přeprava legální.

CITES specifikuje druhy, se kterými by se nemělo vůbec obchodovat, protože jsou velmi ohrožené a specifikuje také další, které lze využívat udržitelným způsobem, ale k zajištění jejich přežití je zapotřebí účinná kontrola.

Lovecká trofej v rámci úmluvy CITES je chápána jako celé tělo zvířete nebo jeho snadno rozpoznatelná část či derivát. Tyto trofeje jsou uvedeny v příloženém povolení nebo potvrzení CITES a musí splňovat následující podmínky:

- nachází se v surové, nebo ošetřené formě,
- lovec je získal legálně lovem pro osobní potřebu,
- jsou dovážena lovcem pro vlastní potřebu, vyvezené ze země původu do země, ve které má lovec obvyklé bydliště;

S ohledem na přepravu loveckých trofejí v rámci EU lovci potřebují získat CITES vývozní povolení ze země, kde bylo zvíře uloveno. Po získání potřebných povolení a dokumentace mohou loveckou trofej přepravovat v rámci EU. Je však důležité poznamenat, že některé členské státy EU mohou mít další požadavky na přepravu loveckých trofejí, jako je potřeba dovozního povolení. Při přepravě loveckých trofejí v rámci EU by lovci měli zajistit, aby byly řádně zabaleny a označeny a aby byla přeprava doprovázena veškerou nezbytnou dokumentací. Lovci by také měli trofej deklarovat na celnici při vstupu nebo při opuštění členského státu EU.

Je důležité zkontrolovat předpisy každé země před plánovanou cestou a zajistit, aby všechny nezbytné požadavky byly splněny. Lovci si mohou také najmout profesionální dopravní společnosti, které se specializují na manipulaci a převoz loveckých trofejí tak, aby zajistili bezpečný a legální převoz.

customs when entering or leaving an EU member state.

It is important to check the regulations of each country which the hunters plan to transport the trophy through and ensure that they comply with all necessary requirements. They may also want to consider hiring a professional transport company that specializes in handling hunting trophies to ensure that the trophy is transported safely and legally.

In the case of hunting trophies, these are considered specimens of a personal nature and the code „H” is indicated in the CITES document. The name and address of the hunter is also stated in the document. However, it is forbidden for the hunter to use the trophy for commercial gain or to sell it.

Hunting trophies from countries outside Europe are not allowed to be directly in the hunter's luggage on his/her return to the EU, but can be sent later. The reason is mainly veterinary regulations which require skins and other derivatives from dead animals to be prepared before import. Although CITES prohibits the export and import of specimens from the wild for Appendix A species, in the case of hunting tourism, a positive contribution to nature conservation is recognized if the hunting of species is part of a national conservation strategy and sustainable management of game populations of endangered species in the wild. Countries that allow the hunting of Appendix A animals are under the strict supervision of the CITES Convention and usually have set annual quotas of animals hunted and exported. The condition is that the profit from the sale of hunting licences is at least partly invested back into nature conservation.

Hunting trophies are further used as the specimen description code „TRO”, „BOD”, or „SKI”.

- TRO = trophy - all trophy parts from one animal if they are balanced together: for example: antlers, horns, skull, hood (skin from the skull), dorsal skin, tail and legs (i.e., 10 specimens) constitute one trophy;
- BOD = whole body
- SKI = the skin itself

CITES permits are granted by a national authority. The CITES authority in the importing country verifies the origin and validity of the CITES export permit on the package with hunting trophies directly in the transit area of the airport. In the case of importing animal trophies, it is also necessary to obtain a permit from the border veterinary control before their entry into the territory. A permit for the import of a taxidermy preparation is also

V případě loveckých trofejí se jedná o exempláře osobní povahy a v CITES dokumentu je uveden kód „H”. Dále jsou v dokumentu uvedeny jméno a adresa lovce. Je však přísně zakázáno, aby lovec využíval trofej za účelem komerčního zisku nebo jeho následného prodeje.

Lovecké trofeje ze zemí mimo Evropu nesmí být přímo přepravovány spolu s lovcem při návratu do EU, ale jsou zasílány později. Důvodem jsou především veterinární předpisy, které vyžadují, aby se před dovozem řádně zpracovaly kůže a další deriváty z ulovených zvířat. Ačkoli CITES zakazuje vývoz a dovoz jedinců z volné přírody u druhů uvedených v příloze A, v případě lovecké turistiky je uznán pozitivní přínos k ochraně přírody, pokud je lov druhů zvěře součástí národní strategie ochrany a udržitelného hospodaření se zvěří. Země, které povolují lov zvířat uvedených v CITES, v příloze A, jsou pod přísným dohledem úmluvy a obvykle jsou stanoveny roční výše odstřelu pro lov těchto druhů a jejich vývoz. Podmínkou je, aby zisk z prodeje lovu byl alespoň částečně investován zpět do ochrany přírody.

Lovecké trofeje se dále používají jako kód označení vzoru „TRO”, „BOK” nebo „SKI”.

- TRO = trofej - všechny části trofejí jednoho zvířete, jsou-li společně vyváženy: například: parohy, rohy, lebka, kůže, ocas a končetiny;
- BOK = celé tělo
- SKI = samotná kůže

CITES povolení uděluje vnitrostátní orgán. Orgán CITES v zemi dovozu ověřuje původ a platnost vývozního povolení CITES na balíku s loveckými trofejemi přímo v tranzitním prostoru letiště či při příjmu balíku. V případě dovozu trofejí zvěře je rovněž nutné získat povolení od hraniční veterinární kontroly před jejich vstupem na území. Také povolení pro dovoz taxidermických preparátů je povinné. Subjekt pro tvorbu taxidermických preparátů musí být zaregistrován a schválen v zemi, do kterého je preparát dovážen. Například řada subjektů je hlášena a schválena pro Jižní Afriku.

obligatory. The taxidermy facility must be reported and approved in the state to which the preparation is imported. For example, a number of taxidermy facilities are reported and approved for South Africa.

2.7 Taxidermy

Taxidermy is the art of preparing, stuffing, and mounting the skins or other body parts of animals for display or study. Taxidermy has been practiced for centuries and is still popular today, both as a means of preserving hunting trophies and as a form of artistic expression.

The process of taxidermy involves several steps, including skinning the animal, removing the flesh and internal organs, and preserving the skin with a variety of chemicals. Once the skin has been properly treated, it can be mounted on a mannequin or other structure to give it a lifelike appearance. The next step is to add details such as eyes, teeth, and claws. Glass or acrylic eyes are often used to give the animal a lifelike appearance, and teeth and claws may be cast from resin or other materials.

There are many different types of taxidermy, including full-body mounts, shoulder mounts, and European mounts (also known as skull mounts). Full-body mounts involve mounting the entire animal in a lifelike pose, while shoulder mounts typically involve mounting only the head and neck of the animal. European mounts involve cleaning and bleaching the skull of the animal and mounting it on a plaque.

If hunters are interested in having a hunting trophy or other animal preserved through taxidermy, it is important to choose a skilled and reputable taxidermist who uses ethical and humane practices.

2.7 Preprave zvěře

Taxidermie je umění preparovat, vycpávat zvěř či části těla zvířat pro vystavení nebo další studium. Taxidermie byla praktikována po staletí a dnes je stále více populární, a to jak jako prostředek k uchování loveckých trofejí, tak jako forma uměleckého vyjádření.

Proces taxidermie zahrnuje několik kroků, včetně stahování kůže, odstranění masa a vnitřních orgánů a stabilizaci kůže různými chemikáliemi. Jakmile je kůže řádně ošetřena, může být natažena na formu, která zajistí realistický vzhled. Dalším krokem je přidání detailů, jako jsou světla, zuby a drápy. Světla (oči) jsou vyráběna ze skla nebo akrylátu. Zuby a drápy mohou být odlévány z pryskyřice nebo dalších materiálů.

Je možné zhotovit různé typy taxidermických preparátů, včetně preparace celého těla, která zahrnuje zvíře v realistické póze, preparát přední části až po břehy, kde se obvykle připravuje pouze hlava a krk zvířete či je možné nechat pouze bílou lebku bez kůže. Tento tzv. evropský způsob preparace zahrnují vyváření, čištění a bělení lebky zvířete. Následně je nejčastěji takto upravená trofej upevněna na ozdobnou podložku.

Pokud mají lovci zájem o loveckou trofej nebo jiné zvíře konzervované pomocí taxidermických postupů, je důležité vybrat kvalifikovaného a renomovaného preparátora.

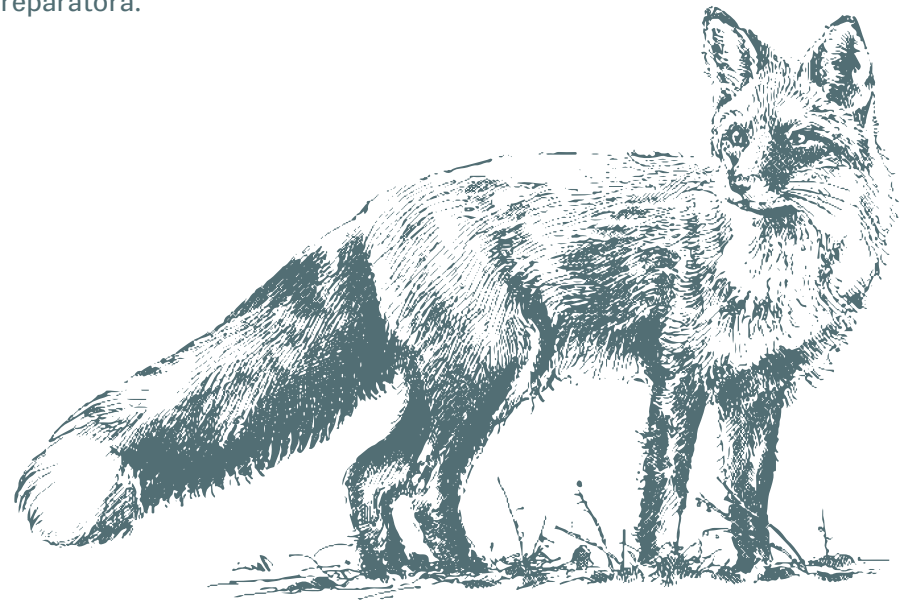

Figure 14: European mounts of roe deers

Obrázek 14: Ošetření trofeje evropským způsobem

3

**ENVIRONMENTAL ASPECTS OF HUNTING
TOURISM**

ENVIRONMENTÁLNÍ ASPEKTY LOVECKÉ TURISTIKY

3. ENVIRONMENTAL ASPECTS OF HUNTING TOURISM

3. ENVIRONMENTÁLNÍ ASPEKTY LOVECKÉ TURISTIKY

The environmental pillar is a crucial aspect of hunting tourism as it involves the responsible management and conservation of natural resources and wildlife. Hunting tourism can have both positive and negative impacts on the environment, depending on how it is managed. The following chapter summarizes the most important environmental aspect of hunting tourism.

3.1 Land-use and the environment

In most parts of Europe people have been using natural resources widely for centuries. The various land-use forms, for example, agriculture, forestry, hunting and fishing have modified and continue to modify the natural environment. The level of human influence can vary from complete destruction of the original natural ecosystem to slight modification (through direct or indirect influence) in species-composition, structure, or functioning. Landscapes in Europe are therefore formed by the complex interaction of natural conditions and artificial factors. Table 3 shows a possible classification of landscapes according to degree of naturalness.

Landscape types	Description
Urban areas	Rare or no natural elements, parks for recreation. Mostly human-adapted animals, many of them are undesired and therefore, actively controlled populations.
Suburbs and villages	A harmonious blend of urban structures and natural green spaces, providing a habitat for diverse vertebrate species, with some utilizing it as their residence while others primarily rely on it as a feeding ground.

Environmentální pilíř je klíčovým aspektem lovecké turistiky zahrnujícím řízení a ochranu přírodních zdrojů a volně žijících živočichů. Lovecká turistika může mít pozitivní i negativní dopady na životní prostředí v závislosti na tom, jakým způsobem je provozována. Následující kapitola shrnuje nejdůležitější environmentální aspekty lovecké turistiky.

3.1 Využívání půdy a životního prostředí

Ve většině Evropy lidé po staletí hojně využívají přírodní zdroje. Různé formy využití půdy, například zemědělství, lesnictví, myslivost a rybolov modifikovaly a stále modifikují přírodní prostředí. Úroveň lidského zásahu se může pohybovat od úplného zničení původního přírodního ekosystému až po nepatrné změny (přímým nebo nepřímým vlivem) v druhové skladbě, struktuře nebo fungování. Krajina v Evropě je tvořena složitou kombinací přirozených podmínek a umělých prvků vytvořených lidmi. Tabulka 3 ukazuje možnou klasifikaci krajiny podle stupně přirozenosti.

Typy krajiny	Popis
Městské oblasti	Vzácné nebo žádné přírodní prvky, parky pro rekreaci. Většinou zvířata přizpůsobená člověku, mnoho z nich jsou nežádoucí, a proto aktivně kontrolované populace.
Předměstí a vesnice	Harmonická směs městských struktur a přírodních zelených ploch, která poskytuje stanoviště pro různé druhy obratlovců, přičemž někteří ji využívají jako svá stávaníště, zatímco jiní se na ni primárně spoléhají jako místo pro potravu.

Intensively managed farmlands	Arable land that is being tilled, fertilized and frequently sprayed with chemicals. Although agricultural crops may provide feed for e.g. wild ungulates, these areas may only provide habitats for animals at its edges that consist of a mixture of grasslands, bushes and groups of trees.
Extensive land management	Low intensity of artificial treatments that have been applied for a long time and modified the natural vegetation. A typical example is pastures, that maintain a large diversity of herbs, birds and mammals.
Natural and semi-natural areas	Direct human influences are rare or effect only limited areas in such ecosystems. Forests managed on small-scale and with low intensity of wood removal, or larger reed areas for instance, may preserve ecosystems that are closely resembling the natural ones.
Wilderness areas	Vast expanse of land that remains largely untouched by human development, providing a pristine and undisturbed natural environment. These areas are typically characterized by their remote location, minimal human intervention, and preservation of wilderness values, such as ecological integrity and biodiversity.

Table 3: Classification of landscapes by degree of naturalness

Urban areas, suburbs and intensively managed farmlands are human habitats, so their ecosystems are heavily influenced by artificial factors and are actively controlled to meet human needs. Despite the vanished natural ecosystem and excessive human presence, some plants and animals (including some game species) adapt well to the artificial environment and their populations can benefit from living close to humans. Extensively managed, semi-natural and natural areas and wilderness areas are, on the other hand, functioning ecosystems that are fundamentally self-regulating and capable of renewal. These areas are also under direct (management) and indirect human influence, but its extent is much lower than that of the former case. In these areas there are plant and animal species which are highly sensitive to environmental changes and disturbances and, therefore, require protection for survival.

Intenzivně obhospodařovaná zemědělská půda	Orná půda, která je obdělávána, hnojena a často ošetřována chemikáliemi. Ačkoli zemědělské plodiny mohou poskytovat krmivo např. volně žijící spárkaté zvěři, poskytují tyto oblasti stanoviště převážně na jejich okrajích, které se skládají ze směsi travních porostů, keřů a skupin stromů.
Extenzivně obhospodařovaná půda	Nízká intenzita umělých úprav dlouhodobě modifikující přirozenou vegetaci. Typickým příkladem jsou pastviny, které udržují velkou rozmanitost bylin, ptáků a savců.
Přírodní a polo-přírodní oblasti	Přímé lidské vlivy jsou vzácné nebo ovlivňují pouze omezené oblasti ekosystémů. Například lesy obhospodařované v malém měřítku s nízkou intenzitou těžby dřeva nebo větší podmáčené oblasti či mokřady mohou zachovat prostředí, které se velmi podobá přírodním ekosystémům.
Oblasti divočiny	Oblast, která zůstává z velké části nedotčena lidským rozvojem, poskytuje nedotčené a nenarušené přírodní prostředí. Tyto oblasti jsou obvykle charakterizovány svou odlehlou polohou, minimálním lidským zásahem a zachováním hodnot divočiny, jako je ekologická integrita a biologická rozmanitost.

Tabulka č. 3: Klasifikace krajiny podle stupně přirozenosti

Městské oblasti, předměstí a intenzivně obhospodařovaná zemědělská půda jsou antropogenními stanovišti, a proto jejich ekosystémy jsou silně ovlivňovány umělými faktory a jsou aktivně kontrolovány, aby uspokojily lidské potřeby. Navzdory zaniklému přírodnímu ekosystému a nadměrné lidské přítomnosti, se některé rostliny a zvířata (včetně některých druhů zvěře) dobře přizpůsobují umělému prostředí a jejich populace těží z toho, že žijí v blízkosti lidí. Extenzivně obhospodařované, polopřírodní a přírodní oblasti a oblasti divoké přírody jsou na druhé straně fungujícími ekosystémy, které jsou v zásadě samoregulační a schopné obnovy. Tyto oblasti jsou také pod přímým (řízením) a nepřímým lidským vlivem, ale jeho rozsah je mnohem nižší než v předchozích případech. V těchto oblastech existují rostlinné a živočišné druhy, které jsou vysoce citlivé na změny životního prostředí a rušivé vlivy, a proto vyžadují ochranu umožňující jejich přežití.

Human well-being depends on the natural environment to a great extent. The utilization of its resources, its regulatory functions, and its intangible values (including their elementary biological processes) play an important role in human lives and are perceived as ecosystem services.

3.2 Environmental interactions of wild game management

Wild game management and hunting use landscapes of various degree of naturalness, and they are one of the many artificial influences on these landscapes. From another perspective, wild game management and hunting are control mechanisms to maintain the balance between utilization and protection of ecosystems.

Before discussing the major influencing factors of wild game management and hunting on the environment, it is essential to make a clear distinction between exploitative hunting and controlled hunting backed up by wild game management. Throughout this text – unless stated otherwise – ‘hunting’ refers to the latter, i.e. hunting is a planned and supervised activity that is governed according to sustainability principles. The term wild game management covers a variety of techniques that are applied to provide hunting opportunities, and their influence on wild game populations as well as on the environment in general are very different, as summarized in Table 4.

Wild game management practices	Influence on wild game populations	Environmental consequences
Feeding	Increase condition, which can decrease winter mortality and increase reproduction rate as well as trophy size	No or insignificant direct consequences
Increasing population size	Can lead to population expansion through migration	Higher consumption pressure on vegetation and increasing crop damage; decreasing fitness and trophy size if additional feed is not supplemented

Lidský blahobyt do značné míry závisí na přírodním prostředí. Využívání jeho zdrojů, jeho regulační funkce a jeho nehmotné hodnoty (včetně jejich elementárních biologických procesů) hrají důležitou roli v životě člověka a jsou vnímány jako ekosystémové služby.

3.2 Environmentální dopady managementu volně žijící zvěře

Hospodaření s volně žijící zvěří a její lov představuje základní využívání krajiny různého stupně přirozenosti a jsou také jedním z mnoha umělých vlivů působících na tuto krajinu. Z jiného úhlu pohledu je management divoké zvěře kontrolním mechanismem pro udržení rovnováhy mezi využíváním a ochranou ekosystémů.

Před diskuzí o hlavních faktorech ovlivňujících management zvěře a jejím lovu, je nezbytné jasně rozlišovat mezi neregulovaným lovem a řízeným lovem založeném na uvážlivém managementu zvěře. V celém tomto textu, není-li uvedeno jinak, se za „lov“ považuje plánovaná a kontrolovaná činnost, která se řídí zásadami udržitelnosti. Pojem management volně žijící zvěře zahrnuje různé způsoby, jejichž vliv na populace volně žijící zvěře i na životní prostředí obecně je však velmi odlišný, jak je shrnuto v tabulce 4.

Typ managementu zvěře	Vliv na volně žijící populace zvěře	Důsledky pro životní prostředí
Krmení	Zvýšení kondice, což může snížit zimní úmrtnost a zvýšit míru reprodukce i velikost trofeje	Žádné nebo nevýznamné přímé důsledky
Rostoucí velikost populace	Může vést k populační expanzi prostřednictvím migrace	Vyšší tlak na spotřebu vegetace a zvyšující se škody na plodinách; Klesající kondice a velikost trofeje, pokud není zvěř příkrmována.

Artificial breeding	Loss of reliance on wild populations and possibility the introduction of invasive species	Genetic homogeneity, reducing the diversity within populations and making them more vulnerable to threats. Increase resource consumption and raise ethical concerns regarding animal welfare.
Predator control	Decreasing predatory pressure on prey animals	Far-reaching effects on other prey-animal populations
Trophy selection	Modification of the genetic pool of population	Intervention in natural selection processes
Crossbreeding of species	Modification of the gene pool of populations	Insignificant direct consequences
Blood refreshing	Increases genetic diversity of populations	Insignificant direct consequences
Introduction of new species	Introduced species can compete for habitat with indigenous species	Highly complex, usually negative overall consequences.
Intensive management techniques	Insignificant, high density can lead to quick spread of diseases	Heavy disturbances on the forest floor and the undergrowth layer of forests

Table 4: Wild game management practices, their influence on wild game populations, and environmental consequences.

Feeding and watering of wild game is an initial step toward intensive wild game management. It is typically used in case of wild ungulates, birds and hares, and it includes providing feeding stock and supplementary nutrients such as salts, calcium, water, etc. The primary purpose of this practice is to increase the fitness of the population (mostly during winter) in order to decrease mortality, but as a consequence the rate of successful reproduction and trophy size may also increase. It is an evident interest of wild game management to maintain healthier and more productive wild

Umělý chov	Ztráta závislosti na volně žijících populacích a možnost zavlečení invazních druhů	Genetická homogenita, snížení rozmanitosti v rámci populací a jejich větší zranitelnost vůči hrozbám. Zvyšuje nároky na spotřebu zdrojů a vznáší etické obavy týkající se dobrých životních podmínek zvířat.
Kontrola predátorů	Snížení tlaku predátorů na kořist	Rozsáhlé dopady na jiné populace zvířat, které představují kořist
Trofejová selekce	Modifikace genetického fondu populace	Intervence v procesech přirozeného výběru
Křížení druhů	Modifikace genofondu populací	Nevýznamné přímé důsledky
Osvěžení krve	Zvyšování genetické rozmanitosti populací	Nevýznamné přímé důsledky
Vysazování nových druhů	Introdukované druhy mohou soutěžit o stanoviště s původními druhy	Významné, obvykle negativní celkové důsledky.
Techniky intenzivního managementu	Vysoká hustota může vést k rychlému šíření nemocí	Silné disturbance na lesním patře a podrostní vrstvě lesů

Tabulka č. 4: Typ managementu zvěře, jeho vliv na volně žijící populace zvěře a důsledky pro životní prostředí.

Krmení a napájení volně žijící zvěře je prvním krokem k intenzivnímu managementu divoké zvěře. Obvykle se používá v případě volně žijící spárkaté zvěře, ptáků a zajíců a zahrnuje poskytování energetických zásob a doplňkových živin, jako jsou soli, vápník, voda atd. Primárním účelem těchto praktik je zvýšení kondice populace (většinou v zimě) za účelem snížení úmrtnosti, což může v důsledku mít vliv i na úspěšnost reprodukce a velikost populace. Hlavním cílem managementu zvěře je chovat zdravější a produktivnější populaci volně žijící zvěře, avšak je otázkou, do jaké míry by krmivo mělo být předkládáno, případně zda je vůbec potřeba zejména s ohledem na finanční možnosti daného subjektu, který na území myslivecky hospodaří.

game populations, but it is mainly a matter of financial consideration to what extent feed should be provided, or if it is needed at all.

Since large carnivores are missing in many areas in Europe, it is the hunters' duty to control wild game populations. Wild game management has a variety of means to facilitate population growth, including feeding, maintaining sanctuary areas, predator control, releasing artificially bred specimens, and keeping the harvest level low. Population size determines a wide range of environmental consequences, as discussed in sub-chapter 3. 3.

Besides large carnivores there are other predator species that are more common, and therefore they are not protected. Fox, badger, and jackal are prominent examples for this group. These species can put high predatory pressure on small game animals (e.g. hare, pheasant, and partridge) and roe deer, for instance. For this reason, their population is usually controlled by hunters, so that larger populations of the target species can be maintained. However, these small predators also consume other animal groups such as rodents and ground-nesting birds; therefore, alteration of their population size can have far-reaching ecological consequences.

There are historical examples of when hunting exploited wild game populations by exceeding sustainable harvest level, and/or targeting large trophies only. This practice leads to the reduction or even the extinction of some populations, and/or to the disappearance of large trophy specimens. Unfortunately, this form of mismanagement can damage the affected populations in a relatively short period of time. However, in Central European hunting culture in particular, today it is common practice that harvest levels are controlled, and the less promising trophy specimens are selected for harvest at a young age, so that large trophy specimens can have a larger share in the population. This practice is called 'culling'. If this is applied for a long time, the average trophy size (and more importantly the frequency of capital trophies) will likely increase above that of the natural population. While this may seem beneficial, it is in fact a distortion of natural selection forces.

There are examples when wild game management aims at further improving the gene pool of a certain population, besides selective hunting. There are two typical cases of its occurrence: one is when the population has lost its vitality and trophy production abilities due to previous mismanagement, and another is when vitality or trophy size needs to be improved by crossbreeding. In the former case the genetic pool can be restored by bringing specimens of the same species from other populations of high

Vzhledem k tomu, že v mnoha oblastech Evropy chybí velké šelmy, je povinností myslivců kontrolovat populace volně žijící zvěře. Existuje řada prostředků k usnadnění růstu populace zvěře, včetně krmení, udržování chráněných oblastí, kontroly predátorů, vypouštění uměle chovaných jedinců a udržování nízké úrovně lovu. Velikost populace určuje širokou škálu důsledků pro životní prostředí, jak je diskutováno v podkapitole 3. 3.

Kromě velkých šelem existují i jiné druhy predátorů, které jsou početnější, a proto nejsou chráněny. Typickými příklady této skupiny jsou liška, jezevec či šakal. Tyto druhy mohou vyvíjet vysoký predanční tlak na drobnou zvěř (např. zajíce, bažanty a koroptve), ale i srnčí zvěř. Z tohoto důvodu je jejich populace obvykle kontrolována lovci s cílem zachovat větší populace cílových druhů. Tito malí predátoři však konzumují i jiné druhy zvířat, jako jsou například hlodavci nebo ptáci hnízdící na zemi, proto může mít výrazné snížení jejich populace dalekosáhlé ekologické důsledky.

Jsou známy historické příklady, kdy lov vyhubil populace volně žijící zvěře překročením udržitelné úrovně lovu se zaměřením pouze na velké trofeje. Tato praxe vede ke snížení počtu nebo dokonce vyhynutí některých populací. Bohužel tato forma špatného hospodaření může dotčené populace v relativně krátké době významně poškodit. Dnes je běžnou praxí, zejména ve středoevropské myslivecké kultuře, že populace jsou redukovány na základě kvality trofeje. Trofejově slabší jedinci jsou loveni již v mladém věku, tím pádem mají na kvalitu populace zásadní vliv trofejově kvalitnější jedinci. Tato praxe se nazývá „selekce“. Pokud se uplatňuje po delší dobu, průměrná velikost trofejí a tím i početnost kapitálních trofejí výrazně vzroste. I když se to může zdát prospěšné, ve skutečnosti jde o oslabení přírodního výběru.

Jedním z případů oslabení přírodního výběru je, pokud populace ztratí svou vitalitu a schopnost produkce trofejových jedinců způsobené předchozím špatným průběžným odstřelem. Potom je třeba zlepšit vitalitu nebo kvalitu trofeje křížením. V tomto případě může být genetický fond obnoven vypuštěním jedinců stejného druhu z jiných populací s vysokou genetickou hodnotou. Tento proces je běžně označován jako „osvěžení krve“ a může být považován za uměle podporovanou a kontrolovanou formu migrace. Vedle toho křížení je proces, kdy se dva druhy chovají společně a následná generace se dále množí. Jinými slovy, tento proces je nazýván „hybridizace“ a v mnoha zemích podléhá právním omezením.

Podobně jako u jiných forem využití půdy (zemědělství, lesnictví, akvakultura), hospodaření s volně žijící zvěří zahrnuje také chov nepůvodních druhů. Například jelenec běloocasý ve Finsku, mufloni, daňci a bažanti ve střední

genetic value. This process is commonly referred to as 'blood refreshing', and it can be seen as an artificially supported and controlled form of migration. Crossbreeding is a process when two species are bred with each other and the successor generation can be further propagated. In other words, it is called 'hybridization', and in many countries it is subject to legal restrictions.

Similar to other land use forms (agriculture, forestry, aquaculture), wild game management also cultivates non-indigenous species. White-tailed deer in Finland, mouflon and fallow deer and pheasant in Central Europe, and sika deer in the Czechia in general have all been introduced for hunting purposes. Barbary Sheep, Racka Sheep, Himalayan Tahr, and Four Horn Sheep in hunting grounds in Northern Macedonia are other examples. The effects of these species on the various ecosystems are highly complex as they are consumers and possible prey species at the same time. The wide range of their positive and negative environmental effects are usually overlooked and it is often concluded that their presence is undesirable because of their foreign origin.

The specific needs of some hunter groups can only be met through intensive wild game management methods. These methods are very similar to other forms of intensive animal husbandry. It usually includes keeping game and breeding game animals in fenced areas. In the case of birds (mallard species and pheasants) the animals are released right before or a short time before the hunt takes place. A considerable proportion less than 50% of the released specimens survive the hunting season and becomes part of the local wild population. Wild ungulates on the other hand are not released, instead they are hunted within the fenced areas in game reserves. Sometimes wild boars are trapped and transported to these game reserves to both increase the density inside and to ease the burden of game damage outside. While some

Evropě nebo jelen sika v České republice byli vysazeni pro lovecké účely. Dalšími případy jsou paovce hřivnatá, ovce Racka, tahr himalájský nebo ovce čtyřrohá v loveckých oblastech v Severní Makedonii. Vlivy těchto druhů na různé ekosystémy jsou velmi složité, neboť se jedná nejen o konzumenty, ale i možné druhy kořisti. Široká škála jejich pozitivních a negativních vlivů na životní prostředí je obvykle přehlížena a je poukazováno na to, že jejich přítomnost je nežádoucí vzhledem k jejich cizímu původu.

Specifické potřeby některých skupin lovců lze uspokojit pouze intenzivním managementem zvěře. Tyto metody jsou velmi podobné jiným formám intenzivního chovu zvířat. Obvykle zahrnuje chov zvěře v oplocených prostorách. V případě ptáků (kachny divoké a bažantů) jsou jedinci vypouštěni v krátkém období před zahájením lovu. Část vypuštěných jedinců přežije loveckou sezónu a stává se součástí místní divoké populace. Spárkatá zvěř na druhé straně většinou není vypouštěna, ale je lovena v oplocených oborách. Často je například černá zvěř odchytávána ve volnosti a vypouštěna do těchto obor, důvodem je snížení škod ve volnosti a zvýšení populace v oborách. Zatímco některým druhům zvěře zemědělská a antropogenní expanze prospívá, u ji-

Figure 15: Pheasants hunted in pheasantry

Obrázek 15: Bažanti ulovení v bažantnici

game species benefit the agricultural and anthropogenic expansion for other species, for example capercaillie and grouse species, it is a major cause for concern as it leads to habitat fragmentation and ecological degradation.

Fenced game keeping areas cover many tens of hectares and are highly overpopulated in most cases. Therefore, habitats can quickly get exhausted on relatively large areas despite the additional feed. The understory layer of forests and the forest floor suffer the most dramatic changes, and this form of game management is a significant disturbance for the affected ecosystems. The high density of animals increases the risk of quick spread of diseases, which require preventive medication. Despite all these negative factors, intensive management allows for better control over the game population, and on hunting tourism results, because the hunting tourist wants a hunt in a short time and, in the case of trophy hunting, as large as possible with the possibility of choosing from several individuals.

3.3 Wild game population size – effects and regulation

One of the most important influencing factors of hunting on the environment is population size. The population size must reach a level that can be maintained through natural reproduction, but it should not exceed the carrying capacity of the affected habitats.

A shrinking population faces multiple threats. Along with the decreasing number of specimens, the genetic pool of the population is also decreasing, which can lead to loss of genetic variability and loss of adaptability as a consequence. Population density can drop to a level at which the population starts to fall into fragments that loose connectivity and the gene-flow across the entire former population is jeopardized. Further down this fragmentation process the chance for inbreeding increases, which can further degrade the population's gene pool. Species with an individual lifestyle might reach a population density that prevents the specimens from meeting and mating.

The consequences of a small population imply that the population must sustain a minimum size to remain viable. Fluctuations in reproduction and survival rate caused by environmental conditions (e.g. extreme weather conditions, floods) and the dynamics of the ecosystems (e.g. interrelationships with prey, predator and competitor populations, diseases) should also be considered.

In Europe, some of the species that currently have or once had hunting significance are now experiencing the above-described small population size. The European bison (*Bison bonasus*) population for instance is growing

ných, například tetřev či tetřívka, vede tento rozvoj ke zhoršování životních podmínek a ekologické degradaci.

V oplocených oborách je ve většině případů velká hustota jedinců, a proto se stanoviště mohou rychle vyčerpat i na relativně velkých plochách navzdory dodatečnému krmení. Nejdramatičtějšími změnami trpí podrostní vrstva lesa. Tato forma hospodaření se zvěří představuje významné narušení ekosystémů. Vysoká hustota zvěře zvyšuje riziko rychlého šíření nemocí a vyžaduje tak většinou preventivní léčbu. Přes všechny tyto negativní faktory umožňuje intenzivní management lepší kontrolu nad populací zvěře a je významný zejména v oblasti lovecké turistiky, kde má zásadní vliv na úspěšnost při lovu. Lovecký turista chce realizovat lov v krátkém čase a v případě trofejního lovu preferuje kvalitní trofej, ideálně s možností výběru z několika jedinců.

3.3 Velikost populace zvěře – důsledky a regulace

Jedním z nejdůležitějších faktorů myslivosti, který výrazně ovlivňuje životní prostředí je velikost populace zvěře. Velikost populace musí dosahovat úrovně, kterou lze udržet přirozenou reprodukcí, ale neměla by překročit možnosti úživnosti honitby.

Zmenšující se populace zvěře čelí mnoha hrozbám. Spolu s klesajícím počtem jedinců se také zhoršuje genetický fond populace, což může vést ke ztrátě genetické variability a následně ke ztrátě adaptability. Pokud hustota populace klesne na úroveň, při které se populace začne rozpadat na fragmenty, které mezi sebou ztrácejí konektivitu, je tok genů napříč celou původní populací ohrožen. Dále v tomto fragmentačním procesu se zvyšuje šance na inbreeding, což může dále degradovat genofond populace. Druhy se samotářským životním stylem mohou dosáhnout tak nízké hustoty populace, která brání tomu, aby se jedinci setkali a pářili.

Důsledky nízkého počtu jedinců v populaci naznačují, že velikost populace se musí udržovat na určité minimální hodnotě, aby zůstala životaschopná. Rovněž je třeba vzít v úvahu kolísání míry reprodukce a míry přežití způsobené podmínkami prostředí (např. extrémní povětrnostní podmínky, povodně atd.) a dynamikou ekosystémů (např. vzájemné vztahy s populací predátorů, konkurentů, nemocemi atd.).

Některé evropské druhy, které v současné době mají nebo kdysi měly lovecký význam, nyní zažívají výše popsanou situaci, kdy jejich populace dosáhla minimálních hodnot. Naopak populace zubra evropského (*Bison bonasus*) nyní roste díky koordinovanému programu reintrodukce, který umožňuje mírnou

Figure 16: Reintroduction of european bison to the Czech Republic

Obrázek 16: Reintrodukce zubra evropského do České republiky

due to a coordinated recovery programme that allows for a moderate level of hunting. Another example is the Eurasian beaver (*Castor fiber*), which showed rapid population growth after being reintroduced to some of its original habitats, and their hunting became possible or even necessary in some areas.

The income generated from hunting tourism is a great incentive to increase the population size of hunted species. As was represented by the previous examples, it can support conservation efforts. However, hunting service providers are interested in increasing the target species population so that guest hunters can enjoy the abundance of hunting options and to guarantee quicker and more predictable hunting results. Beyond a certain population size, wild game species can degrade their habitats, including loss of vegetation diversity, hindering natural regeneration of forests and the loss of understorey in forests in semi-natural areas.

The carrying capacity of habitats represent the maximum population size that can be sustained in the long run without the degradation of the habitat. The concept of carrying capacity was developed so that the grazing pressure

úroveň lovu. Dalším příkladem je bobr evropský (*Castor fiber*), který po opětovném navrácení do některých svých původních stanovišť vykazoval rychlý populační růst a jeho lov se v některých oblastech stal možným nebo dokonce nezbytným.

Příjmy z lovecké turistiky jsou velkou pobídkou ke zvýšení počtu populace lovených druhů, což jak bylo znázorněno v předchozích příkladech, může podpořit ochranné úsilí a snahu o reintrodukcii původních druhů. Samotní poskytovatelé lovu mají zájem zvýšit populaci cílových druhů tak, aby lovečtí turisté měli co nejvíce loveckých možností a byl tak zaručen rychlejší a předvídatelnější výsledek lovu. Nad určitou velikost populace mohou druhy volně žijící zvěře degradovat svá stanoviště, včetně ztráty rozmanitosti vegetace, bránit přirozené obnově lesů a ničit podrost v lesích v polopřírodních oblastech.

Výši únosnosti prostředí představují maximální velikosti populací, které mohou být dlouhodobě udržitelné bez degradace stanoviště. Koncept udržitelnosti honitby byl vyvinut tak, aby bylo možné regulovat pastevní tlak spárkaté zvěře na různé typy vegetace. Proto se vyjadřuje buď v teoretických jednotkách

of wild ungulates on various vegetation types can be controlled. Therefore, it is expressed either in theoretical animal units, or in the number of specimens of a representative species. In both cases, species-specific coefficients are needed to aggregate the population sizes of species with similar habitat use.

Carrying capacity allows specification of a maximum allowable population size for each wild ungulate species, which can be used to limit the hunting service providers from overpopulating their area. Although natural ecosystems are self-regulating, and overpopulation would result in decreasing fitness, reproduction, survival rate or even trophy size, it can be tackled by providing additional feed.

Higher wild game density does not only increase the pressure on the habitat, but it can also result in greater damage to agricultural production and therefore cause financial loss. Another concern is safety of traffic and urbanized areas, where higher wild game density increases the chances of traffic accidents and human-wild game encounters.

počtu zvěře, nebo v počtu jedinců konkrétního druhu. V obou případech jsou zapotřebí druhově specifické koeficienty k agregaci velikosti populací druhů s podobným využitím stanovišť.

Koncept úživnosti honitby umožňuje určit maximální přípustnou velikost populace pro každý druh spárkaté zvěře, který lze použít ke stanovení limitu poskytovaných loveckých služeb, aby se zabránilo přemnožení populace zvěře. Protože se přírodní ekosystémy samy regulují, mělo by přemnožení za následek snížení kondice zvěře, její reprodukce či velikosti trofeje. Kapacitu stanoviště je možné zvýšit příkrmováním, zvyšováním přirozené úživnosti atd.

Vyšší hustota zvěře nejen že zvyšuje tlak na stanoviště, ale může také vést k vyšším škodám na zemědělské a lesnické produkci, a tím způsobit další finanční ztráty. Dalším problémem je bezpečnost dopravy a urbanizovaných oblastí, kde vyšší hustota zvěře zvyšuje pravděpodobnost dopravních nehod a nebezpečné incidenty obyvatelstva s divokou zvěří.

Figure 17: Overpopulated sika deer in Czechia

Obrázek 17: Přemnožená zvěř jelena sika v České republice

One of the most significant tasks of wild game management is population size control. Wild game species populations are regularly surveyed, management plans are elaborated that specify harvest quotas broken down to species, sex, and age groups.

There are various methods to monitor the effects of wild game on their habitats that can be used to determine the sustainable level of a population. The grazing effect of wild ungulates, for instance, can be measured along a monitoring line, or in sampling plots, where the vegetation can be analysed through its species composition and energy content of the available biomass. The results of such analyses can serve as the basis for population size adjustments.

Example of determination of hunting quota as for woodland grouse species in Finland

In Finland, the population estimates of woodland grouse species are based on a very comprehensive method. The estimates are based on wildlife triangle survey data and, in the case of willow grouse, also on transect counts using pointing dogs in the most northern parts of Lapland. Both of these surveys are conducted after the breeding season in early August and provide regional estimates of density and breeding success (proportion of chicks) for each species. Wildlife triangle surveys are carried out by local hunters and organised through hunting clubs as a voluntary activity. Forest and Park Service (Metsähallitus) also organises willow grouse transect counts together with volunteers having suitably trained pointing dogs. The Finnish Game and Fisheries Research Institute (FGFRI) analyses both data sets and makes the results public through the internet. Based on this data and the estimated hunting pressure from local residents, the quotas for grouse hunting on State land are determined. Nevertheless, one should bear in mind that, depending on the extensiveness of the calculation method, the estimations of game populations can also be based on inaccurate data. Thus, in many cases, they can be the result of educated guesses that rely on anecdotal evidence from professional hunters or landowners who prefer the economic pillar over the environmental one.

Jedním z nejvýznamnějších úkolů managementu zvěře je řízení velikosti populace. Populace volně žijících druhů zvěře jsou pravidelně monitorovány, na základě toho jsou vypracovány plány lovu, které specifikují výši odstřelu, případně odchytu, rozdělené podle druhu, pohlaví a věkových skupin.

Existují různé metody sledování vlivu volně žijící zvěře na jejich stanoviště, které lze použít k určení udržitelné úrovně populace. Pastevní účinek spárkaté zvěře lze například měřit pomocí kontrolních ploch, kde může být vegetace analyzována z hlediska druhového složení a energetického obsahu dostupné biomasy. Výsledky těchto analýz mohou sloužit jako základ pro stanovení velikosti populace.

Stanovení výše odstřelu tetřevovitých ve Finsku

Ve Finsku jsou odhady populací tetřevovitých založeny na velmi komplexní metodě. Odhady jsou založeny na údajích z průzkumu kontrolních ploch a v případě tetřívka obecného také na transektových počtech zjišťovaných pomocí ohařů v nejsevernějších částech Laponska. Oba tyto průzkumy jsou prováděny na začátku srpna a poskytují odhady hustoty populace v regionech, včetně hnízdní úspěšnosti (podílu kuřat) pro každý druh. Průzkumy provádějí místní myslivci a organizují je jako dobrovolnou činnost. Správa parku (Metsähallitus) organizuje sčítání transektů tetřívků společně s dobrovolníky, kteří mají vhodně vycvičené ohaře. Finský výzkumný ústav pro lov a rybolov (FGFRI) analyzuje oba soubory dat a výsledky zveřejňuje prostřednictvím internetu. Na základě těchto údajů a předpokládaného loveckého tlaku místních obyvatel jsou stanoveny výše odstřelu pro lov tetřevů na pozemcích státu. Nicméně je třeba mít na paměti, že v závislosti na rozsáhlosti metody výpočtu, odhady populace zvěře mohou být založeny na nepřesných údajích. V mnoha případech jsou tedy výsledkem kvalifikovaných odhadů, které se opírají o neoficiální data od profesionálních lovců nebo vlastníků půdy, kteří dávají přednost ekonomickému pilíři před ekologickým a záměrně tak data zkreslují.

Example of determination of culling quota as a management measure in Serbia

In Serbia, the hunting right can be practiced on hunting grounds and special purpose hunting grounds, which are revised in a 10 or 20 year cycle, respectively. With the approval of the hunting authority, each hunting ground elaborates a hunting ground management plan for the 10 or 20 year period. This plan includes an inventory of the current wild game species populations and determines the sustainable level of their utilization.

Since this is a long period of time during which major changes can occur in both the habitats and the game populations, an Annual Hunting Ground Management Plan (an annual plan) is also elaborated every year. The annual plan uses the 10 or 20 year plan as a reference, but it is based on the annual spring stock survey of the game populations, and it adjusts the annual harvest quotas accordingly. Hunting is prohibited before the annual plan is approved by the authorities.

A population survey applies a sampling method that covers at least 10% of the productive area of the hunting ground and represents all habitat types well. The optimal population size of the game species is determined based on valorization of crucial factors such as food and water, vegetation, soil, climate, peace, terrain configuration, and general suitability of the hunting grounds. Based on the theoretical knowledge and the practical experiences on population dynamics, the hunting quota can be calculated in order to move the population size towards the optimal.

Stanovení kvóty pro odlov jako opatření managementu zvěře v Srbsku

V Srbsku je právo lovu praktikováno v honitbách a speciálních loveckých revírech, které jsou revidovány v desetiletém nebo dvacetiletém cyklu. Se souhlasem státní správy myslivosti každá honitba vypracovává plán péče o honitbu na období 10 nebo 20 let. Tento plán zahrnuje soupis aktuálního počtu populací zvěře a určuje udržitelnou úroveň jejich využití.

Vzhledem k tomu, že se jedná o dlouhou dobu, během které může dojít k velkým změnám jak v biotopech, tak ve velikosti populací zvěře, je každoročně zpracován roční plán péče o honitbu. Roční plán vychází z plánu na 10 nebo 20 let, ale je založen na jarních kmenových stavech populací zvěře a podle toho jsou upraveny roční kvóty odlovu. Před zahájením lovu musí být roční plán schválen státní správou myslivosti.

Zjišťování velikosti populace zvěře (sčítání zvěře) používá metodu výběru, která pokrývá nejméně 10 % produktivní plochy honitby a dobře reprezentuje všechny typy stanovišť. Optimální velikost populace jednotlivých druhů zvěře se určuje na základě zhodnocení rozhodujících faktorů jako je množství potravy a vody, vegetace, půdy, klima, klid, sklonitost terénu a celková úživnost honitby. Na základě teoretických poznatků a praktických zkušeností s dynamikou populace lze výši odstřelu vypočítat tak, aby se velikost populace posunula směrem k optimální.

3.4 Game damage in forestry and agriculture

The impact of game animals on their environment can be usually spotted all around their habitats: branches, pulled out seedlings, rubbed off tree bark, trampled plants etc. These impacts can have minor effects on the composition or the micro-structure of vegetation, or they can accumulate to large-scale changes. Species that can have a significant impact on their habitats are called 'ecosystem engineers', and wild ungulates are good examples of this. Habitats can be a mixture of natural areas and cultivated land, and the above-mentioned impacts on the latter usually cause financial losses for the producers; thus, it is called damage.

Wild ungulates, especially deer species and wild boar, are one of the main groups of target species of hunting in Europe and their growing population size has been a topic of discussion for decades. The spread of introduced species such as mouflon or fallow deer in Central Europe and white tail deer in Northern Europe has been on the agenda, too. The absence of large predators, the increasing frequency of mild winters, and the efforts of wild game management allow the populations to grow. They prefer forests and tree-covered patches for hiding, but they regularly feed on grasslands, meadows, and on arable areas. Intensive large-scale farming with the cultivation of monocultures (maize, rapeseed, and cereals) and the clear-cut silvicultural regimes in forestry also provide them with suitable habitats, but at the same time they increase the vulnerability of these land-use forms to game damage.

Since wild ungulates live in groups, and they repeatedly use certain resting and feeding places and move along regular routes, their grazing pressure concentrates around these places. Some areas are visited more frequently than others, and the damage in these places is more visible, and their extent is less tolerable. In winter they form larger groups, which concentrate the damage even further, especially in forestry because agricultural crops are not available.

The damage also depends on the value of the agricultural or forestry products. The more sophisticated and more expensive technologies are used, the more value can be damaged by the same level of grazing. In the case of high value and grazing-sensitive field crops, orchards and vineyards etc. it is common practice to protect them with fences.

There are various examples in Europe of how game damage is controlled. In some countries the landowners have the right to hunt or repel game

3.4 Škody zvěře v lesnictví a zemědělství

Vliv zvěře na životní prostředí lze monitorovat všude v prostředí jejich stanovišť: okus stromků, vytažené sazenice, ohryz kůry, pošlapaná vegetace atd. Tyto vlivy mohou mít větší či menší vliv na složení nebo mikrostrukturu vegetace a mohou se kumulovat do rozsáhlých poškození. Druhy, které mají významný dopad na svá stanoviště, se nazývají „ekosystémoví inženýři“ a jejich typickým příkladem je spárkatá zvěř. Stanoviště zvěře mohou být kombinací přírodních oblastí a obdělávaných půd, kde výše uvedené dopady obvykle způsobují vlastníkům finanční ztráty neboli škody.

Volně žijící spárkatá zvěř, zejména jelenovití a černá zvěř, jsou jednou z hlavních skupin cílových druhů lovených v Evropě. Jejich rostoucí populace jsou předmětem diskuzí po celá desetiletí. Intenzivně bylo řešeno také šíření introdukovaných druhů, jako jsou mufloni nebo daňci ve střední Evropě či jelenec běloocasý v severní Evropě. Absence velkých predátorů, zvyšující se frekvence mírných zim a samotná zvýšená péče o zvěř způsobuje růst těchto populací. Tato zvěř preferuje lesní plochy jako svůj přirozený kryt, ale pravidelně vychází za potravou na pastviny, louky a zemědělské plochy. Intenzivní velkoplošné hospodaření s pěstováním monokultur (kukuřice, řepka a obiloviny) a holosečné způsoby hospodaření v lesnictví zvěři poskytují vhodná stanoviště, ale zároveň zvyšují zranitelnost těchto ploch půdy vůči škodám způsobených touto zvěří.

Vzhledem k tomu, že spárkatá zvěř žije ve skupinách, opakovaně využívá určitá místa k odpočinku a krmení, pohybuje se po svých pravidelných trasách, jsou škody soustředěny především na těchto stanovištích. Některé oblasti jsou navštěvovány častěji než jiné, škody v těchto místech jsou pak viditelnější a jejich rozsah je méně akceptovatelný. V zimě zvěř tvoří větší skupiny, které ještě podstatněji zvyšují škody zejména v lesnictví, protože v tomto období nejsou k dispozici zemědělské plodiny.

Způsobená škoda závisí také na hodnotě zemědělských nebo lesnických produktů. Čím sofistikovanější a dražší technologie jsou použity, tím větší hodnota může být poškozena. V případě vysoce hodnotných a pastevně citlivých porostů, sadů, vinic apod. je běžnou praxí chránit je oplocením.

V Evropě existují různé způsoby, jak mohou být škody zvěří omezovány. V některých zemích mají vlastníci právo lovit nebo odpuzovat zvěř bez ohledu na velikost jejich majetku. Běžnější praxí, například ve střední Evropě je, že ten, kdo vykonává právo lovu, je také finančně odpovědný za škody způsobené zvěří. V těchto případech potom mají lovci v dané lokalitě zájem udržet škody

animals regardless of their property size. A more common practice in Central Europe, for instance, is that the beneficiary of the hunting right is financially responsible for the damage caused by game species. In these cases, they are interested in keeping damage at a tolerable level by reducing game population, or taking preventive measures. In such systems, losses from damage can be compensated.

Although it is difficult to monitor animal damage, and in some countries, there is a complete lack of methodology or control in this area, the reported damage is quite different. In the Czech Republic, this is an approximate value of more than 1.2 million Euros per year. In Hungary, animal damage has been around 7 million Euros annually in recent years. In Finland, damage in agriculture and forestry is monitored separately for selected species. For example, the damage caused by elk in 2010 amounted to 3 million Euros, while in 2022 this value was reported to the amount of 700,000 Euro. White-tailed deer cause around 400,000 Euro of damage per year, deer around 1 million Euro. So overall, these are significant amounts.

Another concern of a large game population is the considerable hazard to traffic safety. Fast moving and nervous animals can easily create unpredictable traffic situations. Depending on their body size and the speed of the vehicle at collision, these accidents pose a risk of serious human injuries or fatalities. The financial consequences may also be significant, as the vehicles involved usually suffer considerable damage, even from a small animal. Emergency services and the disturbance of traffic can have unfavourable indirect costs, which are more typical in case of train-animal collisions, where the train is usually not damaged but it needs to be stopped and checked for safety reasons.

Traffic accidents can be sensitive to the hunting service providers too, as the animals involved may represent high market value. In such situations – similar to other traffic accidents – liability is a highly complex issue, which becomes more complicated when the beneficiary of the hunting right may contribute to the accident with a careless driven hunt or establishing a near-road feeding place, etc. Legal regulations may vary to a great extent country to country.

na únosné úrovni snížením populace zvěře, případně činit preventivní opatření. Vlastníci pozemků mají možnost uplatňovat náhrady škody za ztráty produkce na lesních či zemědělských plochách.

Vzhledem k tomu, že je obtížné monitorovat škody zvěře a v některých zemích v této oblasti zcela chybí metodika nebo kontrola, tak se oficiální nahlášené škody mezi zeměmi značně liší. V České republice je to přibližná hodnota více než 1,2 milionu eur ročně. V Maďarsku činily škody zvěře v posledních letech kolem 7 milionů eur ročně. Ve Finsku jsou škody v zemědělství a lesnictví sledovány odděleně pro vybrané druhy. Například škody způsobené losem v roce 2010 činily 3 miliony eur, zatímco v roce 2022 byla tato hodnota vyčíslena ve výši 700 tisíc euro. Jelenci běloocasí způsobují škody kolem 400 tisíc eur ročně, ostatní jelenovití kolem 1 milionu eur. Celkově se tedy jedná o významné částky.

Další problémy velkých populací zvěře souvisejí se značným ohrožením bezpečnosti provozu. Rychle se pohybující a stresovaná zvěř může snadno vytvářet nepředvídatelné dopravní nehody. V závislosti na velikosti těla zvěře a rychlosti dopravního prostředku při kolizi mohou tyto nehody představovat riziko vážných zranění nebo dokonce úmrtí. Finanční škody mohou být také významné, protože dopravní prostředek obvykle utrpí značné poškození i od malého zvířete. Zásahy integrovaných záchranných složek, či narušení provozu představují také vysoké nepřímé náklady. Dalším příkladem je srážka vlaku se zvěří, kdy vlak obvykle není poškozen, ale je třeba zastavit provoz a vozidlo, případně koleje zkontrolovat z bezpečnostních důvodů.

Dopravní nehody mohou být citlivé i pro poskytovatele loveckých služeb cestovního ruchu, protože sražená zvěř může představovat vysokou tržní hodnotu. V takových situacích, podobně jako u jiných dopravních nehod, je odpovědnost velmi složitou otázkou, která se stává komplikovanější, pokud oprávněná osoba právem lovu v honitbě přispěla k nehodě například organizací společného lovu nebo zřízením krmného místa v blízkosti silnice. Právní předpisy se mohou v jednotlivých zemích značně lišit.

3.5 Hunting and nature conservation

Globally and regionally, there are a number of organizations and initiatives that deal with nature conservation and efforts to prevent the loss of biodiversity and the degradation of wildlife habitats. Through their activities, hunters and hunting tourists can help preventing the degradation of habitats and ecosystems. Hunters can provide practical knowledge on habitat/population management and share their fieldwork experience. As conservation measures and management methods organised by hunters are well established, they often possess valuable information and skills to implementation of conservation initiatives. For example, the Biodiversity Manifesto is the first European evidence-based platform to show how European hunters protect biodiversity.

Another important aspect for the development of hunting tourism is the protection system in individual countries. One of complex and regulated system is Natura 2000. Natura 2000 sites are designated to protect and preserve Europe's most valuable and threatened habitats and species. These areas are established under the EU's Birds Directive and Habitat Directive, which aim to conserve biodiversity. The regulations regarding hunting within Natura 2000 sites vary between different EU Member States. Some Member states allow controlled hunting activities in certain areas, while others prohibit hunting entirely. The primary objective is to strike a balance between conservation and sustainable use of natural resources. When hunting is allowed, it is typically subject to strict regulations and management plans to ensure that it is sustainable and does not negatively impact protected species or habitats. These regulations may include restrictions on hunting seasons, bag limits (the number of animals that can be legally hunted), specific hunting methods, and licensing requirements. The overall approach to hunting within Natura 2000 sites is guided by the principles of sustainable hunting and ecological management. It is important to note that Natura 2000 sites prioritize the conservation of species and habitats, and any hunting activities permitted must align with conservation goals and be based on scientific evidence. Areas declared as part of Natura 2000 now cover almost 20% of the area of the EU. This network of Europe's most important wildlife habitats requires the involvement of all stakeholders to ensure that they are used sustainably for both consumptive and non-consumptive use of resources.

The latest document that sets out how to make a major contribution to habitat restoration, protected areas, and species monitoring is European

3.5 Lov a ochrana přírody

Globálně a regionálně existuje řada organizací a iniciativ, které se zabývají ochranou přírody a snahou zabránit ztrátě biologické rozmanitosti a degradace stanovišť volně žijících živočichů. Myslivci a lovečtí turisté mohou svou činností přispět k prevenci degradace stanovišť a ekosystémů. Myslivci mohou poskytnout praktické znalosti o managementu stanovišť a populací a sdílet své zkušenosti. Vzhledem k tomu, že ochranná opatření a metody managementu zvěře stanovené samotnými lovci většinou fungují, mají často tito lidé cenné informace a znalosti pro provádění ochranných iniciativ. Například Manifest o biologické rozmanitosti do roku 2030 je první evropskou platformou založenou na ochraně biologické rozmanitosti ze strany myslivců a lovců.

Dalším důležitým aspektem pro rozvoj lovecké turistiky je systém ochrany v jednotlivých zemích. Jedním z komplexních a regulovaných systémů je Natura 2000. Lokality sítě Natura 2000 jsou určeny k ochraně a zachování nejceněnějších a nejohroženějších přírodních stanovišť a druhů v Evropě. Tyto oblasti jsou zřízeny podle směrnice EU o ptácích a směrnice o stanovištích, jejichž cílem je zachování biologické rozmanitosti. Předpisy týkající se lovu v lokalitách sítě Natura 2000 se v různých členských státech EU liší. Některé členské státy povolují v určitých oblastech kontrolovaný lov, zatímco jiné lov zakazují úplně. Hlavním cílem je dosáhnout rovnováhy mezi ochranou a udržitelným využíváním přírodních zdrojů. Pokud je lov povolen, obvykle podléhá přísným předpisům a plánům, aby bylo zajištěno, že je udržitelný a nemá negativní dopad na chráněné druhy nebo stanoviště. Tyto předpisy mohou zahrnovat omezení doby lovu, omezení počtu zvěře, která může být legálně ulovena, specifické metody lovu a další požadavky. Celkový přístup k lovu v lokalitách sítě Natura 2000 se řídí zásadami udržitelného lovu a ekologického hospodaření. Je důležité poznamenat, že lokality sítě Natura 2000 upřednostňují ochranu druhů a stanovišť a veškeré povolené myslivecké činnosti musí být v souladu s cíli ochrany a musí být založeny na vědeckých důkazech. Oblasti vykázané jako součást sítě Natura 2000 nyní pokrývají téměř 20 % rozlohy země EU. Tato síť evropsky významných lokalit vyžaduje zapojení všech zúčastněných stran, aby se zajistilo, že budou zdroje těchto lokalit využívány udržitelným způsobem.

Nejnovějším dokumentem, který stanoví, jak významně přispět k obnově stanovišť, chráněných oblastí, monitorování druhů, je strategie Evropské unie v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030. Členské státy se v ní zavázaly zachovat a zlepšit ekosystémové služby a obnovit poškozené ekosystémy za-

Union's Biodiversity Strategy 2030. The Council of the EU approved the EU Biodiversity Strategy 2030, and the EU and its Member States have thus committed themselves to maintain and improve ecosystem services and restore degraded ecosystems by integrating the concept of green infrastructure into spatial planning. The establishment and maintenance of green infrastructure requires the involvement of land managers and users such as farmers, foresters, and hunters. Hunters are often the only conservation and restoration force in a common landscape such as intensive agriculture (e.g. planting hedgerows and wildflower strips). Green agriculturists and hunters must therefore cooperate with each other.

členěním koncepce zelené infrastruktury do územního plánování. Vytvoření a údržba zelené infrastruktury vyžaduje zapojení správců a uživatelů půdy, jako jsou zemědělci, lesníci a myslivci. Myslivci jsou často jedinou ochránářskou a obnovovací silou ve společné krajině v oblasti intenzivního zemědělství (např. výsadba alejí a pásů planě rostoucích květin). Zemědělci a myslivci proto musí vzájemně spolupracovat.

4

**ECONOMIC ASPECTS OF SUSTAINABILITY IN
HUNTING TOURISM**
EKONOMICKÉ ASPEKTY UDRŽITELNOSTI V LOVECKÉ TURISTICE

4. ECONOMIC ASPECTS OF SUSTAINABILITY IN HUNTING TOURISM

4. EKONOMICKÉ ASPEKTY UDRŽITELNOSTI V LOVECKÉ TURISTICE

Economic viewpoint is one of the pillars of sustainability, along with environmental and social dimensions. As presented in the introduction of this guidebook, the doughnut model illustrates that sustainable economies operate in the safe and just space for humanity where the well-being of people is secured and limits of the Earth's carrying capacity are respected. This section focuses on the economic viewpoint of sustainability in the hunting tourism context.

4.1 Economic sustainability

Development is frequently defined sustainable if it *“meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs”* (United Nations General Assembly, 1987). Correspondingly, from the economic aspect, development is often regarded sustainable *“if it does not decrease the capacity to provide non-declining per capita utility for infinity”* (Neumayer, 2003). In other words, the aim is to secure the various capital stocks (e.g. game populations, expertise of hunting guides, hunting facilities) constituting the capacity to create human well-being (i.e. utility).

To create well-being for people, various resources are needed. In other words, we use different kinds of capital to create material and non-material benefits. Capital can be classified into five forms. *Natural capital* refers to all stocks and flows present in nature that support people's well-being, such as plants, animal species, ecosystems, natural monuments, and nature's processes. *Human capital* refers to people's knowledge, skills, motivation, and health, for instance. *Social capital* encompasses families, communities, enterprises, organizations, and all other institutions that enable us to together strengthen human capital. *Produced capital* (i.e. human-made capital) comprises machineries, buildings, factories, and other artefacts. Financial capital is used to own and trade other capital types and often refers to money.

The aim to maintain and reinforce – not decrease – the capacity to provide

Ekonomické hledisko je jedním z pilířů udržitelnosti spolu s environmentálním a sociálním rozměrem. Jak je uvedeno v úvodu této knihy, udržitelné ekonomiky fungují v bezpečném a spravedlivém prostoru pro lidstvo, kde je zajištěn blahobyt lidí, ale jsou zároveň respektovány limity nosné kapacity Země. Tato část se zaměřuje na ekonomické hledisko udržitelnosti v kontextu lovecké turistiky.

4.1 Ekonomická udržitelnost

Rozvoj je často definován jako udržitelný, pokud *„uspokojuje potřeby současnosti, aniž by byla ohrožena schopnost budoucích generací uspokojovat své vlastní potřeby”* (Valné shromáždění Organizace spojených národů, 1987). Odpovídajícím způsobem z ekonomického hlediska je rozvoj často považován za udržitelný *„pokud nesnižuje schopnost poskytovat stejný užitek na obyvatele i v budoucnu”* (Neumayer, 2003). Jinými slovy, cílem je zabezpečit zásoby základního kapitálu tak, aby byla zajištěna jeho obnovitelnost (např. populace zvěře, odbornost loveckých průvodců, funkčnost loveckých zařízení) a byla zajištěna schopnost vytvářet kontinuálně lidské blaho (tj. užitek).

K vytvoření blahobytu pro lidi jsou zapotřebí různé zdroje, tj. používáme různé druhy kapitálu k vytváření materiálních a nemateriálních výhod. Kapitál lze rozdělit do pěti forem. *Přírodní kapitál* se týká všech zásob a toků přítomných v přírodě, které podporují blahobyt lidí, jako jsou rostliny, živočišné druhy, ekosystémy, přírodní památky a přírodní procesy. *Lidský kapitál* se týká například znalostí, dovedností, motivace a zdraví lidí. *Sociální kapitál* zahrnuje rodiny, komunity, podniky, organizace a všechny ostatní instituce, které nám umožňují společně posilovat lidský kapitál. *Vyroběný kapitál* (tj. kapitál vytvořený člověkem) zahrnuje stroje, budovy, továrny a další artefakty. *Finanční kapitál* se používá k vlastnictví a obchodování s jinými typy kapitálu a často je vyjádřen penězi.

well-being is appealing, but it also allows different approaches when this principle is applied in practice. If the aim is to preserve and boost the total capital stock, substitution between different capital forms is accepted. Such a paradigm is called *weak sustainability* (left side of Figure 18). If the aim, however, is *strong sustainability* then the aim is to increase the total capital stock without decreasing any of the individual capital stocks (right side of Figure 18).

Cíl zachovat a posílit, nikoli snížit, schopnost poskytovat blahobyt je lákavý, ale při uplatňování této zásady v praxi jsou aplikovány různé přístupy. Je-li cílem zachovat a zvýšit celkový základní kapitál, mohou se různé formy kapitálu vzájemně nahrazovat a čerpat. Takové paradigma se nazývá *slabá udržitelnost* (viz levá strana obrázku 18). Je-li však cílem *silná udržitelnost*, je cílem zvýšit celkový základní kapitál, aniž by došlo ke snížení jednotlivých základních stavů (viz pravá strana obrázku 18).

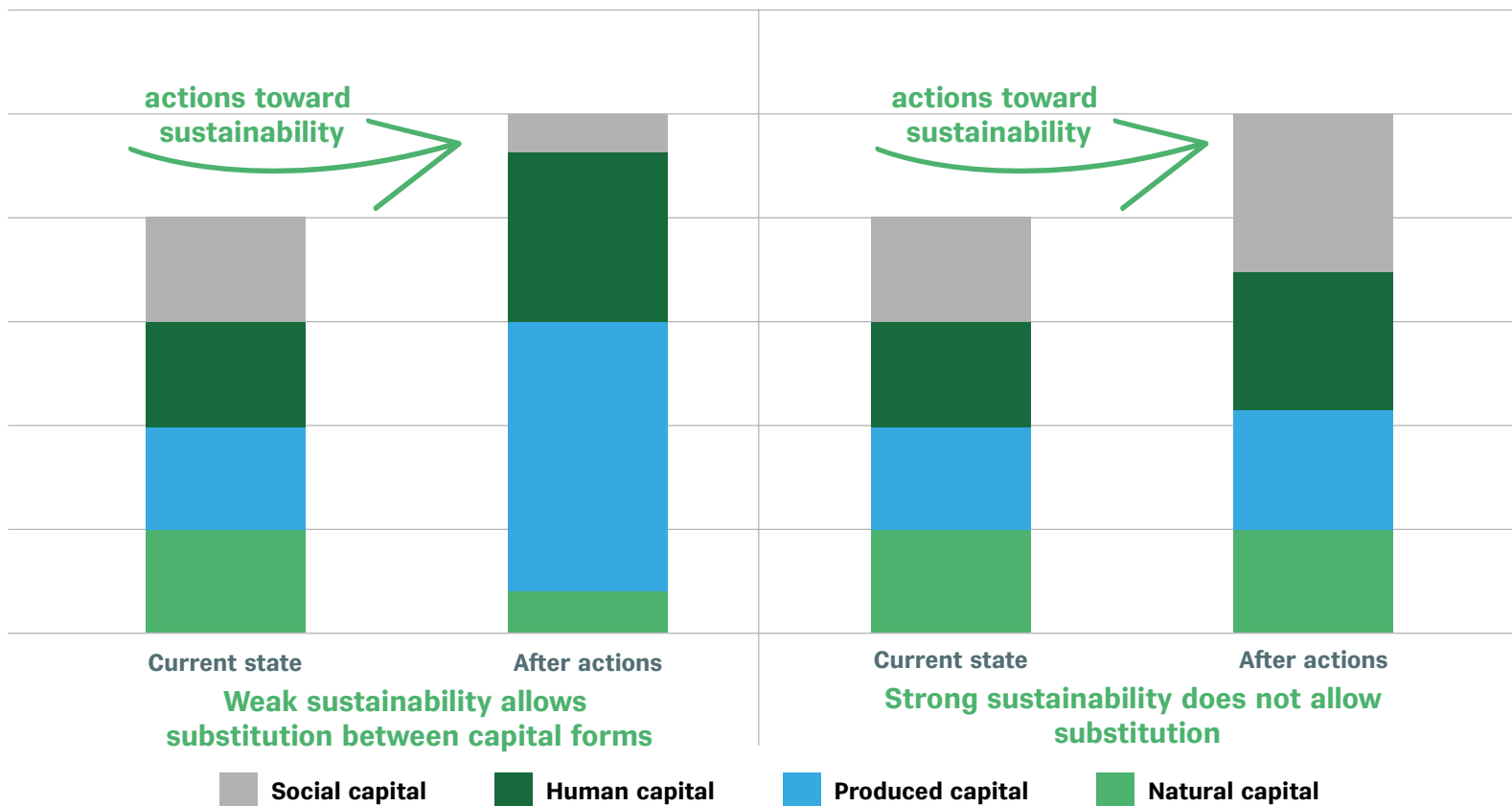

Figure 18: Economic sustainability fosters capacity to create well-being

Obrázek 18: Ekonomická udržitelnost podporuje schopnost vytvářet blahobyt

Natural capital can be examined by focusing on the different types of ecosystem services, namely:

- *provisioning services*, e.g. food, feed, water, timber, fuels, and materials for medicines
- *regulating services*, e.g. decomposition, water purification, and erosion control
- *cultural services*, e.g. ecosystems affecting human mind, creativity, relaxation, and social relations
- *supporting services*, e.g. photosynthesis, nutrient and water cycles, and soil formation, which are fundamental life-supporting functions

Natural capital related to provisioning services is often substituted with produced capital. Some of the services in the second and third category can be substituted with other capital forms. However, the natural capital related to category four is quite impossible to be substituted with other capital forms.

To foster the capacity that is needed for creating well-being now and in the future, each actor – individual, enterprise, organization, etc. – should manage their capital assets so that they are maintained and reinforced. The shared responsibility for sustainability also applies to hunting tourism actors: they need to design their activities so that they contribute to the good management of natural, human, social, and produced capital. In addition, they should consider to what extent it is acceptable to substitute natural capital with produced capital in their processes.

Even though the previously presented principles and aims can be found to be agreeable, it is evident that current economic systems are evidently failing to comply with them. By adopting sustainable business models, enterprises can contribute to sustainability while carrying out viable business activities.

A business model is an idea of how to create value in business operations. According to the traditional mindset, enterprises create value for customers by offering products and gain economic value in return. In reality, business activities have a wider impact on various stakeholders who receive and create value related to enterprises' activities. Hunting tourism companies operate in the complicated network of stakeholders. Typically, they need to co-operate with various actors to be able to offer hunting tourism services. In addition, they have to be very careful with their image due to, for example, the growing negative public attitudes towards hunting in some countries. As

Přírodní kapitál lze zkoumat zaměřením se na různé typy ekosystémových služeb, a to:

- *poskytování služeb*, např. potravin, krmiv, vody, dřeva, paliv, léků
- *regulační služby*, např. čištění vody a kontrola eroze
- *kulturní služby*, např. ovlivňující lidskou mysl, kreativitu, relaxaci a sociální vztahy
- *podpůrné služby*, např. fotosyntéza, koloběh živin a vody a tvorba půdy, což jsou základní funkce podporující život

Přírodní kapitál související s poskytováním služeb je často nahrazován výrobním kapitálem. Některé služby druhé a třetí kategorie mohou být nahrazeny jinými kapitálovými formami. Přírodní kapitál související s kategorií 4 je však zcela nemožné nahradit jinými formami kapitálu.

Aby se posílila schopnost potřebná k vytváření blahobytu dnes i v budoucnu, měl by každý aktér (jednotlivec, podnik, organizace) spravovat svá kapitálová aktiva tak, aby byla udržována a posilována. Sdílená odpovědnost za udržitelnost se vztahuje i na aktéry lovecké turistiky: musí koncipovat své aktivity tak, aby přispívali k dobrému hospodaření s přírodním, lidským, sociálním a vyrobeným kapitálem. Kromě toho by měli zvážit, do jaké míry je přijatelné nahrazovat v jejich procesech přírodní kapitál kapitálem vyrobeným.

I když dříve prezentované principy a cíle lze považovat za přijatelné, je zřejmé, že současné ekonomické systémy je zjevně nenaplnují. Přijetím udržitelných obchodních modelů mohou podniky přispívat k udržitelnosti a zároveň vykonávat životaschopné podnikatelské činnosti.

Obchodní model je základní princip, jak vytvořit hodnotu v obchodních operacích. Podle tradičního způsobu myšlení vytvářejí podniky hodnotu pro zákazníky tím, že nabízejí produkty a na oplátku získávají ekonomickou hodnotu. Ve skutečnosti mají podnikatelské aktivity širší dopad na různé zainteresované strany, které přijímají a vytvářejí hodnotu související s činnostmi podniků. Společnosti podnikající v oblasti lovecké turistiky působí v komplikované síti zainteresovaných subjektů. Obvykle musí spolupracovat s různými aktéry, aby mohli nabízet služby lovecké turistiky. Kromě toho musí být velmi opatrní se svým vnějším působením a celkovou prezentací, například kvůli rostoucím negativním postojům veřejnosti k lovu v některých zemích. Vzhledem k tomu, že zainteresované subjekty mohou mít velký dopad na podnikatelskou činnost v lovecké turistice, není zde příliš velký prostor pro chyby.

stakeholders can impact largely on business operations, there is very little space for error in hunting tourism companies' stakeholder management.

4.2 Stakeholder approach

Various stakeholders can participate in enterprises' value creation. Stakeholders can be defined as individuals or groups who can affect or are affected by the hunting tourism activities in some way. Typical stakeholder groups are customers, business partners, employees, financial stakeholders, and societal stakeholders. They all can contribute to enterprises' value creation processes. Naturally, the value created varies depending on the stakeholder. Preferably all involved stakeholders also support achieving a joint purpose, such as sustainability in hunting tourism. In the following some of the most important stakeholder groups are presented.

Customers

Enterprises offer goods and services to customers (e.g. hunting tourists) who buy the products if they meet customers' needs. In exchange, customers pay the enterprise for the products. Additionally, they provide enterprises with data on consumer preferences and behaviour. Customers can also participate in designing products and proposing innovation initiatives.

Building a successful relationship with customers involves activities for example in marketing and sales. One of the first tasks for any enterprise is to identify their potential customers. HUNTOUR-guidebook by Matejević & Marković (2023) is focused on evaluating hunting tourism potential and presents tools for finding locations with good possibilities of increasing tourist flows.

The better an enterprise knows its customers, the more likely it can build products and services that meet customers' needs. This highlights the importance of objective information instead of relying only on entrepreneurs' own assumptions about customers. It is also important to imagine how the business would be affected by potential changes in the customer base (e.g. due to travelling restrictions related to pandemics) or customer behaviour (e.g. due to digitalization).

Business partners

Business partners include all the other companies involved in the operations of an enterprise, such as sub-contractors, suppliers, and consultants. Their contribution is valuable to the enterprise. They can supply, for example, services related to accommodation and catering, transportation, hunting

4.2 Zainteresované subjekty (stakeholderi) a jejich přístup

Na tvorbě hodnot podniků se mohou podílet různé zainteresované strany (stakeholderi). Tyto subjekty lze definovat jako jednotlivce nebo skupiny, které mohou nějakým způsobem ovlivnit nebo jsou ovlivněni loveckou turistikou. Typickými skupinami stakeholderů jsou zákazníci, obchodní partneři, zaměstnanci, finanční subjekty a společnost jako taková. Všechny skupiny mohou přispět k procesům vytváření hodnot podniků. Vytvořená hodnota se přirozeně liší v závislosti na zainteresovaném subjektu. V ideálním případě všichni stakeholderi také podporují dosažení společného cíle, což je udržitelnost v lovecké turistice. Níže jsou představeny některé z nejdůležitějších skupin stakeholderů a jejich přístupu v oblasti loveckého cestovního ruchu.

Zákazníci

Podniky nabízejí zboží a služby zákazníkům (loveckým turistům), kteří nakupují produkty, které splňují jejich potřeby. Výměnou zákazníci za produkty podniku platí. Kromě toho poskytují podnikům údaje o svých preferencích a chování v roli spotřebitelů. Zákazníci se také mohou podílet na tvorbě produktů a navrhování inovačních iniciativ.

Budování úspěšného vztahu se zákazníky zahrnuje činnosti například v oblasti marketingu a prodeje. Jedním z prvních úkolů každého podniku je identifikovat své potenciální zákazníky a možnosti svojí nabídky. Publikace HUNTOUR od Matejević et al. (2023) se zaměřuje na hodnocení potenciálu lovecké turistiky a představuje nástroje pro nalezení lokalit s dobrými předpoklady pro zvýšení nabídky loveckého cestovního ruchu.

Čím lépe podnik zná své zákazníky, tím je pravděpodobnější, že dokáže vytvářet produkty a služby, které splňují jejich potřeby. To zdůrazňuje důležitost objektivních informací namísto spoléhání se pouze na vlastní předpoklady podnikatelů o zákaznících. Je také důležité si představit, jak by byl podnik ovlivněn potenciálními změnami zákaznické základny (např. v důsledku cestovních omezení souvisejících s pandemií) nebo chování zákazníků (např. v důsledku digitalizace).

Obchodní partneři

Mezi obchodní partnery patří všechny ostatní společnosti zapojené do provozu podniku, jako jsou subdodavatelé, dodavatelé či konzultanti. Jejich přínos je pro podnik velmi cenný. Mohou poskytovat například služby spojené s ubytováním a stravováním, dopravou, loveckými průvodci, pronájmem loveckých psů či vedení účetnictví, spolu s vybavením potřebným pro provoz

guiding, renting hunting dogs, and accounting, along with equipment needed in hunting activities. In exchange, business partners gain value in the form of payments, renewed orders, and solid customer references. Collaboration between other enterprises (including, e.g., hunting clubs) can be quite modest, but it can also be vital for hunting tourism enterprises' business operations (section 4.3). Cooperation also can expand into creating a tourism destination¹. Other enterprises can also be competitors to a hunting tourism company. Knowledge about the operating environment (e.g. on competitors and suppliers) helps designing a profitable, sustainable business.

Employees

Value creation in enterprises often relies on the capabilities of their employees and managers who make their knowledge and skills available for enterprises. Employees are hence crucial for the enterprise to create value. Typically, a successful company takes good care of their employees and provides them not only a fair salary, but also other benefits like training opportunities and secure job contracts.

The activities in hunting tourism enterprises are labour intensive and require strong local knowledge on game, habitats, and local conditions. Expertise in both tourism and hunting is needed to create a successful hunting product. It is demanding to master both of these expertise areas and, therefore, it may be difficult to find suitable employees. Nevertheless, hunting tourism is a sector that can provide jobs, especially in remote rural areas.

Financial stakeholders

Financial stakeholders cover actors such as investors, shareholders, banks, and others who provide the enterprise with financial resources, such as loans. These actors are usually mainly concerned with gaining financial profit in return for the risk they have taken when they provided financing to the enterprise. Additionally, they can gain value if the enterprise can be regarded as an investment opportunity that enables them to diversify their investments.

It is crucial for the enterprise to design its operations so that they are financially viable. The operations need to be planned and monitored, paying attention to risks and changes in the operating environment, for instance. In hunting tourism, enterprise management must, for example, tackle the problems that seasonality in operations create. Additionally, the fluctuation

¹ By definition, a destination is a physical place that has a decisive role when tourists choose where they will visit (UNWTO, 2022), but the geographical interpretation is context dependent. From marketing viewpoint, a destination offers tourists various products, facilities, amenities, and experience opportunities. Each enterprise operating within a destination is an independent actor, responsible for its own business. However, by combining individual enterprises' marketing efforts they can brand the whole destination and possibly attract more customers.

vání loveckých činností. Výměnou za to získávají obchodní partneři hodnotu ve formě plateb, opakovaných objednávek a solidních zákaznických referencí. Spolupráce mezi jinými podniky (zejména např. u mysliveckých spolků) může být při organizaci lovu minimální, naopak u profesionálních podniků, specializujících se na poplatkové lovy může být naopak nezbytná (subkapitola 4.3). Spolupráce se také může rozšířit na vytvoření turistické destinace¹. V případě, že podniky nespolupracují, mohou ostatní podniky představovat vzájemné konkurenty lovecké turistiky. Znalost podnikatelského prostředí (např. informace o konkurentech a dodavatelích) pomáhají při navrhování ziskového a udržitelného podnikání.

Zaměstnanci

Vytváření hodnot v podnicích často závisí na schopnostech jejich zaměstnanců a manažerů, kteří dávají své znalosti a dovednosti k dispozici podnikům. Zaměstnanci jsou proto pro podnik a tvorbu hodnoty klíčoví. Úspěšná společnost se obvykle dobře stará o své zaměstnance a poskytuje jim nejen férový plat, ale i další benefity, jako jsou možnosti školení a zajištění pracovního růstu.

Činnosti v podnicích lovecké turistiky jsou náročné na pracovní sílu a vyžadují podrobné místní znalosti o zvěři, jejich stanovištích, pohybu a místních podmínkách. Odborné znalosti v oblasti cestovního ruchu a lovu jsou potřebné k vytvoření úspěšného loveckého produktu. Zvládnutí obou těchto odborných oblastí je náročné, a proto může být obtížné najít vhodné zaměstnance, kteří mají znalosti z obou sektorů. Lovecká turistika je však odvětvím, které může poskytnout pracovní místa zejména v odlehlých venkovských oblastech.

Finanční subjekty

Finanční subjekty představují aktéři, jako jsou investoři, akcionáři, banky a další, kteří poskytují podniku finanční zdroje, jako jsou například úvěry. Tito aktéři se obvykle starají hlavně o získání finančního zisku výměnou za riziko, které podstoupili při poskytování finančních prostředků podniku. Kromě toho mohou získat hodnoty, pokud lze podnik považovat za investiční příležitost, která jim umožňuje diverzifikovat své investice.

Je zásadní, aby podnik koncipoval své činnosti tak, aby byly finančně životaschopné. Úkony je třeba plánovat a sledovat, přičemž je třeba věnovat pozornost například rizikům a změnám v provozním prostředí. V lovecké turis-

¹ Podle definice je destinace fyzické místo, které má rozhodující roli, když si turisté vybírají, jaké místo navštíví (UNWTO, 2022), ale její zeměpisná interpretace je závislá na kontextu. Z marketingového hlediska nabízí destinace turistům různé produkty, zařízení, vybavení a možnosti zážitku. Každý podnik působící v rámci destinace je nezávislým subjektem odpovědným za své vlastní podnikání. Spojením marketingového úsilí jednotlivých podniků může být označena celá destinace a může tak případně přilákat více zákazníků.

of game populations is a risk, especially when operating based on low level game management. Most enterprises offer hunting of several game species to prolong the season, but some also offer other nature tourism services.

Societal stakeholders

Societal stakeholders are versatile, including local communities, residents and hunters, other actors involved in land use, other tourists, different kinds of NGOs, media along with local, regional and national administration, and even the natural environment. This stakeholder group often faces the ecological and social impacts that enterprises' operations cause.

Societal stakeholders are critical for hunting tourism enterprises as they affect the operating environment where enterprises do business. For example, locals can harm hunting tourism company's business activities by disturbing hunts. On the other hand, they can support creating tourism experience for guest hunters as they typically visit local shops, restaurants etc. Furthermore, arguments with other land users can damage the business activities, but a constructive relationship with them can boost the region as a whole.

Societal stakeholders can be difficult to manage, and the hunting tourism enterprise may have to find several solutions to keep the stakeholder groups satisfied regarding the company's activities. These can be, for example, activities related to local reciprocity, such as providing locals an annual party or access to the hunting enterprise's land occasionally, or transparency in activities and donations to NGOs.

4.3 Hunting tourism as a business

In this section, the most common organizational types that hunting tourism enterprises can adopt are presented and how the chosen type is reflected in stakeholder relationships.

A hunting tourism enterprise can be defined as a tourism operator that offers various hunting experiences. Typically, they are small or micro companies for which hunting tourism is a seasonal activity or only a part of their product provision. Variation between the companies is big, but roughly at least the following four general level enterprise types can be found in the European context (presented in Tables 5 -8).

Hunting estates or professional hunting grounds are businesses specialized in hunting tourism. Hunting tourism activities can be the main business of

tice musí vedení podniků například řešit problémy, které vytváří sezónnost v provozu či další specifické vlastnosti produktu loveckého cestovního ruchu. Navíc je třeba také uvažovat fluktuaci populace zvěře, která může představovat významné riziko, zejména pokud management zvěře funguje na nízké úrovni. Většina podniků nabízí poplatkový lov několika druhů zvěře, aby prodloužila sezónu. Některé podniky také nabízejí i další služby přírodní turistiky.

Společnost

Subjekty široké veřejnosti jsou různorodé, včetně místních komunit, obyvatel a lovců, dalších subjektů, které využívají půdu, turistů, různých druhů nevládních organizací, médií spolu s místní, regionální a celostátní správou ve spojení se životním prostředím. Tato skupina zainteresovaných stran se často potýká s ekologickými a sociálními dopady, které činnost podniků způsobuje.

Společenské subjekty jsou rozhodující pro podniky lovecké turistiky, protože ovlivňují provozní prostředí, ve kterém podniky působí. Místní obyvatelé mohou například narušit obchodní činnost společnosti lovecké turistiky tím, že naruší samotný lov. Na druhou stranu mohou podpořit vytváření zážitků z cestovního ruchu pro lovecké turisty, kteří obvykle navštěvují místní obchody, restaurace atd. Vedle toho mohou spory s ostatními uživateli půdy poškodit podnikatelské aktivity, naopak konstruktivní vztah mezi nimi může posílit region jako celek. Vše je tedy o vzájemné komunikaci a přístupu.

Společenské subjekty může být obtížné řídit a podnik lovecké turistiky může být nucen najít několik řešení, aby skupiny stakeholderů byly spokojeny s aktivitami společnosti, nebo alespoň byly minimálně negativně ovlivněny. Může se jednat např. o činnosti, kdy podnik či organizace provozující loveckou turistiku bude organizovat i aktivity pro místní obyvatele, jako je pořádání mysliveckých plesů či zábav, dětských dnů či věnování darů místním organizacím či zemědělským subjektům například ve formě zvěřiny.

4.3 Lovecká turistika jako podnikatelská činnost

V této části jsou představeny nejběžnější organizační typy, pod které je možné podniky provozující loveckou turistiku zařadit. Uvedeno je také, jak se daný typ odráží ve vztazích se stakeholdery.

Podniky lovecké turistiky lze definovat jako provozovatele cestovního ruchu, kteří nabízejí různé lovecké zážitky, většinou poplatkové lovy. Typicky se jedná o malé společnosti nebo mikropodniky, pro které jsou poplatkové lovy sezónní činností nebo jen částí jejich činnosti. Rozdíly mezi společnostmi jsou velké, ale v evropském kontextu lze nalézt přibližně následující čtyři typy podniků (uvedených v tabulkách 5 – 8).

the estate's activities, but often it is a part of a larger estate concept. Estates often operate in connection to large manors or country houses. They can also be large state owner enterprises who have access to vast hunting grounds.

Rural hunting tourism operators are less specialized than those following the estate model or professional hunting ground model. Typically, these micro companies operate in northern Europe. Intermediate tour operators on the other hand, are tour operators that have either focused solely on hunting tourism or hunting tourism is part of their product offer. They do not implement the services themselves, but simply match the demand and product offer. Their main business is thus packaging hunting tourism products.

In addition to the enterprise types mentioned above, different kinds of hunting clubs around Europe can also offer hunting tourism activities. They either simply sell permits to the hunting grounds the club has access to or, in addition to permits, also offer other services. Typically, the clubs do not aim to make a significant profit on their activities, but instead their main goal is to provide hunting possibilities to their members. The hunting tourism activities are carried out in order to cover some of the club members' costs caused by the club.

Hunting estates and professional hunting grounds	
Level of professionalism	Enterprises specialized in hunting tourism. High level expertise from both hunting and tourism sectors.
Products	Hunts are typically organized in the Central European and British style (e.g. pheasant shoots or stag stalking). High-end catering and accommodation services are an important part of the products. Infrastructure is well developed, including hunting lodges of various service levels, maintained hunting facilities and off-road vehicles in good condition. Enterprises have often their own distinguished brand.
Game management	Services are based on intensive wild game management that focuses on providing market-leading hunting opportunities, including capital trophies and large harvest hunting days. This entails intensive game management techniques such as maintaining a dense game population, rigorous culling, and sometimes establishing fenced hunting areas.

Lovecké farmy nebo podniky s profesionálními průvodci jsou podniky specializující se na loveckou turistiku. Lovecká turistika může být hlavní činností, často je ale také součástí většího zaměření podniku. Tyto revíry často fungují ve spojení s velkými panskými nebo venkovskými sídly. Mohou to být i velké státní podniky, které vlastní honitby a poplatkové lovy zde nabízejí.

Provozovatelé venkovské lovecké turistiky jsou méně specializovaní než ti výše uvedení. Tyto mikrospolečnosti obvykle působí v severní Evropě. Zprostředkovatelské subjekty na druhé straně jsou cestovní kanceláře či agentury, které se buď zaměřily výhradně na loveckou turistiku, nebo jsou poplatkové lovy součástí jejich produktové nabídky. Služby většinou nerealizují sami, ale pouze propojují poptávku s nabídkou produktů. Jejich hlavní činností je tedy tvorba produktů lovecké turistiky.

Kromě výše uvedených typů podniků mohou i myslivecké spolky po celé Evropě nabízet aktivity lovecké turistiky. Buď jednoduše prodávají povolenky do loveckých revírů, do kterých má myslivecký spolek přístup, nebo kromě povolenek nabízejí i další služby. Spolky obvykle nemají za cíl dosáhnout významného zisku ze své činnosti, neboť jejich hlavním cílem je poskytnout svým členům možnosti lovu. Lovecká turistika je pak prováděna za účelem úhrady nákladů spojených s provozem mysliveckého spolku.

Lovecké farmy a podniky s profesionálními průvodci	
Úroveň profesionality	Podniky specializované na loveckou turistiku. Vysoká odbornost z oblastí lovu včetně poplatkových lovů.
Produkty	Lovy jsou obvykle organizovány ve střeoevropském a britském stylu (např. lov bažantů či jelenů). Důležitou součástí produktů jsou špičkové stravovací a ubytovací služby. Infrastruktura je dobře rozvinutá, včetně nabídky loveckých chat různých úrovní služeb, udržovaných loveckých zařízení a terénních vozidel v dobrém stavu. Podniky mají často svou vlastní značku.
Myslivost	Služby jsou založeny na intenzivním managementu zvěře, který se zaměřuje na poskytování špičkových loveckých příležitostí, včetně kapitálních trofejí či garancí velkého množství úlovků. To zahrnuje intenzivní techniky řízení myslivosti, jako je udržování husté populace zvěře, přísná selekce kusů a někdy i zakládání oplocených obor pro intenzivní chovy.

Customers	High-end clientele, professional marketing and sales.
Business partners	From low to extensive collaboration with other enterprises. However, often can provide services mainly themselves.
Employees	Game management is typically done by professional, hired gamekeepers. Enterprises often employ 2-3 persons year around regarding hunting tourism activities and various number of seasonal staff. The professionalism in tourism is also high.
Financial stakeholders	Aims to generate profit to shareholders or owners, who may not be directly involved in hunting tourism activities.
Societal stakeholders	Land ownership and traditional hunting culture impact on the business possibilities as the enterprise needs access to large land areas and high-quality game populations.
Risks and benefits of the business type	The benefits of the model are the ability to respond to the high-end clientele requirements demand and, thus, a possibility to charge premium prices of the products. The downside is that the estate model requires significant investment into hunting tourism: to the facilities, professionalism of the staff, and also a high input into game management.

Table 5: Characteristics of hunting estates and professional hunting grounds

Rural hunting tourism operators	
Level of professionalism	Often 1-2 person companies, less specialized than e.g. hunting estates, do not focus solely on hunting tourism due to its seasonality; however, in some cases have professional education both in hunting and tourism.
Products	Offer guiding and other services such as game handling to the hunting tourists. In addition, the product offer typically covers other wilderness tourism services such as fishing, kayaking, or rock climbing to gain year around business.

Zákazníci	Bohatá, náročná klientela, vyžadující profesionální marketing a prodej.
Obchodní partneři	Od nízké až po rozsáhlou spolupráci s jinými podniky. Často však mohou poskytovat služby převážně sami.
Zaměstnanci	Myslivost je obvykle prováděna profesionálními, nebo najatými myslivci. Podniky často zaměstnávají 2-3 osoby po celý rok, pokud jde o lovecké aktivity a různý počet sezónních pracovníků. Jejich profesionalita je na vysoké úrovni.
Finanční subjekty	Cílem je vytvářet zisk akcionářům nebo vlastníkům, kteří nemusí být přímo zapojeni do loveckých aktivit.
Společenské subjekty	Vlastnictví půdy a tradiční lovecká kultura má dopad na obchodní možnosti, protože podnik potřebuje přístup k velkým honebním plochám a vysoce kvalitní populaci zvěře.
Rizika a přínosy typu podnikání	Výhodou modelu je schopnost reagovat na požadavky bohaté klientely a tím i možnost účtovat prémiové ceny produktů. Nevýhodou je, že model vyžaduje značné investice do lovecké turistiky, do zařízení, profesionality personálu a také vysokého vkladu do profesionálního managementu zvěře.

Tabulka č. 5: Charakteristika loveckých farem a podniků s profesionálními průvodci.

Provozovatelé venkovské lovecké turistiky	
Úroveň profesionality	Často 1-2 osoby v celé společnosti, méně specializované, podniky se nezaměřují pouze na loveckou turistiku vzhledem k její sezónnosti, ale v některých případech mají odborné vzdělání jak v myslivosti, tak případně v cestovním ruchu.
Produkty	Nabídka průvodcovských a dalších služeb. Kromě toho nabídka produktů zahrnuje typicky i jiné služby cestovního ruchu v přírodě, jako je rybaření, jízda na kajaku nebo horolezectví, které doplňuje celoroční podnikání.
Myslivost	Zřídka vlastní půdu, na které působí, a lovy jsou většinou založeny na volně žijících populacích. Nabídka lovů je omezená a musí být každoročně projednávána s vlastníky pozemků.

Game management	Rarely owns the land they operate on, and the hunts are mostly based on wild populations. Game management is limited and needs to be negotiated annually with the landowners.
Customers	The clientele may not be as solvent or ready to pay a premium price like when operating with the previous models. Hunting services are marketed, but hunting is just one part of the nature-based tourism services that these companies offer. Some companies can operate with professional tour operators but the most try to market their products directly to the customers.
Business partners	Enterprises may cooperate with other SMEs or local hunting clubs. They can also subcontract the whole hunting event, e.g. from a local club.
Employees	Operators are typically self-employed but have professional education in hunting and often also in tourism. They may also have some seasonal staff.
Financial stakeholders	The entrepreneur and owner of the company is typically operationally implementing the hunting tourism activities.
Societal stakeholders	The local rural community and local hunters are important stakeholders for these rural companies, especially as hunting is based on rented land and wild populations. These can be the main limiting factors for expanding business activities.
Risks and benefits of the business type	The benefit is often the flexibility of the company to operate in different areas or locations as, e.g., by providing guiding services. Also, the investments needed for the business are fairly low. On the other hand, the profit margin is also lower. The fact that these companies often utilise someone else's land with rent agreements etc., may cause risks to long-term activities.

Table 6: Characteristics of rural hunting tourism operators

Zákazníci	Klientela nemusí být tak solventní nebo připravená zaplatit prémiovou cenu jako při předchozím modelu. Lovecké služby jsou nabízeny na trhu, ale lov je jen jednou částí služeb cestovního ruchu založených na přírodním bohatství, které tyto společnosti nabízejí. Některé společnosti mohou pracovat s profesionálními cestovními kancelářemi, ale většina se snaží prodávat své produkty přímo zákazníkům.
Obchodní partneři	Podniky mohou spolupracovat s jinými malými a středními podniky nebo místními mysliveckými spolky. Mohou také zadat subdodávku celé lovecké akce, např. místnímu mysliveckému spolku.
Zaměstnanci	Provozovatelé jsou obvykle osoby samostatně výdělečně činné, ale mají odborné vzdělání v oblasti lovu a často také v cestovním ruchu. Mohou mít také sezónní personál.
Finanční subjekty	Podnikatel a majitel společnosti obvykle také operativně realizuje lovecké aktivity.
Společenské subjekty	Místní venkovská komunita a místní lovci jsou důležitými zúčastněnými stranami pro tyto venkovské společnosti, zejména proto, že lov je provozován na pronajaté půdě a loví se populace volně žijící zvěře. Ty mohou být hlavním limitujícím faktorem pro rozšiřování podnikatelských aktivit.
Rizika a přínosy typu podnikání	Výhodou je často flexibilita společnosti působit v různých oblastech nebo lokalitách, např. poskytováním průvodcovských služeb. Také investice potřebné pro podnikání jsou poměrně nízké. Na druhou stranu je marže také nižší. Skutečnost, že tyto společnosti často využívají cizí pozemky se smlouvami o pronájmu apod., může představovat rizika pro dlouhodobou udržitelnost.

Tabulka č. 6: Charakteristika provozovatelů venkovské lovecké turistiky.

Intermediate tour operators	
Level of professionalism	Professionals in tourism, not necessarily in hunting.
Products	Do not implement the services themselves, but simply match the demand and product offer. Their main business is thus packaging hunting tourism products.
Business partners	Activities are implemented via sub-contracts and/or by collecting provision from hunting tourism actors.
Game management	Usually do not focus on game management, do not manage any hunting ground personally.
Customers	Targets hunting tourism niche markets. Intensive marketing activities, often engaged to digital booking systems
Employees	Tour operator companies, 2-3 employees. The companies have tour operator licences and thus can operate under the Package Travel Act of European Union.
Financial stakeholders	Tour operator is rarely directly involved in organizing hunting activities, but takes financial responsibility of selling the hunting tourism packages.
Societal stakeholders	Public image of hunting may impact the interest of tour operators to focus on hunting tourism. Co-operation with sub-contractors is a vital success factor.
Risks and benefits of the business type	The success of the business depends on the ability to find reliable and good quality sub-contractors that meet the clientele's needs. One of the risks of this model is that the sub-contractors start to sell directly to the customers as soon as business relationships are established.

Table 7: Characteristics of intermediate tour operators

Zprostředkovatelé	
Úroveň profesionality	Profesionálové v cestovním ruchu, ne nutně v lovu, i když je to častou praxí.
Produkty	Nerealizují služby samotné, ale přizpůsobují poptávku a nabídku produktů. Jejich hlavní činností je tedy tvorba balíčků produktů lovecké turistiky.
Obchodní partneři	Činnosti jsou založeny na zprostředkování lovu a výběráním provizí od subjektů poskytujících loveckou turistiku.
Myslivost	Myslivost není samostatně provozována.
Zákazníci	Zaměření na výklenkový segment zákazníků (niche market), tedy velmi specializované zákazníky na okraji trhu cestovního ruchu. Intenzivní marketingové aktivity, často spojené s digitálními rezervačními systémy (zejména při prodeji licencí v severských zemích)
Zaměstnanci	Cestovní kanceláře či agentury, 2-3 zaměstnanci. Společnosti mají licence cestovních kanceláří, a proto mohou působit podle zákona Evropské unie o souborných službách.
Finanční subjekty	Cestovní kancelář se zřídka přímo podílí na organizaci mysliveckých aktivit, ale přebírá finanční odpovědnost za prodej balíčků lovecké turistiky.
Společenské subjekty	Veřejný mínění o lovu může mít dopad na zájem cestovních kanceláří zaměřit se na loveckou turistiku. Spolupráce se subdodavatelem je zásadním faktorem úspěchu.
Rizika a přínosy typu podnikání	Úspěch podniku závisí na schopnosti najít spolehlivé a kvalitní subdodavatele, kteří splňují potřeby klientů. Jedním z rizik tohoto modelu je, že subdodavatelé začnou prodávat přímo zákazníkům, jakmile jsou navázány obchodní vztahy.

Tabulka č. 7: Charakteristika zprostředkovatelů poplatkových lovů.

Hunting clubs	
Level of professionalism	Professionals in game management and hunting as a leisure activity, not necessarily in hunting tourism or tourism in general.
Products	Clubs either simply sell permits to the hunting grounds that the club has access to or, in addition to permits, offer guiding services, game handling, and possibly some catering and transportation services in the hunting grounds.
Game management	Game management is done as a voluntary activity by hunting club members.
Customers	Marketing of hunting tourism services is random or non-existent.
Business partners	Co-operation with accommodation and catering providers to provide hunting tourism packages. The tourists often buy these services directly from the companies in question.
Employees	Game management as well as the provision of hunting tourism services are based on the voluntary work of club members.
Financial stakeholders	Typically, the clubs do not aim to make significant profit from their activities. Instead, their main goal is to provide hunting possibilities to their members and the tourism activities are carried out to cover some of the club members' costs.
Societal stakeholders	Professionalism in a tourism business typically decreases when the hunting tourism activities are implemented by hunting clubs. This can pose a risk to the quality of the services.
Risks and benefits of the business type	As professionalism in tourism business is low, it can pose a risk to the quality of the services and thus harm the reputation of the hunting tourism sector in the country in question. In addition, the clubs may not be always aware of the relevant laws and regulations related to tourism, for example, the needed safety plans or EU Package Travel Act.

Table 8: Characteristics of hunting clubs.

Myslivecké spolky	
Úroveň profesionalita	Odborníci v managementu zvěře či lovu jako volnočasové aktivity, ne však nutně v lovecké turistice nebo cestovním ruchu obecně.
Produkty	Spolky buď jednoduše prodávají povolenky do své honitby, do které má přístup, nebo kromě povolenek nabízejí i průvodcovské služby (v některých zemích jsou povinné – např. ČR) i manipulaci se zvěří, případně nabízí i některé stravovací a dopravní služby v honitbě.
Myslivost	Myslivecké hospodaření je prováděno jako dobrovolná činnost členy mysliveckého spolku.
Zákazníci	Marketing služeb lovecké turistiky je náhodný nebo neexistuje vůbec.
Obchodní partneři	Spolupráce s poskytovateli ubytování a stravování při zajišťování balíčků lovecké turistiky. Turisté často nakupují tyto služby přímo od dotyčných společností. Spolky pouze doporučují.
Zaměstnanci	Myslivost a poskytování služeb lovecké turistiky jsou založeny na dobrovolné práci členů spolku.
Finanční subjekty	Spolky obvykle nemají za cíl dosáhnout významného zisku ze své činnosti. Místo toho je jejich hlavním cílem poskytnout svým členům lovecké možnosti a poplatkové lovy jsou prováděny tak, aby pokryly náklady provozu spolku.
Společenské subjekty	Profesionalita v loveckém cestovním ruchu obvykle klesá, když jsou lovecké turistické aktivity realizovány mysliveckými spolky. To může představovat riziko pro kvalitu služeb. Kromě toho spolky nemusí být vždy informovány o zákonech a předpisech týkajících se cestovního ruchu, například o potřebných bezpečnostních opatřeních při cestách nebo zákonu EU o souborných službách pro cesty.
Rizika a přínosy typu podnikání	Vzhledem k tomu, že profesionalita v cestovním ruchu je nízká, může představovat riziko pro kvalitu služeb, a tím poškodit pověst odvětví lovecké turistiky v dané zemi.

Tabulka č. 8: Charakteristika mysliveckých spolků

Hunting culture affects pricing and product design. In central and southern Europe, the biggest income for hunting tourism is related to trophy fees, i.e. to the price the hunter pays on a certain kind of bag, often valued based on the trophy size or quality. The latter means weight or length, while the quality is typically evaluated by using CIC points¹. For example, for ungulates the fees can be thousands of Euros. Some examples are presented in Table 9. In addition, the quality level of the accommodation, catering, and transportation impact on the price. One must remember, though, that high price level also necessitates high quality services, both considering hunting and tourism experiences. Some example products and their structure of prices are presented in text boxes.;

Game animal	Trophy fee (€)
Roe buck up to 115 CIC point	450
Chamois up to 95 CIC point	1590
Mouflon up to medal	1590
Mouflon gold, silver or bronze	1790
Red Deer, hind	130
Red Deer, stag, weight of antlers 8 kg	3805 + € 12 per 10g
Red Deer, stag weight of antlers 10 kg	6899 + € 24 per 10g
Wild board, sow over 50 kg	325
Wild board, length of tusks 16,00 - 17,99 cm	980 € plus € 14 per mm over 16 cm
Wild board, length of tusks 18,00 - 19,99 cm	1260 € plus € 14 per mm over 18 cm
Elk cow	530
Elk, bull 5-8 points	1065
Elk, bull 19 + points	3200

Table 9: Examples of trophy fees.

Source: Diana Hunting, 2022

¹ The CIC scoring system is used in Europe for European species. It evaluates different trophies and values them according to agreed criteria. CIC is an acronym for the International Council for Game and Wildlife Conservation.

Myslivecká kultura ovlivňuje ceny a design produktů. Ve střední a jižní Evropě je největší příjem z lovecké turistiky spojen s poplatky za trofeje, to znamená, že lovec platí poplatek na základě velikosti nebo kvality trofeje. Velikostí se rozumí hmotnost nebo délka trofeje, zatímco kvalita se obvykle hodnotí pomocí bodů CIC¹. Například u spárkaté zvěře mohou poplatky dosahovat tisíců eur. Některé příklady jsou uvedeny v tabulce 9. Na konečnou částku má vliv také úroveň kvality ubytování, stravování a doprava. Je však třeba mít na paměti, že vysoká cenová hladina také vyžaduje vysokou kvalitu služeb, a to jak s ohledem na lovecké zážitky, tak na zabezpečení doprovodných služeb. Některé příklady produktů a jejich struktura cen jsou uvedeny v textových rámečcích.

Zvěř	Poplatek za trofej v €
Srnec kolem 115 CIC bodů	450
Kamzík kolem 95 CIC bodů	1590
Muflon až po medaili	1590
Muflon - zlato, stříbro nebo bronz	1790
Laň jelena evropského	130
Jelen evropský, hmotnost paroží 8 kg	3805 + 12 €/10g
Jelen evropský, hmotnost paroží 10 kg	6.899 + 24 €/10g
Prase divoké, bachyně nad 50 kg	325
Prase divoké, délka páráků 16,00 - 17,99 cm	980 plus 14 €/mm nad 16 cm
Prase divoké, délka páráků 18,00 - 19,99 cm	1260 plus 14 €/mm nad 18 cm
Los, samice	530
Los, samec 5-8 bodů	1065
Los, samec 19 + body	3200

Tabulka č. 9: Příklady poplatků za trofeje.

Zdroj: Diana Hunting, 2022

¹ Bodovací systém CIC se používá v Evropě pro evropské druhy. Hodnotí různé trofeje podle dohodnutých kritérií. CIC je zkratka pro „Mezinárodní radu pro ochranu zvěře a volně žijících živočichů“

In countries where trophy hunting is not part of the hunting culture, the price of the product is based on the possibility to engage in the hunt. The biggest income potential lies in the other activities that are included in the hunting trip (such as catering and accommodation). Thus, the prices related to hunting activities are often significantly lower. In small game hunting, the prices are often daily prices. For example, a grouse hunting package can cost EUR 50 - 900 a day depending on the service level.

Hunting tourism also impacts local economies. These regional economic effects begin to emerge as tourists spend money during their trip. Some of the spending accrues to other than typical tourism enterprises and the enterprises buy inputs from each other, implying that the total economic impact is greater than it might seem at first glance. Wider economic impact is discussed in detail in a [HUNTOUR publication](#) by Hakala et al. (2022) which present impact assessment methods.

V zemích, kde trofejový lov není součástí myslivecké kultury, je cena produktu založena na možnosti účastnit se lovu. Největší potenciální příjem pak spočívá v ostatních aktivitách, které jsou součástí loveckého pobytu (např. stravování a ubytování). Ceny související přímo s lovem jsou tedy často výrazně nižší. Při lovu drobné zvěře jsou ceny uváděny jako denní poplatky. Například balíček na lov tetřevů může stát 50 - 900 EUR denně v závislosti na úrovni služeb.

Lovecká turistika má také dopad na místní ekonomiku. Tyto regionální ekonomické dopady se projevují tak, že lovečtí turisté utrácejí peníze během své cesty. Část výdajů připadne jiným než typickým podnikům poskytujícím lovy. Nicméně podniky nakupují od sebe navzájem, což znamená, že celkový ekonomický dopad je větší, než by se mohlo na první pohled zdát. Širší ekonomický dopad je podrobně diskutován v publikaci [HUNTOUR](#) autorů Hakala et al. (2022), který představuje metody hodnocení ekonomických dopadů loveckého cestovního ruchu.

Price components in hunting tourism on state-owned land in Finland

In Finland, hunting tourists are usually Finnish and they hunt mainly small game on private or state-owned land. There are two operation models for hunting small game on Finnish state-owned land: hunters can buy the needed permits from the authority themselves, or hunting tourism enterprises can make the permit purchase for their named customers. In the first case, tourists can buy other services from hunting tourism enterprises. In the latter case, tourists can buy a whole package, including permits, accommodation, and other services from a hunting tourism enterprise. In both operation models, the permit fee is paid to the authority, and hunting tourism enterprises gain economic profit from providing other services. The authority has differentiated permit prices based on game species, permit duration, and hunter's age.

The most interesting game species for foreign markets is elk (*Alces alces*) hunting. In Finland, elk is always hunted in a group. On public land there are four commercial operation models. In three models, tourists join an existing hunting club, but in one model a hunting tourism enterprise forms a hunting party only for his/her customers. These models are described in Table 10.

Operation model	Details
1	A hunting club acts as hunting tourism operator. Tourists can join a hunt that a club organises for their members and the tourists purchase independently other services from tourism enterprises in the area or sometimes from the hunting club. The customer pays the hunting club.
2	A hunting club acts as a hunting tourism operator but organises the activities in co-operation with other tourism companies. The hunting club organises a hunting event and buys other services from hunting tourism enterprises (enterprises as subcontractors). The customer pays the hunting club.
3	A hunting tourism enterprise sells hunting opportunities in co-operation with a hunting club (the hunting club acts as a sub-contractor regarding the hunt and other enterprises as subcontractors regarding other services). The customer pays the hunting tourism enterprise.
4	A hunting tourism enterprise operates on its own and applies for the required permits for their customers and organises the hunt. Potentially some other enterprises offer tourism services as sub-contractor. The customer pays the hunting tourism enterprise.

Table 10: Operation models for elk hunting on public land in Finland

Source: Adapted from Keskinarkaus et al., 2009.

Struktura ceny lovecké turistiky na státem vlastněných pozemcích ve Finsku

Ve Finsku jsou loveckými turisty obvykle Finové, kteří loví hlavně drobnou zvěř na soukromých nebo státních pozemcích. Existují dva modely lovu drobné zvěře na finských státních pozemcích: lovci si mohou zakoupit potřebné povolenky přímo od úřadu sami, nebo povolenky pro své zákazníky nakupují podniky lovecké turistiky. V prvním případě si turisté mohou koupit i další služby od podniků lovecké turistiky. V druhém případě si turisté mohou zakoupit celý balíček, tedy včetně povolenky, ubytování a dalších služeb od podniku lovecké turistiky. V obou modelech se poplatek za povolenky platí úřadu a podniky lovecké turistiky získávají ekonomický zisk z poskytování dalších služeb. Úřad rozlišuje ceny povolenek podle druhu zvěře, délky povolení a věku myslivce.

Nejzajímavějším loveckým druhem pro zahraniční trhy je lov losů (*Alces alces*). Ve Finsku jsou losi vždy loveni na společném lovu. Na státních pozemcích existují čtyři modely komerčního provozu, které jsou popsány níže. V prvních třech modelech se turisté připojují k existujícímu mysliveckému spolku nebo podniku lovecké turistiky, ve čtvrtém případě přímo poskytovatel lovu organizuje loveckou skupinu pro své zákazníky. Tyto modely jsou popsány v tabulce 10.

Provozní model	Podrobnosti
1	Myslivecký spolek působí jako provozovatel lovecké turistiky. Turisté se mohou zapojit do lovu, který spolek pořádá pro své členy a turisté si samostatně zakoupí další služby od podniků cestovního ruchu v okolí nebo též někdy přímo od mysliveckého spolku. Zákazník platí mysliveckému spolku.
2	Myslivecký spolek působí jako provozovatel lovecké turistiky, ale organizuje činnost ve spolupráci s dalšími společnostmi cestovního ruchu. Myslivecký spolek pořádá myslivecké akce a nakupuje další služby od podniků lovecké turistiky (podniky jako subdodavatelé). Zákazník platí mysliveckému spolku.
3	Podnik lovecké turistiky prodává lovecké příležitosti ve spolupráci s mysliveckým spolkem (myslivecký spolek vystupuje jako subdodavatel lovu a ostatní podniky jako subdodavatelé ohledně ostatních služeb). Zákazník platí podniku lovecké turistiky.
4	Podnik lovecké turistiky funguje samostatně a žádá o potřebná povolení pro své zákazníky a lov organizuje pouze pro ně. Potenciálně některé další podniky nabízejí služby cestovního ruchu jako subdodavatel. Zákazník platí podniku lovecké turistiky.

Tabulka č. 10: Modely lovu losů na veřejných pozemcích ve Finsku

Zdroj: Upraveno podle Keskinarkaus et al., 2009.

The total price for a hunting event can include price elements like a hunting permit (about EUR 40, to the authority), daily fee for participating in the elk hunting party of the local club (EUR 50–350), shooting/trophy fee (EUR 40–2000), trophy preparation fee (EUR 100–1000), and potential tracking fee (max. EUR 500) for injured animals. Additionally, the final price includes costs for other services than hunting, such as accommodation, catering, fishing, and sauna. (Keskinarkaus et al., 2009).

Roe deer hunting in Serbia, example of a typical product

Hunting day costs € 250-300 per day for the customer.

INCLUDED IN THE PRICE:

- Overnight stay (single room) with full board (includes breakfast, lunch, and dinner)
- Hunting guide and trophy treatment at grounds
- Transfer from the airport to the hunting grounds and back
- Transportation at the hunting ground
- Trophy assessment and veterinary certification
- Serbian hunting license
- Some small game can be shot for free during the deer hunt
- Interpreter will accompany the trip, if required

NOT INCLUDED IN THE PRICE:

- Trophy/shooting fee (varies approximately from € 100-2300)
- Ammunition
- Tips
- Gun rental € 30 per gun per hunt
- Gun permits € 30 per hunter for max 2 guns

Wounding price: 50 % of the estimated trophy weight

Celková cena za lov může zahrnovat cenové prvky, jako je povolenka k lovu (cca 40 EUR pro úřad), denní poplatek za účast na lovu losů místního spolku (50–350 EUR), poplatek za výstřel, případně trofej (40–2000 EUR), poplatek za úpravu trofeje (100–1000 EUR) a případný poplatek za dohledávání (max. 500 EUR) postřelené zvěře. Konečná cena navíc zahrnuje náklady na jiné služby, než je lov, jako je ubytování, stravování, rybolov či sauna. (Keskinarkaus et al., 2009).

Lov srnčí zvěře v Srbsku, příklad typického produktu

Lovecký den stojí pro zákazníka 250-300 €/den.

V CENĚ JE ZAHRNUTO:

- Přenocování (jednolůžkový pokoj) s plnou penzí (včetně snídaně, oběda a večeře).
- Lovecký průvodce a ošetření trofejí v honitbě.
- Transfer z letiště do honitby a zpět
- Přeprava po honitbě
- Hodnocení trofejí a veterinární osvědčení
- Srbský lovecký lístek
- Některá drobná zvěř či predátoři mohou být loveni zdarma během lovu srnců
- Lov může v případě potřeby doprovázet tlumočnick

NENÍ ZAHRNUTO V CENĚ:

- Poplatek za trofej (pohybuje se přibližně od 100 do 2300 €)
- Střelivo
- Spropitné
- Zapůjčení zbraní 30 EUR/zbraň/lov
- Průkaz zbraně 30 EUR/lovec pro max. 2 zbraně

Cena za postřelení zvěře: 50% odhadované hodnoty trofeje

Boar stalking in moonlight in Hungary

One of the state forest companies in Hungary, TAEG Zrt. offers a unique hunting opportunity for those who like boar hunting and the night atmosphere of the forest. This hunting method is a combination of stalking and sitting: the guest hunter walks around the area with an experienced hunting guide, stopping and waiting in places where a small amount of corn is regularly sprinkled. This hunting method provides all the excitement of stalking, while waiting at the sprinkled corn spots increases the success rate. When there is at least a halfmoon and the landscape is snowy, everything is ready for a promising and compelling experience. All this takes place in the actively managed hunting area of TAEG Zrt, where a large population of wild boar is maintained, which guarantees good hunting results.

This unique way of hunting has proven itself so well that it has sold 90% to returning guests who cannot get enough of it. In addition, the details of this service were developed in cooperation with the regular guests. Hunters usually spend one weekend or several days in the hunting area. During the day, they hunt for cull stags or hinds, while the moonlit wild boar hunt begins from dusk and can last until two in the morning with one dinner break.

The service includes the hunting guide (EUR 20/day) and the use of an all-road vehicle (EUR 1/km). Accommodation (EUR 42/person/night) and dinner (EUR 14-20/person) in a hunting lodge are optional. The hunting fee is calculated according to the price list: deer cull stag EUR 150-800, deer hind EUR 140, boar tusk EUR 300-1400, sow EUR 300. Hunting trips are organized by the TAEG Zrt itself and they offer non-hunting programmes to accompanying persons upon request.

Noční lov divočáků v Maďarsku

Jedna ze státních lesnických společností v Maďarsku, TAEG Zrt., nabízí jedinečnou loveckou příležitost pro ty, kteří mají rádi lov křourů a noční lovy. Tato metoda lovu je kombinací šoulání a čekání: lovec šoulá se zkušeným loveckým průvodcem po vnaďistích, kde je pravidelně zvěř předkládána kukuřice. Tato lovecká metoda poskytuje zážitek ze šoulání, zatímco čekání na krmelištích s kukuřicí zvyšuje úspěšnost lovu. Když je v noci na obloze měsíc nebo krajina je zasněžená, lze si užít kvalitní lovecký zážitek. To vše se odehrává v aktivně obhospodařované honitbě TAEG Zrt, kde je udržována velká populace divokých prasat, což zaručuje dobré lovecké výsledky.

Tento jedinečný způsob lovu se osvědčil tak dobře, že se každoročně vrací až 90 % loveckých hostů. Kromě toho byly ve spolupráci se stálými hosty způsoby lovu uzpůsobeny tak, aby přesně odpovídaly jejich náročným požadavkům. Lovci obvykle tráví v honitbě víkend, ale může to být i více dní. Během dne loví trofejovou nebo holou jelení zvěř, zatímco noční lov divočáků trvá od soumraku a až do dvou hodin v noci s přestávkou na večeři.

Služba zahrnuje loveckého průvodce (20 EUR/den), využití vozidla (1 EUR/km), ubytování (42 EUR/osoba/noc) a večeři (14-20 EUR/osoba) v loveckém zámečku. Poplatek za lov se vypočítává podle ceníku: lov jelenů 150-800 EUR, holé zvěře 140 EUR, křour 300-1400 EUR, bachyně 300 EUR. Lovecké pobyty organizuje a zajišťuje sám podnik TAEG Zrt a na požádání nabízí i nelovecké programy pro doprovázející osoby.

Pricelist of sika deer hunting as a typical product in the Czech Republic

- hunting licence (EUR 1 – 6.50)¹
- hunting guide (EUR 22 per morning or evening hunt)
- trophy treatment (EUR 44)
- the price of the hunt depends on the individuals, in case of male on CIC point value of the trophy
  - » hind – EUR 65
  - » young – EUR 44
  - » spiker – EUR 174
  - » male sika deer
    - up to 210 p. – EUR 783
    - up to 220 p – EUR 957
    - up to 230 p – EUR 1218
    - up to 240 p – EUR 1522
    - up to 250 p – EUR 1957
    - up to 255 p – EUR 2391
    - up to 260 p – EUR 2826
    - more than 260 p – EUR 3261

Other prices

- wounded specimen – 50% from the price of hunt
- the use of a hunting dog for tracking – EUR 44 up to 500 metres, EUR 88 after 500 metres
- accommodation EUR 20 – 50 (depends on chosen category of accommodation)

1

Depends on validity from 1 day up to 1 year

Ceník lovu jelena siky jako typického produktu v ČR

- lovecký lístek (20-50 EUR)¹
- lovecký průvodce (22 EUR za ranní nebo večerní lov),
- ošetření trofeje (44 EUR)
- cena lovu závisí na konkrétních ulovených jedincích, v případě samce na CIC bodové hodnotě trofeje
  - » Laň – 65 EUR
  - » Kolouch – 44 EUR
  - » Špičák – 174 EUR
  - » Samec jelena siky
    - do 210 bodů. – 783 EUR
    - do 220 bodů – 957 EUR
    - do 230 bodů – 1218 EUR
    - do 240 bodů – 1522 EUR
    - do 250 bodů – 1957 EUR
    - do 255 bodů – 2391 EUR
    - do 260 bodů – 2826 EUR
    - více než 260 bodů – 3261 EUR

Ostatní ceny

- postřelení zvěře – 50 % z předpokládané ceny trofeje
- použití loveckého psa k dosledu – 44 EUR do 500 metrů, 88 EUR po 500 metrech,
- ubytování 20 – 50 EUR (dle zvolené kategorie ubytování)

1

Závisí na platnosti loveckého lístku, která může být od 1 dne do 1 roku

4.4 Sustainable business models

As previously noted, all enterprises use a business model. In other words, every enterprise has chosen how they create value in their operations. There is no universally accepted definition for business models. Geissdoerfer et al. (2018), whose work has been widely used in economics, defined them as *“simplified representations of the value proposition, value creation and delivery, and value capture elements and the interactions between these elements within an organisational unit”*. With *“value propositions”* enterprises state how their products would benefit customers. The next element *“value creation and delivery”* describes how enterprises fulfil the given promises. Finally, enterprises capture the economic value of their activities. These elements are further explained in Figure 19.

Value proposition	Value creation and delivery	Value capture
<ul style="list-style-type: none"> • Product that an enterprise offers to its customers • Reasons why customers would be inclined to buy that product • How the enterprise builds competitive advantage 	<ul style="list-style-type: none"> • Process, in which the enterprise uses available resources, co-operation and technologies to create and transfer value to customers (e.g. production and distribution of goods and services) 	<ul style="list-style-type: none"> • The revenues and profit that the enterprise gains

Figure 19: The components of business models

Obrázek 19: Složky obchodních modelů

Sustainable business models, on the other hand, are *“business models that incorporate pro-active multi-stakeholder management, the creation of monetary and non-monetary value for a broad range of stakeholders, and hold a long-term perspective”* (Geissdoerfer et al. 2018). Thus, they also generate various long-lasting benefits to others rather than just the company owners. Numerous business models can be regarded as sustainable if they acknowledge stakeholder interests and take the triple bottom line approach (i.e. consider social, ecological, and economic implications).

Sustainable business models have been categorised in different manners. The aim of classifications is to help applying elements of sustainable business models in practice. Next, one of the categorisations is presented to exemplify the business models that hunting tourism enterprises can also apply

4.4 Udržitelné obchodní modely

Jak již bylo uvedeno, všechny podniky používají určitý obchodní model. Jinými slovy, každý podnik si zvolil, jak bude vytvářet hodnotu ze svých činností. Neexistuje žádná všeobecně přijímaná definice obchodních modelů. Geissdoerfer et al. (2018), jejichž práce by byla široce používána v ekonomii, je definována jako *„zjednodušené znázornění prvků hodnotové nabídky, tvorby a dodání hodnoty a zachycení hodnoty a interakcí mezi těmito prvky v rámci organizační jednotky”*. Hodnotovými nabídkami podniky uvádějí, jak by jejich produkty naplnily představy zákazníků. Další prvek *„tvorba a realizace hodnoty”* popisuje, jak podniky plní dané sliby. A konečně, podniky zachycují ekonomickou hodnotu svých činností. Tyto prvky jsou podrobněji vysvětleny na obrázku 19.

Udržitelné obchodní modely, na druhé straně, jsou *„obchodní modely, které zahrnují proaktivní řízení více zúčastněných stran, vytváření peněžní a nepeněžní hodnoty pro širokou škálu zúčastněných stran a mají dlouhodobou perspektivu”* (Geissdoerfer et al. 2018). Generují tak různé dlouhodobé výhody i pro ostatní než jen pro majitele podniků. Řadu obchodních modelů lze považovat za udržitelné, pokud uznávají zájmy dalších stakeholderů a uplatňují trojí přístup (tj. zohledňují sociální, ekologické a ekonomické důsledky).

Udržitelné obchodní modely byly kategorizovány různými způsoby. Cílem klasifikací je pomoci aplikovat prvky udržitelných obchodních modelů v praxi. Dále je představena jedna z kategorizací, která ilustruje obchodní modely, které mohou uplatňovat i podniky lovecké turistiky (Tabulka 11). Tato kategorizace zahrnuje několik udržitelných obchodních modelů, tedy archetypů, které jsou určeny třem širším skupinám. Seskupení zdůrazňují určující inovační složku, která může být technologická, sociální nebo organizační.

1. udržitelné obchodní modely se mohou spolehnout na **technologické inovace**. Mohou klást důraz na *maximalizaci materiálové a energetické efektivity* (tj. účinné využívání zdrojů). Štíhlá výroba je jedním z modelů reprezentujících tento typ. Příkladem v odvětví lovecké turistiky by mohlo být přepracování postupů ke zvýšení efektivity využívání zdrojů a transformace zařízení tak, aby vyhovovala novým skupinám zákazníků, čímž by se zlepšila míra obsazenosti. Lovecká turistika je sezónní činnost z důvodu stanovených dob lovu, což může způsobit problémy při organizaci celoročních obchodních aktivit, které efektivně využívají zařízení. Obchodní modely spadající do této kategorie mohou být užitečné při hledání řešení, která učiní podnikání udržitelnějším.

(Table 11). This categorisation includes several sustainable business model archetypes which are designated to three wider groupings. The groupings highlight the defining innovation component, which can be technological, social, or organisational.

Firstly, sustainable business models can rely on **technological innovation**. They can **emphasize maximising material and energy efficiency** (i.e. resource efficiency). Lean manufacturing is one of the models representing this type. An example in the hunting tourism sector could be re-designing procedures to enhance efficiency in resource use and transforming facilities so that they would be suited to new customer groups, hence improving occupancy rate. Hunting tourism is a seasonal activity due to hunting seasons, which can cause problems for organizing year around business activities that use facilities efficiently. Business models falling into this category may be helpful in finding solutions that make the business more sustainable.

Other business models can focus on *creating value from waste*. Circular economy solutions fall into this type, emphasising eliminating waste and pollution, circulating products and materials, and regenerating nature. Even though tourism enterprises offer mainly services, they use many material resources through catering, transportation, building, maintenance, etc. There are hence many activities in hunting tourism products in which material flows can be improved. For example, in accommodation, it is possible to purchase remanufactured furniture, use responsible laundry services, and share information with guests about resource use during their visit.

The third type focuses on *substituting non-renewables with renewables and natural processes*. One option is to replace fossil fuels with renewable energy sources, which is also often possible in hunting tourism activities. Similarly, enterprises could use more natural materials instead of, for example, plastics.

Some business model types underline **social innovation** as the core of the business models. One of them focuses on *delivering functionality rather than ownership*. In hunting tourism, this could be realized, for example, by enabling enterprises to share transportation vehicles and other equipment. Another alternative for enterprises to develop a sustainable business model is to *adopt a stewardship role*. Enterprises can take stewardship role in many ways, for example calling attention to biodiversity protection. Enterprises can also go beyond the requirements of legislation and offer customers products which cause less negative environmental effects, for instance. The last type of business models in social grouping *encourages sufficiency* by providing solutions that decrease consumption and production. An example of such

2. obchodní modely se mohou zaměřit na *vytváření hodnoty z cirkulární ekonomiky*. Řešení cirkulární ekonomiky, která spadá do tohoto typu, klade důraz na eliminaci odpadů a znečištění, cirkulaci produktů a materiálů a regeneraci přírody. I když podniky cestovního ruchu nabízejí především služby, využívají také mnoho materiálních zdrojů prostřednictvím stravování, dopravy, výstavby, údržby atd. Existuje tedy mnoho aktivit v oblasti produktů lovecké turistiky, ve kterých lze zlepšit materiálové toky. Například v ubytovacích zařízeních je možné zakoupit repasovaný nábytek, využít služeb ekologicky odpovědné prádelny a sdílet s hosty informace o využívání zdrojů během jejich návštěvy.
3. typ zaměřující se na *nahrazení neobnovitelných zdrojů obnovitelnými zdroji a přírodními procesy*. Jednou z možností je nahradit fosilní paliva obnovitelnými zdroji energie, což je často možné i v lovecké turistice. Podobně by podniky mohly používat více přírodních materiálů místo např. plastů.
4. obchodní model využívá typů *sociální inovace* jako jádro obchodního modelu. Jeden z nich se zaměřuje na *poskytování funkčnosti spíše než vlastnictví*. V lovecké turistice by to mohlo být realizováno například tím, že by se podnikům umožnilo sdílet dopravní prostředky a další vybavení.
5. Další alternativou pro podniky, jak rozvíjet udržitelný obchodní model, je *přijetí role správce*. Podniky se mohou ujmout správcovské úlohy mnoha způsoby, například upozorňovat na biologickou rozmanitost ochrany. Podniky mohou také jít nad rámec požadavků právních předpisů a nabízet zákazníkům například výrobky, které mají méně negativních dopadů na životní prostředí.
6. Poslední typ obchodních modelů v sociálním seskupení *vybízí k dostatečnému využívání* poskytováním řešení, která snižují spotřebu a výrobu. Příkladem takových obchodních modelů je vzdělávání spotřebitelů prostřednictvím podpory komunikace a zvyšování povědomí, což jsou opatření, která mohou podniknout i subjekty lovecké turistiky.
7. *Organizační inovace* u obchodních modelů souvisí se zásadním významem pro udržitelné obchodní modely, které *mění účel podnikání pro společnost nebo životní prostředí*. Podniky podle těchto modelů usilují o zvýšení sociálních a environmentálních přínosů namísto ekonomického zisku, a to prostřednictvím spolupráce s místními komunitami a dalšími zúčastněnými stranami. Neziskové organizace a sociální podniky jsou toho dobrým příkladem.

business models is consumer education by promoting communication and raising awareness – actions that hunting tourism actors can also take.

Organisational innovations and business models related to them are crucial in sustainable business models that re-purpose the business for society or the environment. Enterprises following these models aim to increase social and environmental benefits instead of economic profit and do it by co-operating with local communities and other stakeholders. Non-profit organisations and social enterprises are good examples of these. The final business model type develops scale-up solutions, aiming to increase the social and environmental benefits by encouraging implementation of sustainable solutions. Collaborative approaches unite congenial people who strive for making major changes in consumption and production so that these activities become more sustainable.

8. Obchodní model typu *vyvíjení škálovatelných řešení*, jejichž cílem je zvýšit sociální a environmentální přínosy tím, že bude podporováno zavádění udržitelných řešení. Přístupy založené na spolupráci spojují lidi, kteří usilují o zásadní změny ve spotřebě a výrobě, aby se tyto činnosti staly udržitelnějšími.

TECHNOLOGICAL	SOCIAL	ORGANISATIONAL
<p>Maximise material and energy efficiency e.g. enhancing efficiency in resource use transforming facilities for new customer groups and improve occupancy rate</p>	<p>Deliver functionality rather than ownership e.g. use joint transportation vehicles with other companies</p>	<p>Repurpose for society / environment e.g. not for profit, social enterprise</p>
<p>Create value from waste e.g. improve material flows and use circular economy solutions</p>	<p>Adopt a stewardship role e.g. biodiversity and habitat protection</p>	<p>Develop scale up solutions e.g. collaborative approaches</p>
<p>Substitute with renewables and natural processes e.g. move to renewable energy sources and materials</p>	<p>Encourage sufficiency e.g. consumer education</p>	

Table 11: Sustainable business model types.
Tabuka 11: Udržitelný obchodní model typy.

Sustainability change can only be reached with collective actions. Enterprises have an important role in the implementation of this change. They can also turn the more sustainable practices to their competitive advantage.

As the previous examples demonstrate, there are several options for hunting tourism enterprises to engage in business that contributes to (economic) sustainability of their own enterprise, the hunting tourism sector, and the surrounding economy in general. In that pursuit, it is essential to actively work with all stakeholders, design operations to maximize value for both the enterprise and its stakeholders, and to reflect consequences over a long-time horizon.

Změny vedoucí k udržitelnosti lze dosáhnout pouze kolektivním počínáním a spoluprací. Podniky hrají při provádění této změny důležitou úlohu. Mohou také přeměnit udržitelnější postupy na své konkurenční výhody.

Jak ukazují předchozí příklady, existuje několik možností, jak se podniky lovecké turistiky mohou zapojit do podnikání, které přispívá k ekonomické udržitelnosti jejich vlastního podniku, odvětví lovecké turistiky a okolní ekonomiky obecně. V tomto úsilí je nezbytné aktivně spolupracovat se všemi zúčastněnými stranami, navrhovat činnosti tak, aby maximalizovaly hodnotu jak pro podnik, tak pro jeho zúčastněné strany a odrážely důsledky v dlouhodobém horizontu.

Figure 20: Hunting guide searching for the deer

Obrázek 20: Lovecký průvodce obeznávající zvěř

SOCIAL ASPECTS OF HUNTING TOURISM
SOCIÁLNÍ ASPEKTY LOVECKÉ TURISTIKY

5. SOCIAL ASPECTS OF HUNTING TOURISM

5. SOCIÁLNÍ ASPEKTY LOVECKÉ TURISTIKY

Social sustainability is also a critical factor regarding the development of the hunting tourism industry. The following chapter summarizes the most important aspects that must be considered for the development of hunting tourism.

5.1 Social sustainability

Social sustainability in tourism mainly suggests equality of all stakeholders, with benefits and burdens shared. However, this goal is difficult to achieve as the opinions and approaches of stakeholders can be contradictory and consensus is very difficult to find. At the same time, in reality stakeholders are not equal and they can never be equal as they are not equally affected. The success of tourism development implies support from the local community. It has often been noted that residents' support for tourism development would often be higher if they had direct benefits from it. The principle of social sustainability in the hunting tourism sector implies the implementation of hunting and hunting tourism activities without violating the cultural and traditional values of local communities and local hunters, as well as following the norms and standards of hunting ethics. The needs and well-being of people who have a direct or indirect relationship with hunting (hunters, landowners, and non-hunters) have to be considered.

Support a local community is one of the main conditions for success in developing all types of tourism. Hunting represents an important part of cultural heritage. Thus, local hunting culture can influence the locals' opinions towards hunting tourism development. Focusing on local hunting heritage and culture when planning tourism development will not interfere with local customs and traditions. Thus, social relations can be maintained instead of forcing a different model of hunting into local culture. Furthermore, it is crucial to consider the implications of the growth of hunting tourism on land use and the availability of hunting opportunities.

Social sustainability has three stands: 'development sustainability' (providing for basic needs, the creation of social capital and justice), 'bridge sustainability' (changes in behaviour to achieve bio-physical environmental goals), and 'maintenance sustainability' (preservation of sociocultural

Sociální udržitelnost je také jedním z rozhodujících faktorů pro rozvoj odvětví lovecké turistiky. Následující kapitola shrnuje nejdůležitější aspekty, které je nutné při rozvoji loveckého cestovního ruchu uvažovat.

5.1 Sociální udržitelnost

Sociální udržitelnost v cestovním ruchu znamená snahu nalézt takový rozvoj cestovního ruchu, ze kterého budou mít všechny zainteresované subjekty přínos, ale budou se zároveň rovnoměrně podílet i na zátěži, kterou s sebou cestovní ruch nese. Tohoto cíle je však u loveckého cestovního ruchu obtížné dosáhnout, protože názory a přístupy stakeholderů mohou být protichůdné a dosáhnout konsensu je jen velmi obtížné. Zároveň si v praxi zúčastněné strany nejsou rovny a nikdy si rovny nebudou, protože nejsou stejně ovlivněny. Úspěch rozvoje cestovního ruchu vyžaduje podporu místní komunity. Často je uváděno, že podpora rozvoje cestovního ruchu ze strany obyvatel by mohla být vyšší, pokud by z něj měli přímý prospěch. Zásada sociální udržitelnosti v odvětví lovecké turistiky předpokládá realizaci myslivosti a lovecké turistiky bez porušení kulturních a tradičních hodnot místních komunit, myslivců a dodržování norem a standardů myslivecké etiky. Je třeba vzít v úvahu potřeby a blaho osob, které mají přímý nebo nepřímý vztah k myslivosti (myslivci, vlastníci půdy a ostatní obyvatelstvo).

Podpora místní komunity je jednou z hlavních podmínek úspěchu v rozvoji všech forem cestovního ruchu. Lov představuje důležitou součást kulturního dědictví, a proto myslivecká kultura může ovlivnit názory místních obyvatel na rozvoj lovecké turistiky. Podpora mysliveckého dědictví a kultury při plánování rozvoje cestovního ruchu nesmí být v rozporu s místními zvyky a tradicemi. Sociální vztahy tak mohou být udržovány snadněji, namísto vnucování odlišného modelu lovu. Dále je velmi důležité zvážit dopady růstu lovecké turistiky na využívání půdy a dostupnost loveckých příležitostí.

Sociální udržitelnost jako taková má tři fáze: „udržitelnost rozvoje“ (zajištění základních potřeb, vytváření sociálního kapitálu a spravedlnosti a odpovědnosti mezi skupinami), „udržitelnost spojení“ (změny chování k dosažení biofyzikálních environmentálních cílů) a „zachování udržitelnosti“ (zachování

characteristics). Therefore, in terms of hunting tourism, social sustainability also refers to:

- offering the possibility of employment,
- providing and preserving natural resources for future generations to benefit from them and to meet their own existential needs;
- influence residents' behaviour to support ecological sustainability and awareness of the need for nature protection and influence the public view of hunting tourism;
- the development of the hunting industry in such a way that it provides full social prosperity through the process of social integration, tolerance, and solidarity;
- maintaining and not disturbing hunting and cultural traditions, hunting practices, and preferences of the local community as well as preserving traditional and moral values in a process of hunting tourism development.

Conducting hunting tourism activities that fail to address social issues could endanger the existence of the whole sector, decrease the effectiveness of the hunting sector, and jeopardize acceptability of this consumptive form of wildlife use. The full ecological potential for hunting tourism may not be utilized if socio-cultural aspects are not considered. Planning and implementation of hunting tourism activities should consider interests among the hunters, landowners, and other local users and interest groups, as well as the general public. The social sustainability of hunting tourism must be managed by treating each stakeholder group.

Social aspects could limit hunting tourism development more than the ecological ones because it is difficult to evaluate the importance of social sustainability for the development of hunting tourism simply by looking at economic figures. In addition to the economic aspect, and in order to maximize the economic impacts in the hunting tourism sector, hunting tourism activities should be implemented in a way that ensures equal ecological and social sustainability.

sociokulturních charakteristik).

Proto se v pojmech lovecké turistiky sociální udržitelnost vztahuje také na:

- možnosti zaměstnání,
- zajištění a zachování přírodních zdrojů pro budoucí generace, aby z nich mohly těžit a uspokojit své vlastní existenční potřeby;
- ovlivnění chování obyvatel s cílem podpořit ekologickou udržitelnost a povědomí o potřebě ochrany přírody a ovlivňovat pohled veřejnosti na loveckou turistiku;
- rozvoj myslivosti takovým způsobem, aby poskytoval plnou sociální prosperitu prostřednictvím procesu sociální integrace, tolerance a solidarity;
- zachování a nenarušení loveckých a kulturních tradic, loveckých praktik a zvyků místní komunity a zachování tradičních a morálních hodnot v procesu rozvoje lovecké turistiky.

Provozování loveckých turistických aktivit, které neřeší sociální otázky, by mohlo ohrozit existenci celého odvětví, snížit efektivitu lovu a celkově ohrozit přijatelnost této konzumní formy využívání volně žijících živočichů. Ekologický potenciál lovecké turistiky by nemohl být využit, pokud by nebyly brány v úvahu sociokulturní aspekty. Při plánování a realizaci aktivit lovecké turistiky je třeba myslet na zájmy místních myslivců, vlastníků pozemků a dalších uživatelů, zájmových skupin i široké veřejnosti. Sociální udržitelnost lovecké turistiky musí být řízena tak, že se bude komunikovat s každou z ovlivněných skupin.

Sociální aspekty by mohly omezit rozvoj lovecké turistiky mnohem více než ty ekologické, neboť je obtížné vyhodnotit význam sociální udržitelnosti pro rozvoj lovecké turistiky pouhým zhodnocením ekonomických údajů. Kromě ekonomického hlediska s cílem maximalizovat ekonomické dopady v odvětví lovecké turistiky by měly být činnosti lovecké turistiky prováděny způsobem, který zajišťuje ekologickou a sociální udržitelnost.

5.2 Socio-economic trends of hunters in Europe

The number of hunters in Europe has been declining since the early 1990s and dropped by about 18% until 2011 (9 million in 1991 to 7.4 million in 2011). All hunters in the EU are organized within their national hunters' associations; these associations aim to improve habitat conservation, sustainable game management, wildlife consumption, education, and promotion of hunting. However, nowadays hunters and hunting associations face serious challenges due to the decline in the number of hunters and the pressure of "anti-hunting" non-governmental organizations. Besides the decrease in the number of hunters, the aging of the hunting population is equally challenging for the future hunting industry. It is noticeable that the average age of hunters is increasing rapidly and that there is an insufficient number of newcomers. This declining trend is mostly caused by various social changes, urbanization, population aging, and lifestyle changes. This decline has been recorded in Czechia, Serbia and Hungary, where for example the average age of hunters increased by 4.6% between 1999 and 2020. At the same time, the average age of the male population as a whole has also increased by 4.1%. So, one reason for the ageing of the hunting population could be the ageing of the male population as a whole. However, it is worth noting that these changes are not similar in all parts of Europe. For example, in Finland the total amount of hunters has been fairly stable for decades. The most significant structural change is, nevertheless, that the number of rural hunters is declining due to socio-demographic changes of their areas. On the other hand, the number of urban hunters is growing.

5.2 Socioekonomické trendy lovců v Evropě

Počet myslivců v Evropě klesá již od počátku roku 1990. Do roku 2011 klesl přibližně o 18 % (z 9 milionů v roce 1991 na 7,4 milionu v roce 2011). Většina lovců v EU je organizována v rámci svých národních mysliveckých organizací, jejichž cílem je zlepšit ochranu stanovišť a zajistit udržitelný management zvěře, spotřebu produktů ze zvěře a celkově vzdělávat a propagovat myslivost. V současné době myslivci a myslivecké spolky čelí vážným problémům kvůli poklesu počtu tuzemských myslivců, ale také tlaku „antimysliveckých“ nevládních organizací. Kromě poklesu počtu myslivců je velkou výzvou pro toto odvětví také postupné stárnutí členské základny myslivců. Průměrný věk lovců se rychle zvyšuje a zároveň je nedostatečný počet nově přichozících. Tento klesající trend je většinou způsoben různými sociálními změnami, urbanizací, stárnutím populace obecně a změnami životního stylu. Tento pokles byl zaznamenán například v Česku, Srbsku a Maďarsku, kde se například průměrný věk myslivců mezi lety 1999 a 2020 zvýšil o 4,6 %. Současně se také zvýšil průměrný věk mužské populace jako celku o 4,1 %. Jedním z důvodů stárnutí lovecké populace by tedy mohlo být celkové stárnutí mužské populace. Je však třeba poznamenat, že tyto změny nejsou stejné ve všech částech Evropy. Například ve Finsku je celkový počet lovců již po desetiletí poměrně stabilní. Nejvýznamnější strukturální změnou je však to, že počet venkovských lovců klesá v důsledku sociálně-demografických změn v tamních oblastech. Na druhou stranu roste množství lovců z měst.

Figure 21: Number of huntresses in Europe is increasing

Obrázek 21: Počet lovkyně se v Evropě zvyšuje

Number and age of hunters in Serbia

One of the problems in the hunting community of Serbia is the decreasing participation of the younger population in hunting activities. Given that there is a tendency for the number of hunters in Serbia to decrease, the fact that the average age of hunters in Serbia is increasing is equally worrying. The maximum number of 120 000 hunters was recorded in the middle of the 1980s, which was followed by a constant decrease, and the latest records show that there are about 80 000 hunters in Serbia now. According to the official statistical data of the Hunting Association of Serbia, the average age of hunters in the early 1980s was 43.8 years, in 2007 it was 47.2 years, and in recent years this average age of hunters is over 50 years. During the last 35 years, the number of hunters in the youngest categories (18 to 40 years old) has been in decline, and share of the oldest hunters had increased. Decreasing trends in the number of hunters in 2020, as compared to 1985, reflect a drastically smaller share of younger population. As for women in the hunting sector in Serbia, their share in the total number of hunters is very low, much lower than in many European countries like Norway (12%), Austria (7%), Finland (6%), Denmark (5%), Sweden (5%), Iceland (3%), or the Netherlands. Serbia has less than 1% (0.5) - which is around 360 people; however, they are not all active hunters.

On the other hand, many studies in Europe and the United States of America have shown that age is a factor of great influence on hunting attitudes. Many researchers pointed out that younger people tend to have a more negative attitude towards hunting. Research conducted in Serbia in 2019 about attitudes of young people towards hunting and the development of hunting tourism showed that young people still mostly approve and support hunting if it is implemented in a sustainable way, according to the law, without threatening habitats and game funds. However, they are not so favourable towards the development of hunting tourism. Youngsters that are more often actively spending time in the countryside have a more positive attitude towards hunting and hunting tourism, as do young people with a higher education. Bearing in mind the results of this research, the declining trend in the number of young hunters and increasing anti-hunting campaigns in the country could have a negative impact on the hunting sector's development in the following years. Hunting tourism managers and hunting tourism employees should intensify the promotion of hunting and hunting tourism and, above all, educate the general population about the benefits of hunting management and hunting tourism, especially young generations.

Počet a věk lovců v Srbsku

Jedním z problémů v lovecké komunitě Srbska je klesající účast mladší populace na mysliveckých aktivitách. Vzhledem k tomu, že v Srbsku směřuje tendence k poklesu počtu lovců, je stejně znepokojující skutečnost, že průměrný věk lovců v Srbsku roste. Maximální počet 120 tisíc myslivců byl zaznamenán v polovině 80. let, od té doby dochází k neustálému poklesu. Poslední záznamy ukazují, že v Srbsku je dnes asi 80 tisíc myslivců. Podle oficiálních statistických údajů Myslivecké asociace Srbska byl průměrný věk lovců na počátku 80. let minulého století 43,8 let, v roce 2007 to bylo 47,2 let a v posledních letech je průměrný věk lovců více než 50 let. Za posledních 35 let klesal počet lovců v nejmladších kategoriích od 18 do 40 let a zvýšil se podíl nejstarších myslivců. Klesající trendy v počtu lovců v roce 2020 ve srovnání s rokem 1985 odrážejí dramaticky menší podíl mladší populace. Pokud jde o ženy v odvětví lovu v Srbsku, jejich podíl na celkovém počtu lovců je velmi nízký, mnohem nižší než v mnoha evropských zemích, jako je Norsko (12 %), Rakousko (7 %), Finsko (6 %), Dánsko (5 %), Švédsko (5 %), Island (3 %) nebo Nizozemsko. Srbsko má méně než 1 % (0,5) - což je asi 360 lovkyně, nicméně tento počet neznamená že jsou všechny aktivní.

Na druhé straně mnoho studií v Evropě a Spojených státech amerických ukázalo, že věk je faktorem, který má velký vliv na postoje k provozování lovu. Mnoho vědců poukázalo na to, že mladší lidé mají tendenci zaujímat negativnější postoj k lovu. Výzkum provedený v Srbsku v roce 2019 o postojích mladých lidí k lovu a rozvoji lovecké turistiky ukázal, že mladí lidé stále většinou schvalují a podporují lov, pokud je prováděn udržitelným způsobem, v souladu se zákonem, aniž by byly ohroženy stanoviště a genofond zvěře. Názory nejsou však tak kladné k rozvoji lovecké turistiky. Mladí lidé častěji tráví aktivně čas v přírodě, mají pozitivnější vztah k lovu a lovecké turistice. Vezmeme-li v úvahu výsledky těchto výzkumů, klesající trend v počtu mladých myslivců a zvyšující se antimyslivecké kampaně v zemi, můžeme očekávat negativní dopad na rozvoj myslivosti v následujících letech. Organizátoři lovecké turistiky a zaměstnanci v této oblasti by měli zintenzivnit propagaci myslivosti a loveckou turistiku, a především informovat širokou veřejnost, zejména mladou generaci, o přínosech myslivosti a lovecké turistiky.

5.3 Traditions and values of hunting

Hunting is an important part of cultural heritage in many countries. For a European hunter, hunting is often a way of life. In European countries, there are various hunting traditions and cultures, with special hunting customs, hunting terminology, clothing, and hunting manner. In most European languages there are numerous specialized words related to hunting. On the other side, hunting activities and scenes are inspirations for various artistic performances in the form of paintings, music, dance, movies, etc. These differences contribute to the overall cultural richness of the European continent's heritage. These values were developed over a long period in history since hunting has been an integral part of everyday social relations and a reflection of the general cultural direction. Thus, different ethical norms for hunting have been formed around the world, spatially and temporally. For example, most European hunters are active in hunting grounds working on improving habitat conditions and game management, often on a voluntary basis. This requirement for voluntary work is one part of the norms for hunters. Hunters have developed these norms and created various rules that now regulate hunting, the behaviour of hunters, relations between hunters, and attitudes toward game.

Hunting can be considered a cultural heritage in many communities as it has been an important part of human history and development for thousands of years (e.g., game management was listed as intangible cultural heritage of the Czech Republic in 2012). Hunting traditions and practices have been passed down from generation to generation, and they have played a significant role in shaping cultural identities and values. In many cultures, hunting is not just a means of obtaining food, but also a deeply ingrained part of social and cultural life. Hunting is the source of inspiration for many literary and artistic works. These works have become part of universal human culture. Hunting activities may be associated with specific rituals, ceremonies, and customs, which serve to reinforce cultural values and beliefs. For example, hunting is seen as a way to connect with the natural world and maintain a spiritual connection to the land. Hunting tourism can support the preservation of cultural heritage by promoting sustainable hunting practices and cultural exchange.

5.3 Tradice a hodnoty myslivosti

Myslivost je důležitou součástí kulturního dědictví v mnoha zemích. Pro evropské myslivce je provozování myslivosti často styl života. V evropských zemích existují různé tradice, zvyky, lovecká terminologie, oblečení a způsoby lovu. Ve většině evropských jazyků existuje mnoho specializovaných slov souvisejících s myslivostí a lovem samotným. Lovecké aktivity jsou také inspirací pro různá umělecká vyjádření v podobě obrazů, hudby, tance, filmů apod. Tyto kulturní odlišné tradice přispívají k celkovému dědictví evropského kontinentu. Význam a důležitost myslivosti se vyvíjely po dlouhou dobu od dávné minulosti, protože lov byl nedílnou součástí každodenních společenských vztahů a odrazem obecného kulturního směru. Z těchto důvodů byly vytvořeny různé etické normy pro lov. Většina evropských lovců je aktivní v loveckých revírech a pracuje na zlepšování životního prostředí zvěře a hospodaření s ní na základě dobrovolnosti. Tento požadavek na dobrovolnou práci je jednou z norem, které myslivci vytvořili a které ovlivňují myslivost a lov, chování lovců, vztahy mezi nimi a přístupu ke zvěři jakožto přírodnímu bohatství.

Myslivost lze považovat za kulturní dědictví v mnoha zemích (např. České republiky byla v roce 2012 zapsána na seznam nemotného kulturního dědictví), neboť je již tisíce let důležitou součástí lidské historie a vývoje. Lovecké tradice a postupy byly předávány z generace na generaci a hrály významnou roli při utváření kulturních identit a hodnot. V mnoha kulturách není lov jen prostředkem k získání potravy, ale také hluboce zakořeněnou součástí společenského a kulturního života. Lov je zdrojem inspirace pro mnoho literárních a uměleckých děl. Tato díla se stala součástí univerzální lidské kultury. Lovecké aktivity mohou být spojeny se specifickými rituály, obřady a zvyky, které slouží k posílení kulturních hodnot a přesvědčení. Například lov je považován za způsob, jak se spojit s přírodním světem a udržovat duchovní spojení s půdou. Lovecká turistika může podpořit zachování kulturního dědictví prosazováním udržitelných loveckých postupů a sdílením kultury.

Figure 22: A traditional hunting court after a driven hunt. It solves in a humorous way the hunting faults that have happened or could have happened

Obrázek 22: Tradiční myslivecký soud po společném lovu. Humorně jsou řešeny prohřešky, které se staly při lovu

5.4 Local community attitudes towards the development of hunting tourism

For the development of hunting tourism, it is of great importance to be supported by the community. The development of hunting tourism today is mostly affected by the local's ethical values towards consumption of wildlife. Examples of these attitudes are presented in the following case studies from Serbia (Chapter 6.2). Results showed that attitudes towards hunting and hunting tourism can depend on gender, age, education, place of birth, hunting experience, hunting preferences, wildlife management activities, and socio-economic position. Often, women are less supportive than men towards hunting and younger people tend to have a more negative attitude than older one. People with a lower education are more supportive of hunting and hunting tourism. Rural residents are typically more positively orientated towards hunting than urban residents, and living in urban communities tends to entail negative attitudes towards hunting. However, urban residents with close connections with rural areas (place of birth, family, friends) shared similar attitudes as rural residents. In some cultures, the majority of non-hunters are also positively orientated towards hunting in general. For example, in Sweden, support for hunting actually increased from 72% in 1980 to 84% in 2012. People who have a hunter as a friend or a family member, as well as people who frequently consume game meat, are more supportive of hunting and hunting tourism. In research done in Iceland, results showed that the public perceived that hunting tourism could have a positive impact through an increased variety of jobs, promotion of regions, and increased information flow to hunters; but, there was also a negative impact through clashes with the hunting activities of locals and possible conflicts with other pre-existing businesses in the region. Similarly, in Finland, even though general attitudes towards hunting are rather positive or neutral, developing of hunting tourism is perceived as a possible threat to the values, culture and traditions of Finnish hunting.

The attitudes of local hunters towards hunting tourists also play an important role in developing hunting tourism in certain areas because hunters are a key element of the social sustainability of hunting tourism development. Local hunters are usually supportive of the development of hunting tourism as a potential instrument for revitalizing rural areas. On the other hand, in Sweden and Finland, hunters can sometimes have the most negative attitudes towards hunting tourism, compared to other hunting tourism stakeholders, as they fear that the development of hunting tourism could limit hunting

5.4 Postoje místních komunit k rozvoji lovecké turistiky

Pro rozvoj lovecké turistiky je velmi důležité, aby byl podporován obyvateli. Rozvoj lovecké turistiky je dnes nejvíce ovlivněn etickými hodnotami obyvatel vůči lovu zvěře. Příklady těchto postojů jsou uvedeny v kapitole případových studiích ze Srbska (podkapitola 6.2). Výsledky ukázaly, že postoje k lovu a lovecké turistice mohou záviset na pohlaví, věku, vzdělání, místě narození, loveckých zkušenostech, loveckých preferencích, činnostech v oblasti péče o volně žijící živočichy a sociálně-ekonomickém postavení. Ženy často lov podporují méně než muži a mladší lidé mají tendenci mít negativnější postoj než starší. Lidé s nižším vzděláním více podporují lov a loveckou turistiku. Obyvatelé venkova jsou obvykle pozitivněji orientováni na lov než obyvatelé měst a život v městských komunitách má tendenci vést k negativním postojům k lovu. Obyvatelé měst s úzkými vazbami na venkovské oblasti (místo narození, rodina, přátelé...) však s větší pravděpodobností sdílejí stejné postoje jako obyvatelé venkova. V některých kulturách je většina obyvatel, kteří ale myslivost neprovozují, také pozitivně orientována na lov obecně. Například ve Švédsku se podpora lovu zvýšila ze 72 % v roce 1980 na 84 % v roce 2012. Lidé, kteří mají lovce jako přítele nebo člena rodiny nebo lidé, kteří často konzumují zvěřinu, více podporují myslivost a loveckou turistiku. Výsledky výzkumu provedeného na Islandu ukázaly, že veřejnost vnímá, že lovecká turistika by mohla mít pozitivní dopad prostřednictvím zvýšené rozmanitosti pracovních míst, propagace regionů a zvýšeného toku informací k lovcům, ale také negativní dopad prostřednictvím střetů s loveckými aktivitami místních obyvatel a možných konfliktů s jinými již existujícími podniky v regionu. Také ve Finsku, ačkoliv obecné postoje k myslivosti jsou spíše pozitivní nebo neutrální, je rozvoj lovecké turistiky vnímán jako možné ohrožení hodnot, kultury a tradic finského lovu.

Důležitou roli v rozvoji lovecké turistiky v určité oblasti hrají také postoje místních myslivců k samotné turistice, neboť myslivci jsou klíčovým prvkem sociální udržitelnosti rozvoje loveckého cestovního ruchu. Místní myslivci obvykle podporují rozvoj lovecké turistiky jako potenciálního nástroje revitalizace venkovských oblastí. Na druhé straně ve Švédsku a Finsku mohou mít myslivci často negativní postoje k lovecké turistice, ve srovnání s jinými zúčastněnými stranami v oblasti lovecké turistiky, neboť se obávají, že rozvoj lovecké turistiky by mohl omezit lovecké možnosti pro ně samotné a tím zvýšit lovecké poplatky. Obávají se také, že by to mohlo vést k nadměrnému odstřelu zvěře a ohrožení tradičních způsobů lovu. Pokud by bylo možné prokázat, že lovecké aktivity cestovního ruchu jsou řízeny udržitelným způsobem, je pravděpodobnější, že budou také pozitivně přijaty místními lovci. Celkově se

opportunities for local hunters and increase hunting fees. They also fear that it could lead to excessive hunting and threaten traditional hunting values. If it can be shown that hunting tourism activities are sustainably managed, they are also more likely to be accepted by local hunters. Overall, socially sustainable hunting tourism management aims to promote a balance between economic development and conservation of natural resources, while also benefiting local communities. By working together, hunters, local communities, and tourism operators can create a sustainable model for hunting tourism that benefits everyone involved.

sociálně udržitelné řízení lovecké turistiky zaměřuje na podporu rovnováhy mezi ekonomickým rozvojem a zachováním přírodních zdrojů za současného zajištění benefitů pro místní komunity. Vzájemnou spoluprací mohou lovci, místní komunity a provozovatelé cestovního ruchu vytvořit udržitelný model lovecké turistiky, který bude přínosem pro všechny zúčastněné.

6

CASE STUDIES OF HUNTING TOURISM
PŘÍPADOVÉ STUDIE LOVECKÉ TURISTIKY

6. CASE STUDIES OF HUNTING TOURISM

6. PŘÍPADOVÉ STUDIE LOVECKÉ TURISTIKY

The last chapter is devoted to case studies from Czechia, Finland, Serbia, and Hungary to fill in the text in the previous chapters with examples in detail. Case studies are an important tool for understanding and evaluating the role of hunting tourism in different contexts. They provide a detailed examination of specific hunting tourism experiences, which can offer insights into the challenges and opportunities associated with hunting tourism, as well as the social, economic, and environmental impacts of this activity.

6.1 Case study no. 1: Segmentation of hunters in the Czech Republic

Segmentation of clients is an important aspect of hunting tourism marketing as it involves identifying different groups of clients and tailoring hunting tourism experiences to meet their specific needs and preferences. By segmenting clients, hunting tourism providers can develop targeted marketing strategies, design customized hunting packages, and provide personalized services that meet the unique needs of each client segment. There are several classifications of European hunters into special segments.

According to one classification, hunting tourists can be divided as:

- traditional
- novelty seeking
- practical
- sensible
- achievement-oriented.

Traditional hunters are a group with a preference for traditional hunting methods. This group prefers the traditional values of the code of ethics. The novelty seeking group represents hunters seeking new destinations, opportunities, unknown game species and new hunting opportunities. The group of practical hunters is focused on the overall organization of hunting and efficiency. Sensible hunters is a group that carefully and long compares offers, costs, benefits and overall pluses and minuses. If the benefits

Poslední kapitola je věnována případovým studiím z Česka, Finska, Srbska a Maďarska tak, aby doplnily text z předchozích kapitol. Případové studie jsou důležitým nástrojem pro pochopení a vyhodnocení role lovecké turistiky v různých kontextech. Poskytují podrobné zkoumání konkrétních zážitků z lovecké turistiky, které mohou nabídnout náhled do výzev a příležitostí spojených s loveckou turistikou, jakož i sociálních, ekonomických a environmentálních dopadů této činnosti.

6.1 Případová studie č. 1: Segmentace lovců v České republice

Segmentace klientů je důležitým aspektem marketingu lovecké turistiky, protože zahrnuje identifikaci různých skupin klientů a přizpůsobení zážitků z lovecké turistiky tak, aby vyhovovaly jejich specifickým potřebám a preferencím. Segmentací klientů mohou poskytovatelé lovecké turistiky rozvíjet cílené marketingové strategie, navrhovat přizpůsobené lovecké balíčky a poskytovat personalizované služby, které splňují jedinečné potřeby každého segmentu klientů. Existuje několik klasifikací evropských lovců do speciálních segmentů.

Podle jedné klasifikace mohou být lovečtí turisté rozděleni následovně:

- tradiční
- hledající nové zážitky
- praktičtí
- konzervativní
- orientovaní na úspěch

Tradiční lovci jsou skupina s preferencí tradičních loveckých metod. Tato skupina preferuje tradiční hodnoty etického kodexu. Skupina vyhledávající novinky představuje lovce hledající nové destinace, příležitosti, neznámé druhy zvěře či nové lovecké příležitosti. Skupina praktických lovců je zaměřena na celkovou organizaci lovu a efektivitu. Konzervativní lovci jsou skupina, která pečlivě a dlouho porovnává nabídky, náklady, přínosy a celkové plusy a minu-

associated with expectations are fulfilled, this group is willing to pay much larger amounts. Achievement-orientated tourists is the last mentioned group, for which achieving success and emotional experience is the most important part. This group of hunting tourists mainly travels to destinations with a high probability of trophy quality and successful hunting.

Another classification distinguishes four segments of hunters:

- outdoor enthusiasts,
- high-challenge harvesters (hunters highly motivated by the challenge and winning the trophy),
- low-challenge harvesters (hunters motivated by a challenge and winning a trophy),
- non-harvesters (hunters with no interest in getting a trophy or game).

The group of outdoor enthusiasts are enthusiasts who consider game watching to be a well-chosen hunting tourism. Enjoying free time in nature is enough for them to fulfil their expectations. Interest also turns to obtaining game from hunting, but not to the same extent as with low or high-challenge harvesters. Another group is high-challenge harvesters, those who consider the challenge, risk and development of their hunting skills more important. This group is most oriented towards acquiring new skills, overcoming ever higher obstacles and accepting ever greater challenges. Low-challenge harvesters differ from the previous group in their distance from unknown things and possible risk. The last group are the non-harvesters, who prefer being in nature, experiences and thus escape from routine.

Hunting is an integral part of management in the countryside of the Czech Republic. Users of hunting grounds make considerable efforts to create suitable living conditions for wild game species and to keep wildlife populations at an acceptable level. There is a total of 6,879,260 ha of hunting land in the Czech Republic, which represent 88 % of total area. Of this, agricultural land accounts for 57 %, forest land for 38 %, water for 1.4 % and other land for 4.3 %. Of the total area, 49,015 ha are in game preserves and 92,585 ha in pheasantries, other land is open. Hunting is managed in 5,782 hunting grounds. There are 203 game preserves and 286 pheasantries. The average hunting area is 1,190 ha, game preserve area average is 241 ha and pheasantries 324 ha. Data on hunting grounds, numbers of individual game species and their hunting for the whole Czech Republic are available on the website of the Czech Statistical Office and the portal of the Ministry of Agriculture.

sy pramenící z lovecké turistiky. Pokud jsou naplněny výhody spojené s očekáváním, je tato skupina ochotna zaplatit mnohem větší částky. Poslední zmíněnou skupinou jsou lovci orientovaní na úspěch, pro kterou je dosažení úspěšného lovu a emocionálního zážitku nejdůležitější. Tato skupina loveckých turistů cestuje především do destinací s vysokou pravděpodobností kvalitní trofeje a úspěšného lovu.

Další klasifikace rozlišuje čtyři segmenty lovců:

- outdooroví nadšenci,
- lovci vysoce motivováni získáním trofeje a zážitků,
- lovci s nižším motivem získání trofeje a loveckých zážitků,
- lovci bez zájmu o získání trofeje

Skupina outdoorových nadšenců jsou lidé, kteří za loveckou turistiku považují pouze sledování zvěře v jejím přirozeném prostředí, lov trofejové zvěře není hlavním motivem. Užívání volného času v přírodě jim stačí k naplnění jejich očekávání. Další skupinou jsou vysoce nároční lovci, kteří považují výzvu, riziko a rozvoj svých loveckých dovedností za nejdůležitější. Tato skupina je nejvíce orientována na získávání nových dovedností, překonávání stále větších překážek a přijímání stále větších výzev v oblasti trofejového lovu. Méně nároční lovci se liší od předchozí skupiny respektem k rizikům a překážkám. Preferují vyzkoušené způsoby lovu v prověřených destinacích. Poslední skupinou jsou lovci bez zájmu o získání trofeje, kteří dávají přednost pobytu v přírodě a zážitkům z lovu například holé zvěře.

Lov je nedílnou součástí managementu přírody České republiky. Uživatelé honiteb vynakládají značné úsilí na vytvoření vhodných životních podmínek pro zvěř a zachování jejich početních stavů na přijatelné úrovni. V České republice se nachází celkem 6 879 260 ha honební plochy, což představuje 88 % celkové rozlohy ČR. Z toho 57 % tvoří zemědělská půda, 38 % lesní půda, 1,4 % vodní plochy a 4,3 % ostatní půda. Z celkové výměry je 49 015 ha soustředěno v oborách a 92 585 ha v bažantnicích, ostatní zaujímají volné honitby. Honební plocha je rozdělena do 5 782 honiteb, z nichž je 203 obor a 286 bažantnic. Průměrná honitba má tak rozlohu přibližně 1 190 ha, průměrná výměra obory je 241 ha a bažantnice 324 ha. Údaje o honitbách, počtech jednotlivých druhů zvěře a jejich lovu za celou Českou republiku jsou k dispozici na webových stránkách Českého statistického úřadu a na portálu Ministerstva zemědělství.

Zahraniční i domácí myslivci mohou lovit v České republice na základě plat-

Foreign and domestic hunters can hunt in the Czech Republic on the basis of a valid hunting license issued by municipalities with extended jurisdiction. A valid document authorizing hunting in the Czech Republic is a proof of successful completion of a hunting course finished with exams in the prescribed subjects, or completion of the subject of hunting at a university. For foreigners it means hunting license issued abroad and verified in the Czech Republic. Hunting licenses are issued to foreigners for a definite period, namely for 1 day, 5 days, 30 days, 6 months and one year.

Approximately around 11,000 hunting licences are issued every year for foreign hunting tourists. Hunting has a long tradition in the Czech Republic, but the interest in hunting from foreign countries has been stable in recent years. The year of 2020 was a half-drop recorded because of Covid-19 restrictions. The nationality of hunters corresponds to the number of most issued licences at borders. 38 % of Austrians, 26 % of Germans and 8 % of Slovaks go to the Czech Republic for hunting. Hunters most often (40 %) choose hunting licences for whole year 38 % for 5 days. Other possibilities are hunting licences for 1 day (12 %), 30 days (8 %) and 180 days (2 %).

According to number of questionnaires it is possible to distinguish three basic segments of Czech hunters.

1. Local traditional hunter

- does not hunt for a fee in the Czech Republic
- game hunting is passed down from generation to generation
- most often hunts does within the framework of a hunting club
- most often hunts wild boars in hunting ground
- the value of hunter's equipment is lower (3200 - 4200 euro)
- annual expenses related to hunting are lower (around 1065 euro)
- around 10% of local hunters make hunt abroad once a life for a red deer
- 38% do not search for any offers of hunt abroad, 58% get recommended hunt abroad by friends
- lives in a place with less than 1,000 inhabitants
- is a male of age 41-50 years
- the highest education achieved is secondary level
- an employee in the private sector in forestry and fishing, or other services
- gross monthly income is lower - up to 1500 euro

ného loveckého lístku vydaného obcemi s rozšířenou působností. Platný doklad opravňující k lovu v České republice je dokladem o úspěšném absolvování loveckého kurzu ukončeného zkouškou z předepsaných předmětů, případně absolvování předmětu myslivosti na specializované střední nebo vysoké škole. Pro cizince je podkladem pro vydání českého loveckého lístku lovecký lístek vydaný v zahraničí a ověřený v České republice. Lovecký lístek se cizincům vydává na dobu určitou, a to buď na 1 den, 5 dní, 30 dní, 6 měsíců nebo jeden rok.

Zahraničním lovcům je každoročně vydáno přibližně 11000 loveckých lístků. Lov má v České republice dlouholetou tradici a zájem o lov ze strany zahraničních lovců je v posledních letech stabilní. V roce 2020 byl kvůli omezením Covid-19 zaznamenán poloviční pokles. Státní příslušnost lovců odpovídá počtu nejčastěji vydávaných loveckých lístků v pohraničních oblastech. 38 % tvoří Rakušané, 26 % Němci a 8 % Slováci. Lovci nejčastěji (40 %) volí lovecké lístky na celý rok, 38 % na 5 dní. Dalšími možnostmi jsou lovecké lístky na 1 den (12 %), 30 dní (8 %) a 180 dní (2 %).

Podle řady dotazníkových šetření lze rozlišit tři základní segmenty českých lovců.

1. Místní tradiční myslivec

- v ČR poplatkově neloví
- výkon myslivosti se předává z generace na generaci
- nejčastěji loví v rámci mysliveckého spolku
- nejčastěji loví v honitbě černou zvěř
- hodnota loveckého vybavení je nižší (75-100 tis. Kč)
- roční výdaje spojené s lovem jsou nižší (do 25 tis. Kč)
- přibližně 10 % místních tradičních myslivců loví jednou za život jelena evropského v zahraničí
- 38 % nevyhledává žádné nabídky na lov v zahraničí, 58 % dostává doporučení k lovu v zahraničí od přátel
- žije v místě s méně než 1000 obyvateli
- je muž ve věku 41-50 let
- nejvyšší dosažené vzdělání je převážně středoškolské
- zaměstnanec v soukromém sektoru, v lesnictví, rybářství nebo jiných službách
- hrubý měsíční příjem je nižší (do 35400 Kč)

2. Hunting tourist going abroad for a hunt

- prefer fee hunting abroad, but also irregularly hunt in the Czech Republic for a fee
- mostly member of hunting club, but 33% of hunters also have a leased hunting ground or hunt as a fee hunter
- most often hunts roe deer, wild boar and red deer in hunting ground where he has hunting right
- the value of hunting equipment is much higher (more than 8500 euro)
- annual expenses related to hunting are higher (around 2500 euro)
- most often hunts red deer or sika deer in the Czech Republic for fee
- annual expenses related to fee hunting in the Czech Republic are around CZK 1600 euro
- is willing to pay annually around 2130 euro for a paid hunt in the Czech Republic
- abroad hunts red deer, chamois, elk, marmot
- annual expenses related to fee hunting abroad are around 1700 euro
- lives in a place with less than 1,000 inhabitants
- is a male of age 41-50 years
- the highest education achieved is secondary level (49 %), but also higher level (46 %)
- an employee in the private sector in forestry and fishing, or other services
- gross monthly income is higher than average wage (up to 3000 euro)

2. Poplatkový lovec lovcí v zahraničí

- preferuje poplatkový lov v zahraničí, ale i nepravidelný poplatkový lov v ČR
- většinou člen mysliveckého spolku, ale 33 % myslivců má také pronajatou honitbu nebo loví pouze jako poplatkový lovec
- nejčastěji loví srnčí zvěř, černou či vysokou v honitbě, kde má právo lovu
- hodnota loveckého vybavení je vyšší (více než 200 tis. Kč)
- roční výdaje spojené s lovem jsou vyšší (cca 60 tis. Kč)
- v České republice za poplatek nejčastěji loví jelena evropského nebo jelena sika
- roční výdaje spojené s poplatkovým lovem v ČR se pohybují kolem 37 tisíc Kč
- je ochoten zaplatit ročně až 50 tisíc korun za poplatkový lov v ČR
- v zahraničí loví jeleny, kamzíky, losy, sviště
- roční výdaje spojené s poplatkovým lovem v zahraničí se pohybují kolem 40 tisíc Kč
- žije v místě s méně než 1000 obyvateli
- je muž ve věku 41-50 let
- nejvyšší dosažené vzdělání je na úrovni středoškolského vzdělání (49 %), ale také na univerzitní úrovni (46 %)
- zaměstnanec v soukromém sektoru, lesnictví, rybářství nebo jiných službách
- hrubý měsíční příjem je vyšší než průměrná mzda (do 70 800 Kč)

3. Fee hunter in the Czech Republic

- prefer fee hunting in the Czech Republic
- mostly member of hunting club, but 39% of hunters hunt only as a fee hunter
- most often hunts roe deer, wild boar, small game in his hunting ground
- the value of hunting equipment is much higher (more than 8500 euro)
- annual expenses related to hunting are higher (around 3850 euro)
- most often hunts red deer or sika deer in the Czech Republic for fee
- annual expenses related to fee hunting in the Czech Republic are around 2250 euro
- half of hunters hunt also abroad
- abroad hunts red deer, chamois, elk, marmot
- lives in a place with less than 1,000 inhabitants
- is a male of age 41-50 years
- the highest education achieved is secondary level (51 %), but also higher level (46 %)
- an employee in the private sector in forestry in other services
- gross monthly income is higher than average wage (up to 3000 euro)

Questions:

1. *What are conditions for domestic and foreign hunters to hunt in your country?*
2. *How many foreign hunters come to hunt to your country every year? Does any statistics exist?*
3. *What is the nationality of foreign hunters?*
4. *How long do they stay in your country?*
5. *How much money do foreign hunters pay for a hunt in average? What is the structure of their payment?*
6. *What are the main species which foreign hunters hunt in your country?*

3. Poplatkový lovec lovcí v České republice

- preferuje poplatkový lov v ČR
- většinou člen mysliveckého spolku, ale 39 % myslivců provozuje myslivost pouze jako poplatkový lovec
- nejčastěji loví srnčí zvěř, černou zvěř, drobnou zvěř ve svém loveckém revíru
- hodnota loveckého vybavení je vyšší (více než 200 tis. Kč)
- roční výdaje spojené s lovem jsou vyšší (cca 90 tis. Kč)
- nejčastěji v České republice za poplatek loví jelena evropského nebo jelena sika
- roční výdaje spojené s poplatkovým lovem v ČR se pohybují kolem 53 tisíc Kč
- polovina myslivců loví i v zahraničí
- v zahraničí loví jeleny, kamzíky, losy, sviště
- žije v místě s méně než 1000 obyvateli
- je muž ve věku 41-50 let
- nejvyšší dosažené vzdělání je středoškolské (51 %), ale také na univerzitní úrovni (46 %)
- zaměstnanec v soukromém sektoru, lesnictví, v ostatních službách
- hrubý měsíční příjem je vyšší než průměrná mzda (do 70 800 Kč)

Otázky:

- 1) *Jaké jsou podmínky pro lov pro domácí a zahraniční lovce ve Vaší zemi?*
- 2) *Kolik zahraničních lovců ročně přijede lovit do Vaší země? Existuje nějaká statistika?*
- 3) *Jaké národnosti jsou zahraniční lovci?*
- 4) *Jak dlouho zůstávají ve Vaší zemi?*
- 5) *Kolik peněz v průměru zaplatí zahraniční lovcům za lov? Jaká je struktura jejich výdajů?*
- 6) *Jaké jsou hlavní druhy, které zahraniční lovci u Vás loví?*

6.2 Case study no. 2: Residents' attitudes to hunting tourism in Vojvodina (Serbia)

At the end of the 20th century, Serbia represented one of the most famous hunting destinations in the region, and hunting activities were mostly present in Vojvodina, the northern part of Serbia. Convenient geographical position, a large number and variety of wild animals, long hunting tradition, and hospitality culture contributed to the development of mass hunting tourism in Vojvodina with 3-4 thousand hunters per year on average. Tourists mostly came from Italy, Germany, Austria, Spain, the UK, Belgium, France, Hungary, and Russia. At some periods, up to 10 000 foreign hunters stayed in the whole territory of Serbia. In that time, hunting tourism was supported by people who lived in local communities. Following various economic and political circumstances in the country, hunting tourism activities in the country have decreased significantly. Today, hunting tourism activities are carried out, but not to the same extent as at the end of the last century. On the other hand, there is an increase in the number of organizations that oppose hunting activities and actively promote a ban on hunting. Their activities increasingly influence public opinion and its attitudes toward hunting, and it tends to become more unfavourable.

Therefore, research was carried out in Serbia to show the attitudes of people in Serbia toward hunting and hunting tourism.

Vojvodina's residents' attitudes to hunting and hunting tourism

The survey was conducted during September and October 2022 in the Autonomous Province of Vojvodina (northern part of Serbia). The questionnaires were distributed by trained students of the University of Novi Sad. The first part of the questionnaire included the socio-demographic characteristics of respondents (gender, age, education, place of childhood, and place of current residence). The second part of the questionnaire included questions about hunting experiences, acquaintance with hunters, and knowledge about hunting management. In the third part, respondents expressed their opinions about hunting and hunting tourism on a 5-point scale.

Results

The first part of the questionnaire was focused on demographic questions. The final study sample consists of 114 respondents, among which were more female (60.5%) than male (39.5%). The majority of respondents were younger than 35 years (67.6%), and 32.4% were respondents in the age category

6.2 Případová studie č. 2: Postoje obyvatel k lovecké turistice ve Vojvodině (Srbsko)

Na konci 20. století představovalo Srbsko jednu z nejznámějších loveckých destinací v regionu a lovecké aktivity byly většinou provozovány ve Vojvodině v severní části Srbska. Výhodná zeměpisná poloha, velký počet a rozmanitost volně žijící zvěře, dlouhá lovecká tradice a kultura pohostinství přispěly k rozvoji masové lovecké turistiky ve Vojvodině s průměrným počtem až 4 000 lovců ročně. Turisté většinou pocházeli z Itálie, Německa, Rakouska, Španělska, Velké Británie, Belgie, Francie, Maďarska a Ruska. V některých obdobích dokonce pobývalo na celém území Srbska až 10 000 zahraničních lovců. V té době byla lovecká turistika podporována lidmi, kteří žili v místních komunitách. Díky ekonomickým a politickým událostem lovecké turistické aktivity v zemi výrazně poklesly. Současný objem lovecké turistiky je značně nižší než na konci minulého století. Zároveň se zvyšuje počet organizací, které se staví proti myslivosti a aktivně prosazují zákaz lovu. Jejich aktivity stále více ovlivňují veřejné mínění a postoje k lovu se stávají nepříznivé.

Proto byl v Srbsku proveden výzkum, který ukázal postoje lidí v Srbsku k lovu a lovecké turistice.

Postoj obyvatel Vojvodiny k lovu a lovecké turistice

Průzkum byl proveden během září a října 2022 v autonomní oblasti Vojvodina (severní část Srbska). Dotazníky byly distribuovány proškolenými studenty univerzity v Novém Sadu. První část dotazníku zahrnovala sociodemografické charakteristiky respondentů (pohlaví, věk, vzdělání, místo narození a současné bydliště). Druhá část dotazníku obsahovala otázky týkající se loveckých zkušeností, seznámení s myslivci a znalostí o myslivosti. Ve třetí části respondenti vyjádřili své názory na myslivost a loveckou turistiku na pětibodové škále.

Výsledky

Konečný vzorek studie se skládal ze 114 respondentů, mezi nimiž bylo více žen (60,5 %) mužů bylo (39,5 %). Většina respondentů byla mladší 35 let (67,6 %), 32,4 % byli respondenti ve věkové kategorii mezi 35 a 55 lety. Většina respondentů byla vysokoškolsky vzdělaná (71,1 % s bakalářským titulem). Většina respondentů uvedla jako současné bydliště velké město nad 100 000 obyvatel (45,6 %, 22,8 % ve městech s 10 až 50 tisíci obyvateli, 8,8 % ve městech s 50 tisíci až 100 tisíci obyvateli a 22,8 % ve městech s méně než 10 tisíci obyvateli.

between 35 and 55 years. Most of the respondents were well-educated (71.1% with bachelor's degrees). Most of the respondents cited a big city as a current residence (45.6% in towns with more than 100 thousands inhabitants), 22.8% in towns with between 10 thousands and 50 thousand citizens, 8.8% in towns with between 50 thousand and 100 thousand citizens, and 22.8% in towns with less than 10 thousand citizens.

The final sample consists of respondents that in the majority are non-hunters (89.5%), but a large number of them have a hunter as a family member (18.4%), as a close friend (26.3%), or as an acquaintance (28.1%). When asked whether they could shoot some wild animal, most of them declared negatively (66.7%). However, even 33.3% said that they can do it although most of them were not hunters.

In order to examine how much respondents are familiar with some basic hunting tourism information in Serbia, the questionnaire included questions about knowledge of red deer prices and forming game prices in hunting tourism activities. Results showed that respondents don't have a clear picture about who is forming the price of the game, since they answered that the price is proposed by the Hunting Association of Serbia (49.1%), state (31.6%), and hunting clubs (12.3%). Others stated that they don't know (1.83%), or that is proposed by hunting managers and gamekeepers (3.5%) or by tourist agencies (1.8%). As for the price of average quality red deer trophy, respondents mostly answered that it costs between 300 and 500 EUR (21.9%), between 600 and 1000 EUR (12.3%), between 1000 and 2000 EUR (17.5%) or less than 300 EUR (13.2%). Respondents believe that hunter spend less than 1000 EUR on hunting activities during one year (49.1%). The majority of the sample eats game meat occasionally or frequently (51.8%).

Residents of Vojvodina are mostly neutrally orientated to hunting. They are not generally against it, but they are not much supportive either, and don't consider hunting as necessary activity in the breeding and protection of wild animals ($M=2.84$; $SD=1.473$). However, they have more negative attitudes toward hunting tourism ($M=1.47$; $SD=.502$), but when asked whether approve of shooting wild game for money, more of them were approving (52.6%). Respondents were more supportive of hunting as a controlled and well-planned activity that protects animals ($M=3.68$; $SD=1.508$). On the other side, they understand that the development of hunting tourism leads to the development of the economy of the local community ($M=4.12$; $SD=1.106$), but they don't approve of trophy hunting ($M=2.41$; $SD=1.573$). Thus, they are not sure if they will be more supportive of hunting tourism if it has positive impacts on their communities ($M=3.01$; $SD=1.448$). Respondents are not sure

Finální vzorek tvořili respondenti, z nichž většina nejsou myslivci (89,5 %), ale velká část z nich má myslivce jako rodinného příslušníka (18,4 %), jako blízkého přítele (26,3 %) nebo jako známého (28,1 %). Na otázku, zda by mohli ulovit nějakou zvěř, většina z nich odpověděla negativně (66,7 %), nicméně 33,3 % uvedlo, že by to dokázali, ačkoliv se nejednalo o myslivce.

S cílem zjistit, nakolik jsou respondenti obeznámeni s některými základními informacemi o lovecké turistice v Srbsku, dotazník zahrnoval otázky týkající se znalosti cen odstřelu jelenů a cenotvorby za lovecké aktivity. Výsledky ukázaly, že respondenti nemají jasnou představu o tom, kdo určuje cenu odstřelu zvěře, protože odpovídali, že cenu navrhuje Srbská myslivecká asociace (49,1 %), stát (31,6 %) či myslivecké spolky (12,3 %). Jiní uvedli, že nevědí (1,83 %), nebo si myslí, že cenu navrhují myslivečtí hospodáři či myslivci (3,5 %), popřípadě turistické agentury (1,8 %). Pokud jde o cenu jelení trofeje průměrné kvality, respondenti většinou odpověděli, že stojí mezi 300 a 500 EUR (21,9 %), mezi 600 a 1000 EUR (12,3 %), mezi 1000 a 2000 EUR (17,5 %) nebo méně než 300 EUR (13,2 %). Respondenti se domnívají, že lovec vynakládá méně než 1000 EUR na své lovecké aktivity během jednoho roku (49,1 %). Většina z dotázaných jí zvěřinu příležitostně nebo často (51,8 %).

Obyvatelé Vojvodiny jsou většinou neutrálně vymezení vůči provozování myslivosti. Nejsou obecně proti, ale ani příliš nepodporují a nepovažují lov za nezbytnou činnost v chovu a ochraně volně žijících zvířat ($M=2,84$; $SD=1,473$). Mají však negativnější postoje k lovecké turistice ($M=1,47$; $SD=.502$), ale na dotaz, zda schvalují odstřel zvěře za peníze, více než polovina z nich souhlasila (52,6 %). Respondenti více podporovali lov jako kontrolovanou a plánovanou činnost, která zvěř chrání ($M = 3,68$; $SD = 1,508$). Na druhé straně chápou, že rozvoj lovecké turistiky vede k rozvoji ekonomiky místní komunity ($M=4,12$; $SD=1,106$), ale trofejový lov neschvalují ($M=2,41$; $SD=1,573$). Nejsou si tedy jisti, zda by podpořili také loveckou turistiku, pokud by měla mít pozitivní dopad na jejich komunitu ($M = 3,01$; $SD=1,448$). Respondenti si nejsou jisti, zda je lov úspěšným způsobem kontroly volně žijící populace zvěře ($M=3,00$; $SD = 1,262$). Nejsou také obeznámeni s množstvím nejdůležitějších druhů zvěře v Srbsku.

Výsledky však také ukázaly, že existují statisticky významné rozdíly v postojích mezi muži a ženami. Ženy jsou více negativně orientovány vůči lovu a lovecké turistice. Muži významně schvalují lov jako kontrolovanou a dobře plánovanou činnost za účelem vlastní ochrany volně žijící populace zvěře ($M = 4,20$; $SD = 1,215$), ženy naopak neschvalují ($M = 3,23$; $SD = 1,669$; $t(112) = 3,112$, $p = 0,02$). Ještě větší rozdíl je v postoji k lovecké turistice, kde jsou ženy ve srovnání s muži poměrně negativní a nesouhlasí s ní. Mužští respondenti se více shodují na tom, že lovecká turistika by mohla být přínosem pro místní

whether hunting is a successful way of controlling wild game populations ($M=3.00$; $SD=1.262$). They are, also, non-familiar with the quantity of the most important game species in Serbia.

However, results, also, showed that there are statistically significant differences in attitudes between men and women. Women are more negatively orientated to hunting and hunting tourism. While men significantly approve of hunting as a controlled and well-planned activity in order to protect themselves ($M=4.20$; $SD=1.215$), women do not ($M=3.23$; $SD=1.669$; $t(112)=3.112$, $p=0.02$). The difference is even greater in the attitude towards hunting tourism, where women are quite negative and disapproving of it compared to men. Male respondents agree more that hunting tourism could contribute to local communities and are more ready to support it if there are positive impact from it to their communities. There are statistically significant differences in attitudes to hunting and hunting tourism between different age groups. Respondents from the age category of 46 up to 55 years were more favorable to hunting and hunting tourism than younger respondents. They approve more trophy hunting than the youngest respondents between 20 and 25 years old, and they agree more that hunting tourism is a sector in which should invest more. Older respondents agree more that hunting tourism activities should be developed in their communities compared to younger respondents.

All these contradictory answers indicate ignorance and misunderstanding of the basics of hunting, wildlife management, and hunting tourism. People realize that hunting is necessary; however, they don't approve of it very much and don't consider it a part of Serbian tradition. Especially are not supportive of hunting tourism activities, and believe that these activities would destroy wildlife. However, although they are a little supportive of hunting tourism's impact on the economy of the local community, they don't consider it as a sector that needs more investment and development. These results reflect the conflicting feelings that hunting evokes in public.

The survey among hunters in Serbia

The survey was conducted during September and October 2022 and included hunters from AP Vojvodina. Questionnaires were distributed by trained students of the University of Novi Sad during some hunting events.

Results

The first part of the questionnaire was devoted to demographic questions. The study sample consisted of mostly male hunters (95%). The majority of hunters in this sample were aged from 30 to 39 years (38.02%) and from 40 to 49 years (28.1%), and the less were aged more than 50 years (14.05%).

komunity a jsou připraveni ji podpořit, pokud bude mít pozitivní dopad na jejich okolí. Mezi různými věkovými skupinami existují také statisticky významné rozdíly v postojích k myslivosti a lovecké turistice. Respondenti ve věkové kategorii 46 až 55 let byli k lovu a lovecké turistice nakloněni příznivěji než mladší respondenti. Schvalují také trofejový lov více než nejmladší respondenti ve věku 20 až 25 let a více se shodují na tom, že lovecká turistika je odvětví, do kterého by se mělo více investovat a více rozvíjet myslivecké aktivity. Starší respondenti ve srovnání s mladšími souhlasí spíše s tím, že by se v jejich komunitách měly lovecké aktivity rozvíjet.

Všechny tyto protichůdné odpovědi naznačují neznalost a nepochopení základů myslivosti, managementu volně žijící zvěře a lovecké turistiky. Lidé si sice uvědomují, že lov je nezbytný, ale přesto ho příliš neschvalují a nepovažují ho za součást srbské tradice. Zejména nepodporují aktivity lovecké turistiky a mají za to, že tyto aktivity by zvěř vyhubily. Nicméně, i pokud by byli nakloněni dopadům lovecké turistiky na místní ekonomiku, nepovažují ji za odvětví, které potřebuje více investic a rozvoje. Tyto výsledky odrážejí protichůdné názory veřejnosti, které u ní lov vyvolává.

Průzkum mezi lovci v Srbsku

Průzkum probíhal v průběhu září a října 2022 a zúčastnili se ho lovci z Vojvodiny. Dotazníky byly distribuovány proškolenými studenty univerzity v Novém Sadu během některých loveckých akcí.

Výsledky

První část dotazníku byla zaměřená na demografické otázky. Studovaný vzorek se skládal převážně z mužů (95 %). Většina lovců v tomto vzorku byla ve věku od 30 do 39 let (38,02 %) a od 40 do 49 let (28,1 %), méně respondentů bylo ve věku více než 50 let (14,05 %).

V druhé části dotazníku byli myslivci tázáni na svoji motivaci k provozování myslivosti, angažovanost a zkušenosti. Většina respondentů jsou členové mysliveckých spolků (96,7 %). Uvedli, že většinou loví drobnou zvěř (74,38 %), šelmy či další predátory (38,02 %) a velkou zvěř (28,1 %). Většina respondentů (70,2 %) uvedla, že jejich hlavní motivací k lovu je trávení času v přírodě. Pozoruhodná je také rodinná tradice (rodiče, prarodiče nebo jiní příbuzní byli myslivci) z 55,4 %. Samotné získání úlovku se zdá být nejméně motivující, jak uvedlo pouze 3,3 % dotázaných. To je důležitá informace a opět ukazuje, že primární motivací myslivců je ochrana přírody, a ne získávání úlovků.

Většina respondentů oceňuje své lovecké vybavení na sumu kolem 500-1000 € (28,1 %) a 1000-3000 € (23,1 %). Také 10,7 % hodnotí své vybavení pouze do výše 500 €, což znamená, že většina lovců v Srbsku nevynakládá velké výdaje

In the second part of the questionnaire, hunters were answered about their hunting motivation, engagement, and experiences. The majority of the respondents are members of hunting clubs (96.7%). They stated that they mostly hunt small game (74.38%). Predators are hunted by 38.02% and big game by 28.1% of the sampled hunters. Most respondents (70.2%) stated that their main motivation for hunting was spending time in nature. Also notable is a family tradition (parents, grandparents, or other relatives were hunters) with 55.4%. The purpose of recreation seems to be not a very important motivation to start hunting (27.3% of respondents). Having benefited from the catch seems to be the least motivating with only 3.3% of hunters responding. This is important information and again shows that hunters' primary motivation lies in nature preservation and not exploitation.

Most respondents value their hunting equipment around 500-1000€ (28.1%) and 1000-3000€ (23.1%). Also, 10.7% value their equipment up to 500€ which means that most sampled hunters in Serbia don't have big spending on equipment. Only 17.4% of the sampled hunters possess equipment valued over 5000€ (9.1% over 7000€).

When it comes to annual spending on hunting-related activities most hunters stated they spend up to 300€ (28.1%) or between 300 and 600€ (29.75%). On the other hand, a large part of the sample (20.66%) states spending over 2000€ annually. These results lead to the conclusion that hunters in Serbia prefer spending on hunting activities over hunting equipment.

When it comes to hunting and types of hunting ground majority of the sample prefer open range hunting grounds (92.6%). None of the respondents prefer fenced hunting grounds and 7.4% are fine with hunting in both types of hunting grounds.

The third part of the questionnaire included questions referring to participation in commercial or tourist hunting activities. Some respondents haven't participated in these hunts (41.3%). This group didn't respond to the following questions that concern this type of hunting. Others stated that they participated at least once before (6.6%) while others have more frequently. More than a quarter of hunters take part in commercial or tourist hunts 3 times a year or more (27.3%).

The location for these commercial/tourist hunts was mostly hunting grounds managed by hunting clubs in Vojvodina Region. Less frequently respondents also stated they took part in hunts in hunting grounds managed by Public Enterprises "Vojvodinašume", National Parks, and hunting grounds managed by the Ministry of Defense.

na vybavení. Pouze 17,4 % respondentů ve vzorku vlastní vybavení v hodnotě vyšší než 5000 € (9,1 % nad 7000 €).

Pokud jde o roční výdaje na činnosti spojené s lovem, většina myslivců uvedla, že utratí do 300 € (28,1 %) nebo mezi 300 a 600 € (29,75 %). Na druhé straně velká část vzorku (20,66 %) uvádí, že ročně utratí více než 2000 EUR. Tyto výsledky vedou k závěru, že lovci v Srbsku dávají přednost výdajům za lovy samotné před financováním loveckého vybavení.

Pokud jde o druhy honiteb, většina dotazovaných preferuje lov ve volné honitbě (92,6 %). Žádný z respondentů nepreferuje obory a 7,4 % nevdá lov v obou typech honiteb.

Třetí část dotazníku obsahovala otázky týkající se účasti na komerčních loveckých aktivitách. Někteří respondenti se těchto lovů nezúčastnili (41,3 %). Tato skupina tedy dále neodpověděla na následující otázky, které se týkají tohoto typu lovu. Ostatní uvedli, že se zúčastnili alespoň jednou (6,6 %). Více než čtvrtina myslivců se účastní komerčního lovu 3x či vícekrát ročně (27,3 %).

Místem těchto komerčních lovů byly převážně honitby spravované mysliveckými spolky v oblasti Vojvodiny. Méně často respondenti také uvedli, že se účastnili lovů v honitbách spravovaných státním podnikem „Vojvodinašume“, v národních parcích a v honitbách spravovaných ministerstvem obrany.

Při rezervaci těchto lovů využilo služeb turistických agentur pouze 17,9 % respondentů. Hlavní motivací k účasti na poplatkových lovech je lov v jiném prostředí (62,3 %) a lov zvěře, která se v jejich honitbě nevyskytuje (46,8 %). Zajímavé je, že trofeje nebyly významnou motivací (pouze 3,9 %). Pokud jde o druhy zvěře, dominuje vysoká zvěř (73,0 %), mnohem méně je zastoupena drobná zvěř (28,2 %) a predátoři (14,1 %). Roční výdaje na komerční poplatkové lovy nejsou příliš rozdílné. Téměř tři čtvrtiny respondentů utratí méně než 1000 € (až 500 € – 55,6 % a 500–1000 € 18,1 %). Pouze 1,4 % respondentů utratí více než 6000 EUR ročně.

Cílem průzkumu bylo také odhadnout náklady na průměrný místní komerční lov. Myslivci odhadli celkové výdaje podle těchto kategorií: výdaje na organizaci a lov, výdaje na stravu a ubytování, výdaje na dopravu, výdaje na nelovecké činnosti a výdaje na zpracování a úpravu trofejí. Většina lovců uvedla, že organizace a lov pokrývají většinu výdajů (odpovědi se pohybovaly od 50 do 85 %). Výdaje za ubytování a stravu se podle myslivce pohybovaly od 10 do 30 % podle odhadu samotných lovců. Výdaje na dopravní služby se většinou pohybovaly od 10 do 20 % a „nemyslivecké“ činnosti se pohybovaly od

When booking these hunts only 17.95% of respondents used tourist agencies' services. The main motivation for participation in commercial or tourist hunts (multiple answers) is hunting in a different environment (62.3%) and hunting game that isn't present in their hunting ground (46.8%). Other answers were less represented. Interestingly, trophies were not a significant motivation (3.9%). When it comes to type (multiple answers), the big game is dominant in hunting tourism (73.08%). Much less represented are small game (28.2%) and predators (14.1%). Annual spending in commercial or hunting tourism is not very diverse. Almost three-quarters of respondents spend less than 1000€ (up to 500€ – 55.6% and 500–1000€ 18.1%). Larger spending is much less represented with only 1.4% of respondents spending more than 6000€ annually.

The aim of the survey was, also, to estimate the expenses of an average local commercial/tourist hunt. Hunters arbitrarily estimated the total costs by categories – the cost of organization and cull, cost of food and accommodation, cost of transport, cost of non-hunting activities, and cost of processing and preparation of trophies. Most hunters stated that organization and cull cover most of the expenses (answers ranged from 50-85%). Accommodation and food costs ranged from 10 to 30% according to the hunter's estimate. Transport services costs mostly ranged from 10 to 20%, and non-hunting activities ranged from 5 to 15%. Most respondents estimated that the processing and preparation of trophies range up to 5% of the total cost of the hunt.

Hunters' main source of information on tourist hunts was through friends and acquaintances (61.76%). Social media are also significant with 26.47%. Other means such as via internet browsers, advertising in hunting magazines, or hunting exhibitions and fairs were much less represented.

The fourth part of the questionnaire included questions about hunting abroad. Only a small share of hunters (15.7%) traveled abroad for hunting. Almost all respondents hunted big game abroad. They mostly traveled to countries in the close region such as Montenegro, Bosnia and Herzegovina, Croatia, Hungary, and Romania. All of the respondents stated they haven't used any services from tourist agencies when hunting abroad. The expense of 63.2% of respondents was below 1000€. Only 2 10.5% of respondents spent more than 5000€.

When asked to estimate their expenses of tourist hunts abroad, hunters stated that the largest part of the cost of the tourist hunt was the organization and cull. Hunters' estimates ranged from 65 to 85% of the total cost.

5 do 15 %. Většina respondentů odhaduje, že zpracování a příprava trofejí se pohybuje až do výše 5 % celkových nákladů na lov.

Hlavním zdrojem informací myslivců o poplatkových lovech byli přátelé a známí (61,76 %). Významný je podíl sociálních médií (26,47 %) s rostoucím trendem. Jiné zdroje, jako například internetové prohlížeče, inzerce v loveckých časopisech nebo lovecké výstavy a veletrhy byly zastoupeny mnohem méně.

Čtvrtá část dotazníku obsahovala otázky týkající se lovu v zahraničí. Pouze malá část myslivců (15,7 %) cestovala někdy za lovem do zahraničí. Téměř všichni respondenti, kteří lovili v zahraničí, lovili spárkatou zvěř. Většinou cestovali do zemí nedaleko hranic Srbska, jako je Černá Hora, Bosna a Hercegovina, Chorvatsko, Maďarsko a Rumunsko. Všichni respondenti uvedli, že při lovu v zahraničí nevyužili služeb turistických agentur. Výdaje 63,2 % respondentů byly nižší než 1000 €. Pouze 10,5 % respondentů utratilo více než 5000 €.

Když byli myslivci požádáni, aby procentuálně odhadli své výdaje na poplatkové lovy v zahraničí, uvedli, že největší část výdajů na poplatkový lov byla jeho organizace a lov samotný. Odhady lovců se pohybovaly od 65 do 85 % celkových výdajů. Odhadované výdaje na ubytování a dopravu byly podobné v rozmezí 10–20 %. Ostatní náklady byly odhadnuty na cca 5–10 % a většina respondentů uvedla, že zpracování a preparace trofejí je bezplatná.

Hlavní motivací k vycestování do zahraničí za lovem byl lov v jiném prostředí (61,9 %), lov zvěře, která se v jejich honitbě nevyskytuje (47,6 %), aktivní dovolená (28,6 %) a zajímavé nebo silné trofeje (14,3 %). Většina respondentů (73,9 %) získává informace o poplatkových lovech prostřednictvím přátel a známých. Zatímco většina turistického marketingu se dnes provádí online, zdá se, že lovci dávají přednost ústnímu podání a doporučením od lidí, které znají.

Otázky:

1. *Jaký je názor veřejnosti na lov ve Vaší zemi? A jaký na lovecký cestovní ruch?*
2. *Jak vidí lov platí lidé?*
3. *Zajímají se mladí lidé aktivně o lov?*
4. *Podporují místní myslivci rozvoj loveckého cestovního ruchu ve Vaší zemi?*

Accommodation and transport costs estimated were similar in the range of 10-20%. Other non-hunting activities were estimated at around 5-10% and most respondents stated they find that processing and preparation of trophies are free of charge.

The main motivation to travel abroad for hunting (multiple answers) was hunting in a different environment (61.9%) and hunting of a game that isn't present in their hunting ground (47.6%). Active vacation (28.6%) and interesting/strong trophies (14.3%) also seem to be important for respondents. The majority of the respondents (73.9%) get information on tourist hunts via friends and acquaintances. While most marketing nowadays is done online, hunters seem to prefer word of mouth and recommendations from people they know.

Questions:

1. *What is the public opinion about hunting in your country? What is about hunting tourism?*
2. *How do young people view hunting?*
3. *How interested are young people in participating in hunting?*
4. *Do hunters support the development of hunting tourism in your country?*

6.3 Case study no 3: Social acceptance of hunting in Finland

The Finnish Wildlife Agency has followed the general acceptance of hunting among Finns since 1986. Attitudes toward hunting have become more favourable over the years (Figure 23). In 2013, when the last opinion survey was conducted, the acceptance of hunting was at its highest level as 87% of the respondents had a positive or neutral stance towards hunting, whereas in 1986 this figure was only 69%.

6.3 Případová studie č. 3: Vnímání lovu veřejností ve Finsku

Finská agentura pro ochranu přírody sleduje obecné vnímání loveckých aktivit mezi Finy od roku 1986. Postoje k lovu se v průběhu let zlepšily (obrázek 23). V roce 2013, kdy proběhlo poslední šetření veřejného mínění, byla míra akceptace lovu na nejvyšší úrovni, neboť 87 procent respondentů mělo k lovu pozitivní nebo neutrální postoj, zatímco v roce 1986 to bylo pouze 69%.

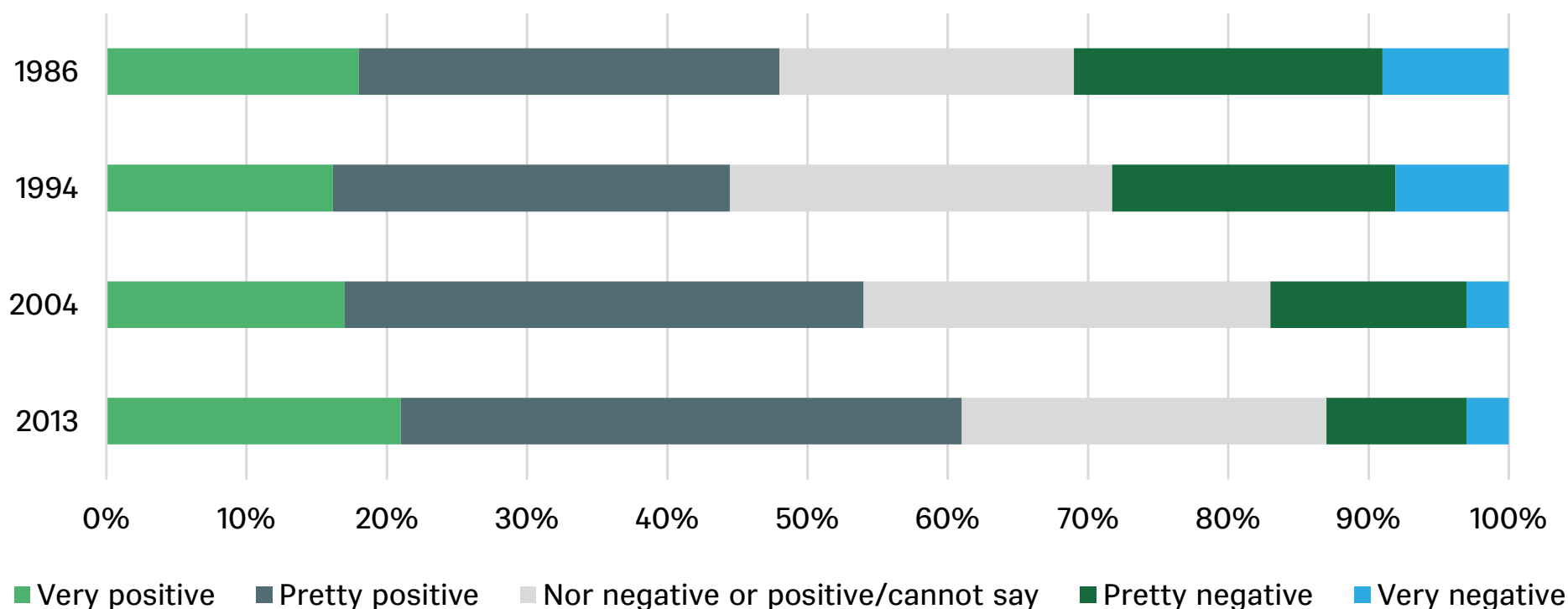

Figure 23: Attitude towards hunting among 15–79-year-old Finns 1986–2013.

Obrázek 23: Postoj Finů ve věku 15–79 let k lovu v letech 1986–2013.

Source: The Finnish Wildlife Agency 2014/Taloustutkimus, Zdroj: Finská agentura pro ochranu přírody 2014/Taloustutkimus

The reasons for growing social acceptance of hunting from the 1980s to the 2010s are not known exactly. One of the likely reasons is the growing deer (white-tailed and roe) population that causes traffic accidents and other problems, such as garden and crop damage. In 2013, three out of four of Finns had a positive attitude towards the hunting of deer species. An increasing number of Finns also see hunters as conservationists. The Finnish Wildlife Agency has done a lot of work to educate Finnish hunters on hunting ethics in the 2000s, so maybe this work has also bears fruit (The Finnish Wildlife Agency 2013, 2014, 2022).

High social acceptance of hunting in Finland is also likely associated to the strong rural identity of the Finns, as hunting is most of all a rural activity. In 2018, more than 72% of the population lived in urban areas (Helminen et al., 2020). Despite the relative high level of urbanization of the country, only 41% of the Finns identified themselves as purely urban in the national rural barometer of 2020. At the same time, 37% of the respondents identified to be both rural and urban (Maaseutupoliitikka.fi 2020.).

To explore the acceptance of hunting, Ruralia Institute conducted an e-survey in autumn 2018 among consumers registered to a food panel. The questionnaire also included questions on consumers' perceptions on elk meat (Matilainen et al., 2023). In total, 199 respondents participated in the survey. The attitudes towards hunting were examined with statistical analysis.

The respondents are mainly favourably disposed towards hunting: 2/3 of the respondents indicated a positive attitude (Figure 24). In addition, over 80% of the respondents did not find bad to say about hunting as a way to procure meat, provided that the game populations are not threatened. Thus, most of the respondents appreciate if hunting is carried out for a legitimate reason – not just for fun. In fact, over 60% of respondents considered "hunting for fun" negatively. Respondents also often consider hunting as a central element in rural lifestyle as over 70% of them agreed with the statement. 15% of respondents viewed 'typical hunters' with dislike.

procent.

Důvody rostoucího společenského přijetí lovu od roku 1980 do roku 2010 nejsou přesně známy. Jedním z pravděpodobných důvodů je rostoucí populace jelenovitých (jelenců běloocasých a srnčí zvěře), která způsobuje dopravní nehody a další škody, jako jsou škody na polích a zemědělských plodinách. V roce 2013 měli tři ze čtyř Finů pozitivní vztah k lovu jelenovitých. Rostoucí počet Finů také vidí lovce jako ochránce přírody. Finská agentura pro ochranu přírody věnovala hodně úsilí do vzdělávání finských lovců v oblasti lovecké etiky a možná právě tato práce přinesla ovoce (Finská agentura pro ochranu přírody 2013, 2014, 2022.)

Vysoká společenská akceptace lovu ve Finsku je také pravděpodobně spojena se silnou venkovskou identitou Finů, protože lov je především venkovskou činností. V roce 2018 žilo více než 72 % obyvatel v městských oblastech (Helminen et al., 2020). Navzdory relativně vysoké úrovni urbanizace země se v národním barometru roku 2020 pouze 41 % Finů identifikovalo jako čistě městských. Zároveň se 37 % respondentů identifikovalo jako venkovských i městských zároveň (Maaseutupoliitikka.fi 2020).

Ruralia Institute provedl na podzim 2018 e-průzkum mezi spotřebiteli registrovanými na potravinovém panelu s cílem zjistit schvalování lovu mezi obyvateli. Dotazník rovněž zahrnoval otázky týkající se vnímání losího masa spotřebiteli (Matilainen a kol., 2023). Celkem se průzkumu zúčastnilo 199 respondentů. Postoje k lovu byly zkoumány statistickou analýzou.

Respondenti byli většinou příznivě nakloněni provozování lovu: 2/3 respondentů uvedly kladný postoj (Obrázek 24). Kromě toho více než 80 % respondentů nepovažovalo za špatné mluvit o lovu jako způsobu obstarávání masa za předpokladu, že populace zvěře nejsou ohroženy. Většina respondentů tak zejména oceňuje, že je lov prováděn z legitimního důvodu, nejen pro zábavu. Více než 60 % respondentů hodnotilo „lov pro zábavu“ negativně. Respondenti také často považují lov za ústřední prvek venkovského životního stylu,

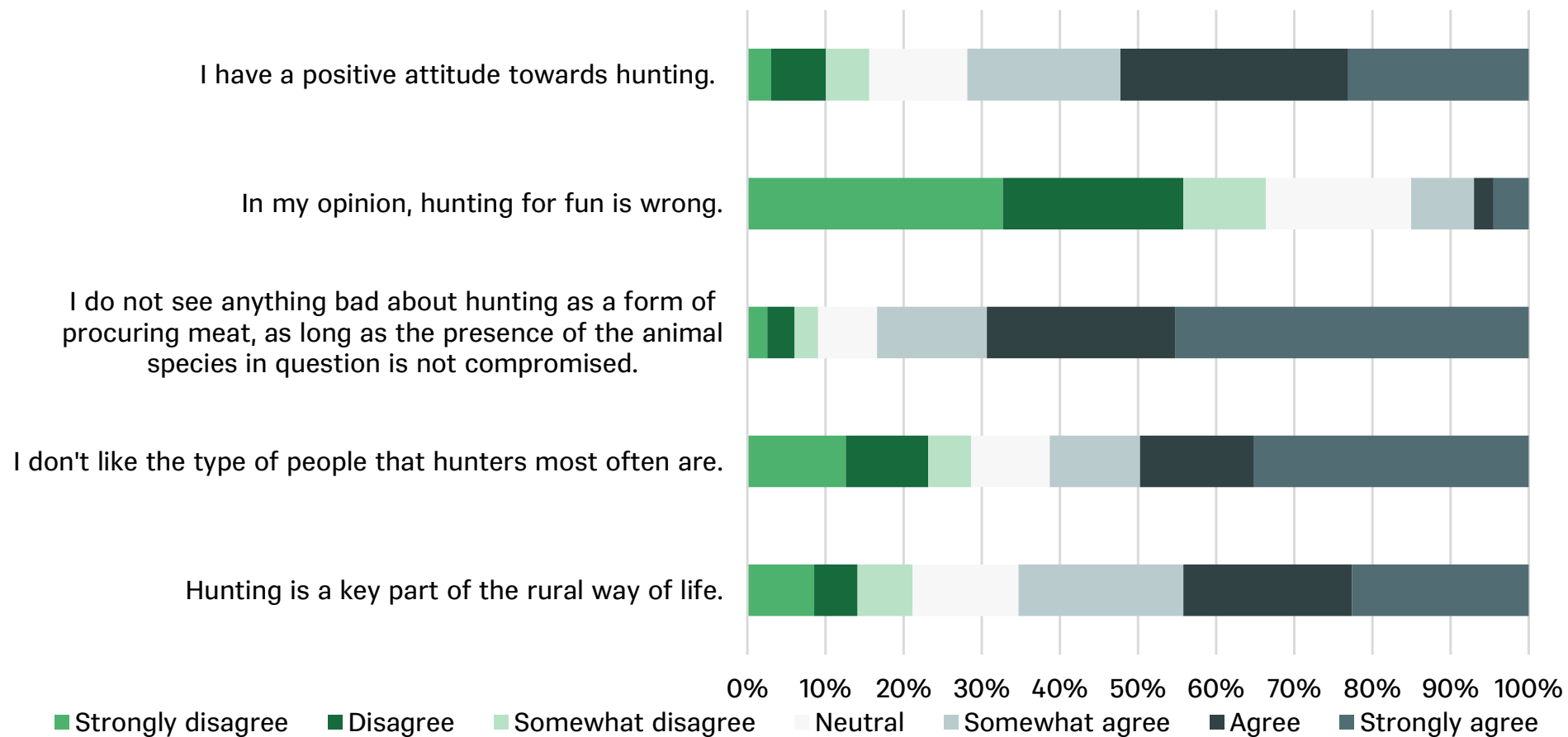

Figure 24: Respondents' attitudes towards hunting and hunters.

Obrázek 24: Postoje respondentů k myslivosti a lovcům

The data was analysed to find statistically significant differences between various respondent groups, namely rural and urban respondents, and respondents under and over 35-year-olds. Another distinction was made based on respondents' relationship with hunting. Half of the respondents had no one in their circle of acquaintances who had hunted at least once. Another half knew someone with hunting experience.

There appears to be differences between groups regarding the statement "I don't like the type of people that hunters most often are". Respondents living in urban areas did not indicate strong dislike towards 'typical hunters' (mean 2.89), but they did not disagree with the statement as strongly as respondents from rural areas (mean 2.05; Mann-Whitney U-test¹ p=0.002). In other words, urban respondents did resent more the kind of people they envisioned the typical hunters are than the rural ones did. Similarly, respondents under 35 years resented typical hunters more (mean 3.15) compared to older respondents (mean 2.50; Mann-Whitney U-test p=0.045).

The respondents differed in all statements when their connection to hunting was acknowledged. Compared to respondents with no personal connection to hunters, respondents who knew a person with hunting experience indicated more positive attitude towards hunting in general and hunting as a form of procuring meat as well as perceived hunting more strongly to be important part of rural lifestyle (Table 12). They did not either express as much dislike towards 'typical hunters' and were less strict on the statement related to hunting for fun. However, the latter that result is not statistically significant with p-value over 0.05. The results are essentially same if respondents' own hunting experience is considered.

¹ The data do not follow a normal distribution. The results obtained by using t-test are essentially similar compared to the presented results.

s tím souhlasí více než 70 % z nich. 15 % respondentů vnímalo „typické lovce“ s nelibostí.

Data byla analyzována s cílem zjistit statisticky významné rozdíly mezi různými skupinami respondentů, konkrétně venkovskými a městskými respondenty a respondenty mladšími a staršími 35 let. Další rozlišení bylo provedeno na základě vztahu respondentů k myslivosti. Polovina respondentů neměla ve svém okruhu známých nikoho, kdo by alespoň jednou lovil. Další polovina však znala někoho s loveckými zkušenostmi.

Zdá se, že mezi skupinami existují rozdíly, pokud jde o tvrzení „nemám rád typ lidí, kterými lovci nejčastěji jsou“. Respondenti žijící v městských oblastech sice nevyjádřili antipatii k „typickým lovcům“ (průměr 2,89), ale nevyjádřili s tímto označením lovců tak silný nesouhlas jako respondenti z venkovských oblastí (průměr 2,05; Mannův-Whitneyův U-test¹ p=0,002). Jinými slovy, městští respondenti více neuznávali tento typ lidí, které si představovali pod typickým lovcem než ti venkovští. Podobně respondenti mladší 35 let nemají rádi typické lovce více (průměr 3,15) ve srovnání se staršími respondenty (průměr 2,50; Mannův-Whitneyův U-test p = 0,045).

Ve srovnání s respondenty bez osobního vztahu k myslivcům respondenti, kteří znali osobu s loveckými zkušenostmi, uvedli pozitivnější vztah k lovu obecně a k lovu jako formě získávání masa a také výrazněji vnímali lov jako důležitou součást venkovského životního stylu (tabulka 12). Tito respondenti také neprojevovali takovou silnou nelibost k „typickým lovcům“ a byli méně striktní v prohlášení týkajícím se lovu pro zábavu. Poslední výsledek však není statisticky významný s p-hodnotou nad 0,05. Výsledky jsou v podstatě stejné, vezmeme-li v úvahu vlastní zkušenosti respondentů s lovem.

¹ Data se neřídí normálním rozdělením. Výsledky získané použitím t-testu jsou v podstatě podobné ve srovnání s prezentovanými výsledky.

Mean value	No personal connection (n=100)	Personal connection (n=99)	Mann-Whitney U test, p
I have a positive attitude towards hunting.	4.45	5.34	<0.001
In my opinion, hunting for fun is wrong.	5.06	4.57	0.074
I do not see anything bad about hunting as a form of procuring meat, as long as the presence of the animal species in question is not compromised.	5.49	6.13	0.002
I don't like the type of people that hunters most often are.	3.08	2.34	<0.001
Hunting is a key part of the rural way of life.	4.92	5.46	0.007

Table 12: Attitude differences between respondents with or without hunter connections.

Based on the results it seems that even a relative infrequent contact with hunters increases the acceptance of hunting among respondents. The results of the Finnish case study are very much in line with a Swedish study that revealed that the consumption of game meat increased the acceptance of hunting among urban population (Ljung et al., 2014). It seems that the acceptance of hunting in society can be increased by creating social contacts between hunters and nonhunters and give the latter a possibility to get their share of the catch.

Despite high social acceptance, hunting in Finland has certain challenges. Attitudes towards hunting are the most preserved among the residents of the capital Helsinki and the region of Uusimaa it belongs to (The Finnish Wildlife Agency 2013). In the future, this may have an impact on general attitudes towards hunting as typically people living in the Helsinki area have less contact with hunting and hunters than residents of other parts of the country. At the same time in many parts of rural Northern, Eastern and Central Finland the population is declining and ageing fast as the young move to cities. Thus, the number of rural hunters is declining, which creates new challenges for Finnish hunting associations especially concerning game management and evaluation (Bisi 2022).

Střední hodnota	Žádné osobní spojení (n=100)	Osobní spojení (n=99)	Mann-Whitneyho test U, p
Mám pozitivní vztah k lovu.	4.45	5.34	<0.001
Podle mého názoru je lov pro zábavu špatný.	5.06	4.57	0.074
Nevidím nic špatného na lovu jako formě opatřování masa, pokud není ohrožena populace dotyčných živočišných druhů.	5.49	6.13	0.002
Nemám rád typ lidí, kterými lovci nejčastěji jsou.	3.08	2.34	<0.001
Lov je klíčovou součástí venkovského způsobu života.	4.92	5.46	0.007

Tabulka 12: Rozdíly v postojích respondentů v závislosti na tom, zda znali osobu s loveckými zkušenostmi či nikoliv.

Na základě výsledků se zdá, že i relativně občasný kontakt s myslivci zvyšuje přijatelnost lovu mezi respondenty. Výsledky finské případové studie jsou v souladu se švédskou studií, která odhalila, že zvýšená spotřeba zvěřiny znamenala také zvýšení akceptace lovu mezi městskou populací (Ljung et al. 2014). Zdá se, že přijetí lovu ve společnosti může být zvýšeno vytvořením sociálních kontaktů mezi lovci a nelovci a také možností získat svůj podíl na úlovku.

Navzdory vysokému společenskému přijetí má lov ve Finsku určité problémy. Postoje k lovu jsou konzervativní zejména mezi obyvateli hlavního města Helsinek a regionu Uusima (Finská agentura pro ochranu přírody, 2013). V budoucnu to může mít dopad na obecné postoje k lovu, protože lidé žijící v oblasti Helsinek mají obvykle méně kontaktů s lovem a lovci než obyvatelé jiných částí země. Zároveň v mnoha částech venkovského severního, východního a středního Finska populace lovců klesá a rychle stárne, protože mladí se stěhují do měst, což vytváří nové výzvy pro finská myslivecká sdružení, zejména pokud jde o hospodaření se zvěří a jejím využitím (Bisi 2022).

Na druhou stranu se zvyšuje počet lovců žijících ve městech. Ve srovnání se svými venkovskými kolegy mají často méně možností lovit nebo se podílet

On the other hand, the numbers of hunters living in cities have been increasing. Compared with their rural colleagues they often have fewer possibilities to hunt or participate in other activities of the hunting associations (Bisi 2022). This increasing number of busy city hunters, and the emergence of new hunter groups such as women, is seen as a possibility for creating new commercial hunting services in Finland. In the 2010s, there were clear signals that hunting tourism was becoming more popular. In 2010–2016, the yearly growth of turnover of Finnish hunting companies was nearly 10% (Pohja-Mykrä et al., 2018). It is possible that this positive development will continue also in the post-Covid times. In 2018, the most potential foreign customer segment was recognized to be the German speaking central Europe, where the hunters appreciate the wild and authentic nature that Finland can offer (Pohja-Mykrä et al., 2018).

Questions:

1. *Select a hunting tourism enterprise/destination from your own country. Describe enterprise's main stakeholders, how they create and receive value with the enterprise, and how they can support the enterprise to be more sustainable?*
2. *Hunting tourism enterprises can take many actions that contribute to sustainability. Mention as many practical actions you can come up with. Remember to use the different aspects (social, environmental, and economic) and time horizons.*
3. *What kind of hunting tourism products hunting culture and legislation enables in your country? Justify your opinion.*
4. *In your opinion, is hunting tourism socially accepted by the public in your country? Consider reasons for this and how the social acceptance could be improved, if needed?*

na jiných aktivitách mysliveckých spolků (Bisi 2022) Tento rostoucí počet zaneprázdněných městských lovců a vznik nových skupin lovců, jako jsou například ženy, jsou považovány za možnost pro vytvoření nových komerčních loveckých služeb ve Finsku. V roce 2010 se objevily jasné signály, že lovecká turistika je stále populárnější. V letech 2010 až 2016 činil roční růst obrátu finských loveckých společností téměř 10 % (Pohja-Mykrä et al. 2018). Je možné, že tento pozitivní vývoj bude pokračovat i v postcovidové době. V roce 2018 byla nejpotenciálnějším segmentem zahraničních zákazníků označena německy mluvící oblast střední Evropy, tito lovci oceňují divokou a autentickou přírodu, kterou Finsko může nabídnout (Pohja-Mykrä et al. 2018, 151).

Otázky:

1. *Vyberte podnik/destinaci lovecké turistiky z Vaší země. Popište hlavní zainteresované strany podniku, jak vytvářejí či ovlivňují hodnotu podniku a jak mohou podnik podpořit, aby byl udržitelnější?*
2. *Podniky lovecké turistiky mohou podniknout mnoho aktivit, které přispívají k udržitelnosti. Uveďte co nejvíce praktických aktivit, které Vás napadnou. Nezapomeňte použít různé aspekty (sociální, environmentální a ekonomické) a časové horizonty.*
3. *Jaký druh produktů lovecké turistiky umožňuje myslivecká kultura a legislativa ve Vaší zemi? Zdůvodněte svůj názor.*
4. *Je lovecká turistika u Vás veřejností společensky akceptována? Zvažte důvody a jak by bylo možné v případě potřeby zlepšit společenskou přijetí?*

6.4 Case study no 4.: The story of an illegal bird hunt in Hungary

The positive effects of hunting and wild game management are well known. It has also been discussed that hunting tourism has a fundamental role in the economic sustainability of wild game management, and it has many positive social effects. However, it is no coincidence that hunting is regulated by law in many countries around the world. Unprofessional and illegal hunting could cause serious damage to wildlife. Poaching is one of the biggest threats to wildlife and it could cause the extinction of many species. It is a global problem that is also present in Hungary.

Illegal hunting of protected bird species was a serious problem in Hungary around the turn of the millennium. Most often, the perpetrators were from abroad, coming from countries where hunting of such bird species is not illegal and is a part of hunting traditions. These hunters visited other countries as well, where they also poached. One of the most known and biggest bird destructions in Hungary happened in 2001. Border guards found and confiscated 11768 carcasses of protected and highly protected bird species in a refrigerator truck at the border. The largest number in the truck were Common quail (4520 birds), Eurasian skylark (3458), and European turtle dove (1710). The nature conservation value of Corn crane and Ferruginous duck among the highly protected species were two thousand EUR per specimen at the time. The nature conservation value of the whole consignment was 1.2 million EUR according to officials from the Environmental Ministry. The list of species is shown in Table 13.

Species name	Scientific name	Species name	Scientific name
Common chaffinch	<i>Fringilla coelebs</i> L.	Gadwall	<i>Anas strepera</i> L.
Common greenshank	<i>Tringa nebularia</i> Gunnerus	Galerida cristata	<i>Galerida cristata</i> L.
Common linnet	<i>Linaria cannabina</i> L.	House sparrow	<i>Passer domesticus</i> L.
Common quail	<i>Coturnix coturnix</i> L.	Lapland longspur	<i>Calcarius lapponicus</i> L.
Common reed bunting	<i>Emberiza schoeniclus</i> L.	Meadow pipit	<i>Anthus pratensis</i> L.

6.4 Případová studie č. 4: Případ nelegálního lovu ptáků v Maďarsku

Pozitivní účinky lovu a managementu volně žijící zvěře jsou známé. Také se diskutuje o tom, že lovecká turistika má zásadní roli v ekonomické udržitelnosti populací volně žijící zvěře a má mnoho pozitivních sociálních dopadů. Není však náhodou, že lov je v mnoha zemích po celém světě regulován zákonem. Neprofesionální a nelegální lov by mohl způsobit vážné škody. Pytláctví je jednou z největších hrozeb pro volně žijící zvěř a mohlo by způsobit vyhubnutí mnoha druhů. Je to globální problém, který se vyskytuje i v Maďarsku.

Nezákonný lov chráněných druhů ptáků byl v Maďarsku na přelomu tisíciletí vážným problémem. Většina pytláků byla ze zahraničí, pocházeli ze zemí, kde lov těchto druhů ptáků není nelegální a je součástí loveckých tradic. Tito lovci navštěvovali i jiné země, kde také pytláčili. K jednomu z nejznámějších a největších pytláčení ptactva v Maďarsku došlo v roce 2001. Pohraniční policie našla a zabavila 11768 kusů chráněných a přísně chráněných druhů ptáků v chladírenském kamionu na hranicích. Nejčastěji to byla křepelka polní (4520 ks), skřivan polní (3458 ks) a hrdlička divoká (1710 ks) a další přísně chráněné druhy. Například finanční ohodnocení jednoho kusu chřástala polního a poláka malého jako přísně chráněného druhu byla v té době dva tisíce eur. Hodnota celé zásilky z hlediska ochrany přírody činila podle úředníků ministerstva životního prostředí 1,2 milionu eur. Seznam druhů je uveden v tabulce 13.

Název druhu	Vědecký název	Název druhu	Vědecký název
Pěnkava obecná	<i>Fringilla coelebs</i> L.	Kopřivka obecná	<i>Anas strepera</i> L.
Vodouš šedý	<i>Tringa nebularia</i> Gunnerus	Chocholouš obecný	<i>Galerida cristata</i> L.
Konopka obecná	<i>Linaria cannabina</i> L.	Vrabec domácí	<i>Passer domesticus</i> L.
Křepelka polní	<i>Coturnix coturnix</i> L.	Strnad severní	<i>Calcarius lapponicus</i> L.
Strnad rákosní	<i>Emberiza schoeniclus</i> L.	Linduška luční	<i>Anthus pratensis</i> L.

Common snipe	<i>Gallinago gallinago</i> L.	Hawfinch	<i>Coccothraustes coccothraustes</i> L.
Common whitethroat	<i>Curruca communis</i> Latham	Northern lapwing	<i>Vanellus vanellus</i> L.
Corn bunting	<i>Emberiza calandra</i> L.	Northern shoveler	<i>Anas clypeata</i> L.
Corn crake	<i>Crex crex</i> L.	Pine bunting	<i>Emberiza leucocephalos</i>
Dunlin	<i>Calidris alpina</i> L.	Red-throated pipit	<i>Anthus cervinus</i> Pallas
Eurasian curlew	<i>Numenius arquata</i> L.	Common starling	<i>Sturnus vulgaris</i> L.
Eurasian skylark	<i>Alauda arvensis</i> L.	Spotted redshank	<i>Tringa erythropus</i> Pallas
Eurasian tree sparrow	<i>Passer montanus</i> L.	Tawny pipit	<i>Anthus campestris</i> L.
Eurasian wigeon	<i>Anas penelope</i> L.	Tree pipit	<i>Anthus trivialis</i> L.
European goldfinch	<i>Carduelis carduelis</i> L.	Water pipit	<i>Anthus spinoletta</i> L.
European greenfinch	<i>Chloris chloris</i> L.	Western yellow wagtail	<i>Motacilla flava</i> L.
European stonechat	<i>Saxicola rubicola</i> L.	White wagtail	<i>Motacilla alba</i> L.
European turtle dove	<i>Streptopelia turtur</i> L.	Wood sandpiper	<i>Tringa glareola</i> L.
Ferruginous duck	<i>Aythya nyroca</i>	Yellowhammer	<i>Emberiza citrinella</i> L.

Table 13: List of species poached and intended for smuggling

Bekasina otavní	<i>Gallinago gallinago</i> L.	Dlask tlustozobý	<i>Coccothraustes coccothraustes</i> L.
Pěnice hnědokřídla	<i>Curruca communis</i> Latham	Čejka chocholátá	<i>Vanellus vanellus</i> L.
Strnad luční	<i>Emberiza calandra</i> L.	Lžičák pestrý	<i>Anas clypeata</i> L.
Chřástal polní	<i>Crex crex</i> L.	Strnad bělohavý	<i>Emberiza leucocephalos</i>
Jespák obecný	<i>Calidris alpina</i> L.	Linduška uhorní	<i>Anthus cervinus</i> Pallas
Koliha velká	<i>Numenius arquata</i> L.	Špaček obecný	<i>Sturnus vulgaris</i> L.
Skřivan evropský	<i>Alauda arvensis</i> L.	Vodouš tmavý	<i>Tringa erythropus</i> Pallas
Vrabec polní	<i>Passer montanus</i> L.	linduška tmavá	<i>Anthus campestris</i> L.
Hvízdák euroasijský	<i>Anas penelope</i> L.	Linduška stromová	<i>Anthus trivialis</i> L.
Stehlík obecný	<i>Carduelis carduelis</i> L.	Linduška horská	<i>Anthus spinoletta</i> L.
Zvonek zelený	<i>Chloris chloris</i> L.	Konipas luční	<i>Motacilla flava</i> L.
Bramborníček černohlavý	<i>Saxicola rubicola</i> L.	Konipas bílý	<i>Motacilla alba</i> L.
Hrdlička divoká	<i>Streptopelia turtur</i> L.	Vodouš bahenní	<i>Tringa glareola</i> L.
Polák malý	<i>Aythya nyroca</i>	Strnad obecný	<i>Emberiza citrinella</i> L.

Tabulka 13: Seznam upytlačených druhů, které byly zabaveny

Although the perpetrators were foreign hunters, it is inconceivable that local hunters and the hunting clubs would have been unaware of such a scale of poaching. These hunting clubs tried to cover up the case by destroying hunting documents. They claimed that the birds weren't shot but captured with nets, and some of the carcasses came from other countries. The latter claim raised questions about the accuracy of border control and put the trade of protected animals into a broader context.

The expert examinations and police investigation came to a different conclusion. The birds were shot by special small-mesh shotgun pellets in Hungary around Mélykút, Tataháza, Felsőszentiván, and Csávoly. The perpetrators were foreign hunter that collected the prey for restaurants and collectors. This poaching happened with help of Hungarian hunters.

This terrible damage to wildlife caused a big social and media response. The Hungarian Ornithological and Nature Conservation Society organised a demonstration – conservationists lit candles in memory of the 12000 dead protected birds. Nature conservation NGOs submitted a petition to the ambassador of the country of origin of the hunters so that their authorities should order a rigorous investigation into the matter. The ambassador promised to do everything possible to prevent a similar event from happening again. However, he cannot prevent protected birds migrating from Hungary being shot elsewhere.

Mohács Municipal Court sentenced one foreign and one Hungarian defendant to 3 years 4 months imprisonment each, and four Hungarian and two foreign defendants to between 10 months and 2 years imprisonment. Three official hunters were sentenced by Baranya County Court to about one and half years imprisonment in 2005. They were official hunters of two local hunting clubs and they served their prison sentence.

Many laws amendment and rule change were suggested following this scandal. According to one of the suggestions, professional hunters working for hunting clubs should be employed by the state so that they can better represent the public interest. Suggestions for modifying hunting and nature conservation laws were also made. According to this, hunts must be reported to the nature conservation authority not only in nature reserves but everywhere. Nature conservationists should also have the right to examine the harvest. These ideas remained suggestions only. However, poaching became a separate category in criminal law. Previously, perpetrators could only be prosecuted for animal cruelty or theft.

Přestože pachatelé byli zahraniční lovci, je nepředstavitelné, že by místní myslivci a myslivecké spolky nevěděli o takovém rozsahu pytláctví. Tyto myslivecké spolky se snažily případ zakrýt falšováním dokladů. Tvrdili, že ptáci nebyli zastřeleni, ale odchyceni do sítí, a že některé upytlačené kusy pochází z jiných zemí, což následně vyvolalo také otázky ohledně důslednosti hraničních kontrol a zasadilo obchod s chráněnými druhy zvířat do širšího kontextu.

Znalecké posudky a policejní vyšetřování však dospěly k jinému závěru. Ptáci byli zastřeleni speciálními brokovnicemi v Maďarsku v okolí měst Mélykút, Tataháza, Felsőszentiván a Csávoly. Pachatelé byli zahraniční lovci, kteří kořist prodávali dále do restaurací a sběratelům. Pytláctví bylo umožněno za aktivní účasti maďarských lovců.

Toto poškození přírody vyvolalo velkou společenskou a mediální odezvu. Maďarská společnost pro ornitologii a ochranu přírody uspořádala demonstraci. Ochránci přírody zapálili svíčky na památku 12 000 mrtvých chráněných ptáků. Nevládní organizace na ochranu přírody předložily petici velvyslanci země, odkud pytláci pocházeli, aby jejich úřady nařídily přísné vyšetření této záležitosti. Velvyslanec slíbil, že udělá vše pro to, aby se podobná událost neopakovala. Nelze však zabránit tomu, aby chránění ptáci migrující z Maďarska nebyli odstřeleni jinde.

Městský soud v Moháči odsoudil v prvním stupni jednoho cizince a jednoho maďarského občana ke třem letům a čtyřem měsícům odnětí svobody a čtyři maďarské a dva zahraniční obžalované k 10 měsícům až 2 letům odnětí svobody. Tři lovci byli v roce 2005 odsouzeni okresním soudem v Baranyi k trestu odnětí svobody na jeden a půl roku. Byli to profesionální lovci dvou místních mysliveckých spolků a trest si odpykávali v plném rozsahu.

Po tomto skandálu bylo navrženo mnoho změn zákonů a pravidel. Podle jednoho z návrhů by profesionální myslivci pracující pro myslivecké spolky měli být zaměstnání státem, aby mohli lépe zastupovat veřejný zájem. Objevily se také návrhy na úpravu zákonů o myslivosti a ochraně přírody. Podle toho musí být lovy hlášeny orgánu ochrany přírody nejen v přírodních rezervacích, ale po celé zemi. Ochrana přírody by také měla mít právo kontrolovat samotný odlov. Tyto požadavky ale nebyly uzákoněny. Nicméně se pytláctví díky tomuto případu stalo samostatnou kategorií v trestním právu. Dříve mohli být pachatelé stíháni pouze za týrání zvířat nebo krádeže.

Nelegální lov chráněných ptáků zůstává problémem. V letech 2005 až 2021 bylo pytláky v Maďarsku prokazatelně zabito 1 600 kusů chráněných ptáků, většinou se jedná o případy otravy dravých ptáků. Prevence a potlačení

Killing protected birds remains an issue. 1600 protected birds were killed by poachers between 2005 and 2021 in Hungary; these are mostly poisoning cases of birds of prey. The prevention and suppression of poaching is a big challenge in many places around the world. The real solution is still to come, and rules and laws alone cannot solve this problem. Hunting takes place deep in the forest or in remote places, so it is not that difficult to cover illegal activities. Here, in addition to the rules, hunting ethic determines the behaviour of hunters. Although hunting ethic is the backbone of the hunting society, it is hard to see it as an objective measure. Hunting culture, habits and traditions are different around the world. However, there is a need for some basic ethical standards that apply to all true hunters.

Questions:

1. *Why is poaching a problem on local and international level?*
2. *What are the likely ecological consequences of this case?*
3. *Which international conventions deal with the illegal trade of animals?*
4. *How can similar nature destructions be prevented?*

ní pytláctví je velkou výzvou všude na celém světě. Na skutečné řešení se stále čeká, avšak pravidla a zákony samy o sobě tento problém nevyřeší. Lov probíhá hluboko v lese nebo na odlehlých místech, takže není tak těžké nelegální aktivity zakrýt. Zde kromě pravidel určuje chování myslivců i myslivecká etika. Přestože je myslivecká etika páteří myslivecké společnosti, je těžké ji vnímat jako objektivní měřítko. Lovecká kultura, zvyky a tradice jsou po celém světě odlišné. Existuje však potřeba některých základních etických standardů, která by měla být dodržována všemi skutečnými myslivci.

Otázky:

Proč je pytláctví problémem na místní a mezinárodní úrovni?

Jaké jsou pravděpodobné ekologické důsledky tohoto případu?

Které mezinárodní úmluvy se zabývají nelegálním obchodem se zvířaty?

Jak lze podobným ničením přírodních zdrojů zabránit?

LIST OF FIGURES

Figure 1: Sustainable hunting tourism within three main pillars	11
Figure 2: The Doughnut model of sustainability, Source: Raworth, K. (2017).	11
Figure 3: Population of fallow deer	13
Figure 4: Beginning of driven hunt as a tradition in the Czech Republic	14
Figure 5: Photographic wildlife tourism has important position mostly in African countries	19
Figure 6: Trophy hunting is typical for Central European hunting system.	25
Figure 7: Trophy hunting in South Africa can be an important source of money to keep wild animals. On the picture blue wildebeest (Connochaetes taurinus)	27
Figure 8: Driven hunt of brown hares	31
Figure 9: Hunted mallards and put it on show after hunt	53
Figure 10: Phaasant hunting with hunting dogs in Serbia	55
Figure 11: Final show after driven hunt of wild boars.	65
Figure 12: Mating season of wild boars	69
Figure 13: Wild boars at night seen by thermal imaging riflescope	73
Figure 14: European mounts of roe deers	79
Figure 15: Phaesants hunted in phaesantry	87
Figure 16: Reintroduction of european bison to the Czech Republic.	89
Figure 17: Overpopulated sika deer in Czechia	90
Figure 18: Economic sustainability fosters capacity to create well-being	101
Figure 19: The components of business models	117
Figure 20: Hunting guide searching for the deer.	121
Figure 21: Number of huntresses in Europe is increasing.	126
Figure 22: A traditional hunting court after a driven hunt. It solves in a humorous way the hunting faults that have happened or could have happened.	129
Figure 23: Attitude towards hunting among 15–79-year-old Finns 1986–2013.	145
Figure 24: Respondents' attitudes towards hunting and hunters.	147

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Udržitelná lovecká turistika ve třech hlavních pilířích rozvoje	11
Obrázek 2: Koblíhový model udržitelnosti, Zdroj: Raworth (2017)	11
Obrázek 3: Populace daňka evropského	13
Obrázek 4: Tradiční zahájení naháňky v České republice	14
Obrázek 5: Fotografický cestovní ruch divoké zvěře je oblíbený zejména v Africe.	19
Obrázek 6: Trofejový lov je typický zejména pro Středoevropský revírní systém myslivosti.	25
Obrázek 7: Trofejový lov v Jihoafrické republice je důležitým zdrojem příjmů pro chov divokých zvířat. Na fotce pakůň žíhaný.	27
Obrázek 8: Výřad po honu na zajíce	31
Obrázek 9: Ulovené kachny na výřadu.	53
Obrázek 10: Lov bažantů pomocí psů v Srbsku	55
Obrázek 11: Společný výřad po naháňce na černou zvěř.	65
Obrázek 12: Období chrutí prasete divokého	69
Obrázek 13: Černá zvěř viditelná za pomoci termovizního zaměřovače	73
Obrázek 14: Ošetření trofeje evropským způsobem	79
Obrázek 15: Bažanti ulovení v bažantnici	87
Obrázek 16: Reintrodukce zubra evropského do České republiky	89
Obrázek 17: Přemnožená zvěř jelena siky v České republice.	90
Obrázek 18: Ekonomická udržitelnost podporuje schopnost vytvářet blahobyt	101
Obrázek 19: Složky obchodních modelů	117
Obrázek 20: Lovecký průvodce obeznávající zvěř.	121
Obrázek 21: Počet lovkyně se v Evropě zvyšuje	126
Obrázek 22: Tradiční myslivecký soud po společném lovu. Humorně jsou řešeny prohřešky, které se staly při lovu.	129
Obrázek 23: Postoj Finů ve věku 15–79 let k lovu v letech 1986–2013.	145
Obrázek 24: Postoje respondentů k myslivosti a lovcům	147

LIST OF TABLES

Table 1: Specifics of hunting tourism	22
Table 2: Hunting season of main hunted species in Europe	70
Table 3: Classification of landscapes by degree of naturalness	83
Table 4: Wild game management practices, their influence on wild game populations, and environmental consequences	85
Table 5: Characteristics of hunting estates and professional hunting grounds	107
Table 6: Characteristics of rural hunting tourism operators	108
Table 7: Characteristics of intermediate tour operators	109
Table 8: Characteristics of hunting clubs	110
Table 9: Examples of trophy fees	111
Table 10: Operation models for elk hunting on public land in Finland	113
Table 11: Sustainable business model types	119
Table 12: Attitude differences between respondents with or without hunter connections	149
Table 13: List of species poached and intended for smuggling	152

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Specifika lovecké turistiky	22
Tabulka č. 2: Doba lovu hlavních druhů zvěře loveckého cestovního ruchu	71
Tabulka č. 3: Klasifikace krajiny podle stupně přirozenosti	83
Tabulka č. 4: Typ managementu zvěře, jeho vliv na volně žijící populace zvěře a důsledky pro životní prostředí	85
Tabulka č. 5: Charakteristika loveckých farem a podniků s profesionálními průvodci	107
Tabulka č. 6: Charakteristika provozovatelů venkovské lovecké turistiky	108
Tabulka č. 7: Charakteristika zprostředkovatelů poplatkových lovů	109
Tabulka č. 8: Charakteristika mysliveckých spolků	110
Tabulka č. 9: Příklady poplatků za trofeje	111
Tabulka č. 10: Modely lovu losů na veřejných pozemcích ve Finsku	113
Tabulka 11: Udržitelný obchodní model typy	119
Tabulka 12: Rozdíly v postojích respondentů v závislosti na tom, zda znali osobu s loveckými zkušenostmi či nikoliv	149
Tabulka 13: Seznam upytlačených druhů, které byly zabaveny	152

LIST OF MAPS

Map 1: Alpine ibex distribution	28
Map 2: Fallow deer distribution	29
Map 3: Brown hare distribution	31
Map 4: Golden jackal distribution	32
Map 5: Marmot distribution	33
Map 6: Chamois distribution	34
Map 7: Elk distribution	35
Map 8: Mouflon distribution	37
Map 9: Red deer distribution	39
Map 10: Roe deer distribution	41
Map 11: Sika deer distribution	43
Map 12: White-tailed deer distribution	44
Map 13: Wild boar distribution	47
Map 14: Black grouse distribution	49
Map 15: Common quail distribution	50
Map 16: Graylag goose distribution	51
Map 17: Mallard distribution	53
Map 18: Phaesant distribution	55
Map 19: Western capercaillie distribution	57
Map 20: Willow grouse distribution	58

SEZNAM MAP

Mapa 1: Rozšíření kozorožce alpského	28
Mapa 2: Rozšíření daňka evropského	29
Mapa 3: Rozšíření zajíce polního	31
Mapa 4: Rozšíření šakala	32
Mapa 5: Rozšíření sviště horského	33
Mapa 6: Rozšíření kamzíka horského	34
Mapa 7: Rozšíření losa evropského	35
Mapa 8: Rozšíření muflona	37
Mapa 9: Rozšíření jelena evropského	39
Mapa 10: Rozšíření srnce obecného	41
Mapa 11: Rozšíření jelena siky	43
Mapa 12: Rozšíření jelence běloocasého	44
Mapa 13: Rozšíření černé zvěře	47
Mapa 14: Rozšíření tetřívka obecného	49
Mapa 15: Rozšíření křepelky polní	50
Mapa 16: Rozšíření husy velké	51
Mapa 17: Rozšíření kachny divoké	53
Mapa 18: Rozšíření bažanta obecného	55
Mapa 19: Rozšíření tetřeva hlušce	57
Mapa 20: Rozšíření bělokura rousného	58

LIST OF CHARTS

Chart 1: Number of hunted fallow deer in Czechia and Hungary 2010 - 2021	29
Chart 2: Number of hunted brown hare in Hungary, Finland, Czechia, and Serbia 2010 - 2021	31
Chart 3: Number of hunted elks in Finland 2010-2021	35
Chart 4: Number of hunted mouflons in Hungary and Czechia 2010 - 2021	37
Chart 5: Number of hunted red deer in Hungary and Czechia 2010 - 2021	39
Chart 6: Number of hunted roe deer in Hungary and Czechia 2010 - 2021	41
Chart 7: Number of hunted sika deer in Czechia 2010 - 2021	43
Chart 8: Number of hunted white-tail deer in Finland 2010 - 2021	44
Chart 9: Number of hunted wild boar in Hungary and Czechia 2010 - 2021	47
Chart 10: Number of hunted black grouse in Finland 2010 - 2021	49
Chart 11: Number of hunted mallards in Hungary and Serbia 2010 - 2021	53
Chart 12: Number of hunted pheasants in Hungary and Czechia 2010 - 2021	55
Chart 13: Number of hunted capercaillie in Finland 2010 - 2021	57

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Počet ulovených jedinců daňčí zvěře v Česku a Maďarsku 2010 - 2021	29
Graf 2: Počet ulovených jedinců zajíce polního v Maďarsku, Finsku, Česku a Srbsku v letech 2010 - 2021	31
Graf 3: Počet ulovených jedinců losí zvěře ve Finsku v letech 2010-2021	35
Graf 4: Počet lovených jedinců muflonů v Maďarsku a Česku 2010 - 2021.	37
Graf 5: Počet ulovených jedinců jelení zvěře v Maďarsku a Česku 2010 - 2021	39
Graf 6: Počet ulovených jedinců srnčí zvěře v Maďarsku a Česku 2010 - 2021	41
Graf 7: Počet ulovených jedinců zvěře jelena siky v Česku v letech 2010 - 2021	43
Graf 8: Počet ulovených jedinců zvěře jelence běloocasého ve Finsku v letech 2010 - 2021	44
Graf 9: Počet ulovených jedinců prasat divokých v Maďarsku a Česku 2010 - 2021	47
Graf 10: Počet ulovených jedinců tetřívka obecného ve Finsku v letech 2010 - 2021	49
Graf 11: Počet ulovených jedinců divoké kachny v Maďarsku a Srbsku 2010 - 2021	53
Graf 12: Počet ulovených jedinců bažanta obecného v Maďarsku a Česku 2010 - 2021	55
Graf 13: Počet ulovených jedinců tetřeva hlušce ve Finsku v letech 2010 - 2021	57

INDEX

alpine ibex	28
apostille	66, 67
biodiversity	11, 12, 21, 72, 74, 83, 95, 96, 118, 119,
biodiversity Strategy 2030	74, 96,
black grouse	48, 49, 70
breeding	12, 42, 54, 58, 73, 85, 86, 87, 91, 140,
brown hare	30, 31,
business model	102, 117, 118, 119,
canned hunting	24, 27,
carrying capacity	11, 12, 88, 89, 90, 100
CITES	74, 75, 76, 77
commercial hunting	24, 150
common quail	50, 151,
conservation hunting	24, 77
crossbreeding	42, 85, 86, 87
cultural heritage	14, 124, 128
destination	23, 39, 69, 75, 76, 104, 150
ecotourism	10, 19, 20
European Firearms Pass	67
european mounts	78, 79
fair-chase hunting	24
fallow deer	13, 24, 29, 68, 70, 87, 93
game	10, 12, 13, 18, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 35, 36, 42, 44, 48, 52, 58, 63, 64, 66, 67, 68, 69, 70, 72, 73, 74, 75, 77, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 100, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 126, 127, 128, 130, 134, 135, 136, 138, 140, 141, 142, 143, 144, 146, 149, 151,
game management plan	63
general public	72, 125
graylag goose	51
gun licence	22, 64, 66, 67, 72

REJSTŘÍK

bažant obecný	54, 71
bělokur rousný	58, 71
cestovní ruch	10, 18, 19, 23, 124, 143
CITES	74, 75, 76, 77
daněk skvrnitý	29, 71
destinace	23, 104, 134
doba lovu	68, 69, 71
doba páření	58
ekoturistika	10, 19, 20
evropský zbrojní průkaz	67
evropský způsob preparace	78
honitba	92, 135
husa velká	51
chov zvěře	72, 87
jelen evropský	26, 38, 71, 111
jelen sika	42, 43, 71, 87
jelenec běloocasý	44, 63, 86, 93
kachna divoká	52, 71
kamzík horský	34, 71
komerční lov	24, 142
kozorožec alpský	28
křepelka polní	50, 151
křížení	42, 85, 86
kulturní dědictví	128
los evropský	35, 71
lov pro obživu	24
lovec	23, 25, 62, 63, 64, 66, 67, 72, 75, 76, 77, 111, 114, 115, 137, 138, 140
lovecká turistika	10, 11, 12, 13, 18, 19, 20, 22, 27, 46, 62, 72, 82, 104, 105, 106, 112, 117, 128, 130, 139, 140, 141, 150, 151

hunter	10, 23, 24, 26, 63, 64, 66, 67, 75, 76, 77, 87, 111, 114, 115, 128, 130, 136, 137, 138, 140, 149, 150, 153
hunting club	64, 66, 67, 110, 113, 136, 137, 138,
hunting culture	74, 86, 107, 111, 112, 124, 150, 154
hunting estates	105, 106, 107
hunting ethics	124, 146
hunting ground	26, 92, 106, 109, 114, 136, 137, 138, 142, 143, 144
hunting licence	26, 64, 66, 67, 72, 116
hunting right	92, 94, 137
hunting season	23, 68, 69, 70, 72, 73, 87
hunting tourism	10, 11, 12, 13, 14, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 40, 42, 44, 46, 48, 50, 51, 52, 54, 56, 58, 62, 72, 77, 82, 88, 89, 95, 100, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 117, 118, 119, 120, 124, 125, 127, 128, 130, 131, 134, 135, 139, 140, 141, 143, 144, 150, 151
invitation letter	66, 67
jackal	32, 70, 86
landowner	26, 63, 64, 66
local community	12, 124, 125, 130, 140, 141
marmot	33, 137, 138
mating season	68, 69
moose	35
mouflon	36, 37, 70, 87, 93, 111
mountain chamois	34
Natura 2000	95
natural resources	12, 13, 20, 21, 69, 82, 95, 125, 131
overhunting	20
pheasant	54, 55, 70, 86, 87, 106
poaching	72, 151, 153, 154
population size	69, 84, 86, 88, 89, 90, 91, 92, 93
recreational hunting	24
red deer	26, 38, 39, 42, 68, 70, 111, 136, 137, 138, 140
Roe deer	23, 40, 41, 68, 70, 86, 114, 137, 138
rural tourism	18
lovecký lístek	25, 66, 68, 72, 114, 116, 136
místní obyvatelstvo	19
muflon	36, 71, 111
myslivecká kultura	111, 124, 150
myslivecký spolek	64, 106, 113
nadměrný lov	20
Natura 2000	95
ochranářský lov	24
plán lovu	25
prase divoké	46, 71, 111
právo lovu	63, 92, 93, 137
preparace celého těla	78
preparát přední části	78
přírodní zdroje	13, 82
pytláctví	72, 151, 154
rekreační lov	24
segmentace	134
srnec obecný	40, 71
stakeholder	103, 105, 117, 125
strategie v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030	74
superlegalizace	66
svišt horský	33
šakal obecný	32, 71
škody zvěře	93, 94
taxidermie	22, 78
tetřev hlušec	56, 68
tetřívěk	48, 71, 88
tradiční hodnoty	134
trofej	25, 29, 38, 42, 75, 76, 77, 78, 88, 111, 114, 134
trofejový lov	24, 25, 27, 112, 140, 141
udržitelnost	10, 11, 12, 13, 100, 101, 102, 103, 108, 124, 125
úživnosti honitby	88, 89, 90

segmentation	134	velikost populace	69, 84, 85, 86, 88, 89, 90, 92
shoulder mounts.	78	veřejnost	72, 102, 105, 125, 127, 130, 141, 143, 145, 150
sika deer.	42, 43, 70, 87, 90, 116, 137, 138	vlastník.	25, 26, 63, 64, 66, 91, 93, 107, 125
spring stock.	92	volně žijící živočich	19
stakeholder	103, 105, 117, 125	zajíc polní	30, 31, 71
subsistence hunting.	24	zbrojní průkaz	66, 67, 72
super-legalization	66	zvací dopis.	66, 67, 68
sustainability	10, 11, 12, 13, 14, 21, 84, 100, 101, 102, 103, 120, 124, 125, 130, 150, 151	zvěř . 13, 20, 24, 25, 26, 27, 28, 32, 35, 38, 40, 42, 46, 48, 63, 65, 67, 68, 71, 72, 73, 75, 78, 84, 86, 87, 90, 93, 94, 111, 113, 114, 115, 121, 135, 136, 137, 138, 140, 141, 142, 143, 151,	
taxidermy.	22, 77, 78		
tourism.	10, 12, 18, 131		
traditional values	124, 134		
trophy.	22, 24, 26, 27, 29, 35, 38, 40, 42, 46, 75, 76, 77, 78, 84, 85, 86, 90, 111, 114, 116, 135, 140		
trophy hunting	20, 22, 24, 25, 27, 75, 88, 112, 140, 141		
western capercaillie.	56, 57		
white tail deer	44, 93		
wild Boar	46, 47, 70, 75, 93, 115, 137, 138		
wild duck	52		
wild game.	12, 24, 63, 64, 70, 72, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 106, 135, 140, 141, 151		
wildlife . 12, 13, 14, 19, 20, 21, 24, 26, 27, 62, 69, 74, 76, 82, 91, 95, 111, 125, 126, 130, 135, 141, 145, 146, 149, 151, 153,			
willow grouse	58, 70, 91		

REFERENCES

SEZNAM LITERATURY

- Arnett, E. B., Southwick, R. (2015). Economic and social benefits of hunting in North America. *International Journal of Environmental Studies*, 72(5), 734–745. Available online at: <http://ageconsearch.umn.edu/record/142560?ln=en>.
- Baker, J. (1997). Trophy Hunting as a Sustainable Use of Wildlife Resources in Southern and Eastern Africa. *Journal of Sustainable Tourism*, 5(4), 306-321.
- Bauer, J., Giles, J. (2002). *Recreational hunting: an international perspective*. Gold Coast, Queensland, Australia: CRC for sustainable tourism.
- Bauer, J., Herr, A. (2004). Hunting and Fishing Tourism, In Higgenbottom, K. (eds). *Wildlife Tourism: Impacts, Management and Planning*. CRC for Sustainable Tourism, Common Ground Publishing, Brisbane, 57-75
- Benko, M. Náhlik, A., Tomljanović, K. (2020). Hunters in Europe what does it mean “the hunters population” in Europe? *Sustainable forestry*, 81-82, Institute of Forestry, Belgrade
- Bisi, J. (2022). Riistanhoitoyhdistykset – Tilannekuva ja kehittämistarpeet. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2022:7. Maa- ja metsätalousministeriö, Helsinki. (Game Management Associations – Current Situation and Development Needs. Publications of the Ministry of Agriculture and Forestry 2022:7. Ministry of Agriculture and Forestry, Helsinki.) Available online at: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-189-9>
- Bocken, N. M., Short, S. W., Rana, P., & Evans, S. (2014). A literature and practice review to develop sustainable business model archetypes. *Journal of cleaner production*, 65, 42-56. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2013.11.039>
- Boons, F., & Lüdeke-Freund, F. (2013). Business models for sustainable innovation: state-of-the-art and steps towards a research agenda. *Journal of Cleaner production*, 45, 9-19. Available online at: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2012.07.007>
- Booth, V., Mahoney, S., Buyanaa, C. (2017). The baby and the bathwater: trophy hunting, conservation and rural livelihoods, *Unasylva*, 249, Vol. 68, 2017/1
- Brainerd, S. (2007). *European Charter on Hunting and Biodiversity*, Convention on the Conservation of European Wildlife Natural Habitats, Norwegian Association of Hunters & Anglers
- Bredis, K., Alvarez-Garcia, J., Del Rio-Rama, MD, Coca-Perez, JL. (2015). Analysis of Hunting Tourism Research in Scientific Journals. *Grantour*. Vol. 12. pp 94-105.
- Brundtland, G. H. (1987). *Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future*. United Nations General Assembly document A/42/427.
- Cartmill, M. (1993). How Many Hunters - Reply. *Natural history*. Vol. 102 (9), pp. 3-3.
- Celní správa. (2015). Informace pro veřejnost k provádění Úmluvy o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES) a souvisejících právních předpisů EU a ČR. Available online at: https://www.celnisprava.cz/cz/dalsi-kompetence/ochrana-spolecnosti-a-zivotniho-prostredi/Documents/CITES/INFO_CITES_ver.pdf
- CITES (2023). *International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES)*. Available online at: <https://cites.org/eng/disc/what.php>
- Cooney, R., C. Freese, H. Dublin, D. Roe, D. Mallon, M. Knight, R. Emslie, M. Pani, V. Booth, S. Mahoney, et al. (2017). The baby and the bathwater: trophy hunting, conservation and rural livelihoods. *Unasylva*. Vol. 68, pp 1-14

- Crosmary, W. G., Côté, S. D., Fritz, H. (2014). Does trophy hunting matter to long-term population trends in African herbivores of different dietary guilds? *Animal Conservation*, Vol. 18 (2), pp 117–130.
- Červený, J. (2010). *Ottova encyklopedie myslivosti*. Ottovo nakladatelství. ISBN: 978-80-7360-895-8
- Diana Hunting (2022). Pricelist. Available online at: <https://www.diana-hunting.com/>
- Dahl, F., Sjöberg, G. (2010). Social sustainability of hunting tourism in Sweden, in Matilainen, A., Keskinarkaus, S. (2010). *The Social Sustainability of Hunting Tourism in Northern Europe*, Ruralia-instituutti, Finland, ISSN 1796-0630 (pdf)
- Damm, G. R. (2008): Recreational Trophy Hunting: “What do we know and what should we do?” – In: Baldus, R. D.; Damm, G. R. & Wollscheid, K. (eds.): *Best Practices in Sustainable Hunting – A Guide to Best Practices from Around the World*, pp. 5–11.
- Das, M., Chatterjee, B. (2015). Reviews in tourism Ecotourism: A panacea or a predicament? *Tourism Management Perspectives*. Vol. 14, pp. 3-16
- Dávid, L. (2011). Tourism ecology: towards the responsible, sustainable tourism future. *Worldwide Hospitality and Tourism Themes*, Vol. 3 (3), pp. 210 – 216
- Nicolas Jordan Deere (2011) Exploitation or Conservation? Can The Hunting tourism Industry in Africa Be Sustainable? *Environment: Science and Policy for Sustainable Development*, Vol. 53 (4), pp. 20-32
- Dziecilowski, R. (2013). Recreational Hunting. *Sylvan*. Vol. 157 (1), pp. 71-79
- EBCC (2022). European Breeding Bird Atlas 2 website. European Bird Census Council. Accessed from: <http://ebba2.info> (02/07/2023).
- Europa.eu. (2022) Životní podmínky a ochrana zvířat: Jaké jsou zákony EU?. Available online at: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20200624STO81911/zivotni-podminky-a-ochrana-zvirat-jake-jsou-zakony-eu>
- European Commission. (2009). Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council of 30 November 2009 on the conservation of wild birds
- European Commission. (1992) Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora.
- Europorter (2022). Trophy hunting: Import ban. Available online at: <https://www.europorter.co/environment/animal-welfare/2022/07/17/trophy-hunting-import-ban/>
- FACE (2023). FACE is the European federation for hunting and conservation. Available at: <https://www.face.eu/about-face/>
- FACE (2023). Protected areas & Natura 2000. Available at: <https://www.face.eu/nature-conservation/protected-areas/>
- FACE. (2023). Ecosystem services. Available at: <https://www.face.eu/nature-conservation/ecosystem-services/>
- Finnish Food Authority (2023). Import and Export. Available at: <https://www.ruokavirasto.fi/en/>
- Floyd, M., Gramann, J. (1997). Experience based setting management: Implications for market segmentation of hunters. *Leisure Sciences*. Vol. 19, pp 113-128.
- Forstner, M., Reimoser, F., Lexer, W., Heckl, F., Hackl, J. (2006). *Sustainable Hunting - Principles, Criteria and Indicators*, Umweltbundesamt GmbH, Vienna, Austria
- Freese, C. H. (1998). *Wild species as commodities: managing markets and ecosystems for sustainability*. Washington, DC: Island Press.

- Freudenreich, B., Lüdeke-Freund, F., & Schaltegger, S. (2020). A Stakeholder Theory Perspective on Business Models: Value Creation for Sustainability. *Journal of Business Ethics*, Vol. 166, pp. 3–18.
- Geissdoerfer, M., Vladimirova, D., Evans, S. (2018). Sustainable business model innovation: A review. *Journal of cleaner production*. Vol. 198, pp 401-416.
- Hakala, O., Kujala, S., Matilainen, A., Kurki, S., Kalábová, M., Neufingerová, L., Hilšerová, M., Hart, V., Hart, V., Horák, J., Vanická, H., Matejevic, M., Markovic, V., Ristic, Z., Kovacevic, M., Ponjiger, I., Schiberna, E., Hillebrand, R. (2022). Does Hunting Tourism Affect the Economy? A Guidebook for Evaluating the Economic Impact of Hunting Tourism. University of Helsinki, Ruralia Institute. ISBN 978-951-51-8648-5
- Hanzal, V. Žižka, M. Zeman, J. Poláková, D. Kovařík, J. Penzum - základy znalostí z myslivosti. Praha: Druckvo, spol. s.r.o. ISBN 978-80-239-8606-8.
- Hawley, Fred. 1993. The moral and conceptual universe of cockfighters: Symbolism and rationalization. *Society and Animals*. Vol. 1(2), pp. 159-168.
- Helminen, V., Nurmio, K. & Vesanen S. (2020). Kaupunki-maaseutu-alueluokitus 2018 – Paikkatietopohjaisen alueluokituksen päivitys. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 21:2020. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. (Urban-rural classification 2018. Reports of the Finnish Environment Institute 21:2020. Finnish Environment Institute, Helsinki.) Available at: <http://hdl.handle.net/10138/315440>
- Hofer, D. (2002) The Lion's Share of the Hunt. Trophy Hunting and Conservation-A review of the legal. Eurasian tourist hunting market and trophy trade under CITES. TRAFFIC Europe. Available online at: <http://www.traffic.org/content/546.pdf>
- Hungarian Hunters' National Chamber (2021): Változik a vadásztársadalom demográfiája? - Nimród Hírlevél, May 2021, pp. 70-71.
- IUCN (1996). Tourism, ecotourism, and protected areas: the state of nature-based tourism around the world and guidelines for its development. Available online at: <https://www.iucn.org/resources/publication/tourism-ecotourism-and-protected-areas-state-nature-based-tourism-around>
- James, P. (2015). Urban sustainability in theory and practice. *Circles of sustainability*. Routledge.
- Kalábová, M. (2018). Hunting Tourism as a Modern Product for the Development of Czech Regions. pp. Hradec Economic Days 2018. 399-404.
- Keskinarkaus, S., Matilainen, A., Kurki, S. (2009). Metsästysmatkailun toimintamallit ja niiden kestävyys valtion mailla. University of Helsinki, Ruralia Institute, Reports 18. Available online at: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/17932>
- Keskinarkaus, S., Matilainen, A. (2010). Social sustainability of hunting tourism in Finland, in Matilainen, A., Keskinarkaus, S. (2010). The Social Sustainability of Hunting Tourism in Northern Europe, Ruralia-instituutti, Finland, ISSN 1796-0630 (pdf)
- Kiss A. 2004. Is community-based ecotourism a good use of biodiversity conservation funds? *Tree*. Vol. 19, pp 232-237.
- Komppula, R., & Gartner, W. C. (2013). Hunting as a travel experience: An auto-ethnographic study of hunting tourism in Finland and the USA. *Tourism Management*, Vol. 35, pp 168-180.
- Ljung, P.E., Riley, S. J., & Ericsson G. (2015). Game meat consumption feeds urban support of traditional use of natural resources. *Society & Natural Resources*, 28(6), 657–669. <https://doi.org/10.1080/08941920.2014.933929>
- Lindsey, P. A., Roulet, P. A., Romanach, S. S. (2007). Economic and conservation significance of the trophy hunting industry in sub-Saharan Africa. *Biological Conservation*, 134, 455–469. <https://doi.org/10.1016/j.biocon.2006.09.005>
- Maaseutupolitiikka.fi (2020). Maaseutubarometri 2020 osa 1 julkaisutilaisuuden kooste: Maaseutuun liitetään positiivisia mielikuvia. (National Rural barometer 2020 part 1: Countryside has a positive image.) Available online at: <https://www.maaseutupolitiikka.fi/uutiset/maaseutubarometri-2020->

julkaisutilaisuuden-kooste

- MacKay, K. J., Campbell, J. M. (2004). An examination of residents' support for hunting as a tourism product. *Tourism Management*, 25(4), 443–452. Available online at: [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(03\)00127-4](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(03)00127-4)
- Matejević, M., Marković, V., Hakala, O., Hillebrand, R., Jumppanen, A., Kalábová, M., Kurki, S., Kovačević, M., Kujala, S., Matilainen, A., Neufingerová, L., Ponjiger, I., Ristić, Z., Schiberna, E., Zikmund, M. (2023) Evaluating the hunting tourism potential: international case studies. University of Novi Sad. ISBN 978-86-7031-617-1
- Marković, V., Davidović, N., Armenski, T., Bradić, M. (2012). Principles of sustainable development of hunting tourism in Vojvodina Region, *Geographica Timisiensis*, vol. 21, n. 1, 2012 (pp. 77-89)
- Marić, R. (2003): *Lovstvo*. Institut ekonomskih nauka, Beograd
- Delgado, L. M. Rengifo, G., J., Sánchez-Martín, J. M. (2020). Hunting Tourism as a Possible Development Tool in Protected Areas of Extremadura, Spain. *Land*. Vol. 9 (86).
- Matilainen, A., & Lähdesmäki, M. (2022). Hunted wild game meat – sustainable option for meat consumption? *Discover Society: measured, factual, critical-website articles*, Vol. 2 (1).
- Matilainen, A., Luomala, H., Lahdesmaki, M., Viitaharju, L., Kurki, S. (2023). Resenting hunters but appreciating the prey? - Identifying moose meat consumer segments. *Human Dimensions of Wildlife*. 18
- Mbaiwa, J.E. (2018). Effects of the safari hunting tourism ban on rural livelihoods and wildlife conservation in Northern Botswana. *South African Geographical Journal*. Vol. 100(1): pp 41–61.
- Mbaiwa, J.E., W.L. Hambira, W., L., (2021). Can the subaltern speak? Contradictions in trophy hunting and wildlife conservation trajectory in Botswana. *Journal of Sustainable Tourism*.
- McGranahan, D. (2011). Identifying ecological sustainability assessment factors for ecotourism and trophy hunting operations on private rangeland in Namibia. *Journal of Sustainable Tourism*. Vol. 19, pp 115-131.
- Meletis, Z.A., Campbell, L.M., (2007). Call It Consumption! Re-Conceptualizing Ecotourism as Consumption and Consumptive. *Geography compass*. Vol 1 (4), pp 850 - 870
- Miko, L., Hošek, M. (2009). *Příroda a krajina České republiky: zpráva o stavu 2009*
- Minitertstvo kultury (2023). *Seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury České republiky*. Available online at: <https://www.mkcr.cz/seznam-nematerialnich-statku-tradicni-lidove-kultury-ceske-republiky-cs-299>
- Mokgalo, L. van der Merwe, P. (2022) A revised CBT strategy for Botswana: Reflections from experiences of the ban on trophy hunting, *Cogent Social Sciences*, Vol. 8 (1)
- Muposhi, V. K., Gandiwa, E., Bartels, P., Makuza, S. M. (2016). Trophy Hunting, Conservation, and Rural Development in Zimbabwe: Issues, Options, and Implications, *International Journal of Biodiversity*. Available online at: <http://dx.doi.org/10.1155/2016/8763980>
- Naidoo, R., Weaver, L. C., Diggle, R.W., Matongo, G., Stuart-Hill, G., Thouless, C. (2016). Complementary benefits of tourism and hunting to communal conservancies in Namibia. *Conservation Biology*, Vol. 30 (3), pp. 628–638

- Neumayer, E. (2003). *Weak versus strong sustainability: Exploring the limits of two opposing paradigms*. Edward Elgar Publishing.
- Novelli, M., Barnes, J., Humavindu, M. (2006). The Other Side of the Ecotourism Coin: Consumptive Tourism in Southern Africa, *Journal of Ecotourism*, Vol. 5 (1-2), pp. 62-79, Available online at: doi: 10.1080/14724040608668447
- Nygard, M., Uthardt, L. (2011). Opportunity or threat? Finnish hunters' attitudes to hunting tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, Vol. 19 (3), pp. 383-401.
- Oian, H. (2013). Wilderness tourism and the moralities of commitment: Hunting and angling as modes of engaging with the natures and animals of rural landscapes in Norway. *Journal of Rural Studies*, Vol. 32, pp. 177-185
- Pohja-Mykrä, M., Matilainen, A., Kujala, S., Hakala, O., Harvio, V., Törmä, H., & Sami Kurki (2018). Erätalouteen liittyvän yritystoiminnan nykytila ja kehittämisedellytykset. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisuja 40/2018. Valtioneuvoston Kanslia. (Current Status and development prospects of business models related to the wilderness economy. Publications of the Government's analysis, assessment and research activities. Prime Minister's Office 24. 5. 2018.) Available online at: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-546-4>
- Palatková, M., Zichová, J. (2014). *Ekonomika turismu: Turismus České republiky – 2., aktualizované a rozšířené vydání*. Grada Publishing. ISBN 8024736438
- Petroman, C., Matiuți, A., Bălan, I., Palade, S., Lala, V. (1947). Territory Arrangement Methods For The Practicing Of Hunting Tourism Modele De Amenajare a Teritoriului Pentru Practicarea Turismului Cinegetic.
- Poudel, J., Munn, I. A., Henderson, J. E., (2017). Economic Impact of Hunting Expenditures on Southern U.S. Presented at the Annual Meeting of the Southern Agricultural Economics Association, Orlando, FL, 2-5 February.
- Pinet, J.M. (1995). The hunters in Europe. Report: 1-12. Federation of Associations for Hunting and Conservation of the E.U. (FACE)
- Prentović, R. Gacic, D., Cvijanovic, D. (2012). Agricultural land in Vojvodina as roe deer habitat - hunting-tourism aspect. *Economics of Agriculture*. Vol. 59, pp. 603-615.
- Prentović, R. (2014): *Lovnoturistička delatnost*, Departman za geografiju, turizam i hotelijerstvo, Novi Sad
- Raworth, K. (2017). *Doughnut economics: Seven ways to think like a 21st-century economist*. Random House Business Books.
- Richardson, J. (2008). The business model: an integrative framework for strategy execution. *Strategic Change*, 17 (5-6) (2008), 133-144. Available online at: <https://doi.org/10.1002/jsc.821>
- Ristić, Z. Marković, V. Matejević, M. (2009). Development of Hunting Tourism in Vojvodina. *Geographica Pannonica*. Vol. 13, pp. 105-114.
- Rosell, J., Baquedano, E., Blasco, R., Camarós, E. (2012). New Insights on Hominid-Carnivore Interactions during the Pleistocene. *Journal of Taphonomy*, Vol. 10 (3-4), pp. 125-128.
- Saayman, M., van der Merwe, P., Saayman, A. (2018). The economic impact of trophy hunting in the south African wildlife industry, *Global Ecology and Conservation*, Vol. 16
- Samuelsson, E., Stage, J. (2007). The size and distribution of the economic impacts of Namibian hunting tourism. *South African Journal of Wildlife Research* Vol. 37 (1), pp. 41-52.
- Selier, S.A.J., Di Minin, E. (2015). Monitoring required for effective sustainable use of wildlife. *Animal Conservation*, Vol. 18 (2),

- Sigursteinsdóttir, H., Bjarnadóttir, E.J. (2010). Social sustainability of hunting tourism in Iceland, in Matilainen, A., Keskinarkaus, S. (2010). The Social Sustainability of Hunting Tourism in Northern Europe, Ruralia-instituutti, Finland, ISSN 1796-0630 (pdf)
- Suni, J. Komppula, R. (2013). Identifying hunting tourist types – an exploratory case study from Finland. *Tourism Review*. Vol. 68, pp. 48-61
- The Finnish Wildlife Agency (2013). The Finns' attitudes to hunting are more positive than before. Available online at: <https://riista.fi/en/finns-attitudes-to-hunting-are-more-positive-than-before/>
- The Finnish Wildlife Agency (2014). Eettisyys syntyy valinnoista. (Ethical action is based on choices we make.) Available online at: https://riista.fi/blogi/eettisyys-syntyy-valinnoista/?doing_wp_cron=1671189430.6414968967437744140625
- The Finnish Wildlife Agency (2022). Eettiset ohjeet. (Code of ethics.) Available online at: <https://riista.fi/julkaisut/eettiset-ohjeet/>
- The International Ecotourism Society (2023). What is ecotourism. Available online at: <https://ecotourism.org/what-is-ecotourism/>
- Tickle, L., Essen, E. (2020). The seven sins of hunting tourism. *Annals of Tourism Research*. Vol. 84
- Tisdell, C., Wilson, C. (2004). *Economics of Wildlife Tourism*. Common Ground Publishing Pty
- UNWTO (2023). World Tourism Barometer. Vol. 21 (2). Available online at: https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2023-05/UNWTO_Barom23_02_May_EXCERPT_final.pdf?VersionId=gGmuSXlwfM1yoemsRrBI9ZJf.Vmc9gYD
- United Nations General Assembly (1987). 7th General Assembly, Madrid (Spain), 22 September – 1 October 1987. Vol. 1987 (1). Available online at: <https://www.e-unwto.org/toc/unwtogad/1987/1>
- Urbanec, R. (2006). Zvyšování úživnosti honiteb pro spárkatou zvěř. *Myslivost*. Vol 12, pp. 6
- Vojenské lesy a statky (VLS), divize Karlovy Vary (2022). Pricelist. Available online at: <https://www.vls.cz/media/downloadables/cenik-lovu-karlovy-vary.pdf>
- Weaver, D. (1998). *Ecotourism in a less productive world*. Cab International. ISBN: 9780851992235
- Willebrand, T. (2009). Promoting hunting tourism in north Sweden: opinions of local hunters. *European Journal of Wildlife Research*, Vol. 55(3), pp. 209–216.
- World Organization for Animal Health (2023). African swine fever. Available online at: <https://www.woah.org/app/uploads/2021/03/a-african-swinefever-v2-0.pdf>
- Wright, D.W. (2019). Sport hunting and tourism in the twenty-second century: humans as the ultimate trophy. *Foresight*.
- Zabloužil, F. (2007). Úživnost, normované stavy a škody zvěří. *Myslivost*, vol. 4, pp. 28 Available online at: <https://www.myslivost.cz/Casopis-Myslivost/Myslivost/2007/Duben---2007/Uzivnost--normovane-stavy--a--skody-zveri->

Faculty of Forestry
and Wood Sciences